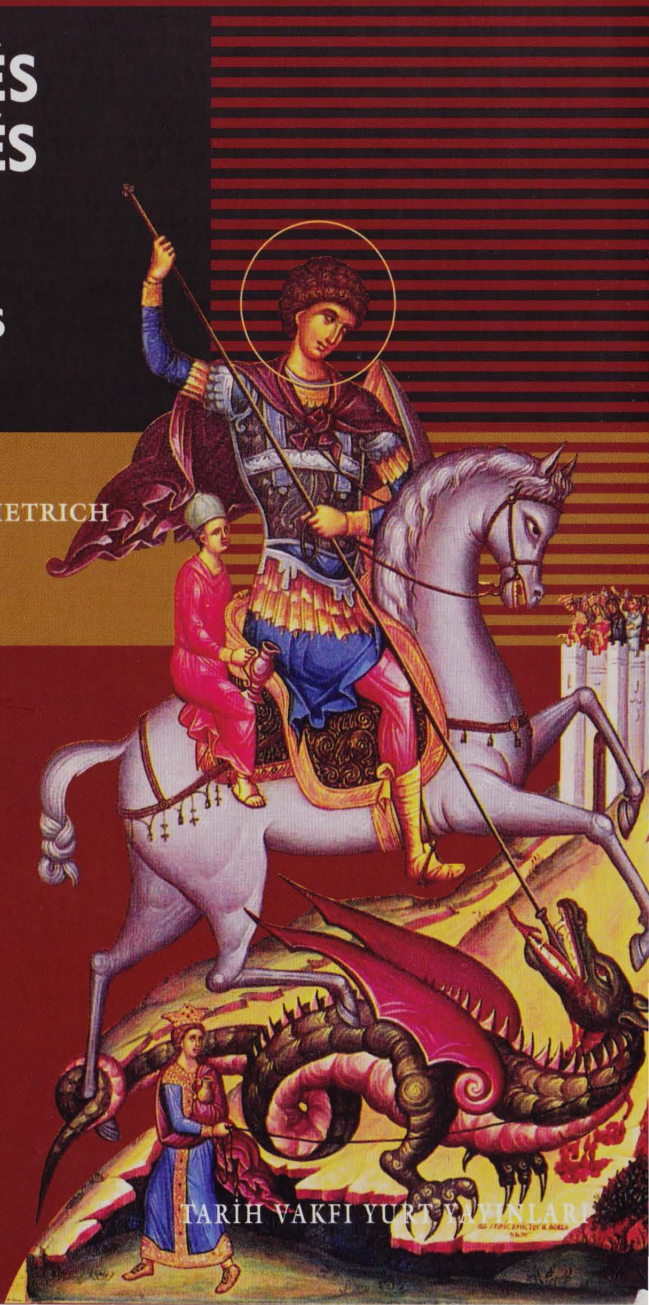
DİGENĒS AKRİTĒS

GÜNÜMÜZE ULAŞAN TEK BİZANS DESTANI

Hazırlayan
RICHARD C. DIETRICH

TARİH VAKFI YURT YAYINLARI

DİGENĒS AKRİTĒS

GÜNÜMÜZE ULAŞAN TEK BİZANS DESTANI

TARİH VAKFI

Zindankapı, Değirmen Sokak, No:15, 34134 Eminönü/İstanbul
Tel: (0212) 522 02 02 - Faks: (0212) 513 54 00
www.tarihvakfi.org.tr

Özgün Adı
Digenēs Akritēs

© Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2009

Kapak Resmi
Aziz Geōrgios

Yayıma Hazırlayan
Zafer Çeler

Kitap Tasarımı
Haluk Tunçay

Kitap Uygulama
Aysel Kazıcı

Kapak Uygulama
Harun Yılmaz (MYRA)

Baskı
Firma İletişim Ltd. Şti.
(0212) 629 06 07

Birinci Basım: Ağustos 2009

ISBN 978-975-333-229-3

DİGENĒS AKRİTĒS

GÜNÜMÜZE ULAŞAN TEK BİZANS DESTANI

HAZIRLAYAN
RICHARD C. DIETRICH

TARİH VAKFI YURT YAYINLARI

Richard C. Dietrich, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Tarih Bölümü'nde ders vermektedir. Cornell Üniversitesi'nden eski Ortadoğu dilleri ve edebiyatı üzerine yüksek lisans derecesini aldıktan sonra, Ankara Üniversitesi'nde ortaçağ tarihi üzerine yüksek lisans ve doktora yaptı. *Revue des Études Byzantines, Bizantion* ve *Doğu-Batı* gibi dergilerde makaleleri yayımlanan Dietrich'in başlıca ilgi alanları Bizans, Selçuklu ve Haçlı Seferleri tarihidir.

TEŞEKKÜR

Bu eserin yayına hazırlanması sırasında pek çok kişinin fikirlerinden, önerilerinden ve yardımlarından yararlandım. İlk önce, beni bu alanda araştırma yapmaya yönlendiren ve bana sonsuz destek sağlayan değerli hocam Prof. Dr. Melek Delilbaşı'na içten teşekkürler. Yorum ve önerileriyle kitaba önemli katkılarda bulunan Prof. Dr. Nevra Necipoğlu'na ve metnin düzeltilmesinde çok emeği geçen Sayın Zafer Çeler'e teşekkür etmek istiyorum. Ayrıca bütün çabaları, metnin düzeltilmesi ve özellikle bana verdiği destek için değerli eşim Prof. Dr. Ayşe Dietrich'e teşekkür etmeliyim. Onsuz bu eser gün ışığını asla göremezdi.

Richard C. Dietrich

Sevgili eşim ve hayat arkadaşım
Ayşe'ye...

Ἐν σοί μου πᾶσα ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος...
μέχρι τῆς τελευτῆς μου.

İÇİNDEKİLER

Kısaltmalar **viii**
Giriş **1**

DİGENĒS'İN YAZILDIĞI TARİHİ ORTAM VE YAZILIŞ TARİHİ **9**
Bizans Kimliği ve Bizans İmparatorluğu'nun Oluşumu **9**
IX. Yüzyıldan Malazgirt Savaşı'na Kadar **18**
Malazgirt Savaşı'ndan Sonraki XI. Yüzyıl **21**
Destanın Yazılış Tarihi **21**
1025 ile 1081 Yılları Arasında Bizans'ın İç Siyaseti **25**

DİGENĒS'İN EDEBİ BAĞLANTILARI VE DESTAN ÜZERİNDEKİ ETKİLER **33**
Dini Eserler **33**
Helenistik Romanlar **35**
Arapça Eserler **37**
Ermenice Eserler **40**

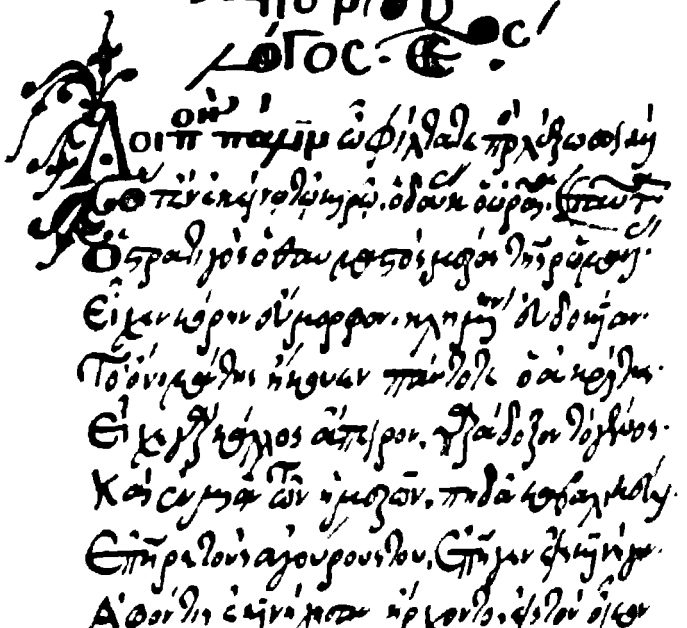
DİGENĒS AKRİTĒS'İN TÜRKÇE ÇEVİRİSİ **43**
Çift Soylu Uç Beyi, Basileios Digenēs'e Ait Birinci Kitap **43**
Uç Beyinin Doğuşuyla İlgili İkinci Kitap **53**
Emir'in Annesiyle Syria'dan Dönüşü Üçüncü Kitap **61**
Dördüncü Kitap **71**
Beşinci Kitap **102**
Altıncı Kitap **110**
Yedinci Kitap **133**
Sekizinci Kitap: Digenēs'in Ölümü **140**
Şahıs Adları **150**
Yer Adları **155**
Kaynaklar **158**

KISALTMALAR

BMGS	*Byzantine and Modern Greek Studies*
BZ	*Byzantinische Zeitschrift*
DOP	*Dumbarton Oaks Papers*
EI	*Encyclopedia of Islam*
İA	*İslâm Ansiklopedisi*
LXX	*Septuagint*
ODB	*Oxford Dictionary of Byzantium*

ΛΟΓΟΣ Ε΄.

GİRİŞ

Digenēs Akritēs, Anadolu'nun günümüze ulaşan tek Bizans destanıdır. Bu destan, Basîleios Digenēs Akritēs adlı kahramanın soyunu, gençliğinde yaptığı kahramanlıkları, evliliğini, vahşi hayvanlara ve insanlara karşı verdiği savaşları ve sonunda da ölümünü konu edinmektedir. Bizans İmparatoru, hikayede bir kez karşımıza çıkar ve Digenēs Akritēs'in içinde yaşadığı dünya Bizans İmparatorluğu'nun başkenti olan Kōnstantinopolis'ten (İstanbul) ve İmparator'un otoritesinden çok uzaktır. Digenēs Akritēs'in yaşadığı dünya, Bizans toprakları ile Müslüman Arap toprakları arasındaki sınır bölgeleridir; Kapadokya, Güneydoğu Anadolu ve kuzey Suriye'dir. Digenēs'in dünyası, kahramanların dünyasıdır ve burada vahşi hayvanlar, canavarlar, haydutlar, kadın savaşçılar, imparatorlar, Arap emirler rol almaktadırlar. Ancak, Fransız *Chanson de Roland* ya da İspanyol *Cantar de mío Cid* gibi ortaçağa ait diğer destanlara kıyasla *Digenēs Akritēs* milli bir destan değildir. Fransız ve İspanyol destanlarında Hıristiyan bir kahraman Müslümanlara karşı savaşmaktadır. *Digenēs Akritēs*'te ise kahramanın babası Hıristiyanlığı kabul eden Arap bir emirdir ve Digenēs savaşlarının çoğunu Hıristiyan haydutlara karşı yapmıştır. Bu çelişkili durum kahramanın adına da yansımıştır; ***digenēs*** "çift soylu" anlamına gelen bir sıfattır ve ***akritēs*** "uç beyi, uç askeri" anlamını taşımaktadır.

Nüshalar

Birinci *Digenēs Akritēs* metni XIX. yüzyılın ikinci yarısında bulunmuştur. Aynı yüzyılın son çeyreğinde ise birbirinden farklı beş nüsha daha ortaya çıkarılmıştır. Bugün elimizde bulunan altı metin aşağıdakilerden oluşmaktadır.

1 - Trabzon (T)

İlk *Digenēs* nüshası Mayıs 1868'de Trabzon'da, Sumela Manastırı kütüphanesinde ortaya çıkarılmıştır. Aynı yıl Sumela Manastırı'nda bir keşiş

Digenēs metnini Savvas İoannidēs'e teslim etmiştir. Bu metin Paris'e gönderilmiş ve 1875'te Sathas ile Legrand tarafından basılmıştır.[1] Daha sonra nüsha yine İoannidēs'e geri verilmiş ve İoannidēs 1887'de, İstanbul'da Trabzon metninin yeniden basımıştır. İoannidēs yeni basılan nüshayı Trabzon'daki Frontistērion (hazırlık okulu) kütüphanesine bağışlamış ve orada metne bir raf numarası verilmiştir. Bu olaydan kısa bir süre sonra da metin ortadan kaybolmuştur. 1923 yılında Frontistērion koleksiyonu dağıtılmış; bazı kitaplar satılmış, bazıları ise İstanbul'daki Filologikos Syllogos'a (Filoloji Kurumu) gönderilmiştir. Ancak bunların arasında Trabzon *Digenēs* metni yer almamaktadır. Bu metin hâlâ bulunamamıştır.

Trabzon metni on kitaptan oluşmaktadır. Bunlardan birincisi ve onuncusu kaybolmuştur. Kalan bölümler 3182 satırdan ibarettir. Sathas-Legrande baskısında yer alan metnin kopyasına göre, Trabzon metni XVI. yüzyılın son yıllarında ya da XVII. yüzyılın ilk yıllarında kaleme alınmıştır. Trabzon nüshasında kullanılan Yunanca, genel olarak edebi dile yakındır ancak Grottaferrata metninde kullanılan Yunanca kadar doğru dilbilgisine sahip değildir.

2 - Atina (A)

Bu *Digenēs* metni Yunanistan'da, Andros adasında, 1878 yılında bulunmuştur. 1881'de A. Mēliarakēs metni bastırmış[2] ve aynı yıl onu Atina'daki Milli Kütüphane'ye bağışlamıştır.

Atina metni XVII. yüzyılın ortasında yazılmıştır. En uzun *Digenēs* metni olan Atina metni, 4778 satır içermekte ve on kitaptan oluşmaktadır. Bu metinde kullanılan dil ve hikaye, Trabzon metniyle çok benzerlik taşımaktadır.

3 - Grottaferrata (G)

Bu nüsha 1879'da, İtalya'da, Roma'nın güneyindeki Grottaferrata manastırında Lampros tarafından keşfedilmiş ve 1892'de E. Legrand Grottaferrata metnini bastırmıştır.[3] Bu metin hâlâ manastırın kütüphanesinde korunmaktadır. Altı Yunanca *Digenēs* metninden Grottaferrata en eskisidir ve destanın yazıldığı kâğıt doğuda üretilmiştir. Bu metin XIII. yüzyılın son yılları ile XIV. yüzyılın ilk yılları arasındaki döneme aittir. Metinde kullanılan

1 C. Sathas ve E. Legrand, *Les Exploits de Digénis Akritas*, Paris, 1875.

2 A. Mēleiarakēs, *Βασίλειος Διγενὴς Ἀκρίτας κατὰ τὸ ἐν Ἄνδρῳ χειρόγραφον*, Atina, 1881.

3 E. Legrand, *Les Exploits de Basile Digénis Acritas: Épopée Byzantine Publiée d'après le Manuscrit de Grotta-Ferrata*, Paris, 1892.

elyazısı üslubuna bakarak Grottaferrata metninin güney İtalya'da kopyalandığı saptanmıştır.

Grottaferrata metni sekiz kitaptan oluşmaktadır ve 3749 satırdan ibarettir. Metin iyi ve güzel bir edebi Yunancayla yazılmıştır ancak metin konuşma dilinin bazı özelliklerini de içermektedir. Grottaferrata metninin dil özellikleri aşağıda detaylı bir şekilde incelenecektir.

4 - Oxford (O)

Bu kafiyeli versiyon, Khios (Sakız) adasındaki keşiş İgnatios Pretritzes tarafından kaleme alınmış ve yazımı 25 Kasım 1670 yılında tamamlanmıştır. Oxford Üniversitesi öğretim üyesi George Wheler, bu metni 1675 ile 1676 yılları arasında doğuya yaptığı seyahatlerin sonunda Oxford'a getirmiştir. S.P. Lampros Oxford metnini 1880 yılında basmıştır.[4]

Oxford metni, sekiz kitaptan oluşmaktadır ve 3094 satır içermektedir. Bu metin XVII. yüzyılda kullanılan bir Yunanca ile yazılmıştır ve edebi dile hiç benzememektedir.

5 - Selanik (P)

1898 yılında D. Paschalēs, düzyazıyla yazılmış olan *Digenēs* metnini Andros adasında keşfetmiş ve 1926 yılında bastırmıştır.[5] Andros adasında bulunması nedeniyle bu metnin adı bazı kaynaklarda Andros metni olarak geçmektedir. Oxford metninde olduğu gibi, Selanik metni de tek bir imza taşımaktadır: Melētios Vlastos, Khios Adası 1632.

Selanik metni, on kitaptan oluşmakta ve genel olarak Trabzon metnini takip etmektedir.

6 - Escorial (E)

En son keşfedilen *Digenēs* metni 1904 yılında Madrid'deki Escorial Kütüphanesinde K. Krumbacher tarafından ortaya çıkarılmıştır. Sekiz yıl sonra, 1912 yılında D.C. Hesseling Escorial metnini bastırmıştır.[6] Kitapta ünlü İspanyol hümanist ve kitap koleksiyoncusu Antonio Agostino'nun damgası bulunmaktadır. Agostino 1540'lar ile 1560'lar arasında İtalya'da bulunmuştur. Büyük bir ihtimalle *Digenēs* metni de bu dönemde eline geç-

4 S.P. Lampros , *Romans grecs en vers*, Paris, 1880.

5 D. Paschalēs (Παχάλης), "Οἱ δέκα λόγοι τοῦ Διγενοῦς Ἀκρίτου", *Λαογραφία*, sayı 9, 1926, s. 305-440.

6 D.C. Hesseling, "*Le Roman de Digénis Akritas* d'après le manuscrit de Madrid", *Λαογραφία*, sayı 3, 1912, s. 536-604.

miştir. Agostino 1587 yılında öldükten sonra kitapları Escorial kütüphanesine bağışlanmıştır. Kitapta bulunan filigranlar, hem 1485 hem de 1493 yılına aittir. Escorial metninin XV. yüzyılın son yıllarına ait olduğunu söyleyebiliriz. Dolayısıyla, bu metin en eski metinler arasında ikinci sırada yer almaktadır.

Escorial metni altı metnin içinde en kısa ve en eksik olan metindir ve sadece 1867 satırdan ibarettir. Altı *Digenēs* metninin içinde bir tek Escorial metninde kullanılan Yunanca günlük konuşma diline en yakın olanıdır. Escorial metni çok iyi muhafaza edilmiştir; ancak metnin kopyalanmasında pek çok satırda gereksiz heceler yer almaktadır, pek çok kelimenin ise ne anlama geldiği bilinmemektedir. Bunun yanı sıra bazı yerleri anlayabilmek için metinde çok ciddi değişimler yapmak gerekmektedir.

Bu altı Yunanca metnin yanı sıra Digenēs Akritēs ile ilgili makale ve kitaplarda, diğer iki *Digenēs* metninden daha bahsedilmektedir. Bunlardan birincisi Z metni diye adlandırılan, varsayıma dayanan bir metindir. Z metni T, A, P ve O metinlerinin ortak unsurlarını açıklayabilmek için ortaya koyulmuştur. Bu varsayıma göre, Z metninin yazarı XVI. yüzyılın ilk yıllarında hem G hem de E *Digenēs* metinlerinden faydalanarak konsolide bir metin hazırlamıştır.[7]

İkinci *Digenēs Akritēs* metni ise tam olmayan eski bir Rusça (*Devgeniy*) çeviriden oluşmaktadır. Bu çevirinin dört versiyonu vardır. Nüshalardan ikisi ve 1812 yılında bir yangında kaybolan üçüncüsü XVIII. yüzyıla ait olmasına rağmen, çeviride kullanılan dilden bu metinlerin XIII. yüzyılda yazıldığı anlaşılmaktadır. 1953 yılında XVIII. yüzyıla ait metinlere nazaran daha eksiksiz olan dördüncü çeviri yayınlanmıştır.[8] Bu dört Rusça versiyonun Yunanca *Digenēs* versiyonları ile tam bağlantıları henüz açıklık kazanmamıştır.

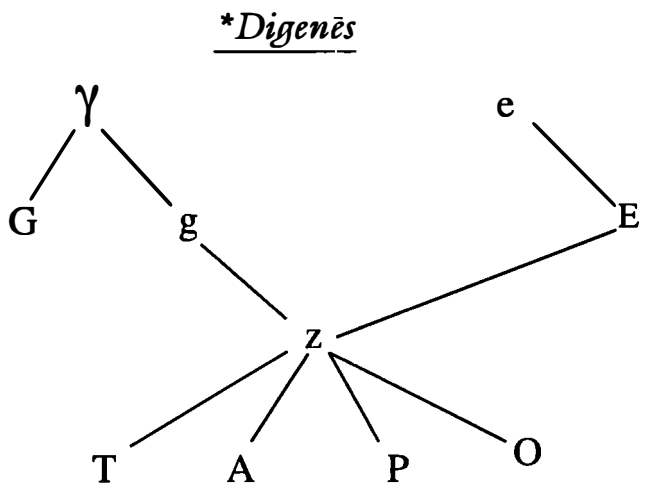
Nüshaların Bağlantıları

Yukarıda belirttiğimiz gibi, bugün elimizde birbirinden farklı altı Yunanca *Digenēs Akritēs* metni bulunmaktadır. Bu metinlerin birbirleriyle bağlantıları ve hangisinin "orijinal" *Digenēs* metnini daha iyi yansıttığı gibi konular hâlâ tartışılmaktadır. Bu belirsizliğe rağmen E. Jeffreys, içerdikleri ortak

7 M.J. Jeffreys, "The Use of Later Manuscripts to Reconstruct the Escorial Version of Digenis Akritis", *Byzantion*, sayı 67, 1997, s. 60-69; E. Trapp, *Digenes Akrites, synoptische Ausgabe der ältesten Versionen*, Viyana, 1971.

8 V.D. Kuzmina, "Новы Список 'Девгенева деяния'", Труды отдела древнерусской литературы, Moskova, 1953; V.D. Kuzmina, Девгениво деяние, Moskova, 1962.

olaylara ve özelliklere bakarak, nüshalar arasındaki ilişkileri aşağıdaki şemada şöyle yansıtmaktadır:[9]

Şemada kullanılan büyük harfler var olan metinleri, küçük harfler ise varsayımsal metinleri temsil etmektedir. ***Digenēs***[10] adlı kaynak hem G'nin hem de E'nin ortak kaynağıdır ancak her ikisinden de farklıdır. γ harfiyle simgelenen metin, G ve z metninin varsayımsal iki kaynağından biri olan g'nin kaybolan kaynağıdır. e harfi ise E'nin muhtemel kaynağını simgelemektedir. Daha önce bahsettiğimiz gibi; T, A, P ve O nüshalarının ortak kaynağı varsayımsal z metnidir.

Andrew R. Dyck bu şemanın geneline katılmaktadır, ancak bu şemadan farklı olarak ***Digenēs*** ile γ arasında varsayımsal ξ metnini önermektedir. Dyck'e göre, bu ξ metni hem γ metninin, hem de Rusça Digenēs versiyonlarının ortak kaynağıdır.[11]

9 Elizabeth Jeffreys, *Digenis Akritis - The Grottaferrata and Escorial Versions*, Cambridge Medieval Classics 7, Cambridge: Cambridge University Press, 1998, s. xxiii-xxvi.

10 Burada yıldız (*) işareti varsayımsal metni göstermek için kullanılmıştır.

11 Andrew R. Dyck "The Taming of Digenes: The Plan of Digenes Akrites Grottaferrata Version, Book IV", *Greek, Roman and Byzantine Studies*, sayı 35/3, 1994, s. 294-95.

Diğer Kaynaklar ve Araştırmalar

Digenēs Akritēs ile ilgili araştırmalar, nüshaların XIX. yüzyılda keşfedilmesiyle başlamıştır ve bugün de devam etmektedir. Araştırmalardan ilki Trabzon nüshası keşfedildikten sonra, 1875 yılında C. Sathas ve E. Legrand tarafından Paris'te yayımlanmıştır. *Les Exploits de Digénis Akritas: épopée byzantine du dixième siècle publiée pour la première fois d'après le manuscrit unique de Trébizonde* adlı bu araştırma Trabzon nüshasının Yunanca metnini ve onun Fransızca çevirisini içermektedir. Sathas ve Legrand, *Digenēs Akritēs* tarihî döneminin IX. ve X. yüzyıllarda cereyan eden Pavlaki isyanlarını içerdiğini öne süren ilk araştırmacılardır. S. İōannidēs'in *Epōs Mesaiōnikon ek tou Kheirografou Trapezountos, Basileios Digenēs Akritēs ho Kappadokēs* adlı eserinde Trabzon nüshası İstanbul'da, 1887'de tekrar yayınlanmıştır. Geç yazılmış bir nüsha olması dolayısıyla, Trabzon metni ortaya çıkarıldıktan hemen sonra yapılan ilk araştırmalar dışında araştırmacıların dikkatini çekmemiştir.[12]

Trabzon metni gibi, Atina metni de oldukça geç yazılmış bir metindir ve XIX. yüzyılda keşfedildikten sonra araştırmacılar onunla pek ilgilenmemişlerdir. Atina metni ile ilgili tek detaylı inceleme 1881'de ve A. Mēliarakēs tarafından yazılan *Basileios Digenēs Akritas kata to en Andrōi Xeirografon*'dur. Bunun yanı sıra K. Krumbacher *Geschichte der byzantinischen Litteratur* (Münih, 1897, s.700) adlı eserinde Atina metninden bahsetmiştir ve A. Khatzēs Atina metninin yazarı ile ilgili bir kitap *Prolegomena eis tēn tou Eustathiou Makrembolitou Akritēda* (Homērikai ereuai 1, Atina, 1930) ve üç makale "Eustathios Makrembolitēs kai Homēros," (*Epetēris Hetaireias Buzantinōn Spoudōn* 7, 1930, s. 234-5); "Eustathios Makrembolitēs kai Akritēis," (*Byzantinische-Neugriechicher Jahrbuch* 9, 932, s. 256-92); "Eustathios Makrembolitēs kai Akritēis," (*Athēna* 55, 1951, s. 205-7) yazmıştır. Khatzēs'e cevap olarak H. Grégoire, "Autour de Digénis Akritas; 1. Les cantilènes et la date de la recension d'Andros Trébizonde; 2. Notes complementaires," (*Byzantion* 7, 1932, s. 287-302, 317-20) başlıklı bir makale yazmıştır.[13]

Selanik (ya da Andros) nüshasının ilk incelemesi olan "Hoi deka logoi tou Digenous Akritou," (*Laografia* 9, s. 305-440) 1926 yılında metni bulan D. Paskhalēs tarafından yayımlanmıştır. L. Politēs *Katalogos kheirografōn tou*

12 John Mavrogordato, *Digenes Akrites*, Oxford, 1956, s. xi, lxi; E. Jeffreys, age, s. xxi-xxii.

13 E. Jeffreys, age, s. xxii; Mavrogordato, age, s. xvi-xvii.

Panepistēmiou Thessalonikēs (Selanik, 1991) adlı eserinde Selanik nüshasını ele almıştır. Bu metin ile ilgili en son çıkan inceleme ise G. Kechaioglou'nun 1993 yılında basılan "*Digenes Akrites* in prose: the Andros version in the context of Modern Greek literature" adlı makalesidir.

En son yazılan *Digenēs Akritēs* metni Oxford nüshası ilk basılışından bu yana araştırmacıların dikkatini çekmemiştir. Metnin ilk basımı S.P. Lampros'un *Collection de romans grecs* (Paris, 1880) adlı eserinde yer almaktadır.

En eski metinler olarak Escorial ve Grottaferrata pek çok kitaba ve makaleye konu olmuştur. Escorial metni ile ilgili en önemli kaynaklar K. Krumbacher ile başlamaktadır. Krumbacher, 1904-05'te basılan "Eine neue Handschrift des Digenis Akritas" adlı makalesinde Escorial metninin bulunduğunu duyurmuştur.[14] Bu makaleden sonra D.C. Hesseling, "Le roman de Digénis Akritas d'après le manuscrit de Madrid" adlı makalesinde Escorial metnini ele almıştır.[15] Günümüzde Yunanlı araştırmacı Stylianos Alexiou bu metinle ilgili pek çok makale ve iki kitap, (*Basileios Digenēs Akritēs kai to asma tou Armourē: kritikē ekdosē*, Atina 1985 ve *Basileios Digenēs Akritēs kai to asmata tou Amourē kai tou Giou tou Andronikou* Atina 1990), yazmıştır. Bunun yanı sıra, D. Ricks de *Byzantine Heroic Poetry* (Bristol and New Rochelle, 1990) adlı kitabında Escorial *Digenēs Akritēs* metnini İngilizceye çevirmiştir.

Escorial metninde olduğu gibi, Grottaferrata *Digenēs Akritēs* metni ile ilgili pek çok makale ve kitap vardır. Bunların ilki E. Legrand'ın *Les Exploits de Digénis Akritas d'après le manuscrit de Grotta-Ferrata* (Paris, 1892) adlı Fransızca çevirisidir. J. Mavrogordato 1956 yılında *Digenes Akrites* (Oxford) adlı eserinde ilk kez Grottaferrata metnini İngilizceye çevirmiştir. L. Politēs *Poiētikē Anthologia*, 1. ciltte (Atina 1967) Grottaferrata metninin bazı bölümlerini ele almıştır. D.B. Hull 1972 yılında *Digenis Akritas: the two-blooded border lord* (Athens, OH) adlı eserinde bu metnin yeni İngilizce çevirisini yapmıştır. Son olarak 1995 yılında P. Odorico *Digenis Akritas: Poema anonimo bizantino* (Firenze) adlı eserinde Grottaferrata metnini İtalyancaya çevirmiştir.

---

14 Karl Krumbacher, "Eine neue Handschrift des Digenis Akritas", *Sitzungsberichte der phios. - philol. und der histor. Klasse de Kgl. Bayer. Akademie der Wissenschaften, 1905-5*, Münih, s. 309-55.

15 D.C. Hesseling, age.

Digenēs Akritēs ile ilgili bazı eserler birden fazla metin kullanmaktadırlar. Örneğin E. Jeffreys, *Digenis Akritis - The Grottaferrata and Escorial versions*'ında (Cambridge, 1998) destanın en eski iki nüshasından yararlanmıştır. P. P. Kalonaros *Basileios Digenēs Akritēs* (2 cilt, Atina, 1941) adlı eserinde Grottaferrata, Escorial ve Atina metinlerine başvurmuştur. Son olarak, E. Trapp kendi araştırması için Grottaferrata, Escorial ve varsayımlı Z metinlerini kullanmıştır (E. Trapp, *Digenes Akrites*).

Digenēs Akritēs ile ilgili en geniş bibliyografik bilgi şu eserlerde yer almaktadır: H.-G. Beck, *Geschichte der byzantinischen Volksliteratur* (Münih, 1971, s. 65-68); R. A. Fletcher, "The Epic of Digenis Akritas and the akritic songs: a short guide to bibliography," (*Mantatoforos* 11, 1977, s. 8-12); ve R. Beaton and D. Ricks, *Digenes Akrites: new approaches to Byzantine heroic poetry* (Londra, 1993, s. 171-85).[16]

Digenēs Akritēs'in eski Rusça versiyonları Speranski'nin 1922 yılında basılan eseri ve D. Pascal'ın 1935'te çıkan Fransızca çevirisinden oluşmaktadır.[17] Bu iki eserin yanı sıra 1960'larda yazılan üç eser daha bulunmaktadır. Bunlardan ilki 1960 yılında çıkan A. J. Syrkin'in *Digenis Akrit* (Moskova) eseridir. Bundan iki yıl sonra Rus araştırmacı B. D. Kuzmina'nın *Devgenievo dejanie* (Moskova, 1962) adlı Rusça eseri yayımlanmıştır. Son olarak, H. F. Graham 1968 yılında eski Rusça metni İngiliceye çevirmiştir: "The Tale of Devgenij," *Byzantinoslavica* 29 (1968): s. 51-91. Bazı araştırmacılar eski Rusça metnin Yunanca *Digenēs Akritēs* metni ile olan ilişkisi üzerine makaleler yazmışlardır ancak kitabın ilgi alanı dışında olduğundan bu makalelere burada değinilmeyecektir.

16 Mavrogordato, age, s. 261-64; E. Jeffreys, age, s. lix-lxi.

17 Speranski'nin eski Rusça metninin Yunanca çevirisi P. Kalonaros, *Βασίλειος Διγενὴς Ἀκρίτας*. 2 cilt. Atina, 1941, s. 257-92'de bulunmaktadır. D. Pascal, "Le 'Digenis' Slave, ou la 'Geste de Devgenij'", *Byzantion*, sayı X, 1935, s. 301-39.

DİGENĒS'İN YAZILDIĞI TARİHÎ ORTAM VE YAZILIŞ TARİHİ

Digenēs Akritēs dönemi iki ayrı soruyu da beraberinde getirmektedir: Bu destan, Bizans İmparatorluğu'nun hangi döneminin gerçeklerini ve koşullarını yansıtmaktadır; *Digenēs Akritēs* destanı ne zaman kaleme alınmıştır? Belki her iki soru için kesin bir cevap bulmak mümkün değildir ancak aşağıda da görüleceği gibi, metnin kendisi bu soruların cevaplarına ulaşmak için bize genel olarak bazı ipuçları vermektedir.

Bizans Kimliği ve Bizans İmparatorluğu'nun Oluşumu

Bizans kimliği Fransız İhtilali'nden sonra kullanılmaya başlanan etnik grup ve millet gibi çağdaş kavramlarla ifade edilemez. Bunun aksine Bizans kimliği Ortaçağda yaygın olarak kullanılan bölge ve din kavramlarıyla açıklanabilir. Ancak Bizanslıların bölge ve dine dayalı olan bu kimliği Roma İmparatorluğu döneminden kalma bir kimlik değildir. Bu kimliğin ortaya çıkması Anadolu ve doğu Akdeniz bölgelerinin Roma'dan önceki kültürünün ve tarihinin, Roma İmparatorluğu'nun iç gelişmelerinin ve dış siyasi olaylarının bir sonucudur. Bu nedenle Bizans kimliğini anlayabilmek için önce bu bölgenin tarihi ve kültürel gelişmelerine ve Bizans İmparatorluğu'na şekil veren olaylara göz atmak gerekmektedir.

Bizans İmparatorluğu halkı Ortodoks Hıristiyan olan, Yunanca konuşan, Roma İmparatorluğu'nun siyasi ve askeri düzenini benimsemiş, Balkanlar'da ve Anadolu'da çok önemli toprakları bulunan bir imparatorluk olarak tanımlanabilir. Bu tanımlama Bizans İmparatorluğu'nu tam olarak tarif etmese de, Bizans kültüründeki Yunan, Roma ve Hıristiyan etkilerini ve Bizans İmparatorluğu'nun coğrafi konumunu iyi yansıtmaktadır.[1]

1 George Ostrogorsky, *History of the Byzantine State*, Oxford: Basil Blackwell, 1968. s. 27; Irfan Shahid, "Byzantium and the Islamic World", *Byzantium, a World Civilization*, Angeliki E. Laiou ve Henry Maguire (der.), Washington DC., 1992, s. 19.

Bizans kültüründe Yunan etkisi Roma İmparatorluğu'nun kuruluşundan çok önceki tarihlere, Büyük İskender'in fetihlerine dayanmaktadır. İskender M.Ö. 336 ile 323 yılları arasında gerçekleştirdiği fetihler sırasında pek çok yeni şehir inşa etmiş ve bu şehirler Yunan kültürünün ve dilinin yayılmasında önemli merkezler hâline gelmişlerdir. İskender'in ölümünden sonra bile Mısır, Orta Doğu ve Anadolu'da Yunanca idari ve kültür dili olarak kullanılmıştır. Yunanca sadece Anadolu'da yaygın olarak halk tarafından kullanılmıştır ancak doğu Karadeniz bölgesinde Yunancanın yanı sıra Lazca ve Abhazca da konuşulmuştur. Kapadokya'nın doğusunda Ermenice ile V. yüzyılda icat edilen Ermeni alfabesi kullanılmıştır. Mısır ve Orta Doğu'da ise Yunanca sadece şehirlerde kullanılan bir dildir. Taşra bölgelerinde ise eski yerli dillerden Kıptça, Aramca ve Arapça kullanılmıştır. Görüldüğü gibi, Yunanca Anadolu, doğu Akdeniz ve Mısır'da idari ve kültür dili olarak özel bir statüye sahip olmasına rağmen bu geniş coğrafyanın çok da çeşitli olan etnik grupları arasında ne tek dil olma vasfına sahip olmuştur, ne de bazı halkların en önemli dili hâline gelmiştir.

Roma İmparatorluğu M.Ö. II. ve I. yüzyıllarda Yunanistan, Anadolu, Orta Doğu ve Mısır'ı fethettiğinde, bu bölgelerde zaten yaygın bir kültür ve idari dil vardır: Yunanca. Bölgenin yeni hükümdarları ise kendi dilleri olan Latinceyi empoze etmek yerine, genellikle Yunancayı kullanmaya devam etmişlerdir. Bunun yanı sıra, M.Ö. I. yüzyıl ile M.S. I. yüzyıl arasında Yunanca ve Yunan kültürü Roma İmparatorluğu'nu "fethetmiştir." En önemli Romalı ailelerin çocukları eğitimlerini Yunanlı hocalardan almışlardır ve Romalılar, özellikle Yunan edebiyatını, felsefesini ve bilimini okuyup Yunan kültürünü benimsemeye çalışmışlardır. Her eğitimli Romalı için Yunanca bilmek şarttır; II. yüzyılda Roma İmparatoru Marcus Aurelius'un *Tōn eis Heauton* (Kendisine) adlı eserini Yunanca yazması bunun bir kanıtıdır. Yunancanın Romalılar gelmeden önce Anadolu, Orta Doğu ve Mısır'a yayılması ve bu dilin Roma İmparatorluğu'ndaki yüksek statüsü –Roma ordusu, Romalı yöneticiler ve hukuk alanı dışında– Latincenin bu bölgelerde yayılmasını engellemiştir.

Roma İmparatorluğu'ndan Bizans'a aktarılan mirasın varlığı daha çok hükümet ve orduda gözlenmektedir. Bizans İmparatorluğu eski Roma İmparatorluğu'nun siyasi ve askeri düzenini doğrudan almış, zaman içinde bazı değişiklerle bu siyasi ve askeri düzen Bizans İmparatorluğu'nun sonuna kadar varlığını sürdürmüştür. Roma İmparatorluğu'ndan kalan bu mirasın

bir göstergesi, Bizanslıların kendilerini imparatorluğun sonuna kadar Romalı (*Rōmaios*) olarak adlandırmalarıdır. Bizans İmparatoru'na *ho Basileus tōn Rōmaiōn* (Romalıların İmparatoru), topraklarına ise *Rōmania* (Romania) adı verilmiştir.[2]

Bizans İmparatorluğu üzerindeki üçüncü büyük kültürel etkiye, yani Hıristiyanlık konusuna geçmeden önce Bizans İmparatorluğu'na şekil veren bazı siyasi olaylar ve gelişmelerden bahsetmemiz gerekmektedir. Roma İmparatorluğu'nun sınırları II. yüzyılda, batıda İngiltere ve İspanya'dan doğuda Doğu Anadolu ve Irak'a kadar uzanmıştır ancak imparatorluk daha sonra bir dizi iç ve dış siyasi ve ekonomik krizlerden dolayı çalkalanmaya başlamıştır. İmparator Diocletianus bu sorunlara çözüm olarak ve Roma İmparatorluğu'nu daha etkili bir şekilde yönetmek ve düşmanlarından korumak için 285 yılında imparatorluğu batı ve doğu olmak üzere ikiye ayırmıştır. Bu yeni düzene göre imparatorluğun her iki tarafında da kendi tarafında konuşlandırılan orduları yöneten ve iç meseleleriyle uğraşan bir imparator (Augustus) bulunmaktadır. Diocletianus, imparatorluğun doğu topraklarının yönetimini eline almış ve burayı bugünkü Hırvatistan'dan yönetmiştir. İmparatorluğun batı kısmı ise Diocletianus'un eski silah arakadaşı Maximianus tarafından Roma'dan yönetilmiştir. 285 yılından sonra Roma İmparatorluğu'nun hem batısını hem de doğusunu, kendi sarayı, saray bürokrasisi ve *praefectus praetorio*'su (imparatorun baş yardımcısı) olan bir imparator yönetmiştir.

Diocletianus 293 yılında Roma İmparatorluğu'nu bir kez daha ikiye bölmüştür. Bu kez her "Augustus"a, yani her iki İmparator'a kendi "Caesar"ı tayin edilmiştir. Caesar bir tür "küçük" imparatordur ve bulunduğu imparatorluğun yarısının topraklarından sadece bir bölümünü yönetmektedir ve ondan sorumludur. Augustus ölünce Caesar onun yerine geçmektedir ve yeni Augustus kendi Caesarını tayin etmektedir. Diocletianus doğu Caesarı olarak kendi damadı Galerius'u, Maximianus da, Diocletianus'un yaptığı gibi, kendi damadı Constantius'u Caesar olarak seçmiştir. Daha sonra Diocletianus 305 yılında tahtını terketmeye karar vermiş ve Maximianus'u da aynı şeyi yapmaya ikna etmiştir. Onların yerine doğuda Galerius, batıda Constantius, Augustus makamına yükselmiştir. Yeni boşalan Caesar makamına doğuda Galerius'un yeğeni Maximin, batıda Severus tayin edilmiştir. Ancak ertesi yıl Constantius öldüğünde batıda bulunan ordular Severus ye-

2 Bkz. *Digenēs Akritēs* 1.189, 1.265; 4.971-72; 1.49, 1.126, 1.306, 1.329.

rine Constantius'un oğlu Constantin'i (Kônstantinos) Augustus makamına yükseltmek istemişlerdir. Diocletianus'un kurduğu sistemi korumak amacıyla doğu Augustus'u Galerius Severus'u batının Augustus'u yapmayı ve Kônstantinos'u Caesar olarak tayin etmeyi teklif etmiştir. Kônstantinos bu teklifi kabul etmiştir ancak birkaç yıl sonra Kônstantinos ile Galerius arasında yine anlaşmazlıklar patlak vermiştir. Eski İmparator Diocletianus bu krizde aracılık etmek istemiş, ancak çabaları pek başarılı olamamış ve Diocletianus 311 yılında ölmüştür.

312 yılına doğru Roma İmparatorluğu'nun dört bölümünün idaresi şu şekilde dağıtılmıştır: Kônstantinos Britanya, Fransa, İspanya ve Fas sahilini içeren imparatorluğun en batı kısmını, Maximianus'un oğlu Maxentius İtalya ve kuzey Afrika sahilinin çoğunu, Licinius bugünkü Hırvatistan'dan Boğaz'a kadar olan bölgeyi kapsayan toprakları ve Galerius'un yeğeni Maximin Anadolu, Orta Doğu ve Mısır'ı yönetmiştir. Aynı yıl Kônstantinos batıdaki konumunu güçlendirmek isteyerek Maxentius'a karşı savaş açmıştır. Bu mücadele esnasında Kônstantinos güneşin üstünde bir haç, bu olaydan sonra da rüyasında İsa'yı görmüştür. Rüyada İsa, Kônstantinos'a askerlerinin bayraklarına Yunan harfleri "ΧΡ" (ΧΡΙΣΤΟΣ, "mesih") koyarsa büyük bir zafer kazanacağına dair söz vermektedir. Kônstantinos rüyasında kendisine önerilen bayrakları askerlerine temin etmiş, daha sonra da Roma'nın kuzeyinde Maxentius'u yenmiştir. Maxentius bu savaşta hayatını kaybetmiş ve Kônstantinos Roma İmparatorluğu'nun batısında tek hükümdar olmuştur. Bu büyük zaferden sonra Kônstantinos Hıristiyanlığı kabul etmiştir. Hıristiyanlık I. yüzyılın son yıllarından itibaren Roma İmparatorluğu'nun içinde yayılmaya başlamasına ve IV. yüzyıla kadar giderek güçlenmesine rağmen, Kônstantinos, Hıristiyan olana dek Roma yönetimi tarafından bazen hoşgörüyle karşılanan, bazen de şiddete maruz kalan bir din olarak kalmıştır. Kônstantinos'un Hıristiyan olma kararı bu durumu tamamen değiştirmiş ve böylece Roma İmparatorluğu'nun Hıristiyan bir imparatorluğa dönüştürülme süreci başlamıştır.

Ancak, Kônstantinos'un Hıristiyanlığı kabul etmesi onun Bizans tarihi ve Bizans kimliğinin oluşması yolunda attığı tek önemli adım değildir. 313 yılında Licinius kazandığı zaferin bir sonucu olarak Roma İmparatorluğu'nun doğu topraklarının tek hükümdarı olmuştur. Böylece Kônstantinos'un önünde sadece tek bir rakibi kalmıştır. Kônstantinos, 316 yılında doğu topraklarını ele geçirmek için yeni bir savaşa girer. 317 yılına kadar Kônstantinos

tüm Balkanlar'ı fethetmeyi başarır ve 324'te ise Licinius'u yenerek imparatorluğun kalan doğu topraklarını ele geçirir. Licinius döneminde doğu topraklarının başkenti İznik'te bulunmaktadır. Ancak Kônstantinos, 324 yılında kendi başkenti Byzantion (İstanbul) şehrini yeniden kurmuş ve ona bir de yeni ad vermiştir: "Yeni Roma". Altı yıl sonra "Yeni Roma" resmi olarak Kônstantinos'un başkenti olmuştur. 337 yılında Roma İmparatorluğu'nun ilk Hıristiyan imparatoru I. Kônstantinos öldükten sonra yeni başkentinde defnedilmiştir. Kônstantinos hem Hıristiyan dinini kabul ederek hem de doğuda yeni bir başkent kurarak gelecekteki Bizans İmparatorluğu'nun ve Bizans kimliğinin temellerini atmıştır.[3]

I. Kônstantinos'tan sonraki tarihi gelişmeler Roma İmparatorluğu'nun Bizans İmparatorluğu'na dönüştürülmesine olanak sağlamıştır. 363 ile 364 yılları arasında hükmeden İmparator İoulianos Roma İmparatorluğu'nun son Hıristiyan olmayan imparatorudur ve Hıristiyanlığa karşı olarak eski Roma pagan dinini canlandırmaya çalışmıştır. Ancak birkaç yıl sonra I. Theodôsios'un hükümdarlığında (379-395) Hıristiyanlık, imparatorluğun resmî dini olmuş ve diğer dinler yasaklanmıştır. Aynı dönemde, yani IV. yüzyılda İmparatorluk sürekli olarak Germen kabilelerinin istilalarıyla uğraşmak zorunda kalmıştır. Bu Germen kabilelerinin, özellikle Vizigot (Batı Gotlar) ve Ostrogot (Doğu Gotlar) kabilelerinin eylemleri tüm Roma İmparatorluğu için bir tehdit oluşturmasına rağmen, etkileri imparatorluğun batı kısmında daha yıkıcı ve ciddi olmuştur. Örneğin V. yüzyılın ilk yıllarında imparatorluğun doğu kısmı, Vizigotlar ve liderleri Alaric'ten oldukça kısa bir süre içinde kurtulmuştur; ancak Alaric ve kabilesi İtalya'ya geçtikten sonra Roma şehrini kuşatmış, Roma'yı üç kez zaptetmeye çalışmış ve en sonunda, 410 yılında Alaric ve Vizigotlar şehri ele geçirmiş ve şehri yağmalamıştır.

Roma İmparatorluğu'nun batı kısmında yaşanan bu olaylar ile daha yoğun nüfuslu olan doğu kısmının zengin ekonomik kaynakları IV. ve V. yüzyıllarda yeni başkentin, yani İstanbul'un önemini artırmıştır. Kuruluşundan yüzyıl sonra İstanbul'un nüfusu Roma'nın nüfusundan büyüktür ve hızla tüm imparatorluğun idari merkezi hâline gelmiştir. Bunun yanı sıra, İran'da

3 Warren Treadgold, *A History of the Byzantine State and Society*, Stanford CA: Stanford University Press, 1997, s. 13-51; A.A.Vasiliev, *History of the Byzantine Empire*, 2 cilt, Madison: University of Wisconsin Press, 1952, s. 43-65; Ostrogorsky, age, s. 27-50.

yeni kurulan Sasani Krallığı'nın Roma İmparatorluğu'nun en büyük tehdidi hâline gelmesi de İstanbul'un askeri önemini artırmıştır.[4]

IV. ve V. yüzyıl başka bir önemli tarihi gelişmeye daha tanık olmuştur: Roma İmparatorluğu'nun batı kısmında Yunancanın kullanılmaması, doğu kısmında ise Latincenin kullanımının hızla azalması. V. yüzyıla kadar Yunancanın batıda hemen hemen tamamen ortadan kalktığı görülmektedir. Doğuda ise Latince, imparatorluğun resmi dili olarak kaldığı için ordu ve bürokraside varlığını korumuştur ancak bu iki kurum dışında Yunanca kullanılmıştır. Yunanca, Latinceden daha prestijli bir edebi dildir ve imparatorluğun doğu kısmında çok yaygın olarak kullanılmıştır. Bu iki faktör, Latincenin İstanbul ve doğudaki önemini yitirmesine neden olmuş ve kullanılmasına kısıtlama getirmiştir.[5]

Yunancanın Roma İmparatorluğu'nun doğu kısmında artan önemine, klasik Yunan çağının edebiyat, bilim ve felsefesinde kullanılmasına ve Yunanca yazılan Hıristiyan edebi eserlerinin giderek artmasına rağmen Yunanca konuşan halk, kendisini *Hellēn* (Yunanlı) saymak yerine, daha öncede sözettiğimiz gibi, *Rōmaios* (Romalı) saymıştır. *Hellēn* ve bu isimden türetilen sıfatlar "pagan" ya da "Hıristiyan olmayan" anlamına gelmektedir. Örneğin Anna Komnēna XII. yüzyılda "Yunanlıların bilgisi" (*hē sofia tōn Hellēnōn*), ya da "Yunan eğitimi"nden (*paideia Hellēnikē*) bahsederken bu sözcüğü Hıristiyanlıktan önce var olan eski Yunan bilgisi, kültürü ve eğitimiyle ilişkili olarak kullanmıştır. *Hellēn* terimi ilk kez XII. ve XIII. yüzyılın ilk yıllarında yazılmış olan Bizanslı tarihçi Nikētas Khoniatēs'in eserlerinde daha olumlu bir anlam kazanmaya başlamıştır. Khoniatēs'in eserlerinde *Hellēn anēr* (Yunanlı adam) ifadesi *Rōmaios*, "Romalı" terimiyle eşittir. XIII. yüzyıldan itibaren Bizanslılar kendilerini hem *Hellēnes* (Yunanlılar) hem de *Rōmaioi* (Romalılar) olarak görmeye başlamışlardır.[6]

476 yılında Bizans İmparatorluğu'nun oluşumunda çok önemli bir gelişme kaydedilmiştir. Bu yıl, Roma İmparatorluğu'nun batı tarafının imparatoru olan Romulus, Roma ordusundaki Germen askerleri tarafından öldürülmüştür. Bu askerlerin lideri Odoacer yeni bir imparator seçmemiş ve doğu İmpartoru Zeno da Romulus'un yerine hiçkimseyi tayin etmemiştir.

4 Ostrogorsky, age, s. 44-45.

5 Treadgold, age, s. 127-28; Ostrogorsky, age, s. 56-57.

6 Anna Comnena, *Aleksias*, *Corpus Scriptorium Historiae Byzantinae*, 2 cilt, Leipzig, 1839, 1878, s. 259, 265; Alexander Kazhdan, "Hellenes", *ODB.*, cilt II, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 911-12.

Bu tarihten itibaren de batıda bir daha Roma İmparatoru hüküm sürmemiştir ve VI. yüzyılda kısa bir dönem dışında, Roma İmparatorluğu'nun batı toprakları hep barbarların elinde kalmıştır.[7]

476 yılında Batı Roma İmparatorluğu çökmesine rağmen, V. ve VI. yüzyıllarda bu olay doğu Roma İmparatorları tarafından geçici bir duraklama dönemi olarak kabul edilmiştir. 527 ile 565 yılları arasında tahttaki İmparator I. İustinianos Roma İmparatorluğu'nun batı topraklarını yeniden fethetmeye başlamıştır. I. İustinianos bu toprakların büyük bir kısmını geri almayı başarmış; güney İspanya, kuzey Afrika sahilleri, Akdeniz adaları, ve İtalya'yı imparatorluğun sahip olduğu Balkanlar, Anadolu, Ermenistan, Orta Doğu ve Mısır'daki topraklarına katmıştır. Ancak I. İustinianos hem Roma İmparatorluğu'nun batı topraklarının çoğuna ve doğu topraklarının tümüne hükmeden hem de ana dili Latince olan son imparator olmuştur.[8]

I. İustinianos'un ölümünden sonra çeşitli barbar kabileleri İspanya, kuzey Afrika sahilleri ve İtalya'yı yeniden fethetmişlerdir. 579 yılında Slav kabileleri Balkanlar ve Yunanistan'ı istila etmeye, diğer taraftan da doğuda Sasani Persler güçlerini toplamaya başlamışlardır. 610 ile 641 yılları arasında İmparator Herakleios iki büyük düşmanla karşı karşıya gelmiştir. Bunların ilki Perslerdir. Herakleios döneminden önce Persler, Mezopotamya ve Ermenistan'daki Roma topraklarını ele geçirmeyi başarmışlardır. Herakleios ise 613 yılından 631 yılına kadar Sasani Perslerle mücadele etmiştir. 613 yılından 620 yılına kadar Persler, Orta Doğu ve Mısır'da büyük zaferler kazanmışlardır, ancak 620'de Herakleios, Persleri yenmeyi başarmıştır. 631 yılına kadar Herakleios, Perslerin aldıkları toprakların hepsini yeniden fethetmiş ve Perslerle savaş sona ermiştir.[9]

İmparator Herakleios büyük zafer kazanmasına rağmen, İmparatorluk huzura kavuşamamıştır. Bu arada Bizans İmparatorluğu'na şekil veren bir son gelişme yaşanmıştır. Herakleios'un Perslerle yaptığı savaşlar sırasında Arabistan'da Muhammed İslam dinini Arap kabilelerine öğretmeye başlamıştır. Bu kabileler İslam dinini kabul ettikten sonra Muhammed'in himayesine alınmışlar ve İslam dinine dayalı olan devletine katılmışlardır. Muhammed'in 632 yılında vefatından sonra bu yeni devlet artık Arabistan dışına doğru genişlemeye hazırdır ve birinci Halife Ebu Bekir, 633 yılında

7 Ostrogorsky, s. age, s. 62-63; Treadgold, age, s. 158-59; Vasiliev, age, s. 106-07.

8 Vasiliev, age, s. 132-142; Treadgold, age, s. 174-217; Ostrogorsky, age, s. 68-79.

9 Treadgold, age, s. 287-322; Vasiliev, age, s. 194-99; Ostrogorsky, age, s. 92-113,194-218.

Roma İmparatorluğu'nun güney Filistin'deki topraklarına akın etmek için dört ordu göndermiştir. Arap orduları zafer kazanmaya devam etmişler ve 636 yılında Şam'ın güneyinde bulunan Yarmûk Nehri'nde Romalıların ordusunu bozguna uğratmışlardır. Bu yenilgiden sonra Suriye ve Filistin, Arap toprakları olarak kalmıştır. Daha sonraki yıllarda ise Araplar Mısır ve kuzey Afrika sahillerini de ele geçirmişlerdir. Araplar, Suriye'den Anadolu'ya akın etmeye başlamışlardır. Bu Arap akınları Temmuz 717 ile Ağustos 718 yılları arasındaki İstanbul kuşatmasıyla zirveye ulaşmıştır. Ancak bu kuşatma felaketle sonuçlanmış, VIII. yüzyılın sonuna doğru, yani İmparator IV. Leo'nun 775 ile 780 yılları arasındaki hükümdarlığı zamanında İmparatorluk orduları, Arapları, Toroslar'a kadar kovmayı başarmış ve İmparatorluk ile Müslüman devletler arasındaki sınır 1071'de Malazgirt Savaşı'na kadar Toros Dağlarında kalmıştır.[10]

Diocletianus ile IV. Leo dönemi arasında Bizans İmparatorluğu'nun ve Bizans kimliğinin temelleri bu şekilde atılmıştır. Diocletianus, imparatorluğun merkezini Yunancanın kullanıldığı doğu topraklarına doğru yönlendirmeye başlamıştır. I. Kônstantinos'un eski Byzantion şehrini Yeni Roma olarak yeniden kurması ve bu şehri kendi başkenti olarak seçmesi, Roma İmparatorluğu'nun doğu topraklarının önemini artırmıştır. Bunun yanı sıra, I. Kônstantinos'un Hıristiyan dinini kabul etmesi Hrisityanlığın Roma İmparatorluğu'nun resmî dini olmasına yol açmıştır. VII. yüzyılda gerçeleşen Arap istilalarında İmparatorluk, doğu Akdeniz ve kuzey Afrika sahillerindeki topraklarını yitirmiştir ancak bu topraklar imparatorluğun Ortodoks Hıristiyan olmayan ve Yunancanın kullanılmadığı en geniş topraklarıdır. Tüm bu olaylardan sonra geride kalan imparatorluk ise en büyük toprakları Balkanlar'da ve Anadolu'da bulunan, dini Ortodoks Hıristiyanlık olan, halkı Yunanca konuşan ve eski Yunan kültürünü devam ettiren Roma İmparatorluğu'nun bir devamı, yani Bizans İmparatorluğu'dur.

Yukarıda tasvir edilen tüm bu olaylar, eski Roma İmparatorluğu'ndan Bizans İmparatorluğu'nun yaratılmasına zemin hazırlamıştır. Bizans İmparatorluğu'nun temelleri gibi Bizans kimliğinin aslı da Roma dönemine dayanmaktadır. Roma İmparatorluğu'nda *Romanitas* adlı bir kavram kullanılmaktadır. Bu kavram, imparatorlukta yaşayan insanların bu imparatorluğa ait ve onun vatandaşı olduğuna işaret etmektedir ve bölgesel, dinî ve etnik kimliklerden üstünlük ifade etmektedir. Ancak imparatorluğun IV. yüzyılda

10 Ostrogorsky, age, s. 156-182; Treadgold, age, s. 301-07 ; Vasiliev, age, s. 235-40.

başlayan Hıristiyanlaşmasıyla ve 476 yılında Batı Roma İmparatorluğu'nun çöküşünden sonra *Romanitas* kavramı önemini yitirmeye başlamıştır. Bunun iki nedeni vardır: Bunlardan ilki, Hıristiyanların kendilerini Roma İmparatorluğu'nun bir vatandaşından ziyade Tanrı'nın bir kulu olarak görmelerinden kaynaklanmaktadır. İkinci neden ise V. yüzyılda barbarların Roma İmparatorluğu'na karşı gelerek saldırılarını sıklaştırmalarıdır. Vizigotların 410 yılında imparatorluğun eski başkenti Roma'yı yağmalamalarından sonra ortaya çıkan çeşitli siyasi ve toplumsal krizlerden ötürü Roma'nın şanı, bunun doğal bir sonucu olarak da imparatorluğa karşı duyulan saygı azalmıştır. *Digenēs Akritēs*'in yazıldığı döneme, yani XII. ve XIII. yüzyıla kadar ise *Romanitas* kavramı hiç kullanılmamıştır ve bu kavramın yerine de yenisi bulunmamıştır.

Bizanslılar için bölge ve din unsurları *Romanitas*'ın yerini almıştır. Bizanslılar genellikle imparatorlukla değil, kendi köyleri, şehirleri ya da bölgeleriyle özdeşleştirilmişlerdir, yani Bizans İmparatorluğu'nda yaşayan insanlar kendilerini "Bizanslı" ya da "Romalı" olarak adlandırmamışlardır. Bunların yerine "İstanbullu", "İzmirli" ya da bunlara benzer sıfatlarla kendilerini tanımlamayı tercih etmişlerdir. *Digenēs Akritēs*'te Emir, beş kardeşin en küçüğü tarafından yenildikten sonra onlara kim olduklarını sormuştur. Kardeşler ise ona şu sözlerle cevap vermişlerdir: "Biz Anatolikon '*thema*'sındanız... (1.265)."

Ancak, bu bölgesel dayanışmanın tersine, kendi bölgeleri dışındaki bölgelere karşı bir tür düşmanlık duygusunun da geliştiği görülmektedir. Kendi bölgesinden ayrılıp başka bir bölgeye giden bir Bizanslı, gittiği bölgede bir yabancı olarak karşılanmıştır. Bu nedenle yerli halk ondan şüphelenmiş ve hatta ona kötü davranmıştır. Bunun yanı sıra, Bizans kaynaklarında diğer şehir ya da bölgelerden gelen insanları aşağılayan ifadeler de yer almaktadır. Örneğin Bizans metinlerinde Giritlilerin yalancı olduklarından, kurnaz Suriyelilerin kötü aksanla konuştuklarından ve Ermenilerin genelde kötü olduklarından bahsedilmektedir.[11]

Bizans kimliğinin gelişmesinde üçüncü unsur olan din de çok güçlü bir yere sahiptir. Bizanslılar, Hıristiyan ve özellikle de Ortodoks Hıristiyan olmalarının kendilerini diğer insanlardan ayıran en önemli faktörlerden biri olduğuna inanmışlardır. Bizanslıların dini kimlikleri bazen bölgesel kimlikle-

11 Cyril Mango, *Byzantium: The Empire of New Rome*, London: Phoenix Giant, 1980, s. 30.

rinden daha üstündür, ancak, genellikle bölgesel ve dini kimlikleri birbiriyle karıştırılmaktadır ve bu kimlikler birbirini destekler niteliktedir. Buna en iyi örnek olarak Bizans İmparatorluğu'nun eski topraklarında ya da komşu bölgelerde bölgesel Hıristiyan mezheplerinin gelişmesi verilebilir. Eğer, Mısır, Suriye ve Ermenistan'da olduğu gibi, Hıristiyan bir mezhep köklü bölgesel bir temele sahipse, Bizanslıların o bölgede Ortodoks Hıristiyanlığı yayma çabaları başarısız kalmıştır.[12]

Bizans kimliğinin unsurları IX. yüzyılın ilk yıllarında gerçekleşen bir olayda çok net görülmektedir. Güney Anadolu asıllı Aziz Grigorios Dekapolitēs Trakya'daki Ainos limanında gemiden iner. İner inmez bilinmeyen nedenlerden dolayı Aziz Grigorios polislerin şüphesini çeker. Polis onu yakalar ve döverken "Kimsin ve dinin ne?" diye sorar. Grigorios, "Hıristiyanım, babam ve annem falan filan ve Ortodoks mezhebine mensubum" diye cevap verir. Bu örnekte görüldüğü gibi, Grigorios verdiği cevapta sadece dininden ve ailesinden bahsetmiştir. Kendisini ne Romalı, ne Yunanlı ne de Bizanslı olarak tanıtmıştır.[13]

IX. Yüzyıldan Malazgirt Savaşı'na Kadar

Digenēs Akritēs, genel olarak Doğu Anadolu'da X. yüzyılın ortasında başlayan, Araplara karşı yapılan Bizans seferleri ile Selçukluların XI. yüzyılın ikinci yarısında yaptıkları akınları, 1071'deki Malazgirt Savaşı zaferinden önceki dönemin toplumunu ve koşullarını yansıtmaktadır. Örneğin, destanın pek çok yerinde Arapların akınlarından ve sınır toplumunun rolünden bahsedilmektedir ancak Türklerden yalnız bir yerde (1.45) doğrudan bahsedilmektedir.[14] Bunun yanı sıra destanda, daha önce IX. yüzyılda cereyan eden olaylar, yerler ve insanlardan da söz edilmektedir.

Destanın bu dönemi yansıtığına bir kanıt olarak metinde Malazgirt Savaşı'ndan ve Türklerin Doğu Anadolu'ya girmesinden sonra önemini

12 age, s. 31.

13 F. Dvornik (der.), *La Vie de S. Grégoire le Décapolite*, Paris, 1926, s. 54; Mango, age, s. 31.

14 Türk kölelerin Arap ordularında kullanılmaları IX. yüzyılda başlamış ve Türk boyları yalnız X. yüzyılın sonuna doğru bağımsız hareket etmeye başlamışlardır. Bkz. O. Turan, *Selçuklular ve İslamiyet*, İstanbul, 1974 ; Ali Sevim, *Selçuklu Devletleri Tarihi: Siyaset, Teşkilât ve Kültür*, Ankara, 1995, s. 3-6 ; M.G.S. Hodgson, *The Venture of Islam: Conscience and History In a World Civilization*, cilt 1, Chicago, 1974, s. 482, 485; age, cilt 2, s. 33, 39-45.

yitiren birkaç yer adından daha bahsedilmektedir. Örneğin destan metninde 8.206'da Armeniakon *thema*'sının ordusunun toplanma yeri olan Bathyrryaks'ın (bugünkü Turhal'ın civarında) adı geçmektedir. 2.78'de X. yüzyılın son yıllarında Bizans *stratēgos*'unun (general) daha güneydeki ordugâhı Heksakōmia'dan ("Altı Kasaba", Elbistan'ın civarında) bahsedilmektedir. 8.205'te "Kilikya Kapıları"nı, yani Gülek Boğazı'nı koruyan Podandos'un (Tarsus'un kuzeyinde) adamları ve diğer askerlerin toplanma yeri olan Blattolibadin'in (Adana bölgesinde) adı iki yerde, 5.165 ve 8.81'de geçmektedir.[15] Son olarak sekizinci kitapta (8.204) verilen, Digenēs'in cenazesine gelenler listesinde Koukoulithariōtai'nin adı geçmektedir. D. Wood bu adın "Kapüşonlu Taşlılar" anlamını taşıdığını (*koukoula,* "kapüşon"; *lithos* ya da *lithari*, "taş") ve Kapadokya'nın ünlü peri bacalarının kastedildiğini belirtmektedir.[16] Birkaç yıl sonra X. yüzyıla ait bir metinde Kayseri civarında *Koukou lithos* adlı bir yer keşfedildiği belirtilmiştir.[17]

Destan ortaya çıkarıldığından itibaren IX. yüzyılla başka bir bağlantısının, yani Pavlaki tarikatıyla bir bağlantısının da olduğu öne sürülmüştür. Pavlaki tarikatı M.S. III. yüzyılda Samsatlı Pavlos tarafından kurulmuş ve VII. yüzyılda ıslah edilmiştir.[18] Tarikat, Ermenistan'a yerleşmiş ve daha sonra Bizans topraklarına yayılmıştır.[19] İkonoklast Bizans imparatorları VIII. yüzyılda Pavlakilere destek vermiş ve tarikat, özellikle Doğu Anadolu'da çok yayılmıştır. Ancak Pavlakilerin büyüyen güçleri Bizans İmparatorluğu'nun otoritesi için büyük bir tehdit oluşturunca hem Ortodoks hem de İkonoklast imparatorlar, Pavlakilerin gücünü engellemeye çalışmışlardır. 842 yılında üç

15 E. Jeffreys, age, 1998, s. xxxviii, 389, 392, 396-98.

16 Dorothy Wood, "The Koukoulithariotai in 'Digenis Akritas'", *Byzantion*, sayı XXVIII, 1958, s. 91-93.

17 Nicolas Oikonomides, "L'«Épopée» de Digénis et la Frontière Orientale de Byzance aux Xe et XIe Siècles", *Byzantium from the Ninth Century to the Fourth Crusade: Studies, Texts, Monuments*, London, 1992. s. 392-93 ; Iōannis Skylitzai, *Synopsis Historiarum*, I. Thrun (der.), Berlin-New York, 1973, s. 318.

18 Nina G. Garsoïan, *The Paulician Heresy*, The Hague: Mouton & Co, 1967, s. 210-13.

19 age, s. 145. Mani dininin bir uzantısı olarak Pavlakilerin ikili inançları vardır, evren iki eşit güç arasında bölünmüştür. Bir tarafta iyi, yani ruh ve ışık, diğer tarafta kötü, yani madde ve karanlık vardır. İnsanoğlunun evrensel görevi kötüye karşı savaşarak kendinde hapsedilmiş ilahi ışığı serbest bırakmak ve manevi dünyaya katılmaktır. Bu inançları nedeniyle Pavlakiler, gereksiz olduğunu varsayarak Ortodoks kilisesinin resmi düzenine ve ikonlarına saygı göstermeye karşı çıkmışlardır.

yaşındaki İmparator III. Mikhaēl'in tahta çıkmasıyla ikinci İkonoklast dönemi sona ermiş ve İmparator'un annesi Theodora, Pavlakilere karşı şiddetli baskı uygulamaya başlamıştır. Bu baskı nedeniyle pek çok Pavlaki hayatını kaybetmiş ve çoğu Malatya Emiri'nin topraklarına kaçıp Araplarla Bizanslılara karşı savaşmışlardır. Bu dönemde iki eski Bizanslı subay, Khrysokheir ve onun amcası Karbeas Pavlakilere önderlik etmişler ve ilk seferlerinde Bizans ordusunu yenmişlerdir. Ancak 863 yılında Porson Savaşı'nda Bizanslılar büyük bir zafer kazanmışlar, hem Karbeas'ı hem de müttefiği Malatya Emiri Ömer'i öldürmüşlerdir. İmparator I. Basileios'un hükümdarlığında, yani dokuz yıl sonra, 872 yılında Bizans güçleri Pavlakilerin başkenti Tefrike ve diğer kalelerini ele geçirip Pavlaki güçlerini dağıtmış ve liderleri Khrysokheir'i öldürmüşlerdir.

Tam bu noktada Pavlakilerin tarihi *Digenēs Akritēs*'le örtüşmektedir. *Digenēs*'te verilen soy ağacına göre,[20] Digenēs'in baba tarafından büyükbabasının babası Ambrōn, büyükbabası Khrysobergēs ve dayısı Karoēs'tir. Gerçek akrabalık durumunu yansıtmamasına rağmen Ambrōn, Malatya Emiri Ömer'le; Khrysobergēs, Pavlaki lideri Khrysokheir'le ve Karoēs, diğer Pavlaki lideri Karbeas'le özdeşleştirilmektedir. Ancak *Digenēs Akritēs*'in yazıldığı tarihlerde bu eski Pavlaki liderleriyle ilgili bilgiler karıştırılmış ve onlar bu destanda Müslümanlar'ın müttefikleri olarak değil, Müslüman olarak tasvir edilmişlerdir.[21] Bunun yanı sıra *Digenēs*'te Pavlakilerle ilgili birkaç yer adı bulunmaktadır. İlki 2.78'de verilen Afrikē, tarihî kaynaklarda yer alan Pavlaki başkenti Tefrikē adının değişik bir biçimidir. İkincisi 2.78'te verilen Pavlakilerin 873 yılında kuşatma altında tuttuğu Taranta'dır. Tüm bu detaylar IX. yüzyılda cereyan eden Pavlaki savaşlarının gerçek tarihini bize vermemektedir ancak daha geç bir dönemin karışık tarihî anılarını yansıtmaktadır.

X. yüzyılla bir diğer bağlantı da Digenēs'in yaşadığı yer ve kahramanlıklarını sergilediği bölgenin adında yatmaktadır. *Digenēs Akritēs*'in sekizinci kitabında (8.239) Digenēs'in kabrinin Fırat Nehri kenarındaki evine yakın Trōsis adlı bir yerde bulunduğu belirtilmektedir. Bu yer Samsat'ın batısında, Samsat ile Maraş arasındaki yolun birleştiği bir yerdir. H. Grégoire,

20 Bkz. *Digenēs Akritēs* 1.283-85, 4.37.

21 Sathas ve Legrand, age; P. Lemerle, "L'histoire des Pauliciens d'Asie Mineure d'après le Sources Grecques", *Travaux et Mémoires*, sayı 5, 1973, s. 1-44; E. Jeffreys, age, s. xxxiv-xxxv; Mavrogordato, age, s. lxi-lxv; George Huxley "Antecedents and Context of Digenes Akrites", *Greek, Roman and Byzantine Studies*, sayı 15/3, 1974, s. 319-23; Garsoïan, age, s. 130.

Trōsis'i çağdaş Turuş adlı bir köyle eşdeşleştirmektedir.[22] Bu yerin önemi şuradan kaynaklanmaktadır: Bu bölge, VII. yüzyıl ile VIII. yüzyılın ilk yılları arasında Araplar tarafından fethedilmiş ve İmparator VII. Kōnstantinos Porfyrogenitos'un hükümdarlığında Araplara karşı Doğu Anadolu'da başlayan seferlere kadar bir Arap toprağı olarak kalmıştır.

Ancak eğer destanda sergilenen tarihi olaylar X. yüzyılın ikinci yarısından sonraya aitse, metindeki IX. yüzyıla ait yer ve kişi adlarıyla bir çelişki ortaya çıkmaktadır. Bu soruya cevap olarak George Huxley, Grottaferrata *Digenēs Akritēs* metninin iki ayrı hikayeden oluşmasını göstermektedir. Ona göre ilk üç kitap, *Emir'in Gazeli* (*The Lay of the Emir*) Pavlakilerin IX. yüzyıldaki yenilgisi ile X. yüzyılda Bizans'ın Doğu Anadolu'daki zaferlerini içeren yaklaşık elli yıllık bir süreyi yansıtmaktadır. Destanın Digenēs ile ilgili kalan bölümleri ise X. yüzyılın ikinci yarısı ile Malazgirt Savaşı'ndan önceki döneminin koşullarını gözler önüne sermektedir. Daha sonra bu iki ayrı eser birleştirilip bugünkü *Digenēs Akritēs* metni oluşturulmuştur.[23]

Malazgirt Savaşı'ndan Sonraki XI. Yüzyıl

Grottaferrata metninin bir yerinde, 4.1043'te, Malazgirt Savaşı'ndan sonraki tarihi ve siyasi koşullardan dolaylı olarak bahsedilmektedir. Bu satırda Digenēs eskiden Konya'ya verilen haracın aynı miktarının İmparator'a verileceğine söz vermektedir. Böyle bir durum yalnız XI. yüzyılın son yıllarında gerçekleşmiştir. Bizans İmparatoru I. Aleksios Komnēnos (1081-1118) tahta çıktığı zaman Selçuklu Sultanı Süleymanşâh'a haraç ödemek zorunda kalmış ve Konya ancak 1084 yılından sonra Anadolu Selçuklularının başkenti olmuştur.[24]

Destanın Yazılış Tarihi

Yukarıda görüldüğü gibi, *Digenēs Akritēs* IX. yüzyıldan Malazgirt Savaşı'na kadar olan bir dönemin koşullarını ve olaylarını yansıtmaktadır. Ancak destanın yazılış tarihi araştırmacılar arasında hâlâ tartışma konusudur ve öne sürülen tarihler XI. yüzyıldan XII. yüzyıla kadar uzanan bir dönemi kapsamaktadır. Mavrogordato'ya göre, Grottaferrata metnine benzeyen

22 Henri Grégoire, "Le tombeau et la date de Digénis Akritas", *Byzantion*, sayı 6, 1931, s. 499-503.

23 Huxley, age, s. 317-27; H. G. Beck, *Geschichte Der Byzantinischen Volksliteratur*, Münih, 1971,s. 71.

24 Sevim, age, s. xxxviii.

Digenēs destanının yazarı Kapadokyalı bir keşiştir. Yazar, eserinde kendi yaşadığı dönemin oldukça sakin ve değişmez olan doğu sınırlarından bahsetmektedir ancak kahramanca bir ortam yaratılmak istenerek eserdeki olaylar, yer adları ve şahıslar daha erken döneme, IX. ve X. yüzyıllara ait gösterilmiştir. Destan yazarının bu yüzyıllara ait tarihî ve kişilerle ilgili bilgisi zayıftır, bu nedenle de bazen tarih ve kişileri karıştırmaktadır. Mavrogordato'ya göre, doğu sınırlarının tek sakin dönemi İmparator IX. Kōnstantinos Monomakhos zamanıdır (1042-1054) ve *Digenēs* de bu yıllarda kaleme alınmıştır.[25]

Diğer araştırmacılar genellikle *Digenēs*'in XII. yüzyılda yazıldığını savunmaktadırlar. Bu araştırmacılardan bazıları 1100, bazıları 1140 ile 1150 tarihleri arasında bir tarih tercih etmektedir. Ancak XII. yüzyılın başı ya da XII. yüzyılın ortası olsun, *Digenēs*'in XII. yüzyılda yazılmış olma ihtimali şu nedenlere dayanmaktadır: XII. yüzyılın edebi akımları, destanın dili ve üslubu, XII. yüzyılın toplumsal ve siyasi koşulları ve XII. yüzyılın ortasında yazılmış bir şiirin *Digenēs Akritēs*'ten bahsetmesi.

Bu dönemin siyasi ve askeri aksaklıklarına rağmen, Bizans İmparatorluğu için XII. yüzyıl edebi açıdan çok verimli ve zengin bir dönemdir. XII. yüzyılın edebiyatını iki eğilim belirlemektedir: yenilik ve yeniden canlandırma. Yenilik eğilimi dönemin yazarlarının eserlerinde yeni edebi biçimleri ve temaları kullanmalarında görülmektedir. *Digenēs Akritēs* kafiyesiz on beş heceli bir dizeyle yazılmıştır. Bu tür dize, sözcük vurgusuna dayanmaktadır; sekizinci heceden sonra bir aranın olması şarttır ve vurgu tümcenin başında altıncı ya da sekizinci hecede, aradan sonra da on dördüncü hecede bulunmaktadır. Örneğin, *Digenēs Akritēs*'te 2.7 de olduğu gibi:

Οἱ δὲ τῆς κόρης ἀδελφοὶ τῇ μητρὶ πάντα γράφουν,
1 2 3 4 5 6 7 **8** | 9 10 11 12 13 **14** 15

Bu dize yalnız ortaçağ Yunan edebiyatında karşımıza çıkmaktadır. XII. yüzyıldaki şekli, özellikle uzun yazılarda önceki dönemlere nazaran daha sık ve yaygın olarak kullanılmıştır .[26]

Aynı dönemde dini konular içermeyen hikayeler daha popülerdir. XII. yüzyılda azizlerin hayatları yerine aşk hikayeleri, mizah, otobiyografi, bi-

25 Mavrogordato, age, s. lxi-lxxxiv.

26 Roderick Beaton, *The Medieval Greek Romance*, Cambridge: Cambridge University Press, 1989.s. 39; Paul Magdalino, *The Empire of Manuel I Komnenos*, 1143-1180, Cambridge: Cambridge University Press, 1993, s. 2; E.Jeffreys, age, s. lii-liii.

yografik tarihler, mahkeme dramları ve öğütler kaleme alınmıştır. *Digenēs Akritēs* de bir kahramanlık destanı olarak XII. yüzyıl edebiyatındaki yenilik eğiliminin bir parçasıdır.[27]

XII. yüzyıl edebiyatının ikinci eğilimi, yani yeniden canlandırma eğilimi ise, *Digenēs Akritēs*'in temalarından birinde, yani aşkta görülmektedir. Edebi bir tema olarak aşk, Bizanslıların okudukları antik Yunanca eserlerde, özellikle Akhillēs Tatios'un II. yüzyılda yazdığı *Leukippē ve Kleitofon*'a konu olmuştur. XII. yüzyılda, *Digenēs Akritēs* kaleme alındıktan sonra, Bizanslı yazarlar romanlarında aşk temasını değişik şekillerde işlemişlerdir, *Digenēs Akritēs*'te ise böyle bir orijinallik söz konusu değildir. Onun yerine *Digenēs Akritēs*'in birkaç yerinde aşk, Akhillēs Tatios'un eserini bize yansıtmaktadır. Örneğin 4.276-280'de *Leukippē ve Kleitofon* gibi, *Digenēs Akritēs* de aşkın etkilerinden bahsetmekte, aşkın insana özellikle gözlerden girdiğini söylemektedir. Daha sonra 4.335'te ve 4.546'da *Digenēs* yazarı, Tatios gibi, acemi bir âşığın henüz aşkın yollarından habersiz olduğunu belirtmektedir.[28]

Digenēs Akritēs'te kullanılan dil üslubu da XII. yüzyıl Bizans edebiyatında kullanılan dil üslubuna benzemektedir. XII. yüzyılın edebiyatı üç ayrı dil seviyesi sergilemektedir: "doğru üstü" (over-correct) Klasik (Atik) Yunanca, İncil ve Kilise babalarının yazılarında kullanılan *koinē*, ve ilk kez olarak da konuşma dili, *dēmotikē*. Bunun yanı sıra, bu dönemde bazı yazarlar, örneğin Theodōros Prodromos, bir eserde hem Klasik dili hem de konuşma dilini kullanmıştır.[29] *Digenēs Akritēs*'in dil özellikleri de bu iki dil seviyesini sergilemektedir. Örneğin, destanda Klasik Yunancada var olmayan Arapça sözcükler kullanılmakta ve gelecek zaman hem Klasik Yunacanın –σ– iç ekiyle hem de çağdaş Yunancanın θα sözcüğüne benzeyen θέλω (istemek) sözcüğü ile ifade edilmektedir.

Digenēs Akritēs'in XII. yüzyılda yazıldığını gösteren başka bir neden daha vardır. Bizans İmparatorluğu'nun toplumsal ve siyasi durumu göz önüne alındığında XII. yüzyıl *Digenēs Akritēs* gibi bir eserin yazılması için en uygun dönemdir. Malazgirt Savaşı'ndan ve bozguna uğrayan İmparator IV. Rōmanos Diogenēs'in tahttan indirilmesinden sonraki on yıl içinde Bizans İmparatorluğu Doğu ve İç Anadolu topraklarını kaybetmiş ve bu topraklarda yaşayan Bizanslı asiller Kōnstantinopolis'e kaçmak zorunda kalmışlardır. Aynı yıllarda imparatorluğun iç siyaseti de kaotik bir dönemden geçmiş ve

27 Magdalino, age, s. 2; Beaton, age, s. 10-11.

28 E. Jeffreys, age, s. xliv-xlv; Magdalino, age, s. 4-5.

29 Beaton, age, s. 11-12, 45.

imparatorluğun başına iki zayıf ve etkisiz imparator, VII. Mikhaēl Doukas (1071-1078) ve III. Nikēforos Botaniatēs (1078-1081) geçmiştir. Sonunda, 1081 yılında Komnēnos hanedanının kurucusu I. Aleksios Komnēnos (1081-1118) tahta çıkmış ve bu askeri aristokrasiden gelen imparatorla birlikte Bizans İmparatorluğu bir toparlanma dönemine girmiştir. Aleksios'un ve onun halefleri I. İōannēs (1118-1143) ve I. Manouēl Komnēnos'un (1143-1180) hükümdarlıklarında Bizans İmparatorluğu bazen kendi güçleriyle bazen de Haçlı ordularıyla birlikte doğu topraklarını yeniden fethetmeye çalışmıştır. Bu çabalar 1176 yılında Myriokefalon Savaşı'na ve Bizans ordusunun büyük yenilgisine kadar devam etmiştir.

Malazgirt ve Myriokefalon Savaşları arasındaki dönemde Anadolu'da evlerini ve hatta hayat tarzlarını yitiren asiller Kōnstantinopolis'te yaşamışlar, imparatorlar ise yaklaşık yüzyıl boyunca eski Anadolu topraklarını geri almaya çalışmıştır. Böyle bir ortam *Digenēs Akritēs* gibi Bizanslı bir kahramanın imparatorluğun doğu sınırlarında gösterdiği kahramanlıkları, zaferleri ve hayat tarzını öven bir destanın yazılması için çok uygundur. Digenēs'in başkentten uzak bir yerde yaşaması, evi, İmparator'la ilişkileri, eğlence hayatı, mücadeleleri hep Malazgirt Savaşı öncesine aittir. Kōnstantinopolis'te sürgün yaşayan asiller, yok olan hayatlarını ancak bir destanda koruyabilmişlerdir.[30]

XII. yüzyılın ilk yarısında Grottaferrata metnine benzer bir *Digenēs Akritēs* destanının var olduğunu gösteren son kanıt bir şiirden oluşmaktadır. *Fakir Prodromos'un Şiirleri* (*Ptōkhoprodromika*) adlı bir eser XII. yüzyılın ortasında yazılan bir şiir derlemesidir ve büyük bir ihtimalle o dönemin en ünlü yazarlarından biri olan Theodōros Prodromos tarafından yazılmıştır. Bu şiirlerden biri I. Manouēl'in 1146 yılında Türkler'e karşı yaptığı seferi şöyle övmektedir:

"O zaman diğer Akrietēs orada bulunsun
ve eteklerini düzeltsin, değneğini kaldırsın
ve hemen ortaya çıksın, bir delikanlı gibi ."

Bu satırlar, Grottaferrata metninin 4.116, 163 ve 1058 nolu satırlarının özeti gibidirler. Şiirde Digenēs'in eteklerinden (*podea*) ve onun özel silahı

30 Magdalino, age, s. 11-14; Beaton, age, s. 46-47; A. P. Kazhdan ve Ann Wharton Epstein, *Change in Byzantine Culture in the Eleventh and Twelfth Centuries*, Berkeley: University of California Press, 1985, s. 117-19; Ihor Ševčenko, "Constantinople Viewed from the Eastern Provinces in the Middle Byzantine Period", *Ideology, Letters and Culture in the Byzantine World*, London, 1982, s. 732-35.

değneğinden (*rabdi*) bahsedilmektedir. Üçüncü sat ırda *agouritsēs*, yani "delikanlı" sözcüğü kullanılmaktadır; bu terim tüm *Digenēs Akritēs* versiyonlarından yalnızca Grottaferrata metninde *agouritzēs* şeklinde geçmektedir. Daha sonra aynı şiirde yazarın Akritēs ile İmparator I. Manouēl'i özdeşleştirdiği görülmektedir:

"Manouēle Komnēnos, mor renk için doğmuş evlad,
fatih, şanslı, büyük ödül sahibi,
güçlü savaş önderi, yeni Akritēs,
doğunun kulesi, batının mızrağı..."

Grottaferrata *Digenēs Akritēs* metninin edebi özellikleri ve dil üslubu XII. yüzyıla uygundur ve XII. yüzyıla ait diğer eserlerde de aynı edebi özellikler ve dil üslubunun kullanıldığı görülmektedir. *Digenēs Akritēs*'in yazarının Kapadokya ve Doğu Anadolu bölgeleri hakkında bilgiye sahip olduğu görülmektedir ancak bu bölgelerle ilgili verdiği tüm detaylar doğru değildir. Bu nedenle yazarın eserini o bölgede değil de başka bir yerde, büyük bir ihtimalle Kōnstantinopolis'te yazmış olması mümkündür. Yazar, muhtemelen başkentte yaşayan Anadolulu asil ailelerin yeni kaybettikleri topraklarını ve hayat tarzlarını nostaljik bir biçimde bu destanda kaydetmiştir. Daha önce de bahsedildiği gibi, destan yazarının I. Aleksios Komnēnos'un 1084 yılından itibaren Selçuklular'a verdiği haraçtan haberdar olması ve Akritēs'ten 1146 yılı civarında yazılan *Ptōkhoprodromika*'da bahsedilmesi bize *Digenēs Akritēs*'in 1084 ile 1146 yılları arasında yazıldığını göstermektedir.

1025 ile 1081 Yılları Arasında Bizans'ın İç Siyaseti

Digenēs Akritēs'in yazıldığı tarih tespit edildikten sonra destanda tasvir edilen döneme ve bu dönemde Bizans İmparatorluğu'nda cereyan eden olaylara değinmek gerekir.

Digenēs Akritēs'te tasvir edilen dönem, yani İmparator II. Basileios'un 1025 yılında ölümünden 1071 yılında Malazgirt Savaşı'na kadar ve on yıl sonra, I. Aleksios Komnēnos'un 1081 yılında Bizans tahtına çıkışına kadar olan dönem Bizans İmparatorluğu'nda cereyan eden en önemli olaylardan ve değişimlerden bazılarına tanık olmuştur. Örneğin 1025 yılında imparatorluğun sınırları güney İtalya'ya, bugünkü Hırvatistan ve Tuna Nehri'nden Ermenistan, Van Gölü ve Fırat Nehri'ne kadar uzanmaktadır ve her iki tarafı da tehdit eden güçlü bir düşman kalmamıştır. 118 yıl sonra, güney İtalya ve

Hırvatistan dışında, Bizans İmparatorluğu'nun batı topraklarının çoğu hâlâ imparatorluğun otoritesindedir ancak Anadolu'da durum tamamen farklıdır. Selçuklular 1071'de Malazgirt Savaşı'nda kazandıkları büyük zaferden sonraki yıllarda İç ve Doğu Anadolu'yu ele geçirip kendi devletlerini bu topraklarda kurmayı başarmışlardır. Bizans'ın elinde sadece Anadolunun kuzey ve güney sahilleri ile batı bölgeleri kalmıştır.

Bu dış gelişmelerin yanı sıra Bizans İmparatorluğu'nun iç siyasetinde de büyük ve önemli değişimler yaşanmıştır. II. Basileios imparatorluğu çok güçlü bir konumda bıraktığı için 1025 ile 1071 yılları arasında Bizans İmparatorluğu daha önce nadir görülen sakin bir dönem geçirmiştir. Ancak bu kez, güçlü dış düşmanları olmayan imparatorluğun iç sorunları ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu iç sorunların en önemlilerinden biri büyük mülk sahibi olan aristokrasinin imparatorluğun idaresini eline geçirmesidir. Bu gelişme sonucunda Bizans İmparatorluğu'nun ekonomik ve askeri yapısı büyük değişimler geçirmiş ve bu değişimler imparatorluğun gelecekte karşılaşacağı felaketlere zemin hazırlamıştır.

X. yüzyıldan itibaren ***arkhōn*** (yargıç; hükümdar) adını taşıyan büyük mülk sahibi aristokrasi sınıfı oluşmaya başlamıştır. XI. yüzyılın başında ***arkhōn*** terimi genellikle sarayda çalışan görevliler ya da büyük devlet görevlileri için kullanılmış, daha sonra bu aristokrasi sınıfı İmparatorlukta üstlendikleri görevlere göre sivil ve askeri olarak ikiye bölünmüştür.

Sivil aristokrasi imparatorluğun başkenti İstanbul'da yerleşmiştir. Bu sınıf yargıç, vergi toplayıcısı ve kançılarya başı gibi imparatorluğun hizmetinde çalışan ve nesiller boyunca buna benzer makamları ellerinde tutan asil ailelerinden oluşmuştur. Bazen sivil aristokraside iyi eğitimli insanlar, teologlar, hatipler, hukukçular ve en üst ruhbanlar da yer almıştır. Sivil aristokrasi ailelerinin çoğu İstanbul, Yunanistan, Ege adaları ve Anadolu'nun sahil şehirlerinden gelmiştir. Bu sınıfa ait mülk, çoğunlukla şehirlerde yer alan evlerden ve çeşitli mali imtiyazlardan oluşmaktadır. ***Kharistikē*** (iyilik), yani bir manastırın gelirinin bir kısmında ömür boyu hakkı olma ve manastır kurucusu (***ktētōr***) olarak mali haklara sahip olma; ***basilikata*** ve ***episkepseis***, yani devlet topraklarının kiralanması ve ***solemnia***, yani vergi gelirinde hakka sahip olma bu imtiyazlar içinde en önemlileridir.[31]

Askeri aristokrasi, genellikle Kapadokya, Ermenistan, Suriye, Bulgaristan ve Makedonya sınır bölgeleri kökenlidir. Bu sınıfa ait aileler ordu komuta-

31 Kazhdan ve Epstein, age, s. 65; Treadgold, age, s. 685-86.

nı ya da bölge valisi gibi görevler üstlenmişlerdir ve genellikle diğer askeri aristokrat aileleriyle yakın ilişkileri vardır. Askeri aristokrasi İmparatorun hizmetindeyken ya da İstanbul'da yaşadıkları zamanlar kendi memleketleriyle de ilişkilerini sürdürmüşlerdir. Askeri aristokratların memleketlerinde büyük arazileri (*oikoi* ya da *proasteia*), sarayları ya da küçük hisarları vardır. İmparatorun gözünden düştüklerinde bu yerler kendileri için iyi bir sığınak olmuştur. Sivil aristokraside olduğu gibi, askeri aristokrasi de *kharistikē* ve manastır kurucusunun mali imtiyazlarından faydalanmıştır.[32]

Bizans aristokrasinin servetine, sahip oldukları yüksek makamlara ve güçlere rağmen bu sınıfın mensupları özerkliklerini kazanamamış, görevlerinden alınarak, sürgüne gönderilebilmiş ya da mallarına el konulabilmiştir. Örneğin, II. Basileios 999 yılında yaptığı Suriye seferinden İstanbul'a dönerken Kapadokya'da Eustathios Maleinos tarafından ağırlanmıştır. Eustathios sahip olduğu büyük arazileriyle, asker olarak kullanılabilecek binlerce köle ve ona bağlı olan adamlarıyla İmparatoru çok etkilemiştir. Basileios başkente döndükten sonra Eustathios'u İstanbul'a davet etmiş ve onu şerefli bir esir olarak yanında tutmuştur. Devlet Eustathios'un tüm arazisine el koymuştur.[33]

Sivil aristokratlar da bu tür kötü muamelelere maruz kalmışlardır. Yüksek rütbeli bir bürokrat olan Theodōros Styppeiotēs, İmparator I. Manouēl'in (1143-1180) sekreteri (*grammatikos*) olarak çalışmıştır. Hem yeteneğini kullanarak hem de entrika çevirerek Styppeiotēs daha yüksek makamlara erişmeyi başarmış ve sonunda *kanikleios*, yani İmparatorun mürekkep hokkasının bekçisi olarak görevlendirilmiştir. *Kanikleios* olarak Styppeiotēs'in tek yaptığı İmpartor resmi belgeleri imzalarken onun mor mürekkep hokkasını tutmaktır. Bizans İmparatorluğu'nda İmparatora yakın olmak ancak güçlü bir insana nasip olmaktadır ve bu önemsiz gibi görünen görevi üstlenen kişi sık sık İmparatorla birlikte olabilmekte ve istediği zaman İmparatorun özel odalarına girebilmektedir. Styppeiotēs'in yüksek makama erişmesi ve buradaki başarısı en büyük rakibi Iōannēs Kamateros'u kıskançlık duyguları içine itmiştir. Kamateros dış işleri bakanı (*logothetēs tou dromou*) olarak Styppeiotēs'inkinden daha karmaşık ve daha zor işlerde çalışmıştır. Buna rağmen Kamateros'un İmparatorla görüşme imkânı çok sınırlıdır ve istekleri de cevapsız kalmıştır. Kamateros Styppeiotēs ile Bizans'ın en büyük düşmanlarından biri olan Norman Sicilya Kralı II. William arasında yollan-

32 Kazhdan ve Epstein, age, s. 61-63.

33 Ostrogorsky, age, s. 306.

mış gibi görünen sahte mektuplar yazarak onları bulunması kolay bir yere bırakır. Mektuplar ortaya çıktığında Kamateros, Styppeiotēs'i vatan hainliğiyle suçlar. Durumu öğrenen İmparator I. Manouēl derhal Styppeiotēs'in kör edilmesini ve dilinin kesilmesini emreder.[34]

II. Basileios'tan sonra Bizans tahtına çıkan imparatorlar, II. Basileios'un büyük mülk sahibi aristokratlarla uzun süren mücadelesini bir kenara bırakarak İmparatorun otoritesinin bu güçlü sınıfa alet olmasına neden olmuşlardır. 1025 yılında askeri aristokrasi bu iki grup içinde en güçlüsüdür ancak II. Basileios, Anadolu'da yaşayan askeri aristokrasinin desteklediği Bardas Fokas'ın 988'deki başarısız ayaklanmasından sonra çeşitli kanunlar ve *allēlengyon*[35] gibi vergiler çıkararak bu sınıfın siyasi ve ekonomik gücünü azaltmıştır. Bu nedenle II. Basileios öldüğünde askeri aristokrasi yerine, sivil aristokrasi imparatorluğu kontrolü altına alabilmiştir.[36]

1025 ile 1081 yılları arasındaki elli altı yıllık dönemde çoğu sivil aristokrasiden on bir imparator ve iki imparatoriçe, Bizans İmparatorluğu tahtına oturmuştur. Bu çalkantılı dönemde merkezi otoritenin aristokrasi üzerindeki kontrolünün kaybolması hız kazanmıştır. Buna örnek olarak Bizanslı tarihçi İōannēs Skylitzēs, İmparator III. Rōmanos'un (1028-1034) büyük mülk sahiplerinin baskısına boyun eğip *allēlengyon* vergisini kaldırışını göstermektedir: "*Allēlengyon*'a son vermiş ve onu tamamen ortadan kaldırmıştır".[37]

Bu verginin kaldırılmasının yanı sıra XI. yüzyılda devlet, büyük mülk sahiplerine *ekskousseia* olarak adlandıran vergi muafiyetini de getirmiştir. *Ekskousseia*'ya sahip kişilerden bazıları yalnızca belirli vergilerden, bazıları ise vergilerin tümünden muaf tutulmuştur. Bunun sonucunda ise bir mülkün daha önce İmparatorluk hazinesine giden tüm vergileri mülk sahibine ait olmuştur.[38]

Ancak, devlet XI. yüzyılda yalnız mali haklarını kaybetmekle kalmamış, bazı hukuki hakklarını da büyük mülk sahiplerine devretmiştir. Bu aristok-

---

34 Kazhdan ve Epstein, age, s. 66.

35 Küçük mülk sahibi vergilerini ödeyemeyince onun komşularının o vergileri ödemeleri yükümlülüğüne *allēlengyon* denilir. Ancak II. Basil, bu vergi yükümlülüğünü ödemeyen kişilerin komşularından tahsil edilmesini kaldırıp büyük mülk sahiplerine yüklemiştir. Bunun sonucu olarak hem büyük mülk sahiplerinin mali gücü azalmıştır, hem de vergilerin ödenmesi garanti altına alınmıştır. Bkz. Ostrogorsky, age, s. 348-49.

36 age, s. 305-07; 320-21.

37 age, s. 322n.

38 Vasiliev, age, s. 570-72; Ostrogorsky, age, s. 329.

ratlar kendi mülkleri içinde yaşayan halkın yargıçları olmaya başlamışlardır. Böylece büyük mülk sahipleri mali ve kısmen de hukuki dokunulmazlık kazanarak gittikçe devletin kontrolünden çıkmışlardır. Bazen İmparatorun görevlilerinin bile arazilerine girmelerini yasaklamışlardır.[39]

XI. yüzyılda gerçekleşen en çarpıcı gelişmelerden biri Bizans devletinin toprak siyasetinde yaşanan değişimdir. İmparator I. Rōmanos döneminden (919-944) II. Basileios'un 1025 yılında ölümüne kadar Bizans hükümeti "güçlüler"in (*dynatoi*), yani zengin büyük mülk sahibi asillerin, küçük mülk sahibi olan köylülerin topraklarını ve askeri arazileri almalarını yasaklamaya çalışmıştır. Bizans devleti, çıkardığı çok katı kanunlara rağmen, bu toprakların alınmasının önüne geçememiş ancak II. Basileios'un ölümünden sonra merkezi hükümet büyük mülk sahipleriyle mücadelesinden vazgeçmiştir. Bundan sonra "güçlüler" arazilerini istedikleri kadar genişletebilmişlerdir.[40]

Bu gelişmenin yanı sıra Bizans hükümeti yeni bir uygulama, *pronoia* sistemini başlatmıştır. Bizans hükümeti belirli hizmetleri, örneğin askeri hizmet ya da bir birliği besleme yükümlülüğü karşılığında bir arazinin idari ve mali haklarını bir kişiye devretmiştir. Bu idari ve mali haklar, bu dönemde sadece belli bir dönem için, genellikle bu haklardan yararlanan kişinin ömrü süresince verilmiş ancak bu kişi *pronoia*'sını miras yoluyla ailesine devredememiştir. Tüm bu kısıtlamalara rağmen, bir *pronoia* verildiğinde geri alınamamıştır.

Pronoia sisteminin uygulanması iki önemli sonucu da beraberinde getirmiştir. Bunların ilki, imparatorluğun hazinesine giren vergi gelirinin azalmasıdır. *Pronoia* sisteminin uygulanmasının nedenleri başında hazine masraflarının azaltılması gelmektedir, böylece bir kişiye para ya da maaş yerine devletin arazilerinden biri *pronoia* olarak verilebilmiştir. Ancak *pronoia* sisteminin başlamasıyla daha önce vergi olarak toplanıp hazineye gönderilen paralar *pronoia* sahibinde kalmıştır.[41]

Pronoia sisteminin ikinci önemli sonucu, Bizans İmparatorluğu'nun askeri gücünde yarattığı etkidir. *Pronoia* sisteminden önce uygulanan *thema* sisteminde Bizans Devleti askeri yükümlülüğü karşılığında bir kişiye özel mülk olarak küçük bir arazi vermiştir. Bu araziler askeri hizmetle yükümlü kişinin oğullarına miras yoluyla devredilebilmiştir. Bağımsız, küçük mülk sahibi olan bu askerler, Bizans İmparatorluğu ordusunun en önemli unsurlarındandır ve XI. yüzyıla kadar imparatorluğun savunmasında çok büyük bir

39 Ostrogorsky, age, s. 329-30.

40 Ostrogorsky, age, s. 323; Vasiliev, age, s. 345-49, 577.

41 Treadgold, age, s. 680-81; Ostrogorsky, age, s. 331.

rol oynamışlardır. Ancak *pronoia* sisteminin gelişmesiyle bu bağımsız küçük mülk sahibi sınıf giderek ortadan kalkmıştır. Bu askeri hizmet yükümlülüğü olan sınıfın yerini belirli asker sayısını elde tutma yükümlülüğü olan *pronoia* sahipleri almıştır ancak bu yeni sistem eski sistem kadar etkili olamamıştır. *Pronoia* sahibi uygun koşullar altında oldukça büyük bir asker grubu oluşturabilmiştir ve bu askerler her zaman imparatorluğun hizmetinde kullanılmamıştır. *Pronoia* askerlerinin toplanması ve eğitilmeleri eski *thema* sistemi askerlerinkinden daha zordur ve bu askerler merkezi hükümete karşı bölgesel isyanlara katılmaya daha yatkınlardır.[42]

Bizans İmparatorluğu'nun askeri gücü 1025 ile 1068 yılları arasındaki dönemde *pronoia* sisteminin uygulanması sonucu ve diğer nedenlerden dolayı azalmıştır. II. Basileios'un büyük zaferlerinden sonra İmparatorluk güven altına alınmıştır ve bu nedenle bazılarına göre büyük ve pahalı bir ordunun varlığına artık gerek kalmamıştır. Bunun yanı sıra, sivil aristokrasi hem askeri aristokrasiye duyduğu nefretten hem de yeni gelir kaynaklarını bulmada karşılaştığı güçlüklerden ötürü ordunun gücünü azaltmıştır. Örneğin, 1053 yılı civarında İmparator IX. Kōnstantinos, Ermeni *thema*'larında konuşlandırılan yaklaşık elli bin askerin hizmet yükümlülüğünü düzenli nakit ödemeler karşılığında kaldırmıştır. İmparatorluk giderek *thema* askerleri yerine vasallarına, müttefiklerine ve paralı askerlere bağımlı hâle gelmiştir. Bu son grup içinde Norman, Rus, İskandinav ve Anglo-Sakson askerleri yer almıştır. Paralı askerler İmparatorlara bazen iyi hizmetlerde bulunmuşlar ancak zamanla pahalı ve kontrol edilmesi zor bir güç hâline gelmişlerdir.[43]

Sivil ile askeri aristokrasi arasındaki mücadelede, 1 Eylül 1057 yılında I. İsaakios Komnēnos'un Bizans İmparatorluğu tahtına çıkması sivil aristokrasiye karşı ilk tepkiyi temsil etmektedir. I. İsaakios hükümdarlığı zamanında imparatorluğun sınırlarını savunmayı ve ordusunu güçlendirmeyi planlamıştır. Ancak I. İsaakios'un sivil aristokrasi içinde, hem de Ortodoks Kilisesinde pek çok düşmanı vardır ve onların entrikalarının bir sonucu olarak Aralık 1059 yılında tahtı bırakıp keşiş olmuş ve Stoudion Manastır'ına katılmıştır.[44]

I. İsaakios'un halefi X. Kōnstantinos Doukas (1059-1067) sivil aristokrasiden gelen bir imparatordur ve hükümdarlığında Bizans ordusunu ihmal etmiştir. X. Kōnstantinos'un orduyu ihmal etmesinin iki büyük nedeni

42 Vasiliev, age, s. 577; Ostrogorsky, age, s. 330-31; Treadgold, age, s. 680-81.

43 Ostrogorsky, age, s. 331-33; Treadgold, age, s. 595-96.

44 Treadgold, age, s. 598-600; Ostrogorsky, age, s. 338-41; Vasiliev, age, s. 352.

vardır. İlk neden, X. Kōnstantinos'un ordunun ve askeri aristokrasinin I. İsaakios'un hükümdarlığı sırasında güçlenmesinden korkmasıdır; ikinci neden ise mali sıkıntılardan örtürü ordunun masraflarını kısarak tasarruf etmek istemesidir. Ancak tarihçilerin de değindikleri gibi,[45] Bizans ordusunun bu zamansız zayıflaması İmparatorluk için çok ciddi sonuçlar yaratmıştır. İmparatorluğun batı ve kuzeybatı sınırlarında Normanlar, Macarlar, Peçenekler ve Uzelerin[46] hepsi harekete geçmişlerdir. Doğuda Selçuklular, Bizans topraklarına akın etmeye başlamışlar ve Alp Arslan'ın önderliği altında 1065 yılında Ani şehrini ele geçirmişler, 1067 yılında ise Kayseri'ye saldırmışlardır. Aynı yıl X. Kōnstantinos ölmüştür.[47]

1 Ocak 1068'de cesur ve tecrübeli bir komutan olan IV. Rōmanos Diogenēs, Bizans tahtına oturmuştur. Yeni imparator, Selçuklulara karşı hemen mücadele etmeye başlamıştır ancak o zamanlar Bizans ordusunun durumu çok kötüdür ve bir ordu toplamak da çok zordur. IV. Rōmanos'un sonunda bir araya getirdiği ordu, çoğunlukla yabancı paralı askerlerden oluşmuştur; buna rağmen, ordu ilk iki seferden de oldukça başarılı çıkmıştır. Bu başarıya rağmen İmparator ve ordusu 1071 yılında Selçuklular tarafından Malazgirt Savaşı'nda yenilmiş ve İmparator bir süre esir düşmüştür. Selçukluların Malazgirt Savaşı'nda elde ettikleri bu büyük zaferle Bizans İmparatorluğu'nun kaderi değişmiş ve *Digenēs Akritēs*'in tasvir ettiği dünya ve toplum sonsuza dek ortadan kalkmıştır.[48]

İmparator IV. Rōmanos, Malazgirt'ten İstanbul'a döndüğünde düşmanlarının kışkırttığı bir isyan sonucunda yakalanarak kör edilmiştir. Kısa bir süre sonra da IV. Rōmanos inşa ettirdiği bir manastırda yaraları yüzünden ölmüştür.[49]

---

45 Mikhaël Psellus, X. *Khronografia* adlı eserinin Kōnstantinos'un hükümdarlığı ile ilgi bölümünde şöyle yazmaktadır: "...(X. Kōnstantinos'a) göre uluslararası anlaşmazlıklar iki nedenden örtürü silahlara başvurarak değil, hediyeler gönderilerek ve diğer dostluk çabalarıyla çözülmelidir. Böylece önce İmparatorluğun gelirlerinin büyük bir kısmını ordu için harcamak zorunda kalmayacaktı, ikinci olarak da kendi hayat tarzı rahatsız edilmeyecekti. Aslında bu konuda çok yanılmıştır çünkü ordunun düzeni çökünce düşmanlarımızın gücü artmıştır ve bize karşı daha çok saldırıda bulunmuşlardır." Michael Psellus, *Fourteen Byzantine Rulers: The Chronographia of Michael Psellus*, London: Penguin Classics, 1966, s. 338-39.

46 Oğuzlar.

47 Ostrogorsky, age, s. 342-44; Vasiliev, age, s. 352; Treadgold, age, s. 600-01.

48 Vasiliev, age, s. 353; Treadgold, age, s. 601-04; Ostrogorsky, age, s. 344-45.

49 Psellus, age, s. 366.

Malazgirt Savaşı'ndan sonraki on yıllık dönemde iki imparator, VII. Mikhaēl Doukas (1071-1078) ve III. Nikēforos (1078-1081) Bizans tahtına çıkmışlardır. Bu iki imparatorun kaotik hükümdarlıklarında, Selçuklular fetihlerini genişleterek 1080 yılına kadar Marmara'ya kadar ulaşabilmişlerdir. Bunun yanı sıra, İmparatorluk isyanlar ve iç savaşlarla çalkalanmıştır. Sonunda 4 Nisan 1081'de Komnēnos ailesi bir kez daha Bizans tahtına çıkmıştır ancak bu kez I. İsaakios değil, onun yeğeni I. Aleksios (1081-1118) imparator olmuştur. I. Aleksios'un tahta çıkmasıyla askeri aristokrasi imparatorluğun kontrolünü ele geçirmiş ve sivil aristokrasi bir daha onu geri alamamıştır. Askeri aristokrasi aileleri, Komnēnoi ve Angeloi, Bizans İmparatorluğu'nu 1204 yılında IV. Haçlı Seferi'nde İstanbul'un zaptına kadar yönetmişlerdir.

DİGENĒS'İN EDEBİ BAĞLANTILARI VE DESTAN ÜZERİNDEKİ ETKİLER

Dinî Eserler

Tüm büyük edebi eserler gibi, *Digenēs Akritēs* de hem kendisine özgü özellikler içermekte hem de kendisinden daha önce yazılan eserlerin etkilerini taşımaktadır. Grottaferrata *Digenēs Akritēs*'in yazarı çok çeşitli eserlerden etkilenmiş ve bu eserlerin bazılarından alıntılar yapmıştır. *Digenēs Akritēs*'te alıntıları bulunan ilk eser *Septuagint* (LXX), yani Eski Ahit'in Yunanca çevirisidir.[1] Destanın pek çok yerinde LXX'ten doğrudan alınmış ya da LXX'e çok benzer ifadeler kullanılmaktadır.

Buna ilk örnek 2.274'te yer almaktadır. Bu bölümde Emir, annesini ziyaret etmek için Suriye'ye gitmeye hazırlanmakta ve bu arada karısı onu başka bir kadın bulmaması için uyarmaktadır. Sonunda Emir'in karısı ona, "Çünkü Tanrı adil bir yargıçtır"..demektedir. LXX, Mezmurlar Kitabı, 7.12 ve 49.6'da hemen hemen aynı ifade bulunmaktadır: "Tanrı adil bir yargıçtır" ve "Tanrı yargıçtır." Benzer ikinci bir örnek 1.202'de bulunmaktadır. Kardeşler Emir'i yendikten sonra "ümitlerini Sana bağlayan kimse asla rezil olmasın," demektedirler. LXX, İşaya Kitabı, 28.16'da da benzer bir ifade kullanılmıştır: "Ona (Tanrı'ya) inanan kimse asla rezil olmasın."

LXX'ten doğrudan alınmış olan ya da benzeri ifadeler *Digenēs Akritēs*'te şu bölümlerde yer almaktadır: 2.3-5 (Mezmurlar 112.9), 2.14-16 (Eyub 10.13), 2.38-39 (Mezmurlar 21.6), 3.55 (Mezmurlar 54.7), 4.748-49 (I. Krallar 2.6-7), 4.838 (Mezmurlar 113.4), 6.281 (Süleyman'ın Meselleri 15.1), 6.650 (Süleyman'ın Meselleri 3.34), 7.65 (Hâkimler 16.3), 7.76 (II. Samuel 21.19), 7.96 (Çıkış 16.7-9), 8.286-88 (Mezmurlar 88.49).

1 *Septuagint*, İbranice anlamayan Museviler için Tevrat'ın M.Ö. III. yüzyılda yapılan Yunanca çevirisidir. Bu çeviriyi bazı kaynaklara göre İskenderiye'de yetmiş (ya da yetmiş iki) çevirmen yapmıştır. Latince *septuaginta* "yetmiş" anlamına gelmektedir, bu nedenle bu çeviri *Septuagint* olarak adlandırılmıştır.

Benzer bir şekilde, Grottaferrata *Digenēs Akritēs*'in yazarı İncil'den alıntılar yapmıştır. Bunun en açık örneklerinden biri 6.143'te yer almaktadır. Digenēs, İōannakēs, Filopappous, Kinnamos ve adamlarıyla yaptığı ilk savaştan önce, karısını sakinleştirmek için şu sözleri sarfetmiştir: "Tanrı'nın birleştirdiği kişileri insanlar ayıramazlar." İncil'de, Matta 19.6'da İsa evlilikten söz ederken de şöyle buyurmaktadır: "Tanrı'nın birleştirdiğini insan ayırmasın." *Digenēs Akritēs*'te yer alan tümceler bazen İncil'den aktarılan kavramları da yansıtmaktadır. Örneğin 6.643'de Digenēs kendi düşmanlarına karşı gösterdiği iyi davranıştan şöyle söz etmektedir: "...düşmanlarımı sevdiğim için." İncil Matta 5.44 ve Luka 6.27'de İsa'nın havarilerine verdiği buyruklarında "düşmanlarınızı seviniz" denilmektedir.

Diğer İncil alıntıları *Digenēs Akritēs*'te şu bölümlerde karşımıza çıkmaktadır: 3.183 (Luka 1.33); 3.198 (Matta 13.42); 3.204 (Matta 16.26); 3.208 (Matta 25.41); 3.216-17 (Matta 25.34); 6.625 (Resullerin İşleri 4.25); ve 6.669 (Luka 11.27).

Kitabı Mukaddes, *Digenēs Akritēs*'in alıntıladığı tek dinî eser değildir. 3.171-95'te Hıristiyanların İznik Amentüsü'nün çoğu yer almaktadır. İznik Amentüsü ile *Digenēs Akritēs*'te verilen amentü arasındaki en belirgin fark, destanda "kutsal, evrensel ve havariler tarafından kurulan tek kiliseye inanıyorum" ifadesinin bulunmamasıdır. Bunun yanı sıra, *Digenēs Akritēs*'te İznik Amentüsü'nde yer almayan birkaç satırlık ilave yer almaktadır.[2]

Digenēs Akritēs'in hayat hikayesi, Bizans azizlerinin hayat hikayelerini (*hagiografia*) andırmaktadır. Örneğin, azizlerin hayat hikayesinde azizin annesi, babası ve kendi doğumu ile ilgili detaylar uzun uzun verilmektedir. Genellikle aziz, yalnız yaşamak için dünyevi şan ve serveti reddetmektedir. Azizin doğaüstü güçleri yavaş yavaş ve pek çok kez de erken bir yaşta ortaya çıkmaktadır. Aziz ölümün eşiğindeyken arkadaşları yatağı etrafında toplanmakta ancak o, eşsiz ve çocuksuz olarak bu hayattan ayrılmaktadır. Bunun yanı sıra, *Digenēs*'te de görüldüğü gibi, bazı azizlerin hayat hikayelerinde İmparator seyahat ederken yalnız yaşayan bir azizi ziyaret etmektedir.[3]

Digenēs Akritēs bazı satırlarında özellikle üç azizin hayat hikayesini bize vermektedir. Efsanede yer alan bazı olaylar, örneğin İmparator'un ziyare-

2 E. Jeffreys, age, s. xlii; Vasileiou G. Skiada, (Σκιάδα), Λειτουργική και Κατήχηση, Atina, 1990. s. 90; Karl-Heinz Uthemann, "Creed", *ODB.*, cilt I, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 545.

3 Beaton, age, s. 41-42.

ti (4.971-1022) ve yılanın öldürülmesi (6.45-48), iki Theodōros'un (Aziz Theodōros Tiro ve Aziz Theodōros Stratelatēs) hayat ve keramet hikayelerine benzemektedir. Azizlerin hayat hikayesinde Theodōros bir ejder öldürmüş ve diğer kahramanlıklarda bulunmuştur. Bu yüzden kâfir İmparator, bu ünlü adamla tanışmak istemiş ve Theodōros'u görüşmeye davet etmiştir ancak bu görüşmenin ardında Hıristiyanlara karşı düşmanlık besleyen İmparator'un kötü niyeti yatmaktadır. Theodōros, İmparator'a cevaben yoğun işleri nedeniyle başkente gidemeyeceğini söylemiş ve İmparator'u kendi şehrine davet etmiş ve İmparator da bu daveti büyük bir hevesle kabul etmiştir.[4]

Bunun yanı sıra, *Digenēs Akritēs*'in altı yerinde –2.112, 4.974, 5.62, 5.137, 6.621, 7.163– Lesboslu (Midilli Adası) Azize Theoktistē'nin hayat hikayesinden alınan satırlar bulunmaktadır. *Digenēs*'in bazı bölümlerinde yer aldığı gibi, Bizans'ın X. yüzyılda Araplarla olan mücadeleleri Azize Theoktistē'nin hayat hikayesinin tarihî sahnesini oluşturmaktadır.[5]

Helenistik Romanlar

Digenēs Akritēs'te dinî eserlerin yanı sıra, edebî eserlerin de yankıları bulunmaktadır. Grottaferrata metninde, özellikle üç Helenistik eserin etkisi görülmektedir. Bunlar; Helenistik İskender "romanı", Akhillēs Tatios'un *Leukippē ve Kleitofon* ve Heliodoros'un *Aithiopika* (*Etiyopya Hikayesi*) adlı eseridir.

Bunlardan popüler Helenistik İskender romanı, Büyük İskender'in hayatı ve yaptıklarını hikayeleştirmiştir. Büyük İskender'den Grottaferrata metninde üç yerde bahsedilmektedir (4.29, 6.397, 7.90-94). Digenēs'in hayatı pek çok açıdan İskender'in hayatını andırmaktadır. Örneğin, İskender gibi, Digenēs de çocukluğundan itibaren güçlü ve yeteneklidir, banyo yaptıktan sonra hastalanarak erken bir yaşta ölmüş, ölümü halkı için büyük bir trajedi olmuştur. İkisi de çocuksuzdur.[6]

İkinci eser *Leukippē ve Kleitofon*, M.S. II. yüzyılın ikinci yarısında yazılan ve iki aşığın maceralarını anlatan bir romandır.[7] Romanın yazarı, Akhillēs

4 Dyck, age, s. 300-07.

5 E. Jeffreys, age, s. xlii; Alice-Mary Talbot (der.), "Life of St. Theoktiste of Lesbos", *Holy Women of Byzantium: Ten Saints' Lives in English Translation*, Angela C. Hero (çev.), Washington DC.: Dumbarton Oaks, 1996, s. 95-99.

6 Beaton, age, s. 42-43.

7 Metin için bkz. *Achilles Tatius*, S. Gaselee (çev.), The Loeb Classical Library, London: Harvard University, 1984.

Tatios, muhtemelen Mısır'da yaşayan bir İskenderiyelidir ancak onun hakkında bunun dışında başka bir bilgi verilmemektedir. Helenistik dönemde yazılmasına rağmen bu eser Bizans döneminde popüleritesini korumuş ve pek çok kişi tarafından okunmuştur.[8]

Digenēs Akritēs birkaç açıdan *Leukippē ve Kleitofon*'a benzemektedir. Helenistik romanda olduğu gibi, *Digenēs Akritēs* de sekiz bölümden oluşmaktadır. Eserde roman kahramanı Kleitofon kendi hikayesini ve maceralarını anlatmaktadır. *Digenēs Akritēs*'in yazarı da beşinci ve altıncı bölümlerde aynı edebi tekniği kullanmaktadır. *Digenēs Akritēs*'in bazı satırları *Leukippē ve Kleitofon*'a çok benzerlik göstermektedir. Örneğin Akhillēs Tatios (AT) 1.1.4'te: "Çünkü güzellik oktan daha keskin yaralar ve gözlerden ruhun içine girer."[9] *Digenēs Akritēs* 4.276-77'de de aynı satırlara rastlamaktayız: "Çünkü güzellik oktan daha derin yaralar ve gözlerden ruhun içine girer."

Buna ek olarak, *Digenēs Akritēs*'te bulunan insan, mevsim ve yer tanımlamaları *Leukippē ve Kleitofon*'da bulunan tanımlamalara benzemektedir: insanlar –AT 1.4.3 ve G1.35, 4.353-56 (Leukippē'nin ve Digenēs'in karısının tanımlamaları); AT 1.19.1 ve G6.29-32 (doğanın ve kuşların tanımlamaları); AT 5.11.5 ve G1.39 (güzel kişinin resimle karşılaştırması); mevsimler– AT 2.1.2-3 ve G6.4-11 (Mayıs ayı tanımlaması); yerler– AT 1.1.3 ve G7.14-41 (çayır tanımlaması); AT 1.15.1-8 ve G6.18-28 (bahçenin tanımlaması). *Digenēs Akritēs*'te *Leukippē ve Kleitofon*'a benzer ifadeler eserin birkaç yerinde karşımıza çıkmaktadır: AT 1.9.7 ve G4.335, 546 (aşkın yolları); AT 1.5.4 ve G4.398 (*kithara*'nın çalınması); AT 1.2.3 ve G5.64 (hikayeyi anlatmaya başlama); AT 2.1.2 ve G6.32-34 (âşık ve gül); AT 3.11.2 ve G6.139-40 (ses candan önce ölür).[10]

Aithiopika, M.S. III. yüzyılın ikinci çeyreğinde kaleme alınmıştır. *Leukippē ve Kleitofon*'da olduğu gibi, Heliodoros'un eseri de bir aşk romanıdır ve Bizans döneminde popüler olan eserlerden biridir. *Aithiopika*'nın

8 Mavrogordato, age, s. 265; Jeffreys, age, s. xliv-xlv; Niklas Holzberg, *The Ancient Novel: An Introduction*, London: Routledge, 1986, s. 87.

9 Holzberg, age, s. 87-89; Paolo Odorico, "La Sapienza del Digenis: Materiali per lo Studio dei Loco Similes Nella Recenzione di Grottaferrata", *Byzantion*, sayı 59, 1989, s. 150; E. Jeffreys, age, s. xlv; Mavrogordato, age, s.265.

10 Mavrogordato, age, s. 265; E. Jeffreys, age, s. xlv; Andrew R. Dyck, "On Digenis Akritas Grottaferrata Version, Book 6", *Greek, Roman and Byzantine Studies*, sayı 28/3, 1987, s. 351-55.

Digenēs Akritēs üzerine etkisi *Leukippē ve Kleitofon*'un etkisinden daha azdır. Ancak, birkaç yerde destanda kullanılan ifadeler *Aithiopika*'da bulunan ifadelerle örtüşmektedir. *Aithiopika* 1.1.4'te, "Asil bir görünüş ve güzel bir yüz, korsanı bile buyruk altına almayı ve ona hükmetmeyi bilir, hatta güçsüzleri bile cesaretlendirir"[11] denilmekte, *Digenēs Akritēs* 1.326-27'de de buna benzer bir ifade yer almaktadır: "Güzellik haydutları bile yumuşatır ve düşmanlara gençliği ve güzelliği bağışlatır." *Aithiopika* 2.6.4'te, "Fazla sevinç çok kez acı getirir ve aşırı zevk keder yaratır" ifadesi yer almaktadır. *Digenēs Akritēs* 3.284-85'te ise bu tümce şu şekilde kullanılmıştır: "Çünkü aşırı sevginin buna benzer pek çok etkisi vardır, aşırı sevinç ölüme yol açabilmektedir."

Bunların yanı sıra G3.277-87'de ve G6.248-50'de bulunan olaylar (çiftin soğuk suyla uyanması ve Digenēs'in kıza yalvarması ve daha sonra rakibinin kolunu sakatlaması) Hel. 2.6.3'e ve Hel. 5.32.5-6'ya benzemektedir. Mavrogordato'ya göre, iki eser arasında yukarıda bahsedilenlerden daha fazla bağlantı bulunmaktadır, ancak diğer araştırmacılar bu bağlantıların şüpheli olduğunu savunmuşlardır.[12]

Yukarıda verilen örneklerde de görüldüğü gibi, Grottaferrata metninin yazarı hem dini hem de XII. yüzyılda Bizans'ta popüler olan edebi eserlerle ilgili bilgiye sahiptir. Yazar, edebi bilgisinden yararlanarak anılan eserlerde yer alan ifadeleri, üslupları ve olayları kendi orijinal eserine aktarmıştır.

Arapça Eserler

Digenēs Akritēs'te kullanılan bazı temalar, tanımlamalar ve ifadeler Helenistik romanların ve Hıristiyan dini eserlerinin etkilerini göstermektedir. Bu özelliklerin XII. yüzyılda Bizans'ta yazılan bir eserde yer alması hiç de şaşırtıcı değildir. Bunun yanı sıra, *Digenēs Akritēs*'te bazı Arapça edebi eserlerin, özellikle de *Zat ül-Himme* ya da *Zelhimme* ve *Bin Bir Gece*'de (*Elf Leyle ve Leyle*) bulunan "Ömer bin el-Nu'mân'ın Hikayesi"nin de yansımalarını görmek mümkündür.

Zat ül-Himme ya da *Emire Zat ül-Himme ile oğlu Abdülvahab ve Emir Muhammed el-Battal ve Delâlet Şeyhi Ukba ve Kurnaz Şumadris'in Tarihi* adlı Arapça destan, kadın kahramanın adıyla anılmaktadır. Eserin konusu, Emevî döneminde (661-750), Abbasî Halifesi Vâsık'ın hükümdarlığına ka-

11 Mavrogordato, age, s. 265; E. Jeffreys, age, s. xlvi-xlvii; Holzberg, age, s. 104-05; Odorico, age, s. 146, 149.

12 E. Jeffreys, age, s. xlvi-xlvii; Mavrogordato, age, s. 265.

dar (842-847) Araplar ile Bizanslılar arasında geçen savaşlardır ancak eser, bu yıllardan daha sonra cereyan eden bazı olayları da içermektedir. Bunun yanı sıra, destanın başından sonuna kadar iki Hicazî Arap kabilesinin, yani Beni Sulaym ile Beni Kilâb'ın arasındaki rekabet yer almaktadır. Bir bakıma bu destan Beni Kilab kabilesinin destanıdır. Ancak bu destanın büyük bir kısmı kadın kahraman *Zat ül-Himme* ve oğlu Abdülvahab'ın savaşları ve kahramanlıklarıyla ilgilidir.

Destan, farklı tarihî dönemlere ait unsurları içerdiği için yazılış tarihini kesin olarak tespit etmek imkânsızdır. Buna rağmen, *Zat ül-Himme*, Emevi dönemine (Henri Grégoire ve M. Canard'a göre) aittir ve bu eserde VII.-VIII. yüzyıllara ait olan hem sözlü hem de yazılı kaynaklardan faydalanılmıştır. Ancak, destan yalnızca Birinci Haçlı Seferi'nden (1096-1099) sonra, yani XI. yüzyılın son yılları ile XII. yüzyılın ilk yılları arasında son şeklini almıştır. Bunu çeşitli Arap kaynaklarının *Zat ül-Himme*'den bu dönemden itibaren bahsetmeye başlamasından anlıyoruz.[13]

İkinci Arapça eser ise *Bin Bir Gece*'de yer alan "Ömer bin el-Nu'man'ın Hikayesi"dir. *Zat ül-Himme* gibi, "Ömer bin el-Nu'man'ın Hikayesi" aslında Emevi dönemine aittir ve savaşçı bir kadını hikaye etmektedir, ancak bu hikayenin olayları da ve kullanılan ifadeler de *Digenēs Akritēs*'tekilerle çok benzerlik taşımaktadır. Örneğin, hikayenin bir bölümünde Kral Ömer bin el-Nu'man'ın oğlu Şarkan, Hıristiyan kraliçe İbiriza'ya karşı teke tek savaşa girmektedir. Bu olayın bazı detayları ve kullanılan ifadeler Digenēs'in Maksimou'yla yaptığı savaşa çok benzemektedir:

> "Şafak söktüğünde şövalye ona doğru gelip meydanda durdu ve meydanın ortasından aşağıya yürüdü. Şarkan ona doğru yaklaştı ve savaşmaya başladılar."
> "Ömer bin el-Nu'man'ın Hikayesi"

> "Gün sabah ışığında parıldamaya başlarken
> ve güneş dağ sırtında ışıklarını saçarken,
> Maksimou savaş meydanına tek başına geldi."
> *Digenēs Akritēs* (6.732-34)

13 M. Canard, "Dhu'l-Himma," *EI*, cilt. II. Leiden, s. 233-39; Henri Grégoire, "The Historical Element in Western and Eastern Epics: Digenis - Sayyid-Battal - Dat-el-Hemma - Antar - Chanson de Roland", *Byzantion*, sayı XVI, 1942-43, s. 527-44; Vassilios Christides, "Arabic Influence on the Akritic Cycle", *Byzantion*, sayı LXIX, 1979, s. 101. Destanın özeti için bkz. M. Canard, "Delhemma: Épopée Arabe des Guerres Arabo-Byzantines", *Byzantion*, sayı X, 1935, s. 283-300.

"Hemen onu karşılamak için harekete geçtim"
Digenēs Akritēs (6.740)

"Atlarımızı mahmuzlayarak savaşa başladık,"
Digenēs Akritēs (6.743)

İki savaşçı kadın olan İbiriza ve Maksimou'nun giysileri ve taşıdıkları silahlar da her iki eserde benzemektedir:

"Ve o ipekli mavi bir ***qabā'***[14] giyiyordu, yüzü yeni doğmuş bir dolunay gibiydi; üstünde zırh vardı ve elinde bir Hint kılıcı tutuyordu. Alnında dinar büyüklüğünde (beyaz) bir benek olan siyah bir ata biniyordu."
"Ömer bin el-Nu'man'ın Hikayesi"

"Siyah ve çok asil bir atın üstünde oturuyordu,
zırhının üstünde mor, saf ipekten bir cüppe vardı;
altın ile süslenmiş yeşil bir sarık giyiyordu.
Kartal kanadı desenli bir kalkan ve bir Arap mızrağı
taşıyordu ve kemerinde bir kılıç asılıydı."
Digenēs Akritēs (6.735-39)

Son olarak her iki eserde de kadınlar savaşı kaybedince erkeklerin kendilerine karşı gösterdikleri davranışlardan şöyle yakınmaktadır:

"Ey Şarkan! Şövalye (kadınlara karşı) böyle davranmaz ve bu tür davranışlar kadın tarafından yenilen bir adama yakışmaz!"
"Ömer bin el-Nu'man'ın Hikayesi"

"Çünkü erkeklerin kadınları öldürmeleri bir yana,
onlarla savaşmaya başlamaları bile utanç vericidir."
Digenēs Akritēs (6.749-50)

Yukarıda gördüğümüz gibi, *Digenēs Akritēs*'te kullanılan bazı unsurlar ve temalar (özellikle de savaşçı kadın teması) Arapça kaynaklardan alınmış ya da Arapça eserlerin etkisi altında geliştirilmiş olabilir. V. Christides de *Digenēs Akritēs*'te kullanılan bazı unsurların ve temaların hem *Zat ül-Himme*'de hem de "Ömer bin el-Nu'man'ın Hikayesi"ndeki unsurları içeren ve bugün var olmayan Arapça kaynak ya da kaynaklardan alındıklarını vurgulamaktadır.[15]

14 *Qabā'* bir tür cüppe olabilir. Bu sözcüğe Arap kaynaklarında nadir rastlandığı için *qabā*'nın anlamı hâlâ bir tartışma konusudur.

15 Christides, age, s. 102.

Ermenice Eserler

N. Adontz'la birlikte bazı araştırmacılar *Digenēs Akritēs*'te Ermeni etkilerinin de yer aldıklarını öne sürmüşlerdir.[16] *Digenēs Akritēs*'in coğrafyası Bizans İmparatorluğu'nun güneydoğu Anadolu'daki Ermeni bölgeleridir.[17] Bu topraklarda bulunan Ermeni krallığı X. yüzyılın ilk yıllarında İmparator II. Basileios tarafından Bizans İmparatorluğu'na ilhak edilince bağımsızlığını kaybetmiştir. Malazgirt Savaşı'na kadar bu topraklar Bizanslıların ellerinde kalmıştır. Bu, tam da *Digenēs Akritēs*'te tasvir edilen coğrafya ve dönemdir. Bu nedenle de *Digenēs Akritēs* gibi bir eserde Ermeni unsurlar bulmak çok doğaldır.

Digenēs Akritēs'te geçen iki şahıs adı Ermeni kökenlidir. Bu adlardan ilki Digenēs'in amcasının adı Karoēs'tir.[18] Bu ad, Ermenice *Karapet* (öncü, elçi) adının kısaltması olan *Karo* ve Yunanca son ek *-ēs*'ten türetilmiştir. İkinci ad ise Digenēs'e karşı gelen *apelatai*'lerden birisinin adı olan Melimitzēs'tir.[19] Bu ad iki ögeden oluşmaktadır: Ermenice özel ad *Mleh* ve Ermenice sözcük *metz* ya da konuşma dilindeki şekliyle *mentz* (büyük). Melimitzēs, "büyük Mleh" adı bu şekilde ortaya çıkmıştır.[20]

Digenēs Akritēs'in yedinci bölümünde Digenēs'in saray resimleri ve mozaikleri ile Ahtamar Kilisesi arasında bir ilişki olduğu görülmektedir. Ahtamar Kilisesi ya da Kutsal Haç Kilisesi Van Gölü'ndeki Akdamar Adası'nda bulunmaktadır ve 915-921 yıllarında Kral Gagik tarafından inşa ettirilmiştir. Bu kilisenin dış duvarları çeşitli kabartmalarla süslüdür. Bu kabartmalardan bazıları Digenēs'in sarayında bulunan kabartmalara çok benzemektedir. Kilisede yer alan resimler arasında Aziz Theodōros'un resmi de bulunmaktadır ve Digenēs'in sarayında bulunan kilise bu azize ithaf edilmiştir (7.105). Hem Ahtamar Kilisesi'ndeki hem de Digenēs'in sarayındaki resimler, Davut ile Golyat arasındaki çatışmayı betimlemektedir (7.63-84). Eski Ahit'te yer

16 N. Adontz, "Les Fonds Historiques de L'epopée Byzantine Digénès Akritas", *Byzantinische Zeitschrift*, sayı XXIX, 1930, s. 198-227.

17 Hratch Bartikian, "Armenia and the Armenians in the Byzantine Epic", *Digenes Akrites: New Approaches to Byzantine Heroic Poetry*, Roderick Beaton ve David Ricks (der.), Centre for Hellenic Studies, King's College London Publications 2. London: Variorum, 1993, s. 86-89; Anthony Bryer, "Achthamar and Digenis Akrites", *Antiquity*, sayı 34, 1960, s. 296.

18 *Digenēs Akritēs* 1.285, 2.75, 4.37.

19 *Digenēs Akritēs* 6.427 ve sonrası.

20 Bartikian, age, s. 90.

alan bu çatışmanın kilise sanatında kullanılması pek sık rastlanılmayan bir özelliktir.

Digenēs Akritēs ile *Sasunlu David* adlı Ermeni destanı arasında da birkaç paralellik gözlemlenmektedir. *Digenēs Akritēs*'te olduğu gibi, bu destan da XIX. yüzyılda keşfedilmiştir ancak *Digenēs Akritēs*'in aksine, *Sasunlu David*'in yazılı nüshaları bulunamamıştır. Ermeni Piskopos Garegin Servantstian, Güneydoğu Anadolu'da yaşayan köylülerden duyduğu hikayeyi 1873 yılında *Sasunlu David* destanı adı altında yayımlamıştır. Destanda olayların geçtiği yer, genellikle Sasun (bugünkü Sason) bölgesidir ancak bazı olayların Müslüman topraklarında da cereyan ettiği görülmektedir.

Digenēs Akritēs ile *Sasunlu David* arasında birkaç tematik benzerlik de yer almaktadır. Örneğin Sanasar, Emir ve Digenēs'in de yaptığı gibi, kendi eşini kaçırmıştır. Bu olaydan sonra Baltasar, Sanasar'ın kaçırdığı kızın erkek kardeşiyle savaşarak onu yenmiş ve bu yenilgiden sonra da kızla evlenmiştir. Destanın bir diğer bölümünde, David, Ahlat hükümdarı Çimişkik (bugünkü Çemişgezek) Sultan ile teke tek savaşacağına yemin etmektedir.[21] Aynı şekilde *Digenēs Akritēs* destanında Digenēs, Maksimou ile savaşıp onu yener ancak onunla evlenmez, sadece ilişkide bulunur. *Sasunlu David*'in Büyük Meherr ile ilgili bölümünde ise Meherr'in çocukluğuyla Digenēs'in çocukluğu arasında iki benzerlik yer almaktadır. Digenēs gibi, Büyük Meherr, de ava çıkmaya can atan bir çocuktur ve tek başına bir aslanı yenmiştir.[22] Destanın başka bir bölümünde, Büyük Meherr Mısır'a gittiğinde Mısır kraliçesi İsmil Hatun'la tanışmış, İsmil Hatun, Meherr'e âşık olmuştur. Önce Meherr kraliçeyi reddetmiş, ancak daha sonra sarhoş olduğu bir an onunla ilişkiye girmiştir. Bu ilişkiden İsmil Hatun'un oğlu Misra Melik dünyaya gelmiştir.[23] *Digenēs Akritēs*'in de ilk bölümlerinde Arap Emir, Bizanslı bir kızla evlenmekte ve onların da oğlu dünyaya gelmektedir. Son olarak, Digenēs gibi, Büyük Meherr de Dzovasar adlı, insanlardan uzak bir yerde bir bahçe kurup ortasına kendi evini inşa etmiştir. Meherr'in bahçesinde de pek çok kuş türü bulunmaktadır ve evine yakın bir yerde de bir kilise inşa ettirmiştir.[24] Ancak bu benzerliklere rağmen, destanlar arasında büyük bir fark vardır. *Digenēs Akritēs* destanında Emir, dinini değiştirmiş ve oğlu Digenēs, Bizanslı bir

21 Leon Surmelian, *Daredevils of Sassoun: The Armenian National Epic*, London: George Allen & Unwin Ltd., 1964, s. 66-69; 217-18, 224-27.

22 age, s. 71, 76-78.

23 age, s. 88-90.

24 age, s. 93.

kahraman olmuştur. *Sasunlu David* destanında ise Büyük Meherr ne İsmil Hatun'la evlenmiş ne de dinini değiştirmiştir. İsmil Hatun'un oğlu Misra Melik, Ermeniler'in düşmanı olmuş ve Meherr'in Ermeni karısından olan ikinci oğlu David'le savaşmıştır.[25]

Aşağıda tüm bu edebi eserlerin yansımalarını taşıyan Bizans destanı *Digenēs Akritēs*'in Türkçe çevirisi verilmektedir. Bu çeviride, Elizabeth Jeffreys'in *Digenis Akritis - The Grottaferrata and Escorial Versions* adlı eserinde[26] yer alan destanın en eski ve tam metnini içeren Grottaferrata nüshası esas alınmıştır[27].

25 age, s. 153-85.

26 E. Jeffreys, age.

27 Grottaferrata versiyonu hariç, diğer versiyonların hepsi Bizans İmparatorluğu'nun çöküşünden sonra yazılmıştır. Bunun yanı sıra, Grottaferrata hariç diğer versiyonların hiçbiri tam metni içermemektedir.

DİGENĒS AKRİTĒS'İN TÜRKÇE ÇEVİRİSİ

Çift Soylu Uç Beyi, Basileios Digenēs'e Ait Birinci Kitap

Cesurlardan cesur, asillerden asil
üç kez kutsanmış Uç Beyi Basileios'un
başarılarına övgüler ve ödüller!
Gücü Tanrı'dan ona bir nimettir;
bu güçle Syria'yı,
Babil'i ve Kharzianē'nin tümünü,
Armenia'yı ve Kappadokia'yı;
Amorion'u ve İkonion'u,
o şanlı ve görkemli,
güçlü ve iyi istihkam edilmiş olan kale
Ankyra'yı ve tüm Smyrna'yı fethetmiş,
deniz kıyılarındaki toprakları da kendi
kontrolü altına almıştır.
Şimdi bu hayatta başardığı işlerden
ve Tanrı'nın inayetiyle
ve O'nun yenilmez annesinin[1] yardımıyla
güçlü ve cesur savaşçıları,
tüm vahşi hayvanları
nasıl korkuttuğundan size bahsedeceğim.
Basileios'a başka şeyler de yardım etmiştir:
melekler ve başmelekler,
büyük muzaffer şehitler
iki büyük Aziz Theodōros (hem ordu lideri hem de er),
emektar Aziz Geōrgios,

1 Yani, Meryem Ana'nın yardımıyla.

Basileios'u esirgeyen ve kendisine
karşı gelen Agarēnleri ve İsmailileri,
köpekler gibi kudurmuş olan İskitleri yenen,
mucizeler yaratan şehitlerin şehidi,
onun övüncü ve gururu, şanlı Aziz Dēmētrios.
Asil bir soydan gelen, zengin mi zengin,
son derece akıllı
ve cesur bir Emir vardı.
Etiyopyalılar gibi, zenci değildi,
aksine açık tenli ve çok yakışıklıydı.
Yeni bitmiş, güzel ve kıvırcık bir sakalı vardı;
kaşları çok uzundu ve sanki örülmüş gibiydi.
Bakışları, hızlı, canlı ve arzu doluydu,
yüzünün ortasında bir gül gibi ışık saçıyordu.
Boyu zarif ve bir selvi kadar uzundu,
görenler onu bir resme benzetiyorlardı.
Emir aynı zamanda yenilmez bir güce de sahipti,
her gün vahşi hayvanlarla savaşmaktan zevk alıyordu.
Cüretine ve cesaretine tanık olan tüm
izleyiciler ona hayran kalıyorlardı.
Gençler için şan ve şeref önemli bir konudur.
Kanıtlanmış cesareti ve yüklü serveti sayesinde
Türk ve Deylemî askerlerini bir araya getirebilmiş,
Arap ve Trōglodyt piyadelerini kendi ordusuna seçebilmiştir.
Bunun yanı sıra gençlerden[2] oluşan bin savaşçıyı[3] bir araya getirmiş
ve derlediği bu askerlere fazlasıyla para ödemiştir.
Büyük bir kinle Roma topraklarını istila etmiş
Hērakleia nahiyesine vararak
orada pek çok şehri zapt etmiş ve talan etmiştir.
Askerlerini sınırlara yerleştirdiğinden, bu bölgeler

2 *agouros* – Mahiyeti (*laos*) oluşturan genç askerler. Bkz. Mavrogordato, age, s. 5.

3 *goulamios* – Arapça *ghulām*, yani "oğlan, genç, köle, hizmetçi" kelimesinden türetilen bir kelimedir. Bu anlamlarının yanı sıra IX. yüzyıl Abbasi döneminde *ghulām* Halifenin köle askerleri ve daha sonra da bütün İslami ülkelerde buna benzeyen askerler için kullanılmıştır. Bkz. D. Sourdel, "Ghulām," *Encyclopedia of Islam*, cilt II, Leiden 1965, s.1079-1081; Richard Dietrich, "Style-Switching in the Grottaferrata Text of Digenes Akrites", *Revue des Études Byzantines*, sayı 64/65, 2007, s. 365-68.

korumasız kalmış ve sayısız insan esir alınmıştır.
Sınırsız özgürlüğünden zevk alarak,
Kharzianē'yi istila etmiş, Kappadokia'ya varmış,
ve burada bir generalin evine saldırmıştır.
Evdeki olaylardan bahsetmeye kimin gücü yetebilir ki?
Orada yaşayanların hepsini öldürmüş,
büyük bir servet ele geçirmiş, evi yağmalamış ve
generalin güzel bakire kızını esir almıştır.
Generalin kendisi o sırada sürgündeymiş,
kızın kardeşleri ise sınırda yaşıyorlarmış.
Kızın annesi dinsizlerin[4] ellerinden kaçmış ve
hemen oğullarına başından geçen tüm olayları yazmış:
dinsizlerin gelip kızını kaçırdıklarından, en sevdiği kızından
nasıl ayrıldığından, felaketlerin nasıl birbiri ardına geliştiğinden bahsetmiş.
Mektubuna keder içinde şöyle devam etmiş:
"Burnumda tüten evlatlarım, dertli ve
ölmek üzere olan annenize acıyın!
Öz kız kardeşinizin sevgisini hatırlayın
kız kardeşinizi ve annenizi kurtarmak ve
kardeşinizi o aşağılayıcı kölelikten beni ise ölümden kurtarmak için acele edin!
En sevdiğimiz bu insan için hayatlarımızı feda edelim;
kendi hayatınızı kız kardeşinize tercih etmeyiniz.
Kız kardeşinize acıyın, evlatlarım,
hemen onu kurtarmaya gidin!
Yoksa annenizin evladı uğruna ölüşüne tanık olacaksınız
eğer sizden istediğim şeyi yapmazsanız,
benim ve babanızın bedduasını alacaksınız!"
Kardeşler bunu duyunca derin bir iç çekmişler
ve beş kardeş gözyaşlarına boğulmuşlar;
birbirlerini büyük bir hevesle yola çıkmaya teşvik etmişler.

4 Burada *ethnos* Yunanca kelimesi "dinsiz" olarak çevrilmiştir ve hem LXX'te hem de İncilde İbranice *goi*, yani "halk, ülke" kelimesinin çevirisi olarak kullanılmaktadır. Bu anlamlarının yanı sıra *goi* Yahudi olmayan bir kişi ya da halk için de kullanılmaktadır. Hıristiyanlar ise Yunanca *ethnos* kelimesini Hıristiyan olmayanlar, yani dinsizler ya da putperestler için kullanmaktadırlar. Bizanslılar, Müslümanları *ethnos*, yani dinsiz olarak adlandırmışlardır.

"Gidelim, onun uğruna ölelim," demişler.
Hemen atlarına binerek birkaç askerle
birlikte yola koyulmuşlar.
Hiç vakit kaybetmeden ve uykularını alamadan,
birkaç gün içinde Dyskolos denilen,
tehlikeli geçitteki kamp yerine ulaşmışlar.
Nöbetçilerin bulunduğu yerden uzak bir yerde
atlarından inmişler ve kardeşlerin yazılı talimatıyla,
Emir'in emri üzerine Emir'e götürülmüşler.
Emir çadır dışında altın kaplı, yüce tahtının
üzerinde oturuyormuş, ürkütücü bir görünüşü varmış;
etrafında ise pek çok silahlı adam varmış.
Kardeşler Emir'in yanına geldiklerinde, Emir onların söylediklerini dinlemiş;
kardeşler Emir'e üçüncü derecede saygı göstermişler[5]
ve gözyaşları içinde Emir'e şöyle demişler:
"Ey Emir! Allah' ın kulu ve Syria'nın en ileri gelen adamı!
Panormos'a gidin ve oradaki cami'yi görün!
Sarkan taşa saygı gösterin, Peygamber'in kabrini öpün
ve kutsal duayı işitin!
Siz güzel bir kızı, bizim kız kardeşimizi kaçırdınız;
fidye karşılığında onu bize geri verin, en Yüce Tanrı'nın kulu,
size karşılığında istediğiniz kadar servet vereceğiz.
Babamız ondan başka kızı olmadığı için yas tutuyor,
onu göremediği için annemiz ölmek istiyor.
Onu çok isteyen biz ise
onu geri almadığımız takdirde
öleceğimize dair kötü yeminler ettik."
Emir bunları duyunca kardeşlerin cesaretine hayran kalmış
ve onların gerçekten cesur olup olmadıklarından emin olmak için
sakin bir şekilde onlara şu sözlerle cevap vermiş
(çünkü Yunancayı hiç hatasız konuşuyormuş):
"Eğer kız kardeşinizi kurtarmak istiyorsanız,

5 Bizans resmi protokolünde bir insana gösterilen saygı, o insanın makamına göre değişmektedir. Bu satırda yer alan üçüncü derece sözcüğüyle kardeşlerin, Emir'in ayağına kapanmaları ima edilmektedir. Bkz. A. Vogt, *Le Livre des Cérémonies: Commentaire*, 1. cilt, Paris, 1935, s. 29-30. O. Treitinger, *Die oströmische Kaiser- und Reichsidee nach ihrer Gestaltung im höfischen Zeremoniell*, Jena, 1938, s. 84-90.

içinizden cesur olarak adlandırdığımız birini seçiniz,
o ve ben atlarımıza binelim,
o ve ben teke tek savaşalım.
Eğer ben onu yenersem, sizler benim kölelerim olacaksınız,
eğer o beni yenerse, hiç tartışmadan
ve hiçbiriniz cezalandırılmadan, hem kız kardeşinizi
hem de bende bulunan tüm esirleri geri alacaksınız.
Aksi takdirde, tüm Roma topraklarındaki serveti
bana bağışlasanız bile, kız kardeşinizi serbest bırakmaya razı olmam.
Gidin ve sizin için hangisi iyi, karar verin."
Kardeşler mutlu ve umutlu hemen dışarı çıkmışlar
ve kimin savaşacağını tartışmamak için
aralarında kura çekmişler ve sorunu çözmüşler.
Kura kız kardeşlerinin ikizi olan en genç kardeş
Kōnstantinos'a çıkmış.
"Kardeşim, bu haykırışlar seni şaşırtmasın,
sesler ve de alacağın yaralar seni korkutmasın.
Kınsız kılıcı gördüğünde, sakın teslim olma ve kaçma;
daha korkunç bir şey görsen bile geri çekilme.
Genç olduğun için kendini kurtarmaya çabalama, annemin lanetini düşün.
Onun duaları sana destek olsun, düşmanı yen.
Tanrı, bizim köle olmamıza izin vermeyecek.
Git çocuk, neşeli ol ve hiç korkma,"
diye birinci kardeş tavsiyede bulunarak ona cesaret vermeye çalışmış.
ve doğuya doğru dönerek Tanrı'ya dua etmişler:
"Yüce Efendimiz!Bizim köle olmam ıza izin vermeyin" diye.
Daha sonra onu kucaklayıp uğurlarken şöyle demişler:
"Ebeveynlerimizin duası sana destek olsun."
Küçük kardeş siyah ve asillerden asil atına binerek
kılıç kuşanmış, mızrağını eline almış ve
değneğini yerine koymuş.
Kendisini korumak için dört bir yana haç işareti yapıp,
atını dörtnala sürerek savaş meydanına çıkmış.
İlk önce kılıcını, daha sonra mızrağını savurmuş,
Müslümanlardan bazıları genç adam ile alay etmişler.
"Syria'da büyük zafer anıtları diken adama karşı savaşmak için

bak ne biçim bir adam göndermişler!" demi şler.
Ancak Müslümanlardan biri, bir Deylemi sınır muhafızı,
nazik bir şekilde Emir'e aşağıdakileri söylemiş:
"Onun nasıl ustaca atı mahmuzladığını,
kılıcı nasıl savurduğunu ve mızrağı nasıl kullandığını görüyor musunuz?
Bunların hepsi tecrübeyi ve cesareti simgeliyor.
Genç adama vururken dikkatli olun!"
Emir atının üstüne binmiş,
çok cüretkarmış ve ona bakmak korku veriyormuş.
Silahları güneşin ışıklarını yansıtıyormuş,
mavi yaldızlı bir mızrak kullanıyormuş.
Herkes savaş manzarasını seyretmek için toplanmış.
At çok canlı bir şekilde sıçramış ve herkesi şaşırtmış,
çünkü at, sanki ona birisi büyü yapmış gibi,
dört toynağı yanyana
bir noktada öyle duruyormuş.
Bazen öyle zarif bir şekilde zıplıyormuş ki
sanki yere basmadan uçuyormuş.
Emir, memnun bir şekilde, işaret verilir verilmez,
bir kartal gibi çığlık atarak, bir yılan gibi tıslayarak
ve bir aslan gibi kükreyerek genç adamı parçalayıp yutmak için
atını sürmüş ve savaş meydanına gelmiş.
Genç adam hemen Emir'le karşılaşmış,
birbirlerine mızraklarıyla saldırmışlar ve her ikisinin de mızrakları kırılmış.
Birbirlerini mağlup edememişler,
kılıçlarını çekerek ve göğüs göğüse savaşarak
saatlerce mücadele etmişler.
Dağlar yankılanmış, tepeler gökgürültüsüyle sarsılmış
ve akan kan tüm toprak üzerine yayılmış.
Atlar hiddetlenmiş, herkes şaşkına dönmüş.
Her ikisi de yara içindeymiş ancak ikisi de teslim olmamış.
Müslümanlar bu beklenmedik durum karşısında
genç adamın hırsına, sonsuz enerjisine
ve soylu cesaretine şaşa kalmışlar
ve hep bir ağızdan Emir'e şöyle demişler:
"Bir mütareke isteyin, savaşı terk edin;
Bu Romalı tehlikeli bir adam, onun size zarar vermesine izin vermeyin."

Bunun üzerine Emir hemen kaçmaya başlamış
ve sonunda da çok böbürlenmesine rağmen, yenilmiş
(çünkü böbürlenme iyilik getirmez).
Kılıcını uzağa fırlatmış ve geleneklerine göre
elini kaldırarak parmaklarını çaprazlamış ve
gence şu sözleri haykırmış:
"Dur, benim genç, iyi dostum! Zafer sizin!
Buyurun, kız kardeşinizi ve esirleri alın!"
Kardeşler meydanı bırakıp, çadıra gitmişler,
işte o zaman onların sevinçlerine tanık olmalıydınız.
Ellerini kaldırıp Tanrı'ya hep bir ağızdan şükretmişler;
"Şeref sadece sana aittir Tanrım;
ümitlerini sana bağlayan kimse asla rezil olmasın," demişler.
Büyük bir sevinçle küçük kardeşlerini kucaklamışlar,
kimisi ellerini, kimisi başını öpmüş.
Hepsi Emir'e içtenlikle yalvarmışlar:
"Ey Emir, söz verdiğiniz gibi kız kardeşimizi bize geri verin;
kederle dolu kalplerimizi teselli edin."
Emir, gerçeği saklayarak onlara şunları söylemiş:
"Mührümü alın, çadırları dolaşın,
her yeri arayın, kamp yerini kontrol edin.
Kız kardeşinizi tanırsanız, onu alıp gidersiniz."
Kardeşler, hilenin farkında olmadan,
Emir'in mührünü büyük bir sevinçle alarak dikkatle aramaya başlamışlar.
Her yeri dolaşmışlar ancak hiçbir şey bulamamışlar;
üzüntüyle hemen Emir'e geri gitmişler.
Yolda Müslüman bir köylüye rastlamışlar;
köylü Arap çevirmenleri vasıtasıyla onlara
"Kimi arıyorsunuz, gençler? Kimin için yas tutuyorsunuz?" diye sormuş.
Ağlayarak ona şöyle cevap vermişler:
"Siz bir kızı, kardeşimizi esir aldınız;
onu bulamadık ve bu nedenle de artık yaşamak istemiyoruz."
Müslüman iç çekip onlara şöyle demiş:
"Aşağı vadiye ininiz, bir hendeğe rastlayacaksınız.
Orada dün söylediklerimizi yapmadıkları için
birkaç soylu kızı katlettik."
Kardeşler atlarını hızla hendeğe doğru sürmüşler;

orada kanlar içinde katledilmiş pek çok kız bulmuşlar.
Bazılarının elleri, bazılarının başı ve ayakları yokmuş;
bazılarının ise kolları, bacakları ve iç organları yerdeymiş.
Hiç tanınacak halde değillermiş.
Kardeşler cesetlere bakarken dehşete kapılmışlar;
yerden kum alıp başlarının üzerine serpmişler;
feryat etmişler, dövünmüşler.
"Hangi el için yas tutalım? Hangi baş için ağıt yakalım?
Hangi kol ya da bacağı tanıyıp annemize götürelim?
Güzeller güzeli kız kardeşimiz, seni nasıl haince katlettiler?
Bizim en tatlı canımız, bunu sana nasıl yaptılar?
Senin güneşin nasıl zamansız batıp ışığımızı söndürdü?
Nasıl bu barbarların ellerinde parça parça edildin?
Güzelliğine merhamet etmeyen,
güzel sesine acımayan
kalpsiz katilin eli nasıl felç olmadı?
Asillerden asil can, değersiz olma yerine
ölümü ve katledilmeyi seçmişsin.
Güzeller güzeli kız kardeşimiz, kalbimiz, canımız,
seni diğer cesetlerden nasıl ayıracağız?
Bunu küçük bir teselli olarak mı göreceğiz?
Ey korkunç saat ve hain gün!
Güneş yüzü görmeyesin, senin için şafak sökmesin
ve Tanrı, seni karanlıklarla doldursun çünkü kız kardeşimiz
haksızca ve acımasızca kanundışı adamlar tarafından katledildi.
Zavallı annemize nasıl bir haber götüreceğiz?
Ey güneş!Neden güzel k ız kardeşimizi kıskandın,
ve onu senden daha parlak diye haksız yere öldürdün?"
Ancak kız kardeşlerini bulamamalarına rağmen,
bir mezar yapıp bütün kızları oraya gömmüşler.
Ağıtlar yakarak ve kalplerinin derinliklerinde sıcak gözyaşları dökerek
hemen Emir'e geri gitmişler.
"Ey Emir! K ız kardeşimizi bize geri verin, yoksa bizleri öldürün;
hiçbirimiz o olmadan evimize geri dönmeyeceğiz,
kız kardeşimizin yerine bizleri katlet."
Bunu duyunca ve ağıtlar yaktıklarını görünce Emir, onlara

şu soruları sormaya başlamış: "Siz kimsiniz ve nereden geliyorsunuz?
Hangi aileye mensupsunuz? Hangi *thema*'da yaşıyorsunuz?"
Onlar da: "Biz Anatolikon *thema*'sından, asil Romalı soyundan geliyoruz,
babamız Kinnamadēs soyundan geliyor,
annemiz ise Kōnstantinos ailesinden bir Doukas'tır.
Ailede on iki general, kuzenlerimiz, amca ve dayılarımız var;
kız kardeşimiz dahil altı kişiyiz.
Babamız bazı ihbarcıların tertipleri nedeniyle
cezalandırılarak sürgüne gönderildi.
Saldırınız sırasında hiçbirimiz evde değildik,
general olarak sınırda görev yapıyorduk.
Orada olsaydık bu olay gerçekleşmezdi
ve evimizi asla işgal edemezdiniz.
Orada olmadığımız için kendinizle övünebilirsiniz.
Fakat emirlerin en büyüğü ve Syria'nın en ileri gelen kişisi
–Bağdat'ta ibadet eden– bize kim olduğunuzu söylemelisiniz.
Akrabalarımız seferlerinden geri döndüklerinde
ve babamızı da sürgünden getirdiklerinde
her nerede olursanız olun sizi arayıp bulacağız ve
bu küstahlığınızın intikamı alınacak."
Emir: "Ben, iyi bir dostum," demiş,
"ben Khrysobergēs'un oğluyum, ve annemin adı Panthia'dır.
Dedemin adı Ambrōn ve dayımın adı Karoēs'ti.
Küçük bir çocukken babam ölmüş
ve annem beni Muhammed sevgisiyle büyüten
Arap akrabalarıma vermiş.
Savaşlardaki şansımı görünce
beni tüm Syria'ya yetkili olarak atamışlar,
yanıma üç bin seçkin mızrakçı verilmiş.
Size doğruları anlatarak biraz kendimle böbürleneceğim.
Ben tüm Syria'yı zaptettim ve Kufa'yı ele geçirdim,
daha sonra hemen Hērakleia'yı yerle bir ettim.
Amorion'dan İkonion'a kadar geçerek
bir sürü haydutu ve vahşi hayvanı yendim.
Ne generaller, ne de ordular benimle başedebildiler,
beni ancak çok güzel bir kadın fethedebildi.
Güzelliğiyle beni yaktı, gözyaşları beni eritip bitirdi

ve iç çekişleri bana azap veriyor. Ne yapacağımı bilmiyorum.
Onun yüzünden, sizi emin olmak için sınıyordum
çünkü kız kardeşiniz sizin için hiç durmadan ağlıyor.
Ancak sizi temin ediyorum ve size doğru söylüyorum;
eğer enişteniz olmamı reddetmezseniz,
kız kardeşinizin o büyüleyici güzelliği uğruna
Roma topraklarına geçip Hıristiyan olacağım.
Ve şundan emin olunuz ki yüce Peygamber üzerine yemin ederim,
kız kardeşiniz bana ne bir öpücük ne de bir söz vermiştir.
Haydi, çadırıma gelin ve aradığınız kızı görün."
Kardeşler bunu duyunca büyük bir sevinçle
çadırın eteğini kaldırıp içeri girmişler.
Kızı altın kumaş kaplı bir sedirin üstünde bulmuşlar.
Kız orada yatarken, ey İsa, bir ışık gibi parlıyormuş!
Kızın gözleri yaşlardan sırılsıklammış.
Kardeşleri onu görünce heyecanla ona doğru atılmışlar,
hepsi onu hasretle öpmüş
çünkü umulanın tersine, beklenmeyen bir sevinçle karşılaşıldığında,
bu sevinci tüm paylaşanlar daha önce hiç duymadıkları bir mutluluk duyarlar.
Kardeşler kederi, gözyaşlarını, acıyı ve
o anki büyük sevinci aynı anda tatmışlar.
Kız kardeşlerini büyük bir sevinçle kucaklarken
ağıt yakarak gözyaşları dökmüşler ve
şöyle demişler: "Yaşıyorsun kardeşim, yaşıyorsun, canımız, kalbimiz.
Öldüğünü ve kılıçla parçalanmış olduğunu düşünüyorduk
ancak güzelliğin canım, senin hayatını kurtardı
çünkü güzellik haydutları bile yumuşatır
ve düşmana gençliği ve güzelliği bağışlatır."
Daha sonra kardeşler Emir'e Roma
topraklarına geçerse, onu enişte olarak kabul edeceklerine dair yemin etmişler.
Borular çalınmış ve hemen eve doğru yola koyulmuşlar.
Orada herkes şaşkına dönmüş ve birbirlerine:
"Biz bir mucize görüyoruz herhalde!Bu Romalıların gücü olsa gerek!
Esirleri kurtarıyor, orduları dağıtıyor, insanları dinlerini terk etmeye
ikna ediyor, onlarda hiç ölüm korkusu diye bir şey bırakmıyor" demişler.
Ve böylece asillerden asil kızın güzelliğinin
Syria'nın şöhretli ordularını dağıttığı haberi
bütün dünyaya yayılmış.

Uç Beyinin Doğuşuyla İlgili İkinci Kitap

Kardeşler Emir'i enişte olarak kabul edecekleri üzerine yemin ettikleri için
Emir de hemen gençleri yanına alıp
aşkı uğruna Roma topraklarına geri dönmüş.
Roma topraklarına vardığında,
Emir, aldığı tüm esirleri, seyahatleri için
yanlarına yeterince azık verip serbest bırakmış,
Kızın kardeşleri annelerine her şeyi yazmışlar;
kızı bulduklarından, Emir'in arzusundan,
onun nasıl dininden, akrabalarından ve vatanından vazgeçtiğinden
söz etmişler: "Sevgili annemiz, sakın endişelenme
çünkü çok güzel ve de yakışıklı bir enişte var.
Düğün için ne gerekiyorsa hazırla" demişler.
Anneleri bunu duyunca Tanrı'ya şükretmiş ve
"Cömertliğine şükürler olsun ey yüce İsa,
ümitsizlerin ümidi olan o gücünüze de şükürler olsun;
sen ne istersen, onu yerine getirirsin, senin için imkânsız diye bir şey yok.
Sen bu düşmanı yumuşattın
ve kızımı ölümden kurtardın.
Generalin karısı sevincinden; ama çok özlediğim canım kızım, gözlerimin nuru,
seni ne zaman canlı göreceğim? Ne zaman sesini duyacağım?
Bak, düğününü ve gerekli şeyleri hazırladım.
Damat da senin kadar güzel olacak mı?
Asil Romalıların fikirlerini o da paylaşacak mı?
Canım evladım, onun sevgiden yoksun olmasından korkuyorum,
kâfir olduğu için öfkeli bir mizaca sahip olabilir, işte o zaman yaşamanın
da bir anlamı olmaz" demiş.
General'in karısı sevinirken böyle terennüm etmiş.
Emir ve kızın kardeşleri hep birlikte, hepsi de sevinçli
ama yorgun yola koyulmuşlar. Kendi evlerine yaklaştıklarında,
büyük bir kalabalık ve akrabaları onları karşılamak için gelmişler,
sonra da büyük bir ihtişamla generalin karısı ortaya çıkmış.
O anki sonsuz mutluluğu
kim tanımlayabilir ya da tahayyül edebilir?
Çocuklar, annelerine büyük bir özlemle sarılmışlar,
anneleri ise çocuklarını ve

damadının çok yakışıklı olduğunu gördüğünde gerçekten çok sevinmiş,
tüm kalbiyle Tanrı'ya şükrederek;
"Ya Rabbim İsa, sana ümit bağlayan herkes
istediğine sahip oldu," demiş.
Eve varınca evlilik töreni yapılmış
ve damat vaftiz edilmiş.
Ortak sevinç büyüdükçe büyümüş
çünkü Emir sevgilisini kazandığı için çok mutluymuş;
çünkü tutkulu aşktan daha büyük bir mutluluk yokmuş
(bir âşık başarısızlıktan ne kadar cesaret alırsa
sevgilisine kavuştuğunda da o kadar mutlu olur).
Evlendikten sonra kız hamile kalmış
ve Basileios Digenēs Akritēs'i (Çift Soylu Uç Beyini) doğurmuş.
Emir'in ona olan tutkusu daha da artmış.
Ancak Emir'in annesi ona Syria'dan
ağıt, sitem ve suçlama dolu bir mektup göndermiş:
"Sevgili çocuğum, nasıl öz anneni unutabildin,
gözlerimi kör ettin, ışığımı söndürdün?
Nasıl akrabalarını, dinini ve vatanını inkâr edebildin,
ve tüm Syria'nın yüzkarası olabildin?
Bir kâfir ve suçlu olarak
Peygamber'in sözlerine iyi uymadığımız için
herkes bizden nefret ediyor.
Ne oldu sana, çocuğum? Her şeyi nasıl unutabildin?
Babanın yaptıklarını, ne kadar Romalı öldürdüğünü,
ve ne kadarını esir aldığını nasıl hatırlamazsın?
O hapishaneleri generaller ve *toparkhēs*'larla[6] doldurmadı mı?
Roma topraklarında pek çok *thema*'yı yağmalamadı mı
ve pek çok güzel asil kızı esir olarak almadı mı?
Senin gibi hain olması için ona da baskı yapılmadı mı?
Roma orduları onu kuşattıkları zaman
generaller eğer kılıcını yere atarsa

6 *toparkhēs* - X. ile XII. yüzyıllar arasında *toparkhēs* sözcüğü hem Bizanslı olmayan bağımsız liderler hem de Bizanslı valiler için kullanılmaktadır. Bkz *ODB* III. cilt, s. 2095.

İmparator'un onu *patrikios*[7] olarak şereflendireceği
ve *prōtostratōr*[8] rütbesine tayin edeceğine dair büyük yeminler etmişler.
Ancak o Peygamber'in buyruklarını tuttu,
şöhreti reddetti ve serveti önemsemedi
ve Romalılar onu parça parça kesip kılıcını elinden aldılar.
Sen ise, daha baskı altında bile olmadan hemen her şeyini
–dinini, akrabalarını ve beni, anneni– terk ettin.
Kardeşim, dayın, Moursēs Karoēs,
Smyrna'ya, sahile sefer düzenledi;
Ankyra'yı, Abydos şehrini,
Afrikē, Taranta ve Heksakōmia'yı yağmaladı
ve bu zaferleri kazandıktan sonra Syria'ya döndü.
Sen de, sefil adam, bir sefere çıktın.
Tam tüm Syria tarafından şereflendirilmek üzereyken
bir domuz yiyenin sevgisi uğruna her şeyi mahvettin
ve her camide lanetlenmiş oldun.
Eğer oradan hemen ayrılıp Syria'ya geri gelmezsen
emirler, benim kellemi uçurma,
babaları isyancı olduğu için çocuklarını öldürme ve
senin için ağlayan ve sabırlarını yitiren
güzel eşlerini başkasına verme niyetindeler.
Ey tatlı çocuğum, annene acı;
yaşlılığımda beni keder içinde Haidēs'e gönderme,
çocuklarını haksız yere öldürtme,
güzel eşlerinin gözyaşlarını göz ardı etme
ve Yüce Tanrı'nın seni bu dünyadan kovmasına izin verme.
Bak, işte, sana seçkin atlar gönderdim.
Kestane renklisine bin, siyahını ise beraberinde getir,
dorusu seni takip etsin, hiçkimse seni yakalayamayacak.
Eğer çok üzülüyorsan, Romalı kızı da getir
ama bana itaat etmeyecek olursan sana lanet olsun!"
Seçilmiş Araplar mektubu hemen alıp

---

7 *patrikios* - Yüksek rütbeli generaller ve valilere verilen bir şeref unvanı. Bkz *ODB* III. cilt, s. 1600.

8 *prōtostratōr* - Bizans imparatoru ata bindiği zaman ona eşlik eden bir görevli. XII. yüzyıl Bizans tarihçisi Zonaras (3.412.4-5), *prōtostratōr*'u en yüksek görevlilerden biri olarak tanımlamaktadır. Bkz. *ODB* III. cilt, s. 1748-49.

dörtnala Roma topraklarına gelmişler.
Evden uzakta Lakkopetra adlı bir yer varmış;
görünmemek için orada kamp kurmuşlar
ve mektup taşıyan kişi aracılığıyla Emir'e şunu iletmişler:
"Bütün gece ay ışığı olacak, isterseniz birlikte seyahat ederiz."
Emir annesinin mektubunu görünce,
bir oğlun annesine karşı duyduğu şefkati yüreğinde hissederek
çocuklarına ve onların annelerine acımış.
Çocukların annelerinin başkalarına sarıldığını hayal ettiğinde ise içini
kışkançlık bürümüş;
kıza âşık olmasına rağmen eski tutku hiçbir zaman unutulmaz,
keskin bir acının küçük acıyı yok etmesi gibi
ve ne yapacağını düşüne durmuş.
Odalarına gidip sevgilisine:
"Sana bir sır vermek istiyorum,
ancak, canım, hoşuna gitmeyeceğinden korkuyorum.
Bak, şimdi senin bana karşı duyduğun sevginin
gerçek olup olmadığından emin olma zamanı geldi" demiş.
Kız bunu duyunca, kalbinden bıçaklanmış gibi,
derin bir iç çekerek şöyle demiş:
"Ey tatlı kocam, efendim ve koruyucum,
senden ne zaman hoşuma gitmeyen bir söz duydum?
Hangi koşullar beni senin sevginden uzaklaştırabilir ki?
Gerçekten, ölmek zorunda kalsam bile, seni asla terketmeyeceğim
çünkü koşullar sevgiyi ölçen bir sınavdır."
Emir "Söz konusu ölüm değil, sevgilim" diye cevap vermiş.
"Umduğun ve kararlaştırdığın asla başına gelmesin, canım.
Ancak Syria'daki annemden bir mektup aldım,
benim yüzümden hayatı tehlikede, o yüzden gitmek istiyorum.
Eğer sen, canım benim, benimle gelirsen
(çünkü senden bir saat bile ayrı olmak istemiyorum)
hemen geri döneriz."
Kız "Memnuniyetle, canım," demiş,
"bunun için sakın üzülme, nereye istersen oraya giderim."
Ancak Tanrı beklenmedik bir mücize yaratmış
ve bir rüya vasıtasıyla gizli planı gün ışığına çıkarmış.
Çünkü kızın en küçük kardeşi bir rüya görmüş,

uyanır uyanmaz kardeşlerini çağırmış ve
onlara gece gördüğü rüyayı anlatmış.
"Yukarıda, evde otururken
Lakkopetra'da atmacaları ve bir kumruyu
kovalayan bir şahini seyrediyordum.
Takip ettim ve tam onu yakalamak üzereyken
ikisi de eniştemizin kız kardeşimizle
kaldığı odaya girdiler.
Hemen yerimden fırladım ve onları yakalamak için koştum,
tedirgin oldum ve birden uykudan uyandım" demiş.
Sonra büyük ağabeyi rüyayı şöyle yorumlamış:
"Atmacaların kaçıranları simgelediği söylenir,
ve gördüğün şahine gelince, eniştemizin,
o kumruya, yani kız kardeşimize zarar verebileceğinden korkuyorum.
Haydi, rüyanda gördüğün yere,
uçan atmacaları gördüğün yere gidelim."
Hemen atlarına binmişler ve kayalıklara gitmişler;
Orada Araplar ile atlarını bulmuşlar.
Arapları gördüklerinde karşılarındaki manzara karşısında şaşkına dönmüşler
ve şöyle demişler: "Eniştemizin gençleri hoş geldiniz.
Neden evimizden uzakta bir yere kamp kurdunuz?"
Araplar inkâr edememişler, bildikleri hiçbir şeyi saklayamadan
itiraf etmişler.
Çünkü beklenmeyen bir korku doğruları ortaya çıkartır,
beklenen korku ise mazeretler yaratır.
Derhal kardeşler, adamları toplayıp eniştelerine gitmişler
ve onu kötü niyetli olmakla suçlamışlar.
Buna çok öfkelenen küçük kardeş şöyle demiş:
"Aklında olanı inkâr etme,
ancak şunu da iyi bil, Müslüman, Syria'yı asla göremeyeceksin.
Ancak bir suçlu ve düşman olduğunu kanıtladığın için
kız kardeşimizi bırak ve çocuğundan vazgeç,
getirdiklerini al ve geldiğin yere geri dön."
Emir bunları duyunca ve kanıtları görünce
inkâr edememiş; utanç, korku ve endişe içinde
susmayı tercih etmiş.

Bir hırsız gibi yakalandığı için utanmış, yabancı olduğu için de korkmuş
ve sevgilisinden ayrı kalmaya dayanamayacağını bilerek hüzünlenmiş.
Ne yapacağını bilemeyen Emir, kıza gitmiş
çünkü sadece ondan teselli bulmayı ümit ediyormuş;
Emir, Tanrı'nın rüyada ne gösterdiğini bilmiyormuş.
Gözyaşları içinde, Emir: "Niye bunu yaptın?" diye bağırmış.
"Senin sevgin bu kadar mı? Bana verdiğin söz bundan mı ibaret?
Bütün sırrımı sana açmadım mı?
Sen bana eşlik etmeyi sevinçle kabul etmedin mi?
Kesinlikle sana ısrar etmedim ya da seni zorlamadım değil mi?
Tam tersi, sen bana eşlik etmekte ısrar ettin,
birlikte seyahatin tadını çıkaracaktık ve daha sonra dönecektik.
Ancak sen, Tanrı korkusu olmadan, gözlerinin önünde
kardeşlerinin beni öldürmelerinde ısrar ettin.
Başta sana neler yaptığımı hatırlamıyor musun?
Seni esir olarak aldım, daha sonra seni eşim olarak şereflendirdim.
Seni esir olarak tutmak istemiştim ancak benim yerime sen, beni esir yaptın.
Senin uğruna ailemi ve dinimi reddetim ve
senin aşkın uğruna Roma topraklarına geldim,
sen ise buna karşılık olarak bana ölümü layık gördün, kızım.
Bak, güzelim, aramızdaki yeminleri bozmamaya dikkat et,
tutkulu aşkımızı reddetme.
Eğer kardeşlerin kaba kuvvet kullanıp beni yenerlerse
hiç şüphesiz kılıcımı çıkartıp kendimi öldüreceğim,
ve Tanrı ikimizi de yargılayacak.
Bütün asil ailelerin evlatları seni kınasınlar
çünkü sen kocanın sırrını tutamadın,
Delila'nın Samson'a yaptığı gibi, onu ölüme teslim ettin."
Emir bütün bunları kıza büyük bir kederle söylemiş
çünkü kızın onun planını keşfettiğini zannetmiş.
Saygıdan yoksun bir aşk, sert sözler söyletir.
Kız bu sözleri duyunca dili tutulmuş,
ağzından tek bir söz çıkmamış,
saatlerce umutsuzluk içinde düşünmüş.
Çünkü her suçlu bir bahane bulabilir,
sadece suç işlememiş bir kişi ne söyleyeceğini bilemeden suskun kalır.
Kız akşama kadar kendine gelememiş.

Gözyaşları içinde "Niye bana sebepsiz yere sitem ediyorsun?" diye bağırmış.
"Niye, kocam, senin için yanıp tutuşanı suçluyorsun?
Benim, senin sırrını ortaya dökmem imkânsız!
Eğer bunu yaptıysam,
kocasının sırlarını ilan edenlere ibret olsun diye
beni toprak canlı canlı yutsun!'
Kız, Emir'in ağıtlarının arttığını görünce
kederden çıldıracak duruma gelmiş.
(Kederin fazlalığı çılgınlık yaratır
ve bu durumda pek çok insan kanunsuz işlere kalkışır)
Emir'in kendisini kılıcıyla öldürmeye teşebbüs etmesinden korkmuş.
Saçlarını yolarak kardeşlerine koşmuş:
"Tatlı kardeşlerim, neden gereksiz yere hiçbir şey yapmamış
bir adamı taciz ediyorsunuz? Bak, o ölmek üzere;
bak, şimdi çılgınlıkla canına kıyacak.
Kardeşlerim, Tanrı önünde misafirinize haksızlık etmeyin.
Benim uğruma ailesini ve dinini terk etti,
size hiç karşı gelmek istemedi.
Şimdi, annesinin lanetinden korktuğu için
Syria'ya gidecek ve onunla birlikte geri gelecekler.
Planından bana bahsetti, mektubu da bana gösterdi.
Ve nasıl siz, annemizin lanetini hiçe sayarak
binlerce insana yalnız başınıza karşı gelmeye cüret ettiniz,
ölümden değil de annenizin lanetinden korkup
benim uğruma geçitte savaştınız?
O da ondan korkuyor ve gitmek istiyor."
Kız bütün bunları gözyaşları dökerek ve
saçlarını yolarak kardeşlerine söylemiş.
Kardeşlerinin ağlamasına dayanamamışlar
ve onu öperken hep bir ağızdan bağırmışlar:
"Sen, bizim canımız, neşemizsin.
Sen de eniştemizi göndermek istediğine göre,
hemen döneceğine Tanrı şahitlik yapsın
ve izin ver de ona başarılı bir seyahat dileyelim."
Hemen kardeşler eniştelerine gitmişler ve
daha önce söylediklerinden dolayı ondan özür dilemişler.
"Enişte, cehaletten söylediklerimiz yüzünden bize önyargılı davranma,

nedeni biz değiliz, suç kesinlikle senin
çünkü planlarından bizi haberdar etmedin."
Emir, onları affetmiş ve hepsini kucaklamış.
Doğuya bakıp ellerini yukarı kaldırarak
"Tanrı'nın bilgisinin ışığında bana rehberlik eden,
beni karanlıktan ve beyhude hatalardan kurtaran,
kalbimin sırlarını, kararlarını bilen
İsa, Tanrı'nın Oğlu ve Söz,[9]
eğer en sevgili eşimi ya da
güzel evladımızı, sevgili çocuğumuzu unutursam
ve annemin yanından çabuk geri gelmezsem,
dağlardaki vahşi hayvanların ve kuşların yemi olayım
ve Hıristiyanlardan sayılmayayım," demiş.
Ve o andan itibaren seyahati için hazırlık yapmaya başlamış,
her şeyi on beş gün içinde hazırlamış;
herkes Emir'in gideceğini öğrenmiş,
ve büyük bir akraba ve arkadaş grubu toplanmış.
O an iki sevgili arasındaki sevgi ortadaymış.
Çünkü Emir, kızın elini tutmuş ve
onunla birlikte yalnız odaya girmişler
ve tutkulu gözyaşları bir yağmur gibi dökülmüş.
İç çekmeleri aynı anda yankılanmış.
"Bana söz ver, eşim, bana yüzüğünü ver;
geri dönene kadar onu takayım, asil karım."
Kız iç çekip Emir'e:
"Dikkatli ol, benim çok değerli efendim, yeminlerini bozma,
başka bir kadına sarılırsan, Tanrı sana bunun cezasını verecektir;
Tanrı uygun şekilde hesaplaşan adil bir yargıçtır" demiş.
Emir, "Bunu yaparsam sevgilim
ya da tutkulu aşkımızı reddedersem,
ya da kalbini incitirsem, asil karım,

9 "Söz", yani logos; Yunan felsefesinde ve özellikle Neo-Platonik felsefede logos, Tanrı ile bu dünya arasındaki arabulucudur ya da insan aklının, ya da mantığının arketipidir. Hıristiyan inancına göre İsa, logos'un görevini üstlenmektedir. Bu konu ile ilgili daha detaylı bir inceleme için *The Cambridge History of Later Greek and Early Medieval Philosophy*, Cambridge, 1967, s. 142 ve Karl-Heinz Uthemann, "Logos", *ODB.*, cilt II, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 1246'ya bakınız.

toprak yarılsın ve beni içine alsın; Haidēs beni yutsun
ve senden hiç hoşlanmayayım, benim hoş kokulu sevgilim," diye cevap vermiş.
Sıkı sıkı birbirlerine sarılmışlar, doyasıya öpüşmüşler,
o an bitmesin diye;
gözyaşlarıyla ıslanmışlar,
güçlükle birbirlerinden ayrılabilmişler
ve orada toplanan insanların önünde hiç tevazu göstermemişler.
Çünkü fiziksel aşk utanmazlığı da beraberinde getirir,
ve aşkı tadanların hepsi bunu bilir.
Daha sonra, çocuğunu kucaklayarak
ve ağlayarak herkesin huzurunda şunları söylemiş:
"Sevgili çocuğum, acaba Tanrı seni karşımda at sırtında
görmeye beni layık kılacak mı?
Acaba, çift soylu oğlum, mızrağı kullanmasını sana öğrettiğimde,
tüm akrabaların seninle övünecekler mi?"
Ve Emir'i böyle gören herkes ağlamış.
Hızlı ve asil mi asil atlarına binen gençler evden ayrılmışlar
ve onların peşi sıra da atını süren Emir.
Emir'in akraba ve arkadaş grubu büyükmüş
ve üç mil[10] boyunca ona eşlik etmişler.
Emir herkese sarılıp onları geri göndermiş
ve oğulları ile birlikte yola çıkmışlar.

Emir'in Annesiyle Syria'dan Dönüşü Üçüncü Kitap

Bu suretle her âşık Erōs'un[11] kölesidir
çünkü Erōs aşkın yollarında onu doğru izlemeyenlerin
kalplerine işkence eden bir yargıçtır;
oklarıyla iyi nişan alıp kalpleri vurur
ve etrafta uçarak akılları karıştırır.
Ona sahip olan hiçkimse, meşhur olsun,
zengin olsun, ondan kaçamaz
çünkü Erōs ona karşı gelenlere hemen yetişir.
Bu durumdaki o haşmetli Emir,

10 Roma mili 5.000 Roma ayağına eşittir, yani yaklaşık 1.480 metredir.

11 Yunanca *erōs* sözcüğünün çift anlamı vardır ve bu satırlarda yazar her iki anlamı kastetmektedir. Bunların birincisi "aşk" ve ikincisi ise eski Yunanlıların insanları âşık eden tanrısının adıdır.

şan, şöhrete ve yüksek makamına sırtını dönerek
akrabalarını, annesini, babasını ve vatanını unutuvermiş;
tatlı mı tatlı, asil mi asil bir kızın
aşkı için dinini de terk etmiş.
Ve bir zamanlar düşmanı olan aşkın kölesi[12] olmuş,
sevgilisinin uğruna Roma topraklarına yerleşmiş.
Syria'daki annesinden bir mektup alıp
onun lanetinden korkarak gitmeye karar vermiş.
Çünkü ebeveyni kızdırmamak en doğru iştir.
Böylece herkesin önünde yemin edilirken ve tartışılırken
hepsi büyük bir sevinçle ona eşlik etmiş
ve kızı yatıştırmak için şarkı söylemeye başlamış:
"Gençler, güçlü olalım, atlar, tembel olmayınız.
Gündüz acele ediniz, geceleyin uyanık olunuz,
yağmur, kar ve kırağıyı hiçe sayınız ki
kararlaştırılan zamandan bir dakika bile geç kalmayayım
ve döndüğümde tenkit edilmeyeyim ve hayatım anlamsız olmasın."
Sonra "Elveda, akrabalarım ve arkadaşlarım," diyerek
onlara sarılmış ve iyi dileklerini istemiş;
hepsi, hep bir ağızdan şöyle demişler:
"Tanrı senden merhametini esirgemesin, sana güvenli bir seyahat bağışlasın
ve bize seni çabuk görmek nasip olsun."
Ve ondan sonra herkes, sanki korkunç bir darbe yemiş gibi,
üzgün ve hüzün dolu evlerine geri dönmüşler.
Tüm sevenler için ayrılık böyledir
çünkü ayrılık yüzünden canlar yanar,
kalpler suskunlaşır ve akıllar karışır.
Emir hemen seyahatine başlamış
sevgilisine her gün mektup göndermiş:
"Sana yalvarıyorum, üzülme; onun yerine hepiniz şu duayı edin!"
Tutkuyla gençlere şöyle yalvarmış:
"Ey efendiler, gençler, arkadaşlarım ve kardeşlerim!
Benim için uyanık olunuz ve bu zor işe dayanınız
çünkü benim için öleceğinizi söyleyerek
yemin ettiniz ve pek çok söz verdiniz;

12 Erōs'un kölesi.

ancak bu iş ölümle ilgili değil, Erōs ile ilgili.
Seyahatimin sınırsız uzunluğunu düşündükçe
içim, yüreğim yanıyor.
Ne zaman o korkunç bozkırlardan, dağlardan
ve tehlikeli geçitlerden geçeceğiz gençler?
Ne zaman Rakhab'a bakıp annemi göreceğim?
Ve ne zaman tüm buralardan tekrar geçip
Roma topraklarının o güzel bölgelerine geri döneceğim
ve güzel kekliğime, karıma
ve asil evladıma, o güzel oğluma bakabileceğim?
Senin, sevgilim, uçup kollarında dinlenmem için
kim bana kanat sağlayacak?
O da beni beklerken ne kadar hasret çekiyor,
ve her gün yollara bakıyor?
Sevilenlerin pek çok derdi,
bitmeyen endişeleri, tehlikeleri ve korkuları vardır.
Ancak benim iyi gençlerim, asil delikanlılarım,
uykuyu ve tüm uyuşukluğu üzerinizden atın ki
hemen Rakhab kalesine varalım ve sonra benim sizi
pek çok kez tehlikeden kurtardığım Roma topraklarına geri dönelim.
Diğer olayları geçip size
Mellokopia'da, geçenlerde meydana gelen
bir olayı hatırlatacağım:
Grubumuzu generaller kuşattılar,
askerler etrafımızı bir duvar gibi çevirdiler
ve siz ölümü düşünür hâle geldiniz,
hepiniz, sanki bir mezara kapatılmıştınız
ve hiçbiriniz oradan sağ çıkmayı beklemiyordunuz.
Fakat ben, sizi cesaretlendirdim, onlara hücum ettim,
onlardan ne kadarını Haidēs'e gönderdiğimi kendiniz gördünüz.
Ben tek başıma onları bozguna uğratıp kaçırdım
ve esirlerimiz ile yara almadan hayatta kaldık.
Ancak şimdi bu savaş işi değil, Erōs işi
ve sizden bu işte yoldaşım olmanız için yalvarıyorum."
Kalbinde kederle yola koyulan Emir
bütün bunları ve diğer düşüncelerini yanındakilere anlatmış;
çünkü Eros, ona tabi olanları, diğer şeyleri bir yana bırakıp

sadece ondan bahsetsinler diye böyle tahrik eder.
Ve onu dinleyen gençler hemen şöyle demişler:
"Kamplarımız nerede isterseniz orada kurulsun, efendimiz,
bizde tembellik için bahane bulamayacaksınız"
İşte o anda büyük bir mücize, hiçkimsenin beklemediği bir şey gerçekleşmiş,
(çünkü Eros her şeye yardım etmiş ve katkıda bulunmuş),
her gün üç günlük mesafe katetmişler.
Emir seyahatinde ıssız geçitlerden geçerken
gençleri her taraftan korumuş.
Ve bir keresinde çok tehlikeli bir geçitten geçerlerken
geyik taşıyan korkunç bir aslana rastlamışlar.
Onu gören gençler korkmuşlar ve
hemen dağa tırmanmışlar.
Emir aslana kederle şöyle demiş;
"Ey korkunç hayvan! Bunu yapmaya nas ıl cüret edebildin
ve tutkulu bir aşkın yoluna engel oldun?
Sana şimdi gereken karşılığı vereceğim."
Emir, değneğiyle aslana tam ortasından vurmuş
ve illet hayvan düşüp yere serilmiş.
Emir hemen gençlere emretmiş:
"Yaratığın tüm dişlerini
ve sağ pençesinin tırnaklarını sökün.
Tanrı'nın da yardımıyla, Roma topraklarına dönünce
onları güzel oğlum, Digenēs Akritēs'e, çift soylu
Kappadokialı, asil Uç Beyi'ne takması için verebilelim."
Daha sonra Emir yine seyahatine büyük bir istekle devam etmiş,
herkes birbirini büyük bir hevesle cesaretlendirmiş.
O zaman kimse tembellik yapmamış, kimse uyumamış
çünkü Eros kimin kimi yeneceğine tanık olmak için aralarında bulunuyormuş.
Rakhab kalesine yaklaştıklarında
Emir, çadırların dışarıda kurulmasını
ve annesine kendisinin geldiğini bildirmek için
gençlerinden ikisine kaleye gitmelerini emretmiş.
Onlar da hemen bu emri yerine getirmişler.
Annesi bunu duyunca
sevinçten dans etmeye başlamış.

Aynı şekilde akrabaları da haberi duyunca
onu karşılamak için toplanmışlar
ve çadırların bulunduğu yere yaklaştıklarında
Emir çizmelerini giyip onları karşılamak için dışarı çıkmış.
Akrabalar onu tanır tanımaz kalplerinde sevinç
ve gözlerinde yaşlarla hemen atlarından inmişler
(çünkü aniden gelen sevinç gözyaşı getirir)
Emir onlara sarılarak, özlemini bir taraftan akrabalarıyla,
diğer taraftan da annesiyle gidermiş.
Karıları ile çocukları
ona sarılıp doyasıya öpmüşler
ve ondan hiç ayrılmak istememişler.
Çadıra geldiklerinde hemen oturmuşlar
ve Emir'in annesi şöyle bir konuşma yapmaya başlamış:
"Çocukların tatlısı, gözlerimin nuru
ve yaşlılığımda ruhumun tesellisi,
büyülü sefâm, tesellim,
söyle bana, çocuğum, neden Roma topraklarında kaldın?
Seni göremediğim zaman ne ışığı ne de parlayan güneşi
görmek istedim ve bu dünyada yaşamak istemedim.
Çocuğum, dua etmek için birlikte gittiğimiz Peygamber'in
kabrinde gerçekleşen olağanüstü mücizeler
Roma topraklarında da oluyor mu?
Sen harika bir mücizeye tanık oldun, nasıl gece bastırmıştı,
ortalıkta hiç ışık yokken yukarıdan gelen bir ışık
tüm evi gizemli bir biçimde aydınlattı.
Ayılarla aslanların, kurtlarla koyunların
ve pek çok hayvanın birbirine zarar vermeden
birlikte yediklerini,
hepsinin son takdisi beklediklerini,
sonra diz çöküp hemen oradan ayrıldıklarını gördün.
Roma topraklarında bundan daha harika bir şey gördün mü?
Asurluların imparatoru olan
ve pek çok erdemi sayesinde
mucizeler yaratan Neeman'ın mendiline biz sahip değil miyiz?
Nasıl, çocuğum, tüm bunlardan kaçtın,
gücü ve şanı reddettin?

Herkes senin Mısır'ı fethetmeni bekliyordu
ancak kendi kaderini sen engelledin,
bir Romalı kız uğruna her şeyi mahvettin."
Emir'in annesi buna benzer başka şeyler söylemek isteyince
genç adam onun sözünü keserek şöyle demiş:
"Anne, eskiden böyle şeylerden haberdardım. Ben, Tanrı'nın ışığından
bir payım olmadan önce, değersiz ve yok edilmesi gereken şeylere de
gerçeklermiş gibi saygı gösterdim.
Ancak benim uğruma isteyerek fakirlik çeken
ve zayıflığımı kendi üstüne almaya
karar veren yüce Tanrı
beni o kurnaz hayvanın[13] dişlerinden kurtarıp
vaftize layık gördüğü zaman,
beni bitip tükenmez bir ateşin içine iten
bu saçmalık ve masalların hepsini bir tarafa bıraktım;
böyle şeylere saygı gösterenler hep cezalandırılmışlardır.
Her şeyin atası olan, gökleri, dünyayı ve bütün
görünmezleri yaratan Tanrı'ya inanıyorum
ve tüm zamanlardan önce Babamızdan gelen İsa'ya,
Rabbime, Tanrı'nın Oğlu'na ve Söz'e de inanıyorum;
O ışıktan ışıktır, gerçek Tanrı'dır, o yücedir,
biz insanoğlu için dünyaya inmiştir,
bakire Meryem Ana'dan doğmuştur,
kurtuluşumuz için çarmıha dayanmış
ve sizin de hürmet ettiğiniz bir kabirde gömülmüştür.
Ve üçüncü gün ölümden dirilmiştir,
Kutsal Kitap'ın da bize bildirdiği gibi,
hep Babamızın sağ elinde oturmaktadır
ve hükümdarlığı sonsuza dek sürecektir.
Babamız ile onun Oğlu'na, Söz'e
ve ibadet ettiğim, herkese hayat veren Kutsal Ruh'a,
günahların affedilmesi için tek vaftiz olduğuna inanıyorum;
beyan edildiği gibi, tüm ölülerin dirilişini,
herkesin suçlarının cezasını görmesini,
adillerin affedilmesini

13 Şeytan.

ve ahirette sonsuz bir hayat bekliyorum.
Tüm bu Kutsal Teslis'e[14] inananlar
ve ebedi Babamız adına
ve tüm zamanlardan önce yaratılan Oğlu
ile herkese hayat veren Kutsal Ruh adına vaftiz edilenler
hiç ölmeyecekler ve ebediyen yaşayacaklar.
Bunu bilmeyenler, canım annem,
sonsuza dek Geenna azabıyla cezalandırılacak,
o yerde çok gözyaşı dökülecek ve diş gıcırdatılacak."
Emir annesine kusursuz imanın
yolunu göstererek bunları söylemiş ve şöyle devam etmiş:
"Anne, Kutsal Teslis'e sadakatimi kanıtlayıp
tekrar Roma topraklarına doğru yola çıkacağım
çünkü dünya bir insanın ruhuna değmez.
Eğer her şeyi elde edip ruhumuzu kaybedersek
Tanrı bu dünyayı yargılamak için göklerden indiğinde
ve insanları hesap vermek için çağırdığında
ve Tanrı'nın buyruklarına itaat etmediğimiz için
lanetlenmiş cehenneme gidip
sonsuza dek şeytanla kalın
diyen sesini duyduğumuzda,
elde ettiklerimizin bize hiçbir faydası olmaz.
Ancak İsa'ya inananlar, ki doğrusu da bu,
ve onun yüce buyruklarına itaat edenler
o an bir güneş gibi parlayacaklar
ve 'Geliniz, Tanrı'nın kutsadığı mirasınızı,
sizin için hazırladığım cennet krallığını alınız,'
diyen yüce Efendi'nin sesini duyacaklar.
Bu insanlar ölümsüzlüğe erişecekler, çünkü Tanrı
uygun bir şekilde mükafatlandıran adil bir bir yargıçtır.
Eğer, annem, bu hayata layık olmak,
cehennem ve sonsuz karanlıktan çıkmak istiyorsan,

14 Hıristiyan inancına göre Tanrı birdir ve doğası da birdir ancak bu tek doğada üç ayrı şahsiyeti vardır: Baba, Oğul ve Kutsal Ruh. Buna üçlü Teslis (*trias*) denilmektedir. Bir insanın içinde can, akıl ve ruhun yanı sıra, bu üç şahsiyet de bulunmaktadır. Bkz. *ODB* III, s.2116-18.

beyhude hatalardan ve uydurma masallardan uzak dur,
bir doğada birleşmiş ancak farklı [15]
üç şahsiyetli tek Tanrı'yı kabul et.
Oğlu'nu dinle ve benimle gel;
Kutsal Ruh'ta senin vaftiz baban olacağım,
vaftiz olup yeniden doğduğunda[16] seni kabul edeceğim."
Emir'in sözleri böyleydi, peki annesininkiler nasıldı?
Anne çocuğunun bu kadar güzel tavsiyesini reddedememiş,
tohum ekilen verimli bir toprak gibi
hemen meyve vererek şunları dile getirmiş:
"Çocuğum, senin vasıtanla üç şahsiyetli Tanrı'ya inanıyorum,
memnuniyetle seninle Roma topraklarına seyahat edeceğim;
kusurlarımın affedilmesi için vaftiz olacağım ve
senin sayende gerçeği
gördüğüm için sana teşekkür edeceğim."
Emir'in orada bulunan akrabaları ve onunla gelen diğer
insanlar da İsa'yı kabul ederek hep birlikte bağırmışlar:
"Hepimiz sizinle Roma topraklarına geliyoruz,
vaftiz olduğumuzda ölümsüzlüğe erişelim."
Emir onların cesaretine şaşırmış:
"Hiçbir günahkârın ölümünü istemeyen,
kendi krallığında herkesin payı olmasını isteyen
merhametle günahkârın sana dönüşünü bekleyen
tek yardımsever Tanrım hamdolsun" demiş.
Daha sonra Emir büyük servetini de yanlarına almış ve
hep birlikte Roma topraklarına doğru yola çıkmışlar.
Kappadokia bölgesine vardıklarında
Emir gençleri bir araya toplamış:
"Aklıma bir fikir geldi, iyi askerler,
önce benim gitmem ve iyi haberi vermem gerekiyor

15 hypostasis - "esas; gerçek doğa." Bu terim Teslis'in üç şahsiyeti için kullanılmaktadır. Bu konu ile ilgili daha detaylı bir inceleme için *The Cambridge History of Later Greek and Early Medieval Philosophy* (Cambridge, 1967), s. 286 ve sonrasına ve Karl-Heinz Uthemann, "Hypostasis", *ODB.*, cilt II, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 966'ya bakınız.

16 Yani vaftiz edildiğinde çünkü Hıristiyan inancına göre vaftiz edilen yeni bir hayatta doğar.

çünkü benden önce başka birisi giderse,
sevgilim beni zayıf ve tembel bir adam olmakla suçlar."
"Bunu yapman iyi olur," diye cevap vermişler
çünkü tutkulu bir aşkın taleplerinin yerine getirilmesi doğrudur.
Emir planını iyi tasarlamış;
hemen giysilerini değiştirip Roma giysilerini,
mor ipekten yapılmış, üç kenarı beyaz, *grifin*[17]
desenli ve altınla bezenmiş güzel bir cüppe
İle çok pahalı altın harfli beyaz bir sarık giymiş,
alnında yıldız olan kestane renkli katıra binmiş.
Üçgenci de yanına alıp
kelimenin tam anlamıyla, uçarak evine varmış
ve sevinç dolu bir çığlık atarak:
"Güzel kumrum, atmacanı kabul et,
sürgünden sonra onu teselli et!" demiş.
Bu çığlığı duyan hizmetçi kızlar dışarı bakmışlar
ve Emir'i görünce hanımlarına şöyle demişler:
"Sevinin, sevinin, hanımımız! Efendimiz gelmiş!"
Ancak o bunun imkânsız olduğunu düşünmüş
(çünkü aniden istediği gerçekleşen bir kişi büyük bir mutluluk
karşısında kendisinin bir rüyada olduğunu sanabilir)
ve hizmetçi kızlara şöyle demiş: "Hayal mi görüyorsunuz?"
Tam buna benzer şeyleri söylemek isterken
birden genç adamın kendisine doğru geldiğini görünce
şaşkınlıktan bayılıvermiş
ve kolları Emir'in boynuna sarılıymış,
sessiz, hiç gözyaşı dökmeden orada öyle kalakalmış.
Emir de çılgın gibiymiş,
kıza sarılıp onu göğsüne bastırmış;
saatlerce birbirlerine sarılı kalmışlar.
Generalin karısı onların üstüne su dökmeseymiş
az kalsın orada bayılıp yere düşeceklermiş.
Çünkü aşırı sevginin buna benzer pek çok etkisi vardır

17 Grifin mitolojik bir hayvandır. Kartal başı ve kartal ön ayakları vardır; gövdesi, arka bacakları ve kuyruğu ise aslana aittir. Grifin, Hıristiyan sanatında bazen İsa'yı temsil etmektedir. Bkz. George Ferguson, *Signs & Symbols in Christian Art*, Oxford: Oxford University Press, 1961, s. 20.

ve aşırı sevinç ölüme yol açabilmektedir,
tam böyle bir kadere yenik düşmek üzerelerken
etraftakiler onları birbirinden güçlükle ayırmışlar.
Emir, kızın gözlerini öpüyor, ellerini sıkı sıkı tutuyor
ve tutkuyla şu soruyu soruyormuş:
"Nasılsın tatlı ışığım, sevimli düvem?
Nasılsın canım benim, tesellim,
güzel mi güzel kumrum, güzel mi güzel ağacım
ve evladım, sevgili çocuğumuz?"
Kız, giderek artan bir sevgiyle
Emir'e tatlı bir biçimde şunları söylemiş:
"Hoş geldin ümidim, hayatımın baharı,
en büyük savunucum, canımın tesellisi;
birbirimizi tekrar görmeye bizi layık bulan
Tanrı'nın kudretiyle işlerimiz iyi gitti.
Şimdi, efendim, söyleyin bana, sizin işleriniz nasıl?"
Emir, "Annemin ve akrabalarımın kalplerini aydınlatan
ve onları Tanrı'nın ışığına ulaştıran İsa'nın
inayetiyle her şey iyi gitti," diye cevap vermiş.
"Yakında onları kendi gözlerinle göreceksin çünkü buraya geliyorlar."
Daha sonra çocuğunu kollarına almış ve
kalbinin derinliklerinden gelen şu sözleri sarfetmiş:
"Güzel atmacam, ne zaman kanatlarını açıp
keklikleri avlayacak ve haydutları yeneceksin?"
Emir'in oğlana söyledikleri bundan ibaretmiş.
Herkes Emir'in geldiğini öğrenmiş
ve hemen evlerine koşup müjdeyi vermişler.
Tarif edilmez büyük bir sevinç yaşanmış;
herkes dans etmeye başlamış ve bir şölen düzenlemişler.
Bu mutluluğa bir mutluluk daha eklenmiş
çünkü birisi Emir'in annesinin geldiğini bildirmiş.
Herkesin, erkekli kadınlı, generalin karısıyla
birlikte onu karşılamak için dışarı çıktıkları görülmüş;
öyle ki onların sayılarını tam olarak saymak imkânsızmış.
Meşru bir aşkın sonuçları gerçekten tuhaf bir şaşkınlık uyandırır.
Kim bu olaya şaşmaz ki, gerçekten Eros'un gücü karşısında kim şaşırmaz ki,
nasıl da o farklı halklardan insanları tek bir inanç altında birleştirivermiş?

Emir'le birlikte gelenler yaklaştıklarında hemen atlarından inmişler,
kaynana, gelinin akrabalarını sevinçle öperken,
gelin onlar hakkında bilgi ediniyor, detaylı sorular soruyor;
kaynanasını ve yanındakileri sorguluyormuş.
Atlar kişnemiş ve neşelenmişler;
daha önce hiç hissetmedikleri bir mutluluk duymuşlar.
Eve varınca hemen nikâh yapmışlar.
Emir vaftiz töreninde annesine yardım etmiş;
annesinin vaftizinden sonra,
Emir onu ve yanında gelen
akrabalarını kabul etmiş.
Emir, Kutsal Ruh'ta hepsinin vaftiz babası olmuş.
Etrafa yayılan sevinç artmış da artmış,
oğul imana gelen annesi için çok mutluymuş,
annesi de en sevdiği oğluyla sevinç içindeymiş.
Emir evin bir bölümünü
akrabalarının kalması için ayırmış.
Küçük oğlan, Digenēs Akritēs, çift soylu Uç Beyi büyümüş;
Tanrı'dan gelen olağanüstü bir cesarete sahip olmuş,
öyle ki onu görenler
onun anlayışına ve soylu cesaretine şaşırıyormuş.
Onunla ilgili hikayeler tüm dünyaya yayılmış.

Dördüncü Kitap

Bu andan itibaren Uç Beyi Akritēs'in gösterdiği kahramanlıklar başlıyor.
Dördüncü kitap Akritēs'in o güzeller güzeli
kızı nasıl kaçırdığını ve onunla nasıl evlendiğini anlatıyor.

Ve size hemen tutkuyu hatırlatıyorum
çünkü o aşkın özü ve başlangıcıdır,
sevgi ondan çıkar, arzu daha sonra ondan doğar;
arzu arttıkça, giderek artan kaygı ve endişeler gibi
meyvesini verir ve hemen ardından pek çok tehlike ve
aileden ayrılık getirir.
Gençlik, olgunluk çağındaki kalpleri incitmekte,
sonra daha önce hiç cüret edilmemiş hareketlere kalkışmaktadır,
denize ulaşmak ve ateşten korkmamak gibi;

arzu bir kez yerleştiğinde her şeyi küçük görür,
ucubeleri, aslanları ve diğer vahşi hayvanları önemsemez,
cesur haydutları bile hiçe sayar;
geceyi gündüz ve dağ geçitlerini ova, uykusuzluğu dinlenme sanır
ve uzağı yakın görür.
Arzu uğruna pek çok insan dinini terk etmiştir.
Hiçkimse bunun imkânsız olduğunu düşünmesin,
karşınıza tanınmış bir şahit getireceğim,
iyi bir letafete ve vahşi bir cesarete,
şaşırtıcı bir endam ile çok asil bir güce sahip olan
asil mi asil bir Emir'i, Syria'nın en ileri adamını,
ve gerçekten de o ikinci bir Samson olarak kabul edilmektedir.
Çünkü Samson çıplak elleriyle bir aslanı öldürerek ün yapmıştır,
Emir ise sayısız aslan öldürmüştür.
Hōmēros ve Akhilleus efsaneleri ve Hektōr hakkında yazı yazmayı
bırakın; onların hepsi yalandan ibaret.
Hükmünde kudretli Makedonyalı İskender,
Tanrı'nın yardımıyla dünyanın hükümdarı oldu.
Emir ise sağduyusuyla Tanrı'yı tanıdı
ve O'nun yardımıyla cesaret kazandı ve cüretlendi.
Filopappous, Kinnamos ve İōannakēs ile ilgili ise
bir şey söylemeye değmez
çünkü onlar bol bol böbürlendiler, ancak hiçbir şey başarmadılar.
Emir ile ilgili hikayeler ise doğrudur ve şahitleri de vardır.
Onun dedesi Ambrōn, dayısı Karoēs'tir;
Emir'in yanına üç bin seçkin mızrakçı vermişlerdir,
onlarla bütün Syria'yı fethetmiş, Kufa'yı da ele geçirmiştir.
Daha sonra Roma topraklarına girmiş
Heraklēs'in toprağında pek çok kale yağmalamış,
Kharzianē ve Kappadokia'yı talan etmiştir.
Doukas ailesinden olağanüstü güzelliği ve hoş görünüşü nedeniyle
asil mi asil bir kız kaçırmış;
dini ve şöhreti dahil her şeyden vaz geçerek
onun yüzünden Ortodoks Hıristiyan olmuş
ve bir zamanlar düşmanı olan Romalıların kölesi hâline gelmiş.
Çiftin küçük, çok güzel bir oğlu olmuş
ve doğduğunda kendisine Basileios adı verilmiş

ve ebeveynleri yüzünden kendisine Digenēs, Çift Soylu denilmiştir
çünkü babasının tarafı kâfir, annesinin tarafı ise Romalıymış;
hikayede de görüleceği gibi, kendisinden korkulduğu için
ona Akritēs, yani Uç Beyi adı verilmiş çünkü o uçları zaptediyormuş.
Büyük bir Uç Beyi olan ve bahtiyar İmparator Basileios'in emiriyle
gönderildiği sürgünde ölen Digenēs'in dedesi,
Kinnamadēs ailesine mensup Antakinos'tu.
Büyük bir mirasa sahipti ve inanılmaz bir şöhreti vardı,
herkes onu büyük bir general olarak tanıyordu.
Kahramanın büyük annesi asil bir general karısıydı ve Doukas ailesine mensuptu.
Kız kardeşleri uğruna şanlı Emir'e karşı
teke tek savaşan yürekli bir dayıları vardı,
bunlar annesinin kardeşleriydi.
O asil Roma halkının bir evladıydı ve cesaretinden dolayı
şan ve şöhret kazanmıştı.
Şimdi, öyleyse, onun başarılarından bahsetmeye başlayalım.
Bu şanlı Uç Beyi Basileios çocukluğunda
babası tarafından bir hocaya emanet edilmiş;
Basileios dersleriyle üç yıl haşır neşir olduktan sonra,
o keskin zekasıyla pek çok şey öğrenmiş.
Daha sonra, avlanabilmek için, biniciliğe merak sarmış;
her gün babasıyla birlikte kendisini bu işe adamış.
Ve böylece bir gün babasına şöyle demiş:
"Efendim ve babam, vahşi hayvanlarla savaşarak kendimi sınamak için
içimde bir arzu uyandı
ve eğer oğlun Basileios'u gerçekten seviyorsan
vahşi hayvanların bulunduğu yere gidelim,
orada beni sürekli rahatsız eden şeyi kendin de göreceksin."
Bu sözleri çok sevdiği oğlundan duyan
baba çok mutlu olmuş, kalbi sevinçle dolmuş ve
büyük bir mutlulukla onu öpmüş:
"Sevgili çocuğum, kalbim, canım,
sözlerin harika ve fikirlerin güzel
ancak vahşi hayvanlarla savaşma zamanın henüz gelmedi.
Çünkü vahşi hayvanlarla savaşmak çok ciddi bir iştir
ve sen daha on iki yaşında bir oğlansın, henüz yetişkin biri değilsin,
vahşi hayvanlarla savaşmak için hiçbir açıdan uygun değilsin.

Ey tatlı çocuğum, bunu çok arzulama,
zamanı gelmeden güzel güllerini toplama;
Tanrı'nın izniyle, yetişkin bir erkek olduğun zaman
hiç şüphesiz vahşi hayvanlarla savaşabilirsin."
Asil genç bunu duyunca
çok üzülmüş, kalbinden vurulmuş
ve gözyaşlarıyla babasına şöyle demiş:
"Erkek olduktan sonra cesur faaliyetlerde bulunmuşum, babacığım,
bunun ne faydası olur ki benim için? Bunu herkes yapıyor.
Ben şimdi şan ve şöhret kazanmak, ailemin adını yüceltmek istiyorum
ve velinimetim, sana söylüyorum,
ben senin en yüce, en cesur hizmetkârın,
ve tüm savaşlarında sana bir ortak ve yardımcı olacağım."
Baba sonunda genç adamın bu isteğine razı olmuş
çünkü soylu karakter daha çocuklukta ortaya çıkarmış.
Ertesi gün Emir karısının kardeşini,
en son doğan, altın kadar değerli Kōnstantinos'u
ve onunla birlikte oğlu asil Uç Beyi Akritēs'i
ve diğer gençlerden birkaç süvariyi yanına almış,
hemen sık çalılıkları geçerek ormana girmişler.
Uzakta birkaç vahşi ayı görmüşler.
Birisi erkek, diğeri dişi, ikisi de yavruymuş.
Dayısı, "Basileios, haydi şimdi göster bana!
Eline sadece değneğini al, kılıcını sakın alma!
Ayılarla kılıçla savaşmak sana şeref getirmez!" diye ba ğırmış.
Ve izleyenler için bu çok korkunç ve tuhaf bir manzaraymış
çünkü oğlan dayısının bağrışını duyar duymaz
hemen atından inmiş ve kemerini çözmüş.
Cüppesini çıkartmış (hava çok sıcakmış),
eteklerini kemerinin içine sokuşturmuş,
başına küçük bir kep geçirmiş,
göğsündeki zırhdan sanki şimşekler çıkıyormuş.
Elinde basit bir değnekten başka bir şey taşımamasına rağmen
büyük bir güce ve bu güce yakışan bir çevikliğe sahipmiş.
Ayıların bulunduğu yere yaklaşınca
anne ayı yavrularını korumak isteyerek oğlanı karşılamak için ininden çıkıp

böğürerek üzerine atılmış.
Oğlanın vahşi hayvanlarla savaş tecrübesi olmadığı için
geri dönüp ona değneğiyle vurmamış
fakat hemen ayının üzerine koşmuş ve onu belinden yakalamış
ve ayının iç organları ağzından çıkana kadar
onu sıkarak boğmuş.
Erkek ayı ise çalılığa gizlenmiş.
Dayısı, "Oğlum!Bak onu sak ın kaçırma!" diye ba ğırmış.
ve oğlan hemen değneğini yere bırakmış
ve bir kartal gibi uçarak hayvana ulaşmış.
Ağzını iyice açan ayı geri dönmüş
ve oğlanın başını yutmak için ona doğru koşmuş.
Oğlan aniden ayıyı çenesinden yakalamış
ve onu silkeleyip öldürmüş ve yere fırlatmış;
boynunu ve omurgasını kırmış
ve ayı hemen orada oğlanın ellerinde can vermiş.
Ayıların böğürmesi ve yeri inleten ayak seslerinden sonra birden
bir geyik çalılıklardan fırlamış.
Emir, "Yakala onu, oğlum, önünde duruyor" demiş.
Çocuk babasını duyar duymaz bir leopar gibi fırlamış
ve birkaç adım sonra geyiği yakalamış,
ve arka bacaklarından tutarak
onu silkelemiş ve ikiye ayırmış.
Kim Tanrı'nın lütuflarının büyüklüğünden şüphe
edebilir ve kim O'nun emsalsiz gücüne övgüler yağdırmaz ki?
Gerçekten de tüm akılları karıştıran olağanüstü bir davranışmış.
Oğlan nasıl atı olmadan geyiğe yetişebilmiş,
ellerinde hiçbir şey yokken nasıl ayıları öldürmüş,
bunda mutlaka Tanrı'nın sağ elinden gelen bir nimet yatıyor.
Bütün bunlar geyiğin hızını yenen
ve vahşi hayvanların gücünü ezen
kanatlara eş bu ilahi ayaklar sayesinde gerçekleşmiş!
Orada bulunan izleyiciler olanları görünce,
şaşkına dönerek birbirlerine şöyle demişler:
"Meryem Ana!Bu genç adamda nelere tan ık olduk!
Sanki o bu dünyaya ait birisi değil.
Sanki Tanrı onu, cesur adamlar yiğitlerin nasıl savaştığını ve

nasıl koştuğunu görüp hazzetsinler diye göndermiş."
Babası ve dayısı bunu söylerken
sazlıktan kocaman bir aslan çıkmış;
hemen oğlana bakmak için arkalarına döndüklerinde
onun çalılıklarda vahşi hayvanları sürüklediğini fark etmişler.
Çünkü sağ eliyle öldürdüğü ayıları
ve sol eliyle geyiği taşıyormuş.
Dayısı: "Gel buraya, oğlum,
ölü hayvanları bırak çünkü burada asillerin oğullarının kendilerini
sınayabilecekleri diğer canlı hayvanlar var!" diye bağırmış.
Oğlan ona cevap olarak şunları söylemiş:
"Her şeye merhamet eden Tanrı bana izin verirse
ve eğer babamın ve güzel annemin izinlerini alırsam,
iki ayı gibi, aslanın da ölüsünü göreceksiniz."
Ve hemen kılıcını almadan aslanla savaşmaya koşmuş
ve dayısı ona: "Kılıcını al;
bu parçalayacağın, bir geyik değil!" demiş.
Genç adam hemen şu cevabı vermiş:
"Dayım ve efendim! Tanrı aslanı geyik gibi
elime verme gücüne sahiptir."
Ve kılıcını kavrayarak hayvana doğru yürümüş.
Yaklaştığında, aslan üzerine atlamış
ve kuyruğunu sallayarak böğürlerine vurmuş
ve kükreyerek genç adama saldırmış.
Oğlan, kılıcını yukarı kaldırarak
aslanın başına saplamış, tam ortadan
ve aslanın başı omuzlarına kadar yarılmış.
Daha sonra Digenēs dayısına şunları söylemiş:
"Görüyorsunuz, değerli efendim, Tanrı'nın gücünü.
Aslan, iki ayı gibi, cansız yerde yatmıyor mu?"
Babası ve dayısı onun ellerini ve kollarını,
gözlerini ve göğsünü öpmüşler.
Ve ikisi de sevinçle ona şunları söylemişler:
"Senin o zarifliğini ve yakışıklılığını gören herkes,
sevgili çocuğumuz, hiç şüphe yok,
senin o cesur hareketlerini mutlaka takdir edecektir."
Çünkü genç adam çok zarif bir endama sahipmiş;

kıvırcık sarı saçları, iri gözleri,
açık teni ve gül gibi bir yüzü ve simsiyah kaşları varmış,
göğsü bir kristali andırıyormuş ve bir kulaç genişliğindeymiş.
Babası ona bakıp büyük bir haz duymuş
ve büyük bir sevinçle ona şöyle demiş:
"Hava çok sıcak ve de günün ortası,
vahşi hayvanlar şimdi çalılıklarda yatıyorlardır.
Gel, haydi soğuk pınara gidelim,
bu kadar terledikten sonra orada yüzünü yıkayabilirsin.
Kıyafetini değiştireceksin çünkü vahşi hayvanların ağızlarından dökülen
köpüklerle ve aslanın kanıyla lekelendiler.
Ve böyle bir oğlana sahip olduğum için üç kez kutsanmış olan ben
kendi ellerimle senin ayaklarını yıkayacağım;
bugünden itibaren bütün kaygılarımı terkedeceğim
ve seni gönderdiğim yerler için hem pek çok akına
hem de düşman ordugâhına karşı giderken, artık endişe duymayacağım."
Ve herkes, hep birlikte pınara gitmişler
(pınarın suyu muhteşemmiş, kar gibi soğukmuş)
ve oğlanın etrafında otururken, bazıları onun ellerini,
bazıları yüzünü ve bazıları da ayaklarını yıkamışlar.
Pınardan su akmış ve onlar doya doya içmişler;
bunu yaparak cesaret kazanmak istemişler.[18]
Genç oğlan giysilerini değiştirmiş.
Kendisini serin tutsun diye ince cüppelerini giymiş,
üst cüppesi kırmızıymış, kenarları altın
ve incilerle süslüymüş,
boynu amber ve misle doluymuş;
düğme yerinde büyük inciler varmış,
düğme delikleri saf altındanmış.
Güzel tozluklarını giymiş, tozluklar *grifin*'lerle süslüymüş,
mahmuzlarının üzeri değerli taşlarla bezenmiş,
altın üzerinde parlak kırmızı taşlar yer alıyormuş.
Asil oğlan, annesi onun için endişelenmesin diye

18 Bu gelenek, yani kahramanın banyo suyunu içerek cesaret kazanması ne diğer *Digenès Akritès* nüshasında, ne de başka bir Bizans edebi eserinde bulunmaktadır. Bkz. Mavrogordato, age, s. 78-79; E. Jeffreys, age, s. 79.

geri dönmek için hemen harekete geçmiş
ve herkesi kendisiyle birlikte geri dönmeye ikna etmiş.
Eyerini kumru kadar beyaz,
perçemi değerli taşlarla örülü
ve taşların arasında küçük altın zilleri olan bir ata koymuş;
küçük ziller çok hoş bir ses çıkarıyormuş,
herkesi şaşkına çevirmiş.
Atın arkasında yeşil ve pembe renkli ipekten bir kumaş varmış
ve eyer tozlanmaması için bununla örtülmüş.
Eyer ve başlık altın beneklerle
ve incilerle kaplıymış.
Atın hareketleri cesur ve canlıymış,
oğlanın biniciliği ise hızlıymış.
Oradaki herkes oğlanın ağaçtaki bir elma gibi oturuşuna,
atının onun emirlerine uyarak sıçrayıp atlamasına
bakıp şaşa kalmışlar.
Evlerine bir an önce geri dönmek için acele etmişler.
Gençler sıranın önünde gitmişler,
arkalarından da baba ile dayı takip etmiş,
genç adam ise parlayan bir güneş gibi sıranın tam ortasında gidiyormuş,
sağ elinde Arap yeşili
ve altın flamalı bir mızrak varmış.
Görünüşü çok zarif, konuşması hoş
ve bakışları büyüleyiciymiş.
Yollarının üstünde önemli bir generalin evi bulunuyormuş,
eve doğru yaklaştığında Digenēs şöyle bağırmış:
"Bir oğlan çok güzel bir kıza âşık olduğunda,
oraya gelip onun güzelliğini gördüğünde,
oğlanın zavallı kalbi uysallaşıverdi, o artık bu dünyada yaşamak istemiyor."
Evde bulunanlar bu sesi duyunca,
şanlı Odysseus'un, gemisinde
Sirenler'in şarkısını duyduğunda
şaşırdığı gibi çok şaşırmışlar.
Şanlılardan şanlı, güzellerden güzel,
ailesi varlıklı, sınırsız malı ve serveti olan
o güzel kız da genç adamın söylediklerine kulak vermiş.
Genç kızın evini bile hiçkimse övmeye muktedir değildir

çünkü her şey altın ve mermerden yapılmış,
her yer mozaiklerle kaplıymış.
Kızın tek başına oturduğu odanın dışı
altından yapılmış ve her yer mozaiklerle kaplıymış,
ve bu odaya Kızın Odası deniliyormuş.
Ve, daha önce de bahsettiğim gibi,
çok varlıklı ve olağanüstü güzel olan kız, genç adamı görür görmez
kalbine aşk ateşi düşmüş, artık bu dünyada yaşamak istememiş.
İçinde bir acı hissetmiş, böyle olması da çok doğal
çünkü güzellik oktan daha derin yaralar
ve gözlerden ruhun içine girer.
Gözlerini genç adamdan kaçırmak istemiş,
ancak, gözlerini onun güzelliğinden de almak istememiş
açıkça duygularına yenik düşerek gözlerini genç adama yöneltmiş
ve hizmetçi kızın kulağına yavaşça şöyle fısıldamış:
"Dışarı bak, hizmetçim, şu zarif genç adama bak,
şu muhteşem güzelliğine ve harikulade görünüşüne bak;
eğer babam onu damat olarak kabul etseydi,
inan bana, hiçkimsede olmayan bir damada sahip olacaktı."
Kız kapıdaki gözden oğlana bakmaya devam etmiş
ancak genç adam, gerçekten de bilmediği için:
"Bu dehşet verici ve muhteşem ev kimin?
Meşhur ve adından çok söz edilen o generalin olabilir mi?
Ve o saygıdeğer kız burada mı oturuyor?" diye sormuş.
Babası, "Evet, tatlı çocuğum," diye cevap vermiş.
"Onun uğruna pek çok asil Romalı hayatını kaybetti."
Oğlan yine: "Peki, baba, nasıl öldüler?" diye sormuş.
"Oğlum, söylediklerine göre, kızın güzelliği nedeniyle
onu kaçırmak istemişler.
Ve general, yani kızın babası, bunları duyunca,
pusu kurup hepsini yakalamış;
bazılarının kellelerini uçurmuş, bazılarını ise kör etmiş
çünkü memlekette çok büyük bir güce ve şöhrete sahipmiş."
Digenēs iç çekerek babasına şöyle demiş:
"Onu kaçırmaya karar vermemem için bana dua et baba
çünkü pusular beni hiç korkutmuyor.

Senden tek şunu rica ediyorum; eğer sana uygunsa
generale evlenme teklifimi ilet;
eğer beni damadı olarak kabul etmek hoşuna giderse
kendi isteğiyle benim kayın pederim olabilir;
aksi olduğu takdirde, babam, bunun sonuçlarını daha sonra keşfedeceksin."
"Pek çok kez ona mesaj gönderdim, sevgili oğlum
ama o bunu hiçbir şekilde kabul etmiyor."
Baba, oğlana bunları söylerken
birden genç adam kapıdaki gözden kızı görmüş
ve öylece donakalmış,
şaşkına dönmüş ve kalbi titremeye başlamış.
Oğlan atını ileriye sürmüş, kıza yaklaşmış
ve ona sakin bir şekilde şunları söylemiş:
"Eğer aklında ben varsam ve
eğer karım olmayı çok arzu ediyorsan bunu bileyim, kız,
ancak aklın başka bir yerdeyse, asla seni zorlamayacağım."
Kız, hizmetçiye şu istekte bulunmuş:
"Aşağı in, sevgili hizmetçim ve genç adama şunları ilet:
Vallahi, sen gönlüme giden yolu bulmuşsun
ancak genç adam, hangi aileden geliyorsun bilmiyorum.
Eğer siz Basileios Digenēs Akritēs iseniz, Çift Soylu Uç Beyi,
çok soylu ve zengin bir aileye mensupsunuz
ve Doukas ailesi yoluyla da bizim akrabamızsınız.
Ancak general, babam, etrafa sizin yüzünüzden nöbetçiler dikti
çünkü o cesaretinizden haberdar.
Dikkatli olun, genç adam, sakın benim için tehlikeye girmeyin
ve güzel gençliğinizi yitirmeyin
çünkü merhametsiz babam kesinlikle canınızı bağışlamayacaktır."
Ve genç adam kıza bir kez daha şöyle bir cevap vermiş:
"Dışarı bak, güzelim, izin ver güzelliğini göreyim,
sonsuz aşk senin için kalbime girsin.
Çünkü gördüğün gibi, gencim, ne tutkundan haberdarım
ne de aşkın yollarını tanıyorum
ve eğer senin için kalbime tutku girerse,
ne general baban ve akrabaları ne de
beraberindekiler, silaha ya da keskin kılıca
dönüşseler de, bana zarar veremezler."

Konuşmalarının sonu gelmiyormuş.
Sonra tutku onları yakışıksız bir harekette bulunmaya itmiş
çünkü tutku egemen olduğunda, aklı köleleştirir,
ve arabacının ata boyun eğdirmesi gibi, mantığa boyun eğdirir.
Ve bu yüzden âşık olan kişi görgü kuralları tanımaz,
akrabalarının önünde utanç duymaz ve komşularından korkmaz;
aksine onda hiç utanç yoktur, o aşkın bir kölesidir.
Asil kız da altın penceresinden baktığı zaman, işte
buna benzer bir durumdaymış.
Kızın yüzünün güzelliği oğlanın gözlerini kamaştırmış,
güneş yüzlü kızı iyi görememiş
çünkü kızın yüzünün ortasında sanki bir ışık parlıyor gibiymiş.
Kız gerçekten de bir resim gibiymiş,
cıvıl cıvıl bakan neşeli gözleri ve sarı kıvırcık saçları,
simsiyah kaşları varmış,
yüzü kar gibi beyazmış ve ortası imparatorların
tercih ettikleri o saygın mor rengine çalan bir tondaymış.
Onu görür görmez o olağanüstü gencin
ruhu yaralanmış, kalbinden vurulmuş,
çok acı çekmiş, acılar içinde kıvranmış.
Asil kız, genci bu durumda görünce,
acılar içinde daha fazla kıvranmasına izin vermemiş,
ona büyük bir mutluluk ve sevinçle dolu olan sevgisini
hemen ilan edivermiş;
yüzüğünü genç adama vermiş ve şöyle demiş:
"Yoluna sevinçle devam et, genç adam ve beni unutma."
Delikanlı yüzüğü kesesine koymuş ve hemen ona şu cevabı vermiş:
"Yarın beni bekle." Ve büyük bir mutluluk içinde olan genç adam ile
yoldaşları yolarına devam etmişler.
Eve varır varmaz genç adam endişe duymaya başlamış
ve tüm kalbiyle Tanrı'ya şu duayı etmiş:
"Ya Rabbim!Duam ı işit ve benim için,
bana bu işte yardımcı olması için
güneşi batır ve ayı doğur
çünkü yalnız yola çıkmak niyetindeyim."
Genç adam gizlice *prōtostratōr*'una şöyle demiş:
"Atımın eyerini çıkart ve siyah atın üzerine tak,

iki kolanı ve kelepseri de tak
eyere güzel asa kılıcını ve topuzunu as,
ve atın çabuk dönmesi için sağlam bir gem tak."
Ve genç adam akşam yemeğine çağrıldığında
hiç yemeğine dokunmamış, hiç içki tadası gelmemiş;
aklında hep o kız ve güzelliği varmış.
Ve bazen umutsuzca kızdan vazgeçmeyi düşünüyor,
bazen de güzel beklentilere kapılıyormuş;
orada bulunanlar oğlanın bir rüyada olduğunu zannetmişler.
Annesi büyük bir şaşkınlıkla oğlana şöyle sormuş:
"Ne oldu sana, oğlum, niye ruhuma acı çektiriyorsun?
Sana vahşi bir hayvan mı saldırdı, yoksa içini bir korku mu sardı?
Cesaretini gören kötü bir ruh mu seni büyüledi?
Çabuk söyle bana, ruhumu bunaltma
çünkü hastalığını saklayan kişi hastalığına yenik düşer."
Genç adam şöyle cevap vermiş: "Ne bana vahşi bir hayvan saldırdı
ne de içimi bir korku sardı.
Eğer birisi beni büyülemişse, ona sakın beddua okuma
çünkü kötü bir şey yapmadı, sağlığım yerinde."
Daha sonra genç adam kalkıp odasına gitmiş
ve sandaletlerini çıkarmış, udunu da eline almış,
önce narin elleriyle udun tellerini tıngırdatmış
(çünkü iyi müzik eğitimi almış)
ve onu akort ettikten sonra çalmaya başlamış:
"Sevgilisi yanında olan uykudan kaçmaz,
uzaktan seven kişi geceleri ihmal etmemeli.
Ben uzaklardan seviyorum ve uykusuz beni bekleyen cananı üzmemek için
hemen yola çıkmalıyım," diye mırıldanmış.
Güneş battıktan ve ay çıktıktan sonra
genç adam udunu yanına alarak yalnız başına yola çıkmış.
Siyah atı hızlı, ay ışığı gündüz gibiymiş
ve şafakta genç adam kızın odasına gelmiş.
Kız uyumadan tüm gece onu beklediği için
şafakta yorgun düşmüş ve uykuya dalmış.
Soylu genç kızı göremeyince
çok üzülmüş, endişelenmiş,

kalbini korkunç düşünceler sarmış,
dayanılmaz bir keder ve büyük bir acı hissetmiş.
Kendi kendine: "Fikrini mi değiştirdi acaba?" diye sormuş.
"Ebeveynlerinin öğrenmesinden mi korkuyor?
Bu durumda hangi planı uygulayabilirim?
Nasıl bundan emin olabilirim? Aklım karıştı? Ne yapacağımı bilmiyorum.
Onu çağırsam diğerleri beni duyacaklar,
nöbet tutanlar saldıracaklar, beni fark edecekler
ve hiçbir şey yapamadan ve sevgilimi alamadan beni yakalayacaklar,
sevgilimi görmeye bile fırsatım olmayacak.
Şimdi hayatımın ne anlamı kaldı ki?"
Aklı karışmış bir durumda bunları kendine mırıldayan genç adam
aklını karıştıran problemleri çözebilmek için
ud çalmanın iyi olacağını düşünmüş.
"Kızı sınarken bu ud bana faydalı olacak,
onu bir yardımcı olarak kullanacağım
ve Tanrı'nın isteği muhakkak gerçekleşecek" demiş.
Genç, udunu akort edip mızrapla çalmış
ve mırıldanarak şu tatlı şarkıyı söylemiş:
"Büyüleyici kızım, nasıl yeni aşkımızı unutabildin
ve kaygısız, huzur içinde uyuyabildin?
Kalk, güzel gülüm ve kokulu elmam.
Sabah yıldızı doğmuş, gel, biraz gezelim."
Kız udun sesini duyunca,
yataktan fırlamış, kemerini bağlamış
ve pencereden dışarı eğilerek oğlana şöyle demiş:
"Seni suçladım, canım, çünkü çok geç kaldın;
seni hep kararsız ve uyuşuk olmakla suçlayacağım.
Ud çalmana gelince, nerede olduğunu unutuyorsun.
Güzelim, efendi babam seni görürse
seni cezalandıracak ve sen benim uğruma öleceksin, bu ne büyük adaletsizlik!
Çünkü tüm sırları bilen Tanrı,
kalbimde senin için bir aşkın yeşerdiğini biliyor
ve eğer başarısızlığa uğrarsan bu benim için büyük bir felaket olacak.
Gün doğmadan önce canım, kaç
ve seni şiddetle arzulayan beni sonsuza dek hatırla.
Çünkü güzel genç adam, seninle gelmek istemiyorum.

Tutkunun ve büyük aşkının seni yakıp kül ettiğini biliyorum
ve mantığın seni benim uğruma ölmeye ikna ediyor.
Ancak beni doğru yoldan çıkarırsan ve ben de seninle gelirsem,
ve kardeşlerim ve akrabalarım bunu öğrenirlerse,
ve babam askerleriyle seni yakalarsa
beni o durumdan nasıl çıkaracaksın ve kendi canını kurtaracaksın?"
Ve olağanüstü genç, büyük bir kederle kıza şu cevabı vermiş:
"İtirazını takdir ediyorum, asil sevgilim.
Çünkü olacak şeyleri tersinden düşünüp
iyi hesaplar yaparak en iyi çözümü buluyorsun
ancak benim hakkımda hiçbir şey bilmiyorsun.
Eğer cesaretimden biraz haberin olsaydı,
ne kardeşlerinin ve akrabalarının beni yakalayıp
aşağı firlatacaklarını, ne de benim için üzüleceğini söylerdin.
Şunu anla ve şundan emin ol ki canım,
tek başıma orduları bozguna uğratmak,
alayları yenmek ve memleketleri ele geçirmek için bekliyorum.
Baban ve gençlerini,
ve kardeşlerinle akrabalarını
acemi olarak kabul ediyor ve hiçe sayıyorum.
Senin ağzından tek öğrenmek istediğim şudur:
Şafak sökmeden önce dar geçitlerden geçebilecek kadar,
benimle gelmeye can atıp atmadığını merak ediyorum.
Çünkü dar sokaklar ve geçitler cesur adam için ölümdür,
düzlüklerde korkaklar bile cesur olur.
Eğer fikrini değiştirdinse ve başka birisini seçtinse
ve bu yüzden böyle mazeretler öne sürüyorsan,
Aziz Theodōroslar ve İsa'nın kutsal şehitleri üzerine yemin ediyorum ki
yaşadığım sürece hiçkimse senin kocan olamayacak!"
Yine bir güneş kadar güzel olan kız, delikanlıya şöyle demiş:
"Dediğin gibi, aşkım, aşk ve sevgi ile olan ilk
tecrübende sen de test edilmedin.
Şimdi benim için acı çekiyorsun ve eğer yanılmıyorsam,
belki de doğruyu söylüyorsun.
Çünkü sana kendimi anlatmam bana doğru gelmese de
tutkunun kölesi olan ben sana her şeyi açıklayacağım.
Soylulardan pek çok kişi, lordlar ve nüfuzlu insanlar,

mahiyetleri ve hilatları olan
imparator çocukları ve akrabaları bana kur yaptılar
ve benim yüzümü görme arzusuyla
eskiden sık sık evimin önünden geçiyorlardı
ancak babam hiçkimseyi beğenmedi,
hiçkimseyi benim gölgemi görmeye layık görmedi,
hiçkimse ne sesimi, ne konuşmamı,
ne gülmemi ne de ayak sesimi duyabildi.
Başımı pencereden dışarı bile çıkarmadım.
Diğer insanlardan hep kendimi sakladım.
Akrabalarım ve yakın dostlarım dışında
hiçkimse yüzümün hatlarını görmedi
çünkü bekâr kızlara uygun olan bu rolü çok dikkatli oynadım.
Sınırları aştım, bütün kuralları çiğnedim ve
seni sevmekten hiç utanmadım.
Bir başkası tarafından daha önce hiç görülmemiş olan
ben, şimdi hiç utanmadan seninle konuşuyorum
ve bekâr hâlinin, özgür aklının
bir köle ve tam anlamıyla utanmaz oluşunu görüyorum.
Senin yüzünü gördüğüm andan itibaren, genç adam,
benim namuslu ruhumu bir ateş tutuşturdu,
mantığımı ve doğamı değiştirdi,
aklımı esir aldı ve ben de utanmaz oldum.
Yalnız sana, sevgilim ve sana sunduğum aşkıma
itaat ediyorum ve seninle seyahat etmek istiyorum,
senin uğruna akrabalarımı reddediyorum, ailemden yoksun kalıyorum,
kendimi kardeşlerime ve sonsuz servetimize yabancı kılıyorum
ve istediğin yere seninle geliyorum,
beni kötü yola saptırmayacağına dair
herkese yardım eden ve adil intikam alan Tanrı şahidim olsun!
Seni ise aşk tutuşturmuş, aşkın ve
mantığın seni benim uğruma ölmeye itiyor.
Bunu umarım ne gözlerim görür ne de kulaklarım duyar!"
Güzeller güzeli kız bunları söylerken
gözlerinden yaşlar dökülmüş, derin bir iç çekmiş
ve küstahlığından dolayı kendine sitem etmiş

ve fikrini değiştirmeyi çok istemesine rağmen
içindeki sınırsız tutku buna izin vermemiş.
Çünkü tutkunun gücü arzudan ve sevgiden gelmektedir,
kendi rolünü doğru oynamak isteyen kişiyi,
aklı namuslu olsa bile, tutku yener.
Ve bu nedenle birisini arzulayan kişi görgü kuralları tanımaz,
akrabalarından utanmaz, komşularından korkmaz,
tamamen vurdum duymaz olur, o aşkın kölesidir.
Ve bu güzel gençlerin başına gelen de bundan ibarettir.
Daha sonra bu olağanüstü genç, kızın ağladığını
görünce, o da gözyaşları içinde şöyle cevap vermiş:
"Ben, güzeller güzeli, seni tanıyorum,
babanın sahip olduğu sonsuz serveti
ve o servet yüzünden seninle evlenmek isteyen pek çok asil olduğunu biliyorum.
Bunları etraflıca pek çok soru sorduktan sonra öğrendim.
Ancak ben, canım benim, senin zenginliğini,
malını istemiyorum ve benim amacım şöhret kazanmak değil.
Güzelliğine bakarken bunların hepsi bana yabani bir ot gibi görünüyor.
Birbirimizi gördüğümüz andan beri, kara gözlüm,
tek bir an bile ruhumdan çıkmadın.
İçime kök saldın ve orada dolandın
ve hep seni hayal ediyorum ve sen yokken bile karşımda seni görüyorum.
Hiçbir güzele âşık olmadım ve
aşkın yollarının ne olduğunu hiç bilmiyorum.
Gel, tatlı ışığım, sevgilini takip et.
İçindeki aşkını göster
çünkü bunun ispatı hareketlerde yatmaktadır,
ve Tanrı'nın izniyle, ikimiz birlikte mutlu yaşayacağız.
Annen ve baban ne tür bir damada sahip olduklarını
anladıkları zaman sevinecekler.
Hiçkimse seni tenkit etmeyecek, tam tersine seni tebrik edecekler!"
Bu ve buna benzer pek çok şey söyleyerek genç adam
sözlerine şöyle devam etmiş: "Her şeyimin başlangıcı ve başlangıcı
Tanrı'nın elinde olan sonum, ölüme kadar, senin elinde,
eğer seni hiç incitirsem, canım,
eğer ölünceye kadar senin bana verdiğin aşkını ve
senin o saf tutkunu cesurca koruyamazsam,

Hıristiyan olarak ölmeyeyim, başarılı olmayayım ve
ebeveynlerimin hayır dualarını almayayım
ve sen, asil kız, aynı duyguları sen de benimse!'
Bu sözler kullaklarında yankılanan kız şöyle konuşmuş:
"Kendi kendime ihanet etmek kanuna karşı olsa da
(çünkü görgü kuralları asillik gereğidir
ve ne yaptığımı bilmeden onları bir tarafa attım)
senin o saf arzun ve gerçek sevgin
güzel aşkını tercih ettiriyor."
Ondan sonra kız tutkuyla şu andı içmiş:
"Annemi ve babamı, kardeşlerimi ve ailemi terk ederek
kendimi, Tanrı'nın yardımıyla, sana emanet ediyorum;
beni üzmeyeceğine, hayatımızın sonuna kadar beni
meşru karın yapacağına dair söz ver, Tanrı buna şahit olsun.
Çünkü pek çok âşık istedikleri kıza kendilerini
çok tutkuluymuş gibi gösterdikten sonra, sözlerini tutmadılar."
Bunu duyan oğlan şaşkına dönmüş ve kızın
mantığına hayran olmuş; yine de şu yemini etmiş:
"Babamız, Oğlu ve Kutsal Ruh üzerine seni hiç üzmeyeceğime,
asil kızım, seni mallarımın sahibi ve hanımı,
hayatımın sonuna kadar
eşim ve karım yapacağıma yemin ederim,
eğer, tabii daha önce de dediğim gibi,
bana olan arzun o saflığını korursa, canım benim."
Ve yeminleriyle birbirlerine iyice bağlandıktan sonra
kız, altın pencereden aşağıya doğru eğilmiş,
oğlan eyerinden kalkıp kızı aşağı çekmiş;
keklik kaçmış, atmaca onu yakalamış!
Birbirlerine tatlı tatlı sarılmışlar, doğru olanı da buymuş,
çok mutluymuşlar ve her ikisi de ağlıyormuş
çünkü o an en büyük mutluluğa erişmişler,
ve sevinçlerinden sıcak gözyaşları dökmüşler.
Daha sonra oğlan sevinç ve cesaretle
evin önünde durup şöyle bağırmış:
"Hayır duanızı ve kızınızı da bana verin, efendi kayınpederim
ve böyle bir damadınız olduğu için de Tanrı'ya şükredin!'
General'in nöbetçileri bu çağrıyı duyunca

herkesin atlara binmesini emretmişler.
General bu ani çağrıyı duyar duymaz
kendini kaybedip ne yapacağını bilememiş ve
ümitsizce bağırmış: "Işığımı kaybettim,
tek kızım gözlerimin önünde kaçırıldı!"
General'in hanımı bunu duyunca bir çığlık atıp
şöyle haykırmış: "Tek kızım gitti, sevgili kızım kaçırıldı!"
Kızın kardeşleri ise ağlayarak şöyle bağırmışlar:
"Kim bu kanunsuz işi yapmaya cesaret etti?
Kim kız kardeşimizi bizden böyle birden ayırdı?"
Evin kadınları ağlamışlar ve yüksek sesle ağıt yakmışlar.
Bastırılamayan ağıtlar her yere yayılmış.
Büyük bir silahlı birlik gencin peşine düşmüş,
onu general ile iki oğlu izlemiş.
Kızının ayrılığına dayanamayan
General'in hanımı bile evde kalmamış.
Evdeki kadınları toplayarak, yalınayak, başı açık,
ağıt yakarak onları takip etmiş:
"Sevgili cananım, nereye gidiyorsun bilmiyorum!" diye ba ğırmış.
Evde genç adamın peşine düşmeyen,
ne yaşlı ne de genç kalmış;
herkes kızın kaçırılması nedeniyle çok gözyaşı dökmüş;
toplanan kalabalığın sayısını tam olarak saymak imkânsızmış.
Ve onları takip edenler şafak söktüğünde
gölgeli ovalarda çifte ulaşmışlar.
Güzel kız onları uzaktan görmüş
(çünkü arkaya bakıyormuş, sevgilisinin
kollarında yolu daha iyi gözetleyebiliyormuş)
ve gence sıkı sıkı sarılarak şöyle demiş:
"Canım benim, bizi ayırmalarına izin verme,
çok güçlü ol ve siyah atını mahmuzla.
Çünkü bak, bizi takip edenler bizi yakalamak üzereler!"
Olağanüstü genç bunu duyunca
hemen cesaretini toplamış ve yoldan saparak
iki dallı bir ağaç bulmuş
ve kızı iki dal arasına yerleştirmiş:

"Burada otur güzelim ve sevgilini seyret," demiş.
Ve oğlan hemen savaş için hazırlanmış,
o anda güneş gibi güzel kız oğlana şöyle bağırmış:
"Kardeşlerime zarar vermemek için dikkatli ol!"
Orada bulunanlar olağanüstü bir olaya
tanık olmuşlar, oğlan tek başına binlere karşı çıkmış.
Ve kısa bir zaman içinde oğlan, sayısız
zırhlı, eğitilmiş süvari öldürmüş
ve diğerlerine geri çekilmeleri
ve kendi cesaretlerini bir daha denememelerini tavsiye etmiş.
Ancak askerler tek bir adam tarafından mağlup edilmekten utanç duymuşlar;
oğlandan kaçmaktansa ölümü yeğlemişler.
Böylece oğlan, atını mahmuzlamış, asa kılıcını çekmiş
ve General daha oraya varmadan ortada hiçbir asker kalmamış.
Oğlan savaşı sona erdirince büyük bir sevinçle,
galip olarak kıza geri dönmüş
ve attan inerek onu bin kez öpmüş ve kıza:
"İşte, güzelim, cesaretimin ispatı olarak karşındayım," demiş.
Kız, oğlanı daha da onurlandırmak için
öpücüklerini sevgiyle kabul etmiş
ve oğlana sakin bir şekilde şöyle demiş:
"Sakın, canım, kardeşlerime zarar verme
çünkü bize doğru gelen adamların atlarından
bunların kardeşlerim olduğunu tahmin ediyorum
ve onlarla birlikteki üçüncü adam ise babamdır.
Onları bana sağ salim bağışla, onlara zarar verme."
Oğlan, kıza "Beklenmeyen bir şey olmazsa," demiş,
"benden istediğin olacak ancak savaşta düşmanın
hayatını bağışlayan adam genellikle
onların acımasız saldırısına uğramıştır."
Bunu dedikten sonra oğlan, atının sırtına atlamış
ve General'le gelen adamlara hızla saldırmış.
Kızın kardeşleri enerji doluymuş ve oğlanın öldürülmesinin
diğer askerler tarafından gerçekleştirilmesini bekleyerek
adamlarına onu öldürme emri vermişler.
Oğlan sevgilisinin talimatlarına uyarak,
yeteneğini ve aklını kullanarak adamların hepsini yok etmiş.

Daha sonra kardeşler çılgın bir hâlde ona saldırmışlar
ancak oğlan onların etraflarını çevirip çok canlarını yakmadan
ve hiç yaralamadan atlarından aşağı atmış.
Oğlan, General'e doğru dönerek uzakta atından inmiş
ve ellerini sıkı sıkı tutarak büyük bir saygıyla önünde eğilmiş
ve kendinden emin bir şekilde General'le konuşmaya başlamış:
"Beni affedin, efendim, beni suçlamayın;
ordunuz darbe alırken ve darbe yaparken çok kabaydılar,
bu nedenle çoğu Haidēs'e gitti.
Çünkü ben ne asil olmayan bir kişiyim ne de bir korkağım
ve eğer benim size hizmet etmemi emrederseniz
kesinlikle nasıl bir damada sahip olduğunuzu anlayacaksınız.
Beni sadece hareketlerimle yargılarsanız,
kendinizi sık sık iyi bahtınızdan dolayı tebrik ettiğinizi göreceksiniz."
General hemen ellerini yukarı kaldırıp
gözlerini doğuya çevirmiş ve Tanrı'ya şükretmiş:
"Yüce hikmetiyle bizim hayrımıza tüm işlerimizi
düzenleyen Tanrı!Sana şükrediyorum
çünkü bana istediğim gibi bir damat verdin,
yakışıklı ve asil, aklı başında ve cesur,
dünyada daha önce hiç eşi bulunmayan bir tip!"
Tüm kalbiyle Tanrı'ya şükrederek
oğlana şu ılımlı sözleri söylemiş:
"Her şey için Tanrı'ya şükürler olsun, değerli damadım
çünkü Tanrı hayrımız için her şeyi iyi düzenliyor.
Al, yakışıklı genç adam, tutkuyla kaçırdığın kızı,
eğer ona karşı sonsuz bir arzu beslemeseydin
binlerce askere karşı çıkmaya cesaret edemezdin.
O nedenle, gel evime girelim,
bizden ters bir şey de bekleme,
anlaşılan babanın huzurunda evlilik sözleşmesini
yazılı olarak hazırlayacağız;
baban haber alır almaz bize gelecek
ve kızımın çeyizini alacaksın.
Senin için tüm dünyanın duyacağı bir düğün hazırlayacağım;
bugünden itibaren çeyiz olarak şunları alacaksın:
Çok önceden ayırdığım, en sevdiğim için sakladığım

eski *nomismata*'da[19] yirmi *kentēnaria*'yı[20] ve gümüş kapları,
beş yüz *litrai*[21] değeri olan bir gardrobu,
710 otuz altı gelir getiren pek çok araziyi,
716 ve orada bulunan tüm büyükbaş ve küçükbaş hayvanları,
en iyi dört yüz hayvanı ve seksen seyisi,
on dört aşçıyı ve aynı sayıda fırıncıyı,
719 yüz elli köleyi,
711 yetmiş köle kadın ile gelinin annesinin
ünlü ve şatafatlı evini;
bunlara ek olarak annesinin olağanüstü mücevherlerini,
o takdire şayan altın ve değerli taşlardan
715 yapılmış olan ünlü tacını.[22]
720 Ben ise seni diğer çocuklarıma tercih edeceğim;
sayılamaz servet ve malı sana vereceğim.
Ayrıca çocuğum, düğün töreni yapılmadan önce
sana bahsettiğimin dışında şeyler de vereceğim.
Genç adamlar parasız bir kızı kaçırdığını söyleyerek
725 seni 'kadın hırsızı' olarak adlandırmasınlar diye,[23]
ki buna tüm aklı başında olan insanlar sitem edecektir,
evliliğini tüm dünyaya duyuracağım.
Ve General'in hanımı teselli bulsun
(çünkü onun, senin kim olduğun hakkında hiçbir fikri yok)
730 ve sevinç içinde tüm iyilikleri bağışlayan Tanrı'ya şükretsin diye
şimdi bizimle eve dönmezsen,
nasıl bu olaydan kolaylıkla kurtulacaksın?
Bu nedenle razı ol, güzel damadım ve benimle gel."
General bunları genç adama iltifat ederek söylemiş,
735 genç adam ise generale hemen şu cevabı vermiş:
"Sizin güzel önerilerinize, efendim ve kayınpederim,

---

19 *nomisma* - Bizans altın parası; XI. yüzyılın sonuna kadar *nomisma* Bizans para sisteminin temelidir. Bkz. *ODB.*, cilt III, s. 1490.

20 *kentēnarion* - Yüz *litrai*'ya denk (yaklaşık 32 kg) bir ağırlık ölçüsü. Bkz. *ODB.*, *cilt* II, s. 1121.

21 *litra* - 324 ile 319 g arasındaki bir ağırlık ölçüsü. Bkz. *ODB.*, cilt II, s. 1238.

22 716-19 ve 711-15 nolu satırlar, Trapp (1971) tarafından böyle sıralanmışlardır.

23 Kız kaçırmanın toplumsal boyutları için bkz. Paul Magdalino, "Honour Among Romaioi: The Framework of Social Values in the World of Digenes Akrites and Kekaumenos", *Byzantine and Modern Greek Studies*, sayı 13, 1989, s. 197-99.

itaat etmek benim görevimdir
ancak bundan bana bir zarar gelmesinden korkuyorum
ve ben düşmanınızken size karşı komplolar kurduğum için
aşağılayıcı, acıklı bir sonla yüzleşebilirim.
Çünkü vicdanım beni ters işler yapmaya itiyor,
General'in hanımının yüzüne bakmaktan da utanıyorum.
Sevgili kayınpederim, kızınızı serveti ve malı için değil,
güzelliğinden dolayı kaçırmak istedim.
Bütün bunları karımın kardeşlerine bağışlıyorum.
Pek çok çeyiz yerine onun güzelliği bana yeter;
Tanrı insanlara hem zenginlik hem de fakirlik bahşeder;
onları alçak gönüllü yapar ve yükseltir,
utandırır ve yüceltir.
Evinize dönmeye gelince, size itaatsizlik etmeyeceğim
ancak babam sahip olacağı gelinini görsün ve Tanrı'ya şükretsin diye
önce anneme gitmeme izin verin;
hemen geri döneceğim.
Bundan dolayı da üzülmeyin, onun yerine bana hayır duanızı edin
çünkü biz sizin çocuklarınızız ve ruhunuzun hizmetkârlarıyız."
General, gencin anlayışına hayran kalmış.
"Tanrı seni korusun, çocuğum,
ve hayatının sonuna kadar sana mutluluk versin" demiş.
Onu kucaklayıp ata binmiş,
ve general oğlanın cesareti karşısında şaşkına dönen yanındaki oğulları ile
birlikte yenildikten sonra eve gittiklerinde
oğlan da kıza geri dönmüş.
Bu olağanüstü genç adam,
kızın bulunduğu yere vardığında
yüksek sesle şöyle seslenmiş: "Gel buraya, tatlı ışığım,
gel buraya, tatlı çiçeğim, parfümlü gülüm,
gel buraya, Eros'un boyunduruk altına aldığı düvem,
seyahatimizi tamamlayalım çünkü artık bizi durduracak kimse kalmadı,
yolumuzu kesecek kimse yok, sevgilim
çünkü emrine uydum,
yalnız baban ve kardeşlerin hayatta kaldı."
Kız hemen ağaçtan inmiş,
büyük bir sevinç içindeymiş, mutluluktan havalara uçmuş;
sakin sakin genç adama doğru yürümüş

ve birbirlerine yaklaştıklarında sevgiyle sormuş:
"Sana kötü bir şey olmadı değil mi, canım?
Bana hemen kardeşlerimden bahset."
Genç adam "Merak etme canım," demiş.
"Babanın ünlü delikanlıları hariç,
hiçkimse, hiçbir şekilde yara almadı."
Ve genç adam eğilerek kızı kaldırmış
ve atının üstüne oturtmuş.
O saf kuçaklaşmanın tadını çıkarak
sevinç ve mutluluk içinde yollarına devam etmişler.
Gencin babasının muhafızları, oğlan ile
kollarında gül gibi güzel kızı görür görmez,
müjde vermek için hızla koşmuşlar.
Babası oğlunun vardığı haberini alınca
çok sevinmiş ve hemen atına binmiş,
karısının beş kardeşi ve üç bin askeri de atlara binmiş.
On iki kadın eyeri ve at başlığı hazırlamışlar,
bunlardan iki tanesi inciden diğerleri ise
altından yapılmış ve hayvan figürleriyle süslüymüş.
Tüm eyerlerin üzerinde çok güzel örtüler varmış,
tüm atlar ipek kumaşlarla
ve altınla kaplıymış.
Onların arkalarından yüksek sesle kornetler, borazanlar,
davullar ve orglar çalınmış.
O an duyulan ses muhteşemmiş,
aile üçüncü mil taşına kadar evden dışarı çıkmış.
Güzeller güzeli kız onları uzaktan görünce
kim olduklarını bilemediğinden çok korkmuş
ve canı sıkkın oğlana şöyle demiş:
"Eğer onlar yabancı iseler, bizi ayıracaklardır."
Genç adam, ona "Korkma tatlı ışığım," diye cevap vermiş.
"O senin kayınpederindir ve senin için bu zahmetlere girdi."
Yine güneş gibi parlayan kız gence şöyle demiş:
"Çok utandım canım çünkü yalnızım.
Eğer babamı dinleseydin ve benimle geri dönseydin,
şimdi hizmetçi kızlarım ve mahiyetim de benimle olacaktı ve böylece
baban kimin kızını aldığını anlayacaktı. Ancak farketmez, sen bunu

böyle uygun gördüğün için bahanelerini de kendin yarat!"
Oğlan, "Yalnız olduğun için sakın üzülme asil kızım
çünkü tek başına gelmiş olsan bile herkes senin kim olduğunu biliyor
ve bunda da hiçbir kötülük yok," diye cevap vermiş.
Birbirlerine yaklaştıklarında selamlaşmışlar.
Genç adam ile sevgilisi attan inmiş,
Emir de inmiş ve ikisine de sarılmış.
"Tanrı sizi korusun, çocuğum," demiş
"sizi barış ve refah içinde uzun yıllar yaşatsın,
ve sizi kraliyetinin mirasçıları yapsın."
Daha sonra kızı, üzeri süslü bir eyere oturtmuşlar
ve başına değerli bir taç koymuşlar
ve orada bulunan akrabalardan her biri kıza
çok değerli hediyeler sunmuşlar,
oğlanı da gerektiği gibi süslemişler,
borular çalınmış ve hemen evlerine geri dönmüşler.
Kornetler tiz sesler çıkarmış, davullar gümbürdemiş,
orglar çalınmış, her şeyden bir müzik sesi geliyormuş,
tüm çalgılar gibi ***kithara***'lar da seslerini çıkarmışlar.
Şarkı söyleyen grup hemen eve geri dönmüş.
O anki bu olağanüstü mutluluğu kim
anlatabilir, tarif etmeye kimin gücü yeter?
Çünkü sanki üstünde yürüdükleri dünya da
onlar üzerinde dolaşırlarken birlikte kutluyormuş
ve o kutlamada tesadüfen bulunanlar
mutluluktan kendilerinden geçmişler.
Kutlama yüzünden tepeler hopluyor,
taşlar oynuyor, nehirler çağlıyor,
ağaçlar seviniyormuş ve hava güzelleşmiş.
Onlar tam eve yaklaşmak üzereyken
onları karşılamak için evden pek çok kadın dışarı çıkmış.
Generalin hanımı da gençleri karşılamak için oradaymış
ve onunla birlikte Uç Beyi Akritēs'in güzel annesi ve
evin rengârenk süslü güzel hizmetçi kadınları da varmış;
kadınların bazıları ellerinde çiçekler, güller ve mersinler taşıyorlarmış,
bazıları tütsü ile havaya çok hoş bir koku yayıyorlarmış,

ve bazıları da oğlanı, bekâr kızı ve ebeveynlerini
öven güzel bir şarkı söylerken ziller çalıyorlarmış.
Yere mersin ve defne, gül, nergis ve
güzel kokulu çiçekler serpilmiş.
Kızın kayınvalidesi geline sarılmış,
ona cömertçe işlenmiş hediyeler sunmuş
ve bütün bu zenginlik onlara beraberinde
büyük bir mutluluk getirmiş.
Emir eve varır varmaz hemen karısının kardeşlerini ve
büyük bir ordu toplamış ve
üç bin askerini General'i düğüne
davet etmek için göndermiş:
"Lütfen, oğlumun kayınpederi, istememenize rağmen
Tanrı tarafından gerçekleştirilen bu düğüne gelin."
General bunu duyunca, sevdiklerini onurlandırmak için
gerekli olan hiçbir şeyi esirgemeyerek
ve yanına büyük bir kalabalığı da alarak
ertesi gün karısıyla yola koyulmuş
çünkü nasıl bir damat kazandıklarını öğrendikten sonra
itiraz ve terredüt etmelerine gerek kalmamış.
Ve böylece büyük bir heves ve mutlulukla
düğün şarkıları söyleyerek yollarına devam etmişler
ve kızın erkek kardeşleri de o grubun içindeymiş.
Oğlanın babası onların geldiğini haber alınca kendi
adamlarıyla güzel bir karşılama yapmak için dışarı çıkmış.
O mükemmel adam atından inmek istediği zaman,
General yemin ederek onu durdurmuş.
Birbirlerini sıkı sıkı kucakladıktan sonra
hemen eve dönmüşler ve biraz ilerlediklerinde
büyük bir kalabalık tarafından karşılanmışlar
ve bu kalabalığı diğerleri, evin hizmetçi kadın grubu izlemiş;
kendilerine eşlik edenlerle ve tütsü,
gül suyu ve diğer parfümleri
taşıyanlarla evin sınırlarına varmışlar.
Oğlanın güzel annesi pek çok güzel şey sergilemiş
ancak hangi akıl daha sonra olanları,
Emir'in görkemli karşılamasını,

885 Emir'in karısının ağırlamasını,
iyi düzenlenen ziyafetleri ve adetlere uyulmasını,
bol ve çeşitli etleri,
eşsiz tür ve çeşitteki hayvandan yapılmış yemekleri,
mimlerin hilelerini, flütçülerin ezgilerini,
890 dans edenlerin dönüşlerini, ayakların hareketlerini,
dansların hareketliliğini ve güzel şarkıları tarif etmeye gücü yeter?
Çünkü her gösteri bir diğerinden daha güzel ve büyüleyiciymiş.
Ertesi gün çeyiz sözleşmeleri tamamlanmış
ancak içeriğini detaylı olarak vermemiz mümkün değil.
895 Her iki ailenin çocukları için ne tür bir anlaşma yaptıklarını,
özellikle çok sayıdaki eşyayı,
hayvanların sayısını ve kalan malı burada
tek tek sıralamamak hiç de hoş olmaz.
General onlara on iki iyi ve güzel siyah at vermiş,
900 on iki iyi ve güzel cenk atını,
eyeri ve başlığı ile
on iki iyi katır,
on iki genç erkek uşak, altın kemerli seyisler,
on iki deneyimli av leoparı,
905 on iki kar beyazı Abasgia atmacası,
on iki şahinci ile on iki şahin,
iki emayeli Azizler Theodōros ikonu,
güzel, oldukça büyük, altın işleme ve
çeşitli hayvan figürleri ile süslenmiş bir çadır;
910 çadırın ipleri ipekten, direkleri ise gümüştenmiş,
yeni tahtadan yapılmış iki Arap mızrağı
ve Hüsrev'in ünlü kılıcını da vermiş.
General bu hediyeleri damadına sunmuş.
Emir de aynı şekilde kıza, General'in hanımı, yani Uç Beyi Akritēs'in
915 büyükannesinin de yaptığı gibi,
değerli bir sabah hediyesi[24] vermiş;
Emir'in karısının beş kardeşi ve diğer akrabaları ise
sayısız inci, altın, değerli taş
ve sayısız, pahalı mor ipek kumaş vermişler.

24 *theōrēton* - Damat tarafından geline, evli bir kadın olarak ilk sabahında verilen bir hediye.

Emir'in kayınvalidesi ise aynı şekilde
üç beyaz çizgili kenarı olan yeşil bir kumaş ve değerli kemerler,
altın harflerle süslenmiş dört beyaz sarık,
altın işleme ve arkasında *grifin*'ler bulunan bir kaftan vermiş.
Karısının ağabeyi on delikanlı,
yakışıklı, güzel saçları olan,
Pers ipeği giysiler giyen
ve boyunlarında altın kolyeleri olan harem ağaları vermiş.
Karısının küçük kardeşi bir siperlik ve bir mızrak vermiş.
Diğer akrabalar ise cinslerini saymak mümkün olmayan
pek çok hediye vemişler.
Düğünün kutlaması üç ay sürmüş
ve bu evrensel mutluluk hiç tükenmemiş.
Çaylak düğün bittikten sonra
General bütün yeni akrabalarını
ve damadını alarak evine götürmüş
ve orada ilk düğünden daha görkemli ikinci bir düğün yapılmış.
Oğlanın disiplini,
görgü kurallarına uyuşu, sağduyulu cesareti,
nezaketi ve diğer tüm iyi tavırları General'i çok mutlu etmiş.
General'in hanımı ise oğlanın güzelliğinden
ve o olağanüstü görünüşünden çok hoşlanmış.
Karısının kardeşleri de dikkatle oğlanı seyrederek
sürekli onun cesaretini övmüşler.
Her şeyin sonunu erdiren, tek iyi varlık olan Tanrı'ya şükürler olsun;
bu büyük olayların gerçekleşmesini
Tanrı düzenledi; haydi şimdi kimse buna inanmasın!
O nedenle Tanrı'ya içten teşekkür edelim
çünkü O, bize tüm iyilikleri sunandır.
Ve böylece Emir orada birkaç gün geçirdikten sonra
kendi evine dönmüş
ve beraberinde Digenēs ve sevgilisi de varmış;
yeniden büyük bir alay oluşturmuşlar.
Daha sonra gerçekten de olağanüstü olduğunu kanıtlayan genç adam
kahramanlıklarıyla çok meşhur olmuş
öyle ki ünü bütün dünyaya yayılmış.
Oğlan, kızı ve hizmetçileri yanına alarak

sınırlarda yalnız yaşamayı yeğlemiş.
Çünkü hep hayatını tek başına geçirmeyi,
yalnız dolaşmayı çok arzuluyormuş.
Genç adam seyahat ettiği bölgede çadırını kurmuş
ve orada karısıyla yalnız yaşamaya başlamışlar.
İki hizmetçi kız başka bir çadırda kalıyormuş,
Uç Beyi Akritēs'in seçkin askerleri ise bir diğerinde,
herkes birbirinden oldukça uzak bir mesafeye yerleşmiş.
Bir çok ***apelatai*** bu durumu öğrenmiş
ve kızı kaçırmayı planlamaya başlamışlar.
Ancak delikanlı, tüm Babil'i,
Tarsos ile Bağdat'ı, Kara Kar adamlarını sindirmiş
ve vahşi Etiyopyalılara ait birkaç toprağı ele geçirmiş,
apelatai'lerin de hepsini öldürmüş ya da onlara boyun eğdirmiş.
İmparator onun kahramanlıklarını işittiğinde,
o dönemde Romalılara hükmeden,
o şanlı ve büyük zaferler kazanan,
imparatorluk ihtişamıyla definedilen imparator Basileios
(gencin yaşadığı bölgede
Persler'e karşı bir sefer düzenliyormuş),
onun başarılarını öğrenince şaşırmış.
Bu nedenle oğlanı görmeyi çok istemiş ve
ona bir mektup yollamış; mektubun içeriği ise şöyleymiş:
"Başarılarınızı öğrenince, çocuğum,
Majestelerim bundan çok hoşlandı,
size yardım eden Tanrı'ya şükrettik.
Sizi kendi gözlerimizle görmek ve kahramanlıklarınızı
uygun bir şekilde ödüllendirmeyi çok isteriz.
O nedenle hiç tereddüt etmeden sevinçle bize gelin,
bizden hoş olmayan hiçbir şey beklemeyin."
Bu mektubu aldıktan sonra Digenēs, İmparator'a şu cevabı göndermiş:
"Tüm iyi şeylerinden payıma düşeni almasam da
devletinizin ve sizin en sefil hizmetkârınızım.
Alçak gönüllü, değersiz ve de çok ürkek bir kişi olan benim yaptığım
hangi hareketimi takdir ediyorsunuz, İmparatorum?
Tabii ki, Tanrı'ya inanan bir kişiden böyle şeyler beklenir.

Hizmetkârınızı görmek istediğinize göre,
birkaç adamınız ile birlikte Fırat Nehri'ne gelin,
ve orada ne zaman isterseniz, yüce İmparator, beni görebilirsiniz.
Size gelmeyerek size itaatsizlik ettiğimi düşünmeyin
ancak sizin bazı askerleriniz tecrübesiz
ve içlerinden bazıları kötü bir laf sarfederse
kesinlikle sizi böyle adamlardan yoksun bırakacağım;
çünkü, İmparator, genç adamların başına bu tür şeyler gelir."
İmparator mektubun her kelimesini dikkatle okumuş
ve oğlanın kullandığı sözlerdeki alçak gönüllülüğü takdir etmiş ve
onun cesaretinin büyüklüğünü idrak ederek sevinmiş.
İmparator, genç adamı görmeyi çok isteyerek ve
yanına yüz asker
ve birkaç da muhafiz alarak Fırat Nehri'ne gitmiş
ve askerlerinin tümüne Akritēs'in önünde
tek bir saygısız söz bile sarfetmemelerini emretmiş.
Az sonra, nöbet tutanlar,
olağanüstü Çift Soylu Uç Beyi Digenēs Akritēs'e
İmparator'un geldiğini haber vermişler.
Digenēs ise onu karşılamak için karşısına tek başına çıkmış
ve yerlere kadar eğilmiş. "İmparatorluğunun gücünü
Tanrı'dan alan ve kâfirlerin Tanrı'ya saygısızlığı nedeniyle
her şeyin hükümdarı olan efendimiz, hoş geldiniz.
Tüm dünyaların efendisi olan siz hiçbir değeri olmayan benim gibi birini
nasıl oldu da ziyaret etmeye geldiniz?" demiş.
Onu gören İmparator şaşkına dönmüş
ve imparatorluğun tüm nüfuzunu unutarak
tahttan biraz ileriye doğru yürümüş ve büyük bir coşkuyla oğlana sarılmış,
sevinçle onu öpmüş, dış görünüşünden
ve Tanrı'nın bahşettiği güzelliğinden çok etkilenmiş.
"Sen, çocuğum, cesaretini kanıtladın
çünkü senin o sağlam fiziğin cesaretinin bir simgesidir.
Keşke Roma topraklarında senin gibi dört adamım olsaydı!
Şimdi, çocuğum, konuş
ve Majesterleri'nden istediğini al."
Oğlan, "Hepsi sizde kalsın, İmparator," demiş.
"Bana sadece sevginiz yeter.

1030 Almak yerine vermek daha doğrudur
çünkü ordunuzun çok masrafları oluyordur.
Majesterlerinizden sadece şunları istiyorum ve size yalvarıyorum:
Tebanızı sevin, yoksullara acıyın,
ezilmiş insanları kötülerden kurtarın,
1035 istemeden hata yapanları affedin,
iftira edenlere yüz vermeyin ve haksızlığı kabul etmeyin,
kâfirleri korkutun ve Ortodoksları güçlendirin.
Bunlar, İmparator, adaletin silahlarıdır
ve bunlarla düşmanlarınızı yenebilirsiniz;
1040 hükümdarlık ve İmparator olmak için güç gerekmez,
bunlar yalnız Tanrı'dan, o yüce Tanrı'nın sağ elinden bahşedilen nimetlerdir.
Ben, değersiz bir insan olsam da, Majesterleri
eskiden İkonion'a verdiğiniz haracın
aynısının, isteseler de, istemeseler de, size geri döneceğine;
1045 ve ruhum bu bedenden ayrılıncaya kadar
sizi bu endişeden kurtaracağıma dair söz veriyorum"
İmparator bu sözleri duyunca çok sevinmiş
ve oğlana şunu demiş: "Olağanüstü genç, gençlerin en güzeli,
Majestelerim sizi *patrikios* rütbesine yükseltmektedir
1050 ve büyükbabanın tüm mallarını geri vererek
sana sınırları yönetme yetkisini bağışlamaktadır.
ve bu kararı bir ferman[25] ile tasdik edeceğiz
ve sana değerli imparatorluk hilatları sağlayacağız."
İmparator bunu söylerken genç adam hemen
1055 vahşi, eğitilmemiş ve demir zincirle bağlı atlarından birinin
önlerine getirilmesini emretmiş.
"Bırakın koşsun!" diyerek askerlerine at ın serbest bırakılmasını emretmiş.
Ve genç adam, eteklerini kemerinin içine iyice sokup
atı yakalamak için peşinden koşmaya başlamış.
1060 Kısa bir mesafe sonra atı yelesinden yakalamış,
tekmeleyen ve kaçmaya çalışan
vahşi hayvanı geri getirmiş.
Soylu genç adam, İmparator'un önünde durduğunda,
atı, yere çökmesi için yere fırlatmış

25 ***khrysoboullon*** - Bizans imparatorunun altın mührünü taşıyan bir fermandır. Bkz. *ODB.*, cilt 1, s. 451-52.

ve herkes bu olağanüstü olay karşısında şaşkına dönmüş.
Oğlan geri çekilmek isterken bir aslan korudan çıkarak
onunla birlikte orada bulunanları korkutmuş
(çünkü o bölgede pek çok aslan varmış),
İmparator bile kaçmak istemiş.
Ancak oğlan hemen aslana doğru koşmuş
ve arka bacaklarından birini yakalamış,
aslanı hızla sallamış ve yere fırlatmış
ve herkese aslanın ölü olduğunu göstermiş.
Delikanlı onu bir tavşan gibi pençesinden tutup
İmparator'a götürüp şöyle demiş: "Efendim,
hizmetkârınızın sizin için avlamış olduğu avı kabul edin."
Oğlanın doğaüstü gücüne
herkes şaşırmış ve bundan ürkmüş.
İmparator ellerini göğe kaldırıp şöyle demiş:
"Rabbim, her şeyin yaratıcısı, sana şükürler olsun
çünkü beni bu nesil içinde gücü diğer insanların
gücünü aşan bir adamı görmeye layık gördün."
Ve İmparator hemen aslanın derisinin yüzülmesini emrederek
bu olağanüstü gence pek çok söz vermiş.
Birbirlerine sarılmışlar ve ikisi de hemen geri dönmüşler,
İmparator ordusuna ve oğlan da kıza.
O andan itibaren herkes bu hikayeye inanmış
ve genç adam sınırları yönetme yetkisi veren ferman yüzünden
Basileios Uç Beyi olarak anılmış.
Ancak daha sonraki olayları başka bir eser için saklayarak
bu noktada hikayemize biraz ara verelim.
Teoloğumun[26] da dediği gibi, çok konuşan
dinleyenlerin ebedi düşmanıdır.

26 Nazianzoslu Gregorios (329/330 - 390). İstanbul'un piskoposu, daha sonra Nazianzos'un piskoposu ve ölümünden sonra aziz olan Gregorios çok üretken bir yazardır ve "Kapadokyalı Atalar" (Kayserili Büyük Basil, Nyassalı Gregorios ve Nazianzoslu Gregorios) olarak anılan ilk önemli ve etkili Hıristiyan teologlardan biridir. Bkz. *ODB.*, cilt II, s. 880-82.

Beşinci Kitap

Sınırsız zevklere ulaşmaya çabalarken
tüm gençlik heba olup gider;
ancak gençliğin dizginlerini sıkı tutan kişi
sonsuza dek tutkularına yenilmez,
ve kötü, utanç verici ve geçici zevklerin değil,
edebi hayatın mirasçısı olur.
Kötülüklere tutsak olanlar sonsuz hayata ulaşamazlar
çünkü ateş nasıl yağ ile söndürülemezse
günahkâr bir hayat sürdüren kişi de günahtan kaçamaz
ve tüm günahkârlar için bir cehennem ateşi hazırlanmıştır.
Tanrı'nın verdiği nimetlerle zengin,
bu olağanüstü asil Uç Beyi Akritēs
bir süre gençliğine yenik düşmüş
ve bir zina işlemiş.
Daha sonra Akritēs buna tövbe etmiş
ve böbürlenmek için değil, sadece tövbe etmek amacıyla
konuştuğu kişilere bu günahından söz etmiş.
Bir gün, bir Kappadokialıyla konuşurken,
kendi günahının iğrençliğini göstermek isteyerek
adama olanları anlatmış ve mütevazi bir şekilde şöyle demiş:
"Ben kendi rızamla babamdan ayrılıp
sınırlarda yalnız yaşamayı seçtiğimde
on beş yaşındayken
Syria'ya gitmek istedim.
Arabistan'ın kurak düzlüklerine vardım,
ve savaş atımın üstünde oturmuş bir elimde mızrak,
her zaman olduğu gibi, tek başına yolda giderken
birden susadım (çünkü aşırı sıcak vardı).
Ve su bulmak için etrafıma bakındım.
Uzakta sık bir bataklığın yanında bir ağaç gördüm.
Ve su bulma umuduyla atı mahmuzladım,
şanslıydım. O bir palmiyeydi
ve köklerinden muhteşem bir pınar çıkıyordu.
Ona yaklaştığımda yüksek sesle ağlama, ağıt
ve seller gibi boşanan gözyaşlarının sesini duydum.

Ağlama, güzeller güzeli bir kızdan geliyordu.
Önce gördüğümü bir rüya zannetim
ve çok korktum, tüylerim diken diken oldu!
Beni her zaman koruyan silahımı çektim
çünkü orası ıssız, yolsuz bir bataklıktı.
Kız beni görür görmez hemen ayağa kalktı
ve uygun bir şekilde üstünü örttü,
ve gözlerindeki yaş selini bir mendille silerek
büyük bir sevinçle bana şöyle dedi:
'Nereden geliyorsunuz, güzel genç adam
ve böyle tek başınıza nereye gidiyorsunuz?
Kesin siz de bir aşk yüzünden burada yolunuzu yitirmişsiniz.
Ancak sanki beni çöldeki sefaletimden kurtarmak için
Tanrı tarafından gönderilmişsiniz, başıma neler geldi, bunu öğrenmek
ve kederime teselli bulmak için
burada biraz dinlenin, efendim.
Çünkü keder ancak sözlerle ruhtan atılabilir.'
Bunu duyunca ruhum sevinçle doldu
çünkü gördüğümün gerçek olduğunu açıkça anladım.
Büyük bir sevinçle hemen attan indim
(çünkü kızın tarifi olmayan güzelliği ruhumu okşamıştı
öyle ki onun ruhunun benimkine eşit olduğunu düşündüm).
Savaş atımı ağacın bir dalına bağladım
ve mızrağımı köklerinin arasına soktum.
Biraz su alıp kıza şöyle dedim:
'Önce söyle bana, kız, nasıl buraya düştün ve
neden bu çöle yerleştin?
Daha sonra benim nasıl bir insan olduğumu öğreneceksin.'
Birlikte küçük bir sandalyede otururken,
kız, derin bir iç çekerek konuşmaya başladı:
'Ben, genç adam, Meferkeliyim.
Her yerin emiri Aplorrabdēs'i duymuşsunuzdur,
o benim babamdır; annem ise Melanthia'dır.
Ne yazık ki babamın üç yıl esir tuttuğu
Roma asıllı bir adama âşık oldum
(çünkü o babasının ünlü bir generalin oğlu olduğunu söyledi)

Onun zincirlerini çözdüm ve zindandan kurtardım.
Babamın en iyi atlarını ona verdim
ve annemin tavsiyeleriyle, babam uzaklardayken
(zaten o hep savaşlarla meşguldü),
onun Syria'da büyük bir hükümdar olmasını sağladım.
O da beni çok sevdi ve beni bir süre görmese
ölecek gibi oluyordu
ancak daha onra gelişen olaylar onun bir sahtekâr olduğunu gösterdi.
Çünkü bir gün, firar etmeyi tasarlarken
ve Roma topraklarına kaçmayı isterken
bana kaçış planından ve babamın geri gelmesinden
duyduğu korkudan bahsetti.
Ve beni hiç terk etmeyeceği, beni karısı yapacağı üzerine
en korkunç ve ciddi yeminleri ederek
benim onunla birlikte yola çıkmamda ısrar etti.
Ben de buna inandım ve onunla kaçmayı kabul ettim.
Daha sonra ikimiz babamın servetini alarak
oradan kaçma fırsatını kollamaya başladık.
Ve çok kötü bir talihsizlik sonucu
annem ölümcül bir hastalığa yakalandı;
evde yaşayan diğer insanlar annemin başucuna, ağlayarak
ağıt yakmak için koştuklarında, lanet olası bir ruh hâli içinde olan ben,
o beklediğim fırsatı buldum,
serveti alıp beni iğfal eden adamla kaçtım;
gece ay ışığının olmaması ve etrafın çok karanlık olması
işimizi kolaylaştırdı.
İkimiz daha önce hazırlanmış atlarla yola çıktık
ve hemen seyahatimize başladık.
Üçüncü mil taşına kadar korku içindeydik,
fakat hiçkimse bizi tanımadan o taşı geçtikten sonra
seyahatimizin geri kalanını korkusuzca ama zor tamamladık:
gerektiğinde yemek yedik,
istediğimiz kadar uyuduk ve sevincimizi paylaştık.
Sevişmelerimizden ve onun bana duyduğu
sevgiden bahsederken utanıyorum
çünkü benim, onun ruhu ve gözlerinin ışığı olduğumu söylüyordu

ve daha sonra da bana onun karısı olacağımı ve onun en sevdiği varlık
olduğumu söylüyor, doymak bilmeden beni öpüyor ve kollarında tutuyordu.
Böylece yol boyunca birbirimizden haz alırken
bu gördüğünüz pınara ulaştık.
Burada üç gün ve üç gece doyulmaz
ve tutkulu bir aşka teslim olarak dinlendik
ve daha sonra o korkunç hainin içinde sakladığı
hileli plan ortaya çıkmaya başladı.
Çünkü üçüncü gece birlikte uyurken
o gizlece yataktan kalkıp atları eyerledi,
altını ve yükün çoğunu yanına aldı.
Uyanır uyanmaz ne olduğunun farkına vardım
ve hemen yola çıkmaya hazırlandım,
bir oğlan gibi giyinerek dış görünüşümü değiştirdim
çünkü böyle sahte bir kıyafetle memleketimden ayrılmıştım.
Ancak o adam atına binerken diğerinin de
dizginlerini eline alıp yola çıkmıştı.
Bu ummadığım felaketi görünce
onun peşinden koşarak şöyle bağırdım:
'Nereye gidiyorsun, sevgilim? Beni tek başıma nerelerde bırakıyorsun?
Sana gösterdiğim merhameti unuttun mu?
Başlangıçta ettiğin yeminleri hatırlamıyor musun?'
Arkasına dönüp bana bakmayınca, bir kez daha bağırdım:
'Merhamet et!Bana acı!Beni bu peri şanlıktan kurtar
ve beni vahşi hayvanların yemesi için bırakma!
Ve ona ağlayarak çok yalvardım
ama o tek bir söz bile söylemeden gözden kayboldu.
Taşların üzerinde koşmaktan
ayaklarım kanadı ve hırpalandı.
Orada bir yere düşüp bayılıverdim.
Şafak söktüğünde zor kendime geldim
ve acılar içinde yürüyerek pınara geri döndüm.
Şimdi her şeyden yoksunum ve ümitsizim;
aileme geri dönmeye cesaret edemiyorum,
komşularım ve kız arkadaşlarımın önünde rezil oldum
ve beni aldatan o adamı nerede bulabileceğimi bilmiyorum,
elime bir hançer ver, sana yalvarıyorum,

yaptığım bu aptallık yüzünden canıma kıyacağım.
Her şeyimi kaybettikten sonra hayatımın bir anlamı kalmadı.
Vay talihsizliklerim!Vay büyük felaketlerim!
Sevgilimi kazanmak için kendimi akrabalarımdan uzaklaştırdım,
babam ve annemden ayrıldım ve şimdi ondan yoksunum.'
Kız ağlayarak, buklelerini yolarak
ve yüzüne vurarak bunları söylerken
ben, elimden geldiği kadar onun ağlamasını durdurmaya çalıştım,
ellerini buklelerinden çektim
ve onu daha güzel şeyler umut etmeye teşvik ettim.
'Sahtekâr adamın seni burada terketmesinin üzerinden
kaç gün geçti?' diye sordum.
Kız yine iç çekerek 'On gün,' diye cevap verdi.
'Şimdiye kadar bu çölde sizin yüzünüz,
ve dün sabah, oğlu Araplar tarafından kaçırılıp esir edilen
ve onu kurtarmak için
Arabistan'a gidiyorum diyen
yaşlı bir adamın yüzü hariç
başka kimsenin yüzünü görmedim.
Yaşlı adam benim hikayemi duyunca,
beş gün önce Blattolibadin'de
sarı saçlı, sakalı yeni bitmiş, uzun boylu,
bir savaş atına binen ve yanında başka bir at daha götüren bir oğlanın
Mousour ile tartışırken kılıcıyla ona vurduğunu söyledi.
Ve eğer genç Uç Beyi Akritēs orada olmasaydı
Mousour orada oğlanı öldürürdü.
Şüphesiz bahsettiği oğlan beni aldatan adamdı
çünkü verdiği tarifin detayları bunu doğruluyordu.
Vay!Vay!Ne rezil ve ne acı bir kader!
böyle bir nimetten yoksun kalmak,
tatlı güzelliği tatmadan önce onu kaybetmek
ve yeni dikilmiş bir ağaç gibi zamansız soluvermek!
Kız ağlayarak bunları söylerken,
elleri mızraklı yüzden fazla
Arap aniden bataklıktan fırladı.
Leşe üşüşen akbabalar gibi bana doğru geldiler

ve savaş atım büyük bir panikle bağlı olduğu dalı kırdı
ancak tam yola çıkmak üzereyken onu yakaladım.
ve hemen ona bindim, mızrağımı kaparak
onlara saldırdım ve çoğunu öldürdüm.
Bazıları beni tanıdı ve birbirlerine şöyle dediler:
'Bu cüret ve büyük cesaret kesinlikle
bu adamın Akritēs olduğunu gösteriyor, mahvolduk.'
Bunu işitenler bir saniye bile beklemeden
mızraklarını ve de kalkanlarını yere atarak
bataklığa doğru kaçtılar.
Yalnız kaldığımı görünce
kızın olduğu pınara geri döndüm.
Kız, pınara yakın bir ağaca tırmandı
ve tüm söylenenleri ve yapılanları izledi.
Benim tek başıma ona geri geldiğimi görünce
ağaçtan indi ve beni karşılamak için bana koştu,
ve gözyaşları dökerek bana yalvardı:
'Efendim, benim güvenliğimden sorumlu olan siz,
eğer gerçekten siz sevgilimi ölümden kurtaran
ve ismi Arapları titretmeye yeten
o meşhur Uç Beyi iseniz,
söyleyin bana, lütfen benden hiçbir şey saklamayın,
Mousour'un kılıç darbesi ölüm getirdi mi?'
Kızın başından geçen akıl almaz felaketlerden,
yani ailesinden ayrılmasından, servetinden yoksun kalmasından
ve haksız bir ölüm getirecek ıssız bir çölde
korkunç bir şekilde terk edilmesinden sorumlu olan
oğlanı çok sevdiğini görünce
şaşkına döndüm ve merak etmeye başladım.
Ve o anda ilk kez bir kadının sevgisinin
bir erkeğin sevgisinden daha yoğun olduğunu
hatalı ve yasak bir ilişkiye girmenin sevgiyi daha da bozduğunu keşfettim.
Ona şunu söyledim: 'Oğlan için ağlamayı ve hıçkırmayı bırak,
kız çünkü benim tarafımdan kurtarıldı.
Ben haklı olarak sadece o soyguncuyu, hiçkimseyi bu bölgede
seyahat etmeye cesaret ettirmeyen,

yolları kapatan o haydut Mousour'u öldürdüm.
Senin sevdiğin, nedendir bilmiyorum, hatırasını kalbinde taşıdığım,
sevgilim dediğin kaypak kişiyi Mousour'dan ve ölümden kurtaran bendim.
Fakat gel, seni ona götüreceğim
ve seni kendi karısı olarak kabul etmesini sağlayacağım,
o rezil Etiyopyalılar'ın dinini reddedettiğin takdirde.'[27]
Bunu duyunca kız sevinçten uçtu.
Bana 'Efendim,' dedi, 'en büyük koruyucum,
adamın talimatları doğrultusunda, onunla ilişkiye girmeden önce
ben vaftiz olmayı kabul ettim
çünkü tutkunun bir kölesi olmuştum ve uğruna
ailemi ve akrabalarımı hiçe saydığım adamın bana
söylediklerini yerine getirmekten başka bir seçeneğim yoktu.'
Dostum, kızın ağzından bunu duyunca sanki
kalbime bir ateş düştü ve içimde büyük bir tutku ile
gayri meşru bir ilişkiye girme arzusu uyandı.
Önce önüne geçemediğim bu arzuyu bastırmaya çalıştım
ve olabildiğince bu günahtan kaçmak istedim
ancak ateşin kuru ot üzerinde durması imkânsızdır.
Kızı kendi atıma bindirip Khalkourgia'ya doğru
(Syria'ya yakın bir yer)
seyahatimize başladık.
Giderek büyüyen tutkuyla içim alev alev yanıyordu
ve içimdeki tutkuyu kontrol edemedim.
Doğal olarak bazı hareketlerde bulunmak için atlarımızdan indik,
gözlerim o güzellikte, ellerim onun üzerinde,
ağzımda öpücükler ve kullaklarımda sözler,
haram her tür hareketi yapmaya başladım,
ve tüm istediklerimi de gerçekleştirdim.
Kız, Tanrı'yı, babasının ve annesinin ruhlarını şahit olarak
çağırarak yaptıklarıma karşı koymak istemesine rağmen
şeytanın yardımı ve ruhumun tecrübesizliğiyle
seyahatimiz bu günahla lekelenmiş oldu.
Ancak düşman, karanlıkların prensi,
soyumuzun düşmanı ve muhalifi,

27 Bizanslılar, Araplar esmer olduğu için bazen onlara "Etiyopyalı", yani "zenci" adını vermişlerdir.

bana Tanrı'nın kendisini,
meleklerin ve tüm insanların
önünde tüm gizli günahların ortaya çıkarılacağı
o korkunç günde verilecek cezayı unutturdu.
Daha sonra Khalkourgia'ya vardığımızda
orada kıza tecavüz eden oğlanı bulduk.
O gerçekten de yıllar önce, Persler tarafından Zygos dağlarında
öldürülen general Antiokhos'un oğluydu.
Oğlanı Mousour'un ellerinden kurtardığım zaman
onun benden önce seyahat etmesine izin vermedim
ancak ondan herkese bahsettim, özellikle de onun yasaya karşı gelen bir kişi
olduğunu söyledim; ben dönene kadar kızla birlikte yaşasın diye
onu oradaki arkadaşlarıma teslim ettim.
'Eğer bu kızı kovmayı aklından geçirirsen,
kurtarıcım İsa üzerine yemin ederim ki
hayatına son veririm,' diye oğlanı uyardım.
Oğlana, 'Kıza kötü davranma ve ona zarar verme,
kızı ikinci kez reddetme,
söz verdiğin gibi onu meşru eşin yap,' dedim
ve pek çok tavsiyelerde bulunarak onu orada bıraktım.
Kızı nasıl bulduğumu
ve onu nasıl Araplar'dan kurtardığımı herkese anlattım
ancak oğlan gücenmesin diye
hikayemin söylenmemesi gereken bölümünü geçiştirdim.
Daha sonra kızın ailesinden gelen tüm serveti
ve iki atı ikisine teslim ederek onları oradan kovaladım
ve bir kez daha oğlanı herkesin önünde bir daha
kıza kötü davranmaması için uyardım.
Ve bir süre sonra, günahımdan ötürü vicdan azabı çekerek
ve ayıbımdan ötürü kendimi azarlayarak
güzel eşime geri döndüm
çünkü nisan ortası hızla yaklaşıyordu.
Güneşimi, canımı görür görmez
ona yaptığım şeyden çok utanarak
bir süre için oradan taşınmaya karar verdim
(çünkü eşim de gayri meşru ilişkimden haberdar oldu),
öyle de yaptık ve oradan uzaklaştık."

Altıncı Kitap

Bu altıncı kitap Çift Soylu Uç Beyi Digenēs Akritēs'in
kendi arkadaşlarına da anlattığı gibi,
onun olağanüstü cesaretinden bahsetmektedir:
"Eğer birisi ayların sultanını seçmek isterse
Mayıs hepsinden en üstünüdür.
O dünyanın en güzel süsüdür,
tüm çiçeklerin açmasını ve onların parlaklığını,
çayırların kızıllığını ve güzelliğini o yaratmaktadır;
mükemmel bir şekilde tutkuları uyandırır ve Afrodit'i çağırır;
hem gül hem de nergis gibi çiçeklerle süsleyerek
dünyayı cenneti taklit etmeye hazırlar.
Bu muhteşem ve tatlı ayda
General Doukas'ın kızı olan güzel eşimle birlikte
yalnız göçetmek istedim.
Güzel bir çayıra vardıktan sonra
orada çadırımı kurdum ve içine sedirimi koydum,
çadırın etrafına çeşitli bitkiler diktim.
Orada yukarıya doğru sazlar büyüyor
ve çayırın ortasında soğuk bir pınar fokurdayarak
toprağın üzerine yayılıyordu.
Koruda birkaç tür kuş yaşıyordu:
Evcilleşmiş tavus kuşları, papağanlar ve kuğular;
papağanlar dallardan sallanıp ötüyor
kuğular suda yemek arıyor,
tavus kuşları çiçeklerin arasından kanatlarıyla gösteri yapıyor,
kanatlarında çiçeklerin renklerini yansıtıyorlardı;
diğerleri ise kanatlarından aldıkları özgürlükle
ağaçların dallarında tünediklerinde eğleniyorlardı.
Ve asil kızın ışıl ışıl parlayan güzelliği
tavus kuşlarını ve bütün oradaki bitkileri geride bırakıyordu.
Çünkü yüzü nergis rengini almıştı,
yanakları açan bir gül gibiydi
ve dudakları tomurcuktan
yeni açmaya başlayan bir güle benziyordu.
Kaşlarının üstünde havada süzülen bukleler,
altından ışınlar saçıyordu,

ve her şeye tarif edilmez bir sevinç hâkimdi.
Yatağın etrafında her türden yanan baharatlar yerleştirilmişti;
misk, hint sümbülü, amber, kâfur ve Çin tarçını,
kokuların yarattığı keyif ve haz muhteşemdi.
Bu bahçe bize böyle keyifler sunuyordu.
Öğle vakti asil kız üzerime gül suyu serperken,
bülbüller ve diğer kuşlar öterken
ben uyumaya başladım.
Kız susamış ve pınara gitmiş
ve orada ayaklarını suya sokup hoş vakit geçirirken
kendisini yakışıklı bir oğlana dönüştüren yılan[28]
tecavüz etmek için karıma yaklaşmış.
Karım oğlanın kim olduğunu anlayarak:
'Ey yılan, planından vazgeç; beni kandıramadın.
Beni seven adam nöbet tutuyor ve şimdi uyumaya gitti,' demiş.
(Kız, bu arada kendi kendine "Bu bir yılan
ve daha önce buna benzer bir şey hiç görmedim," diyormuş.)
Uyanırsa ve seni farkederse, sana zarar verecektir.'
Ancak yılan kızın üzerine atlamış ve hiç utanmadan
tecavüz etmeye kalkmış,
kız da hemen çığlık atarak beni çağırdı:
'Uyan, efendim ve sevgilini kurtar!
Çığlık kalbimde yankılandı ve hemen kalktım ve yılanı gördüm
(çünkü pınar tam çadırın önündeydi)
Kılıcımı çektim ve kendimi birden pınarda buldum,
ayaklarım kanat takmış gibiydi.
Ona eriştiğimde bana o kocaman ve
korkunç görüntüsünü sergiledi, kocaman ve korkunç insan gözlerine sahipti,
dev gibi üç başı vardı, hepsi de alev alevdi;
ağızlarından yıldırım gibi ateş püskürüyordu ve
yerini değiştirirken gök gürültüsü gibi bir ses çıkardığından
sanki yeryüzü ve tüm ağaçlar yerinden sarsılıyordu.
Gövdesini kalınlaştırarak ve üç başını toplayarak,

28 *Drakōn* - burada "yılan" diğer hikayelerde "öcü" ya da "ejder". Bizans edebiyatında yılanlar ve ejderhalar genellikle kötüyü ya da Şeytan'ı temsil etmektedirler. Bkz. *ODB.*, cilt I, s. 1920.

arkasını inceltip sivri bir kuyruk yaparak,
bir an kuyruğunu sarıp daha sonra açarak
tüm gücüyle bana saldırdı.
Fakat bu görüntüyü hiçe sayan ben
kılıcımı kaldırdım ve tüm gücümle
vahşi canavarın başlarına vurdum
ve hepsini birden kopardım. Canavar can çekişerek
kuyruğunu bir aşağı bir yukarı salladı ve yere yığıldı.
Kılıcımı sildim ve tekrar kınına soktum,
biraz uzakta duran oğullarımı çağırdım
ve yılanın hemen buradan kaldırılmasını emrettim.
Bu emir görülmemiş bir hızla yerine getirildikten sonra
oğlanlar kendi çadırlarına koştular,
ben ise tekrar uyumak için sedirime geri döndüm
çünkü tadını çıkardığım o tatlı uyku yine beni geri çağırdı
çünkü ilk uyandırıldığımda uykumu tamamlayamamıştım.
Kız ise yılanın görüntüsünü ve o kocaman canavarın
ani ölüşünü hatırlamış olacak ki
birden kontrolsüz bir şekilde gülmeye başladı. Ve beni uyandırmamak
ve yaşadığı korkudan sonra kendisini biraz toparlamak için bir ağaca doğru gitti.
Ve işte birden korkunç bir aslan korudan çıktı
ve o da kıza saldırmaya başladı.
Kız çığlık attı
ve beni yardıma çağırdı.
Onu duydum ve tüm hızımla yatağımdan fırladım,
aslanı görür görmez hemen ileri atıldım,
elimde değneğimi savurarak dosdoğru ona doğru koştum,
aslanın başına vurdum. Aslan hemen oracıkta ölüverdi.
Aslandan ve yılandan da kurtulduktan sonra
kız kendi hayatı üzere yemin ederek bana:
'Beni dinle, efendim, eğer beni mutlu etmek istiyorsan,
kithara'nı al, bir süre çal
ve bana vahşi hayvanın korkusunu unuttur' dedi.
Kızın sözünü dinlememezlik edemeyeceğim için
hemen çalmaya başladım ve kız şu şarkıyı söylemeye başladı:
'Latif sevgilimi bana bağışlayan Eros'a şükrediyorum
ve hiçkimseden korkmayan bir imparatoriçe gibi seviniyorum;

o canlı bir zambaktır, parfümlü bir elmadır
ve hoş kokulu bir gül gibi kalbimi büyülüyor.'
Kız şarkı söylerken gülden bahsedince,
dudaklarının arasında bir gül tuttuğunu sandım
çünkü dudakları gerçekten yeni açmış bir tomurcuk gibiydi.
Kithara'nın notaları ve kızın sesi tepelerde yankılanırken
çıkardığı ses çok hoştu,
çok uzaklarda yaşayan insanlar bile bu ezgiyi duydular.
Duyduklarını da şuradan anladık.
Askerler tesadüfen o saatte
Trōsis denilen bir yoldan geçiyorlardı,
orada, taşıdığı isimden[29] de belli olduğu gibi,
askerlerin pek çoğu kötü yara almışlardı.
Daha sonra onlardan öğrendiğime göre, bu askerler,
olağanüstü genç haydut İōannakēs,
yaşlı Filopappous ve üçüncüsü Kinnamos'tu.
Yoldan geçerken, anladığım kadarıyla, bizden bir mil
uzaktayken şarkıları duymuşlar;
yoldan çıkıp bize doğru yaklaşmışlar.
Şöhretli kızı yalnız gördüklerinde onun güzelliği
kalplerinde bir ok yarası açmış
ve kırk beş askerin hepsi de
sonsuz bir tutkuyla yanmaya başlamışlar.
Benim tek başıma olduğumu görünce beni şu sözlerle
yaralamak istediler: 'Kızı burada bırak, kaç ve kendini kurtar;
eğer söz dinlemezsen bu senin ölümüne mal olur.'
Hâlâ kim olduğumu bilmiyorlardı.
Güneş gibi parlayan kız aniden
atlarının üstündeki tüm bu silahlı adamları görünce
onların sözlerine inanıp çok korktu;
yüzünü peçesiyle örttü
ve korku içinde çadıra koştu.
Ona, 'Neden konuşmuyorsun, canım?' diye sordum.
O da, 'Çünkü ruhumdan önce sesim öldü. Çünkü, bak, ayrılıyoruz
ve sensiz yaşamak istemiyorum.' diye cevap verdi.

29 *Trōsis* - "yaralanma; yara."

Kıza, 'Canım, böyle şeyler düşünme!
Tanrı'nın birleştirdiklerini insanlar ayıramazlar.' dedim.
Hemen değneğimi ve kalkanımı kapıp kekliklere
yukarıdan çullanan bir kartal gibi, adamlara saldırdım,
ve değneğimin dokunabildiği insanlarda
hiçbir hayat belirtisi kalmadı.
Çoğu kaçmak istedi ancak onları hemen yakaladım
(çünkü hiçbir at koşarken beni geçemedi
ve bundan kendimle övünmek için değil,
Yaradan'ın nimetlerini takdir etmeniz için bahsediyorum).
Bazıları bataklıkta kendilerini saklayarak benden kaçmayı
başardılar ve ben hepsini öldürmeden hemen önce
birisini tek başına canlı yakaladım, ondan
bu akılsız ve aptal insanların kim olduklarını öğrendim.
Ve öfkemden hiçbirinin canını bağışlamadım.
Daha sonra kılıcımı ve kalkanımı yere savurdum,
elimi kolumu sallayarak kıza geri döndüm.
Kız yalnız benim hayatta kaldığımı görünce
sevinçle beni karşılamaya çıktı
ve sağ elimi öperek ve uzun yaşamam için dua ederek
elleriyle üzerime gül suyunu serpti.
Ben ise korkaklığı için kıza sitem etmek isterken
aşk sözcükleriyle sitem sözcüklerini birbirine karıştırdım:
'Ben, senin gibi, yara almadan hiç ölür müyüm?'
Kız benim ne demek istediğimi anladı ve tatlı tatlı gülümseyerek
'Birden süvarilerin kalabalık olduğunu gördüm,
hepsi silahlıydı, sen ise yayaydın ve yalnızdın.
O nedenle, efendim, çok korktum,' dedi.
Bin kez öpüştükten sonra çadıra geri döndük
ve ertesi gün kana bulanmış giysilerimi değiştirmek
ve yıkanmak için nehre giderken
kıza bana yeni giysiler getirmesini söyledim.
Ve suyun yakınlarına geldiğimde bir ağacın yanında oturdum
ve kızı beklemeye başladım.
ve birden yakışıklı üç süvari ortaya çıktı,
hepsi çok güzel giysiler içerisindeydi.

ve nehrin kıyısını takip ederek bana doğru yaklaştılar,
beni ağacın köklerinde otururken görmüşlerdi.
Yaklaştıklarında beni selamladılar
ancak ben onlara karşılık vermedim, aksine, oturmaya devam ettim.
'Burada, kardeşim, bizim gibi askerler görmüş olabilir misiniz?'
Korkusuzca onlara şöyle cevap verdim:
'Evet, onları dün gördüm, kardeşlerim
çünkü karımı kaçırmak istediler
ve Tanrı'nın Sözü üzerine yemin ederim ki atıma bile binmedim.
Onlara ne oldu bunu birazdan kendiniz öğreneceksiniz.'
Bunu duyan süvariler birbirlerine bakıp
aralarında fısıldaştılar, sadece dudakları hareket ediyordu:
'Bu adam Uç Beyi, Basileios Akritēs, değil mi?
Bundan ancak onu sınayarak emin olabiliriz.'
Aralarından bir sözcü bana şunları söyledi:
'Nasıl silahsız ve söylediğiniz gibi, yaya olarak
onlarla savaşmaya cesaret ettiğinize inanabiliriz?
Çünkü adamlarımız çok cesur ve tecrübeliydi.
Eğer bize söylediklerinizi doğruysa bunu hareketlerinizle de bize ispatlayın.
Çünkü aramızdan istediğinizi seçin
ve onunla teke tek savaşın ve biz de size inanalım.'
Onlara gülümseyerek şöyle cevap verdim:
'İstiyorsanız atlarınızdan inip bire karşı üçünüz buraya gelin
ya da utanmıyorsanız atlarınızla bana saldırın
ve sonuçta benim kim olduğumu öğreneceksiniz.
İstiyorsanız hemen savaşmaya başlayalım.'
Hemen değneğimi aldım, ayağa kalktım
ve kalkanımı aldım (çünkü bunlar yanımdaydı);
biraz ileriye doğru yürüyerek şöyle dedim: 'Eğer böyle buyuruyorsanız tabii.'
Ve birinci adam bana şöyle bağırdı: 'Dediğinizi yapamayız,
bire karşı üç kişinin savaşması bizim geleneğimizde yok,
her birimiz binlere karşı savaşmakla gururlanan insanlarız.
Çünkü senin dinlediğin ben, Filopappousum,
bu İōannakēs ve üçüncüsü ise Kinnamos,
üçümüz birlikte tek bir adamla savaşmaktan utanç duyarız.
İçimizden hangisini isterseniz onu seçin!
Onlara 'Peki,' dedim, 'birinci öne çıksın.'

Ve hemen Filopappous atından inip
kılıcını ve kalkanını eline aldı
ve beni korkutacağını umarak hızlı bana doğru koştu
çünkü gerçekten de çok cesurca saldırıyordu.
Ve o, sert bir kılıç darbesiyle kalkanıma vurduğunda
elimde sadece sapı kaldı.
Diğer taraftaki iki süvari bizi seyrederken şöyle bağırdılar:
'Ona bir daha vur, ihtiyar Filopappous!
Filopappous kılıcını tekrar kaldırmak istedi
ancak ben değneğimle onun başına vurdum
ve eğer kalkan başını biraz korumamış olsaydı
kırılmamış tek bir kemiği bile kalmayacaktı.
Öyle oldu ki yaşlı adam birden sersemledi, zangır zangır titriyordu
ve böğüren bir boğa gibi yere yığılıp kaldı.
Bunu gören diğerleri hiç tereddüt etmeden
ve daha önceki böbürlenmelerinden hiç utanmadan
atlarının üstünde bana hücum ettiler.
Şiddetle saldırdıklarını görünce yaşlı adamın elinden
kalkanını aldım ve onlara doğru atıldım.
Çatışma başlayınca ve savaş kızışınca
Kinnamos, beni hazırlıksız yakalamak için arkamdan koştu,
İōannakēs ise hızla doğrudan bana vuruyordu
ve o anda onların gerçekten de tecrübeli savaşçılar olduklarını gördüm.
Ancak hiçbiri bana galip gelemedi
çünkü ben değneğimi savururken
benden, çok uzaktan gördükleri bir aslandan kaçarcasına,
koyunlar gibi kaçtılar
ve daha sonra da uluyan köpekler gibi geri geldiler.
Savaş bir süre böyle devam ettikten sonra
kız geldi ancak bizden biraz uzakta durdu,
benim kendisini görebilmem için kasten önümde durdu.
İki adamın köpekler gibi benim etrafımı çevirdiklerini
görünce hemen beni cesaretlendiren bir söz sarfetti:
'Cesur ol, sevgilim! Bu sözü duyar duymaz hemen
gücümü yeniden toparlayarak İōannakēs'in

sağ kolunun dirsekten yukarısına vurdum.
Kemikleri paramparça oldu, kolu sarktı
ve kılıcı hemen yere düştü.
Yanımdan geçtikten sonra, atından yere düştü
ve büyük bir acı içinde bir taşa dayandı.
Kinnamos, tek başına cesur bir hareket yapmak istercesine
atını bir uçtan diğer uca mahmuzladı;
zavallı adam, aslanı korkutacağından emindi
ve kendi atıyla bana hücum etti.
Değneğimle atının sırtının ortasına vurdum,
kan sel gibi akmaya başladı,
atın şakaklarından ve ağzından da kan geliyordu
ve hemen, at, ona dolanan Kinnamos'la birlikte yere yığıldı.
Kinnamos korktu, benim ona yerde yatarken vuracağını
düşünerek paniğe kapıldı.
Ancak ona şöyle dedim: 'Kinnamos, niye titriyorsun?
Bir adama yerdeyken vurmak benim geleneğimde yok.
Ama eğer istersen, ayağa kalk ve silahlarını al
ve cesur adamlar gibi teke tek savaşalım.
Cesetlere vurmak zayıflara mahsustur.'
Teslim olduğunu işaretlerle bana göstermeye çalıştı,
çok korktuğu için konuşamadı.
Onu orada bırakarak arkamı döndüm,
Filopappous'un kendine gediğini gördüm,
kafasını sallıyor ve şöyle diyordu:
'Gökleri ve tüm dünyayı yaratan
ve seni nimetlerle donatan Tanrı üzerine yemin ederim ki
savaşı bırakıp barış yapacağız
ve emredersen, emirlerinize uyan
ve hiç durmadan çalışan hizmetkârlarınız olacağız.
Bu samimi teklifi duyunca
onlara acıdım (çünkü teslimiyet sözleri öfkeyi hafifletir),
ve ona gülümseyerek alaylı bir şekilde şöyle dedim:
'Filopappous!Uyand ın ve hâlâ rüya görüyorsun.
Ancak yaşlı olduğun için pişmanlık duyarak
ayağa kalk, arkadaşlarını al ve nereye istersen oraya git,
kendi gözlerinle başınıza neler geldiğine tanık oldun

ve emin ol, aradığınız kişiler bir daha aranızda olmayacak!
Ben, anne ve babamın tek çocuğu olduğum için
hükmetmekten ziyade hayatımı yalnız geçirmeyi tercih ediyorum.
Hükmetmek ve bulunduğunuz yerlerde birlikte çalışıp
akın etmek de sizlere kaldı.
Ve bir daha benimle savaşmak isterseniz
benden tecrübeli olmayan ve beni tanımayan
yeni bir gerilla grubu oluşturun
çünkü beni tanıyanlar sizinle çalışmazlar.'
Filopappous serbest bırakılmasını memnuniyetle kabul etti
ve kurtulduklarını söylemek için arkadaşlarına bağırdı
çünkü onlardan hiçbiri hayatta kalacaklarına inanmıyorlardı,
ruhlarını ölümün eşiğinde bırakmışlardı.
Ancak Filopappous'un haykırışını duyar duymaz ruhlarını geri çağırdılar.
İçtenlikle şükürlerini sunmak için ağızlarını açtılar
ve şöyle dediler: 'Gerçekten o övgüye değer hareketlerinizi
ve bu hayatta hiçkimsenin daha önce gösteremediği
büyük ve insanüstü merhametinizi kendi gözlerimizle gördük.
Ve karşılığında Tanrı size şöhretinize uygun
daha büyük nimetler bahşetsin ve siz eşinizle birlikte,
birbirinizden hoşnut uzun yıllar yaşayın!
Daha sonra güzeller güzeli kızı kollarına alarak
o yerden biraz uzakta bir ağacın altında oturduk,
güneş o an göğün tam ortasındaydı.
Onlardan üçü bir yerde toplandılar
ve bunlardan genç ve tecrübesiz olan ikisi
şaşkınlık içinde birbirlerine şöyle dedi:
'Gördüğümüz şey çok tuhaf ve beklemediğimiz bir şey;
silahsız bir adam, yaya olarak, sadece bir değnek kullanarak
her tür silaha sahip olmamıza rağmen, binleri yenen ve
şehirleri ele geçiren bizi yendi.
Bizi sanki acemiymişiz gibi alt etti.
Ve bizi utanç ve korku içinde bıraktı.
Kesinlikle o bir büyücü ya da buraya ait bir cin
çünkü o bizim kılıç darbelerimizi hiçe saydı.
Ve değneğine, karşı konulmaz bir güç verdi.

Eğer o bu dünyadaki insanlardan biri olsaydı
bedeni ve ruhu olurdu, ölümden korkardı
ve sanki yaralanacak bedeni yokmuş gibi kılıçlara
karşı savaşmaya cesaret edemezdi.
O kesinlikle buraya ait bir cin,
bizimle savaşan bir hayaletten ibaret.
Karşımıza çıkan kadının şu ilahi güzelliğine bak!
Güneşten daha parlak, canlı bir heykel gibi.'
Bu ve buna benzer anlamsız bahaneler bulurlarken,
yaşlı Filopappous, bir ihtiyar yorumunda bulundu:
'Bunların hepsi, çocuklarım, bir teselli,
ruhlarınızı teselli eden bir kötü şans hikayesi.
Ben karşımda, İsa'dan gelen her nimeti üzerinde taşıyan,
gerçekten çok tecrübeli bir adam gördüm.
Güzelliği, cesareti, aklı, cüreti ve
çevikliği de onun erdemleri arasında.
Bu savaşın tanığının olmaması
tek tesellimizdir.
Artık tek bir adam tarafından yenildikten sonra,
cesaretimizle kazanmış olduğumuz büyük ünümüzü de kaybettik.
Ancak, çocuklar, eğer bir tavsiye istiyorsanız,
bunun intikamını kesinlikle almalıyız derim;
bize destek olacak her tür insanı bulmak için hemen harekete geçelim.
Çünkü o adam böbürlense bile, hâlâ herkesi öldürmüş değil
ve Tanrı izin verir de kendimizi toparlayıp
geceleyin beklenmedik bir zamanda ona saldırırsak
ve onu esir alırsak o asil gencin ruhlarımıza
diktiği acıyı söküp atmış olacağız.
Kız senin payın olacak, İōannakēs;
bence onun tarif edilmez bir güzelliği var
ve gerçekten hiçkimsenin
böyle bir güzelliği daha önce gördüğünü sanmıyorum.
Şimdi ben elli beş yaşında olduğum için
pek çok şehir ve birkaç ülke gezdim,
yıldızlar güneş doğduğunda nasılsa,
o kız da gördüğüm tüm kadınlardan çok üstün.
Ama neşelen, güzel İōannakēs, bundan sonra kız senin olacak!

İhtiyarın dedikleri onları cesaretlendirdi
ve toplanmak için fenere gittiler,
tüm gece ateş yaktılar
ancak bekledikleri kişilerden hiçbiri gelmedi.
Filopappous'un arkadaşları şöyle demeye başladılar:
'Neden, cesur ihtiyar, bize iş çıkarıyorsun?
Daha önce o zor savaşlarda gösterdiğimiz kahramanlıkları
ve büyük başarılarımızı bildiğin hâlde
cesaretimize güvenmiyor musun?
Bizim her zaman yaptığımız o hiç beklenmedik hareketlerimizi
seyrederken yenik düşmediğimiz için bize hiç hayranlık duymadın mı?
Ama sanki biz bir acemiymişiz gibi, ona yenildik.
Bu adamın diğerlerini de öldürdüğünden şüphe mi ediyorsun?
Ama, istersen, çocuklarının sözünü dinle
bu nafile çabaları bir tarafa bırakalım.
Bizim bayan akrabamız Maksimou'ya gitmelisin
ve ondan bize katılmasını istemelisin
çünkü senin de bildiğin gibi, o seçkin askerlere sahip.
Ancak ona bu olaydan bahsetme çünkü bunu öğrenirse
seninle gelmeyi asla kabul etmeyecektir.
Senin aklın başında, onun bizim planımıza
katılmasını sağlamak için yaklaşımın da mantıklı olsun.
Ve bu gerçekleşirse, zafer bizim olacak
ve feneri yakınca sana katılacağız.'
Bu tavsiye yaşlı adamı çok memnun etti.
Hemen ata binip Maksimou'ya gitti.
Maksimou, Büyük İskender'in Brahminler'in arasından getirdiği
Amazon kadınlarının soyundan gelmekteydi.
Maksimou atalarının büyük gücüne sahipti
ve hep savaşın kendi hayatının bir parçası ve keyfi olduğunu düşünüyordu.
Filopappous Maksimou'ya vardığında, kararlaştırıldığı gibi,
ona sıcak bir şekilde sarıldı ve 'Nasılsın?' diye sordu.
Maksimou ona 'İyiyim, Tanrı'ya çok şükür.
Ancak, adamların en iyisi, sen ve çocukların nasıl?
Neden onlar yanında değilken beni ziyaret ediyorsun?'
Yaşlı adam ona doğruyu söylemeyerek şöyle cevap verdi:
'Oğullarım, hanımım, Kinnamos ve İōannakēs, Tanrı'nın

yardımıyla iyidir, ordugâhlarına gittiler
çünkü isyancıları ortadan kaldırmayı çok istiyorlar.
Dinlenmek için onlardan ayrıldım
ya da daha doğrusu, Tanrı'nın merhametli inayetiyle,
güzel ve pahası biçilmez bir hediye aramak için yollara düştüm
çünkü ben hareket etmeden duramam.
Sevgili oğullarım ayrıldıktan sonra
atıma bindim ve tek başıma nehir kıyılarında seyahat ettim
ve düşmanlarımızı görebilmek için nehir geçitlerini gözetledim.
Trōsis denilen bir yoldan geçerken
sol taraftaki sık bir çayırda
altından daha da değerli bir ava rastladım,
daha önce gözlerimin görmediği bir kıza.
Güzelliği göz kamaştırıyordu,
gözleri ışıl ışıldı,
çok güzeldi ve yeni bitmiş bir bitkiye benziyordu,
canlı bir tablo gibi herkesin ruhunu büyülüyordu.
Öğrendiğime göre, o kız, Doukas'ın kızıymış
ve biz onu değerli İōannakēsimize istiyoruz.
Nasıl oldu bilmiyorum ama birisi bizden önce gelmiş,
o sırada kızla çayırda eğleniyordu.
Ve eğer sen sevgili akrabanla biraz ilgileniyorsan,
onun için biraz zahmete gir, uykusuz geceleri kabullen,
sevgini hareketlerinle kanıtla, sevgilim.
Çünkü sevdiği insanların dertlerini isteyerek kendi derdi yapan insan
gerçek bir dost ve akrabadır.'
Yaşlı Filopappous bunları söyleyerek
Maksimou'yu ikna etti,
ne de olsa kadın aklı kandırılmaya çok yatkındır.
Maksimou kızın sahibinin kim olduğunu hiç sormadı bile;
hemen neşe içinde diğer askerlerden sorumlu olan
Melimitzēs'i yanına çağırdı.
Ve ona gülümseyerek mutlu bir şekilde şöyle dedi:
'Bu olağanüstü, yaşlı Filopappous'un az önce sınırlarda
en güzel avı bulduğunu
ve oradaki zevki ve neşeyi paylaşmak için,

bizim de onunla birlikte gitmemizi istediğini biliyor musun?
Hemen git, savaşçıları bul
ve karşımıza çıkanları kolayca yakalayabilmek için
içlerinden en iyi atlı ve silahlı
yüz tecrübeli adamı seç.'
Melimitzēs, hanımının emrine karşı koymaya cesaret edemeyerek
o akşam ordugâha gitti
ve feneri yaktıktan ve binden fazla tecrübeli
asker topladıktan sonra,
içlerinden yüz asil adam seçti
ve onları yanında getirerek hanımına geri döndü.
Maksimou gerekli olan tüm malzemeleri dağıttı
ve onlara ertesi gün silahlanmış olmalarını emretti.
Bu askerlerle birlikte Maksimou büyük bir güçle bana doğru yola çıktı,
Filopappous ise büyük bir hevesle bu sefere önderlik etti.
Tepenin zirvesine varıldığında
Filopappous arkadaşlarına bekledikleri işaretten bahsetti
ve gece İōannakēs ile adamları için bir ateş yaktı.
Ve şafakta onlar da sefere katıldılar,
Maksimou tarafından büyük bir memnuniyetle kabul edildiler
çünkü Maksimou onları bir akraba ve bir müttefik olarak görüyordu
ve bundan çok mutluydu.
Nehir kenarına yaklaştıklarında,
Filopappous onlara şu tiradı söylemeye başladı:
'Efendim ve askerler, kızı bulduğum
yere ulaşmak çok zor,
ve hepimiz ileri gitmemeliyiz çünkü gürültü yaparız
ve kızı koruyan adamın dikkatini çekeriz
ve biz daha yaklaşamadan ikisi de koruya kaçarlar,
bizim de avımızı yakalamak için hiç şansımız olmaz
ve tüm çabalarımız boşa gider.
Ancak, eğer isterseniz, ikimiz ya da üçümüz yalnız başımıza ilerleyip
gizlece kızın bulunduğu yeri buluruz,
sonra iki kişi onu gözlerken
üçüncü sana gelip haber verir
ve sen de yolunu kaybetmeden hemen onunla geri gelirsin.'
Maksimou yaşlı adama şu cevabı verdi:

'Yaşlı ve akıllı olan sensin, komutanlığı sana veriyorum,
istediğini yap, hepimiz seni dinleyeceğiz.'
Filopappous hemen Melimitzēs
ve Kinnamos'u yanına alıp nehrin öbür tarafına geçti
ve diğerlerine, gözcülerden bir mesaj gelene kadar
onu orada beklemelerini söyledi.
O anda nöbet tutuyordum;
atımın dizginlerini tutmuş, bir taşa oturmuş,
onların gelmelerini bekliyordum.
Beni görünce Filopappous, Melimitzēs'e şöyle dedi:
(eliyle beni işaret ederek)
'Bayırda bir taş üstünde oturan adamı görüyor musun?
Kıza sahip olan adamın o olduğunu bilmen gerekiyor.
Teke tek ona karşı gelmeyelim,
şimdi kızı nerede sakladığını bulalım
ve daha sonra, kararlaştırdığımız gibi, askerlere haber veririz.
Yalnız olmasına rağmen, o çok güçlü bir adam
çünkü ben bu adamın cesaretinin kudretini bilirim.
Ve size onun önüne yalnız başımıza çıkmamanızı tavsiye ediyorum.'
Kinnamos da söylenenleri haklı buldu
ancak Melimitzēs bir türlü onun teklifini kabul etmiyordu:
'Şimdi sizinle aynı fikirde değilim.
Ben binlerce insana karşı savaşırken hiçkimseye ihtiyacım olmadı
ve siz tek bir adamla savaşmak için mi orduyu beklememi söylüyorsunuz?
Efendimin bundan haberi olursa,
tek bir adamdan korktuğum için azarlanabilirim,
korkak olarak ilan edilmek yerine ölmeyi tercih ederim,' dedi.
Bunu söyledikten sonra, ihtiyarın tavsiyesini de hiçe sayarak
tüm gücüyle bana doğru atıldı
çünkü bütün barbarlar kâfirdir.
Onun saldırdığını ve diğerlerinin de onu takip ettiklerini görünce
(çünkü ne olacağını görmek için diğer askerler de onu takip ediyorlardı)
atıma binip onları karşılamaya gittim.
Melimitzēs diğerlerinin önüne geldiğinde
mızrağıyla bana nişan aldı.
Yanımdan geçerken onun darbesini ustalıkla savuşturarak
ona değneğimle vurdum ve yere düştü,

kalkıp kalkmayacağını görmek için bekledim.
Benim aklım bir an onunla meşgulken
Filopappous gizlice yanıma yaklaştı
ve bir mızrak darbesiyle atımı sağrısından yaraladı
(orada ağaçlar çok gölgeli ve gürdü).
Atım çok acı çekiyordu ve ıstırap içindeydi.
Döndüm ve ihtiyarın kaçtığını gördüm
ve ona şöyle bağırdım: 'Neden benden kaçıyorsun?
Eğer bir askersen benimle yüz yüze gel
ve kudurmuş bir köpek yavrusu gibi beni arkamdan ısırma!
Ancak o daha hızla kaçmaya devam etti,
ve Kinnamos'la birlikte nehrin karşı tarafına geçtiler.
Suya kadar onları takip ettim,
o an karşı taraftaki zırhlı asker kalabalığı gözüme çarptı.
Silahsız onlara karşı gelmemeye karar verdim,
özellikle de atım yarasından aksayarak yürüdüğü için.
Derhâl doğruca kıza gittim,
sonra, silahlarımı toparlayıp, atımı değiştirip
güzelime şöyle dedim: 'Çabuk gel, ışığım,
seni tepede saklanacağın yere götüreceğim;
oradan düşmanlarımızın yok edilişini seyret
ve Tanrı'nın sana intikam almak için nasıl bir kişi gönderdiğini gör;
işte o an O'nun o kutsal kudretine övgüler yağdıracaksın.'
Kız hemen ata bindi,
ben de daha önce onun için erzak hazırlamıştım;
bahsettiğim yere ulaştığımızda
onu dağdaki gözetleme yerinde bıraktım.
Orada bir barınak olarak kullanılan, doğal bir mağara vardı,
ağaçların arasına gizlenmiş ve bulunması zordu,
mağaradan uzaktaki olaylar kolayca görülüyordu
ve kimse orada saklanan kişileri göremiyordu.
Daha önce söylediğim gibi, kızı saklayıp
ona olabilecek şeylerden hiç korkmamasını ve
savaş süresince hiçbir ses çıkartmamasını tembih ederek,
ona, 'Sesin onları yönlendirmesin
ve ben meşgulken sana saldırmasınlar

ve bundan dolayı da başına bir tehlike gelmesin' diyerek,
hemen orduyu gördüğüm nehre doğru gittim
ve sığ bir yer bulmak için nehir kenarında koştum.
Maksimou'nun diğerlerinden ayrı olduğunu ve
en cesur dört savaşçının,
yaşlı Filopappous, Kinnamos, İōannakēs ve sadık
Leandros'un onunla birlikte olduğunu gördüm.
Ortada Maksimou ve her iki yanında iki adam
atlarını kırbaçlayarak nehir kenarından geliyorlardı.
Maksimou süt beyaz atı üstündeydi ve
atın yelesi, kuyruğu, perçemi, kulakları
ve dört toynağı kırmızı boyalıydı,
eyer ve dizginler ise altınla süslenmişti ve
Maksimou'nun göğsündeki altın kenarlı zırh parıldıyordu.
Maksimou yaşlı adama dönüp endişeli endişeli sordu:
'Söylesene, Filopappous, kız kimde?'
O da: 'İşte, o adamda,' dedi ve eliyle beni işaret etti.
Ancak Maksimou yine sordu: 'Onunla birlikte olan askerler nerede?'
Filopappous: 'O adamın, efendim, askerlere ihtiyacı yok,
sonsuz cesaretine güvenerek
hep yalnız seyahat eder ve bununla da övünür' dedi.
Maksimou: 'Seni üç kez lanetlenmiş ihtiyar seni! diye kar şılık verdi,
'Tek bir adam yüzünden mi ben ve adamlarım bu kadar zahmete katlandık?
Tanrı'nın yardımıyla öbür tarafa geçip tek başıma onu yakalayacağım
ve sana ihtiyacım olmadan onun kellesini kopartacağım.'
Bunu öfkeyle söyleyerek karşıya geçmek için hemen harekete geçti.
Ancak ben ona şöyle dedim: 'Ey Maksimou!Kar şıya geçme!
Erkeğin kadına gitmesi daha doğal.
onun için doğru olan benim sana gelmem.'
Ve hemen atımı mahmuzlayarak
nehre doğru gittim ancak nehir geçidini kaçırdım.
Nehir suyu yüksekti ve at yüzmek zorunda kaldı.
Biraz ileride, bu suyun taştığı yerde
küçük bir göl ve bol yeşillik vardı.
Orada, güvenli bir yerden ve çok iyi donanmış olarak
Maksimou benim saldırımı izliyordu.
Beraberindekilerden bazıları nehir geçidine koştular,

bazıları ise kendilerini saklayarak pusuya yattılar.
Ancak ben atın ayaklarının yere değdiğini fark eder etmez
onu malımızladım ve kılıcımı çekerek
tüm yüreğim ve yeteneğimle Maksimou'ya doğru atıldım.
İyi hazırlanmış olan Maksimou beni karşılamak için bana doğru geldi
ve mızrağıyla zırhımın göğsüne hafifçe vurdu.
Hiç yara almadım fakat onun mızrağını kırdım.
Öfkeyle kılıcımı savurdum ve Maksimou'nun canını bağışladım
ancak atının başını kopardım
ve atın gövdesi külçe gibi yere yığılıverdi.
Maksimou paniğe kapılarak atından yere atladı
ve önümde yere kapanarak bana haykırdı: 'Genç adam!Ölmeme izin verme!
Bir kadın gibi, Filopappous'a kulak asarak baştan çıkarıldım'.
Ve onun sözlerini dinlerken ve olağanüstü güzelliğine
acıyarak ona karşı içimde bir saygı duydum
ve hemen onu orada bırakarak adamlarının peşine düştüm.
Siz kendimle övündüğümü düşünürsünüz diye, arkadaşlar,
hepsini nasıl yendiğimi söylemekten utanıyorum
çünkü kendi kahramanlıklarından uzun uzadıya bahseden insanları
dinleyiciler övüngen sayar.
Ben kendini öven birisi olarak bunu söylemiyorum,
hayır, insanlara güç ve bilgi veren Tanrı üzerine yemin ediyorum
(çünkü yalnız O iyilik sunar).
Bu nedenle, her şeyi olduğu gibi açıklayacağım.
Belki, siz, dinleyicilerim beni affedersiniz
çünkü aklımın zayıflığı ve manevi boşluk nedeniyle
bir kez daha zina işledim.
Hikaye sizlere bu olayla ilgili pek çok detay açıklayacak
ve şimdi anlatacaklarım şöyle gerçekleşti.
Maksimou atını kaybettikten sonra,
daha önce de söylediğim gibi, çayırda bırakılmıştı,
ben ise diğerlerinin peşine düştüm ve onlarla savaşa girdim.
Ve adamlar benim daha kim olduğumu öğrenemeden bana doğru atıldılar.
Ancak benimle savaşanların
atlarından düşürüldüklerini ve yere serpildiklerini görünce
benim kim olduğumu anladılar,
kurtuluşlarının yalnız kaçışta olduğuna inandılar

ve içlerinden sadece birkaçı kaçmayı başarabildi.
Savaş bittiğinde arkama baktığımda
dört savaşçının
–Filopappous'un, Leandros'un, Kinnamos'un ve İōannakēs'in–
korudan çıkıp bana doğru geldiğini gördüm.
Leandros ve Kinnamos önden,
yaşlı adam ve diğerleri ise arka taraftan saldırıyorlardı,
beni ortalarına alarak yok etmeyi ümit ediyorlardı
ancak onlar nafile beklentiler içindeydiler.
Ben öndekilerin, atlarını hırsla mahmuzladıklarını görünce
diğerlerine aldırmayarak hemen onlara doğru atıldım.
Leandros bana saldırdı çünkü benimle hiç tecrübesi yoktu,
ona vurdum ve atıyla yere düştü.
Kinnamos bunu görünce hemen saldırısından vazgeçti.
Diğerleri ise omuzlarını ve kılıçlarını bir hizaya getirdiler
ve yanımdan geçerken mızraklarıyla bana vurmaya çalıştılar.
Hemen dönerek kılıcımla onlara saldırdım
ve hemen ikisinin de mızraklarını kırdım.
Atlarını mahmuzlayarak ve arkalarına bir kez bile
bakmaya cesaret edemeden, kaçmaya başladılar.
Onları bu hâlde görünce güldüm ve şöyle dedim:
'Geri dönün!Tek bir adamdan korkmaktan utanmıyor musunuz?'
Ancak onlar kaçışlarını iyice hızlandırdılar.
Yenildikleri için acıyarak, onların ardından gitmedim, sakin bir şekilde
yürüyerek geri döndüm, (çünkü hep ben galip geldiğim, ancak fazla
galip gelmekten de hoşlanmadığım ve düşmanlarımı sevdiğim için hep
kaçanlara acımışımdır).
Maksimou'ya giderek şöyle dedim:
'En fazla böbürlenen ve kuvvetine güvenen sensin,
git, koşarak kaçan insanları topla ve daha önce savaştığınız yerde
silahlarınızla cesaretinizi göstermeye devam edin.
Kendi tecrübelerinize dayanarak
başınıza gelenlerden ders alın ve kibirli olmayın
çünkü Tanrı bütün küstahlara karşıdır.'
Ellerini önünde kavuşturarak
ve başını nazikçe yere indirirerek

bana doğru geldi.
'Erkeklerin en asili! dedi.
'Geçmişte yaşamış cesur insanlardan hiçbirinin sahip olmadığı
o eşsiz cesaretinize ve merhametinize şimdi tanık oluyorum.
Beni yendiğiniz anda beni öldürebilirdiniz
ancak saygı değer ve çok cesur bir insan olduğunuz için canımı bağışladınız.
Asillerin asili asker! Tanrı sizi,
mükemmel efendimizi ve sevgili eşinizi
edebiyen korusun ve şerefli ve zengin yapsın.
Çünkü savaşta pek çok asil asker,
ünlü savaşçılar ve pek çok cesur adam gördüm
ancak hayatımda hareketlerinde bu kadar cesur
olan bir kimseyi daha görmedim.'
Daha sonra ayaklarıma kapandı
ve sağ elimi öperek nazikçe şöyle dedi:
'Babanız ve sizi doğuran,
sütüyle sizi besleyen mübarek anneniz de kutsansın
çünkü sizin gibi bir adam hiç görmedim.
Size, efendim, benim başka bir isteğimin yerine gelmesi için yalvarıyorum,
böylece benim savaş tecrübemi
daha iyi anlayabilirsiniz.
Bana ata binmemi ve gitmemi emredin.
Sabah buraya geleceğim
kimsenin yardımı olmadan teke tek savaşalım
ve benim cesaretimi de, yakışıklı efendim, o zaman görmüş olursunuz.'
Ona, 'Memnuniyetle, Maksimou' diye cevap verdim.
'Nereye gidersen git, beni orada bulacaksın.
En iyisi, geride kalan savaşçılarını da getir
ve hepsini sına, içlerinden hangileri daha güçlü tespit et.'
Ve böyle dedikten sonra, savaşta attan düşen
adamların atlarından birini yakaladım
ve Maksimou'ya getirerek ona ata binmesini emrettim.
Çünkü ordu benim Maksimou'yu yendiğimi görünce
hemen kartallar gibi etrafımı çevirdi.
Bazıları benimle kılıçlarıyla teke tek savaşırken,
bazıları mızraklarıyla tüm güçleriyle saldırıyor
ve bazıları ise oklarıyla bana vurmaya çalışıyordu.

O zaman bana kim yardım etti? Benim koruyucum kimdi?
Yüce, adil yargıç Tanrı'dan başka kimsem yoktu.
Çünkü tam düşmanlarımın ortasındayken
ve her taraftan sarıldığımda ancak kaçmaktan da utandığım bir zaman,
O, göklerden yardım göndererek beni hiç beklemediğim bir anda,
hiç yara almadan kurtardı.
İyi ve güçlü silahlara sahip olduğum için
Tanrı'nın da yardımıyla savaştan yara almadan çıktım.
Düşmanlarımın cesareti fazla sürmedi
ve Tanrı'nın yardımıyla çabucak sönüverdi.
Kutsal şehitler Theodōroslar, Geōrgios
ve Dēmētrios azizlerinin yardımıyla hepsini yendim.
Onlara karşı ne mızrak ne de yay kullandım,
kılıcımı çekerek teke tek onlarla savaştım.
Tüm karşıma çıkanları öldürdüm,
toprak da onların cansız bedenlerini kabul etti.
Diğerleri kaçmaya çalışırken yakaladım,
bana karşı hiç direniş göstermediler,
atlarından atladılar, silahlarını yere attılar,
teslim oldular, paniğe kapılarak kaçtılar.
Onlara ait pek çok at ortada kaldı,
onlardan bir tanesini, daha önce söylediğim gibi, Maksimou'ya verdim.
Ve daha sonra nehrin öbür tarafına geçtim,
Maksimou bana çok teşekkür ederek kendi kampına geri döndü.
Ve çadırıma girip silahlarımı bir tarafa bıraktım
ve üzerime güzel, hafif bir kumaştan yapılmış bir cüppe giydim,
başıma kıvırcık kürkten kırmızı bir kep taktım,
cesur saldırılar için en iyi huya sahip ve alnında bir yıldız olan
kestane renkli atımı eyerledim.
Kılıcımı, kalkanımı ve deniz mavisi mızrağımı yanıma alıp
nehri geçtim, akşam bastırmıştı bile,
bu yüzden eşime gitmek istemedim,
iki hizmetçiyi ona gönderdim.
Bize hizmet eden birkaç hizmetçimiz var,
kaldıkları yer çadırdan uzakta
ancak hepsi birlikte kalmıyor çünkü erkekler ayrı kalıyor,
kadınların çadırları ise onlardan uzakta.

Daha önce de söylediğim gibi, Fırat Nehri'ni geçtikten sonra,
serin çayırlara şöyle bir uzandım
ve orada geceyi geçirirken atımı da dinlendirmiş oldum.
Şafağa doğru kalktım, atıma bindim
ve ovaya gidip orada beklemeye başladım.
Gün sabah ışığında parıldamaya başlarken
ve güneş dağ sırtında ışıklarını saçarken
Maksimou savaş meydanına tek başına geldi.
Siyah ve çok asil bir atın üstünde oturuyordu,
zırhının üstünde mor, saf ipekten bir cüppe vardı,
altın ile süslenmiş yeşil bir sarık takıyordu.
Kartal kanadı desenli bir kalkan ve bir Arap mızrağı
taşıyordu ve kemerinde de bir kılıç asılıydı.
Hemen onu karşılamak için harekete geçtim,
birbirimize yaklaşınca sarılarak, âdet üzere,
dostça birbirimizi selamladık.
Atlarımızı mahmuzlayarak, bir süre sağa sola koşarak
savaşmaya başladık.
Mızrak darbelerini değiştirdik ancak hiçkimse attan düşmedi.
Bu yüzden hemen ayrılıp kılıçlarımızı çektik,
birbirimize hırsla vurarak saldırmaya başladık.
Onu yaralamaktan kaçındım, dostum,
çünkü erkeklerin kadınları öldürmeleri bir yana,
onlarla savaşmaya başlamaları bile utanç vericidir.
Ancak o zamanlar, Maksimou cesaretiyle büyük ün yapmıştı
ve bu nedenle de onunla savaşmaktan utanç duymadım;
parmaklarının biraz üstünden sağ eline vurdum
ve elinde tuttuğu kılıcı yere düştü,
paniğe kapıldı ve çok korktu.
Ona şöyle seslendim: 'Maksimou! Korkma!
Bir kadın ve çok güzel olduğun için seni bağışlıyorum.
Ve benim kim olduğumu daha iyi anlaman için
senin atını kullanarak sana ne kadar güçlü olduğumu göstereceğim.'
Aniden kılıcımı kaldırdım, atının beline vurup
onu ortasından ikiye ayırdım;
bir yarısı Maksimou'nun tarafına,

diğer yarısı ise öteki tarafa düştü.
Maksimou büyük bir telaşla yerinden fırladı
ve boğuk bir sesle şöyle haykırdı: 'Bana acıyın, efendim,
çok büyük bir hata yaptım.
Ya da size yakışmadığını düşünmezseniz, sizinle bir anlaşma yapalım
çünkü ben hâlâ bakireyim ve bana hiç el süren olmadı.
Beni yalnız siz yendiniz ve düşmanlarınıza karşı
size yardımcı olmam için bana sahip olabilirsiniz.'
O zaman ona: 'Ölmeyeceksin, Maksimou,' diye cevap verdim,
'ancak seni eşim olarak alamam
çünkü benim meşru, asil ve güzel bir eşim var,
onun aşkını reddetmeye asla kalkışmam.
Hadi, ağacın gölgesine gidelim,
sana kendimle ilgili her şeyi anlatacağım.'
Nehir kenarındaki ağaçlara varınca
Maksimou suda elini yıkadı
ve yarasının üzerine savaşlarda hep yanımızda taşımaya alıştığımız
o güvenilir merhemi sürdü.
Hava çok sıcak olduğu için Maksimou cüppesini çıkardı;
iç gömleği bürümcük kadar şeffaftı,
bir ayna gibi kollarını, bacaklarını
ve iri göğüslerini yansıtıyordu.
Kalbimden vuruldum çünkü çok güzeldi[30]

*

Ben attan inince yüksek sesle bana doğru koşarak
şöyle bağırdı: 'Selam, efendim!
Savaşın kaderi beni gerçekten sizin köleniz yapıyor.'
Daha sonra sağ elimi alarak tatlı tatlı öptü.
Tutkunun alevleri içinde yanmaya başlayınca
kendimi tanıyamadım, her yerim yanıyordu.
Aslında günahtan kaçmak için çok çaba harcadım
ve kendimi suçlayarak şöyle dedim:

30 Bu satırdan sonra Grottaferrata metninden bir folyo, belki sansür nedeniyle, kaybolmuştur. İtalik harflerle yazılan 43 satır Trabzon metninden alınmıştır; bu satırlar Grottaferrata metniyle tam bir uyum sağlamamaktadır ve kaybolan bölümün muhtemel içeriğine çok benzer olması mümkündür.

T2640 'İblis! Mis kokulu, saf bir pınara sahipken
niye sana ait olmayan şeyleri seviyorsun?'
Kendi kendimle böyle mücadele ederken, dostlarım,
Maksimou bana tatlı tatlı sözler söyleyerek
tutkumu daha da alevlendirdi.
T2645 çünkü o genç, hoş, güzel bir bakireydi.
Sonunda aklım o iğrenç tutkuya yenik düştü.
Ayıbım ve ilişkim bittikten sonra,
Maksimou'yu kovalayarak oradan uzaklaştım
ve onu teselli etmek için şu sözleri sarfettim:
T2650 'Elveda, kızım, beni unutma!'
Maksimou nehirde yıkanırken, beni
geri gelmeye ısrarla ikna etmeye çalışırken
ben atıma binip nehri geçtim.
Sonra sevgilime geri dönerek
T2655 atımdan indim ve onu doya doya öptüm.
Ona, 'Nasıl da intikam alan birine sahipsin
ve Yaradan sana nasıl bir destek göndermiş gördün mü, sevgilim?' dedim.
Ancak onun ruhunu kıskançlık sarmıştı ve bana şöyle cevap verdi:
'Her şey için sana teşekkür ediyorum efendim
T2660 ancak beni kızdıran Maksimou'nun senin gecikmene neden olan
küstahlığıdır. Onunla ne yaptığını ise hiç bilmiyorum.
Ancak bütün sırları bilen bir Tanrı var
ve O, bu günahı yüzünden seni affedecek güzelim.
Ancak, genç adam, sakın bunu bir daha yapma,
T2665 yoksa adil bir yargıç olan Tanrı seni cezalandıracak.
Umutlarım Tanrı'dadır:
O seni korusun ve ruhunu kurtarsın
ve yıllarca senin tüm o güzelliğinden
zevk alınam için bana izin versin, güzel sevgilim.'
T2670 Yine de Maksimou'yla yaptığım savaşı,
Maksimou'nun elini yaralamamı ve yarası
kanadığı için Maksimou'nun ölmek üzere olduğunu
T2673 ikna edici sözlerle anlatarak onu kandırabildim.

*

786 Maksimou'nun sağ elini yaralamıştım,
onun kadın oluşuna ve zayıf doğasına acıyarak

hemen attan inip yarayı suyla ıslatamazdım.[31]
'Bir kadını öldürmekten dolayı suçlanmamak için
elini iyice yıkadım ve yarasını sardım;
bu nedenle geciktim, mis kokulu ışığım.'
Ben bunu söyleyince, dediklerimin gerçek olduğuna
inanan kız rahatladı.
Ancak ben, kızın sözlerini düşünerek
ve öfkem giderek artarak
hemen ava çıkıyor gibi yaptım, ata atlayıp yola çıktım,
Maksimou'yu buldum ve o ahlaksız yaratığı hiç acımadan öldürdüm,
böylece çok kötü bir cinayet işlemiş oldum.
Daha sonra kızın olduğu yere geri döndüm,
bütün günü orada geçirdik
ve ertesi gün ikimiz çadıra
ve o güzel çayırların eğlencesine geri döndük.
Ve uzun bir süre iyice düşündükten sonra
Fırat Nehri'nin kenarında bir ev yapmaya,
güzel ve görkemli bir konak inşa etmeye karar verdim."

Yedinci Kitap

Olağanüstü Basileios Digenēs Akritēs, Çift Soylu Uç Beyi,
Kappadokialıların çiçekli dalı,
cesaretin tacı, yüreklilerin en büyüğü,
tüm genç adamların en neşelisi ve en adaletlisi,
bütün sınırları fethettikten,
pek çok şehir ve isyan çıkaran bölgeleri ele geçirdikten sonra
Fırat Nehri'nin yakınlarında yerleşmeye karar verdi.
Bu nehir, nehirlerin en güzelidir
ve kaynağını büyük cennetten almaktadır;
bundan dolayı da çok hoş kokulu bir tatlılığa sahiptir
ve yeni erimiş karlardan dolayı buz gibidir.
Bu nehrin suyunu kanala akıtarak
orada güzel bir sefa bahçesi yapmışlar,
olağanüstü güzel ve gözleri büyüleyen bir koruymuş.
Korunun etrafında bayağı yüksek bir duvar varmış,
dört tarafı, pürüzsüz mermerden yapılmış.

31 Grottaferrata metninin bu üç satırında bir kopukluk var.

İçinde bitkilerin cümbüşü yaşanmaktaymış,
dallar birbiriyle yarışarak rengârenk çiçekler açıyormuş
–ağaçların rekabeti de ancak böyle olur.
Her iki yanda güzel asmalar dikilmiş,
sazlar yukarıya doğru uzuyormuş,
dallardan meyveler sarkıyormuş ve diğer bitkiler bol bol çiçek veriyormuş.
Ağaçların altında çayır,
tatlı kokulu nergis, gül ve mersin çiçekleriyle
parlıyormuş.
Güller dünyanın mor tonlu süsleriymiş,
nergis sütün rengini yansıtıyormuş,
parlayan menekşeler ise esintiyle
çalkalanan bir denizin rengindeymiş.
Çayırın her yerinde şırıl şırıl sular akıyormuş.
Orada pek çok kuş türü yaşıyormuş,
bazı kuşlar evcilmiş ve insanların arasında yem aramışlar,
diğerleri ise kanatları için özgürlüğü seçerek,
ağaçların tepelerine tüneyerek oyunlar oynamışlar,
bazı kuşlar tatlı tatlı ötmüşler,
bazıları ise kanatlarının parlaklığıyla göz kamaştırmışlar,
bunlar evcilleşmiş tavus kuşları, papağan ve kuğularmış;
kuğular suda yem aramışlar,
papağanlar ağaçların dalları arasında ötmüşler,
tavus kuşları çiçekler arasında kanatlarını göstermişler
ve kanatlarında çiçeklerin renklerini yansıtmışlar.

Olağanüstü güzellikteki bu sefa bahçesinin ortasında,
asil Uç Beyi güzel bir ev inşa ettirmiş,
bu ev büyük ve kare şeklindeymiş ve yontulmuş taştan yapılmış,
üst katta görkemli sütunlar ve pencereler varmış.
Tüm tavanları değerli mermerden
parlayan mozayiklerle süslemiş.
Yeri parlak taş parçalarıyla kaplamış.
İçeride üst odaları üç katlı yaptırmış,
tavanları oldukça yüksek ve çok renkliymiş,
evin koridorları haç şeklindeymiş ve pırıl pırıl parlayan
mermerden yapılmış kubbeli beş odası varmış.

Ustalar, Diğenēs'in evini o kadar güzel yapmışlar ki
gördüklerinizin çok parlak ve değişik tür değerli taşlarla
süslü olduğunu sanırsınız.
Yerler öylesine parlak
bir oniksle döşenmiş ki
görenler yerin buz tuttuğunu sanmışlar.
Her iki tarafta, görkemli, uzun
ve altın tavanlı yemek odaları inşa ettirmiş,
tavanlarda güzel altın mozayiklerle eski zamanların
ünlü cesur kahramanlarının zaferleri resmedilmiş.
Samson'un Filistinlilere karşı yaptığı savaştan başlayarak
kendi elleriyle aslanı nasıl parçaladığı,
yabancıların kapılarını ve civatalarını
hapsedildiği tepeye nasıl alıp götürdüğü,
yabancılarla alay ederek onları nasıl yendiği
ve son olarak da eskiden
tapınağı yıktığında kendisini ve yabancıları
nasıl yok ettiği betimlenmiş.[32]
Ortada Davud resmedilmiş, silahsız
ve elinde yalnız bir sapan ve bir taşla.
Ve sonra, çok uzun boylu, korkunç görünüşlü
ve muazzam bir güce sahip olan Golyat resmedilmiş,
baştan ayağa demir zırhlar içinde,
ve elinde çulha merteği[33] kadar büyük bir mızrakla;
tüm bunlar ressamın yeteneği sayesinde gerçek demir rengindeymiş.
Golyat'ın iyi nişan alınmış bir taşla nasıl vurulduğu,
yaralanarak nasıl hemen yere düştüğü
ve Davud'un koşup, kılıcını kaldırıp
Golyat'ın kafasını koparak nasıl zafer kazandığı resmedilmiş,
daha sonra Saul'un kıskançlığı ve Davud'un kaçışı,
pek çok komplo ve Tanrı'nın intikamı da burada gösterilmiş.[34]

32 Samson'un (ya da Şimşon'un) burada bahsedilen savaşları Kitab-ı Mukaddes'in Hâkimler 16. bölümünde yer almaktadır.

33 Bu karşılaştırma LXX II. Krallar (II. Samuel) 21:19'dan alınmaktadır ancak orada 'çulha' *antion* olarak yazılmaktadır. Bu mentinde kullanılan *artion*, konuşma dili şeklidir. Bakın Mavrogordato, age, s. 220.

34 Bu satırlarda bahsedilen olaylar Kitab-ı Mukaddes'in I. Samuel 17.-31. bölümlerinde bulunmaktadır.

Akhilleus'un efsanevi savaşları,
Agamemnon'un güzelliği, korkunç katliam,
akıllı Penelope ve öldürülen talipler,
Odysseus'un Kyklōps'a karşı gösterdiği cesaret,
Bellerophontes'un ateş püsküren Khimaira'yı öldürmesi,
Büyük İskender'in zaferleri, Dareios'un yenilgisi,
Kandakē'nin sarayı ve onun hikmeti,
Brahminler'e ve daha sonra Amazonlar'a seyahati,
bilge İskender'in diğer başarıları,
pek çok cesur hareketleri,
Musa'nın mucizeleri, Mısırlıların belaları,
Yahudilerin ortaya çıkışı, nankörlerin şikayetleri,
Tanrı'nın gazabı, elçinin yalvarması,
Nun'un oğlu Yeşua'nın şanlı hareketleri;
tüm bu sahneleri ve diğer pek çok sahneyi Digenēs
iki yemek odasında tüm görenleri büyüleyen
altın mozaiklerle yaptırtmış.
Evin avlusunda büyük mü büyük, geniş mi geniş
düz bir alan varmış.
Bunun ortasında kutsal şehit Aziz Theodōros adına
muhteşem bir yapı, bir kilise inşa ettirmiş
ve saygı değer babasının naaşını Kappadokia'dan getirerek
kilisenin içine gömmüş ve kabrini, gerektiği gibi,
değerli taşlarla süslemiş.
İşte o zaman olağanüstü genç adam ilk kez kederin ne olduğunu anlamış;
o zamanlar babasının çok hasta ve
ölmek üzere olduğunu öğrenince
hemen Kappadokia'ya gitmiş.
Ailesinin evine yaklaştığında
onu karşılamak için gelenlerin ağladıklarını görmüş,
onlardan babasının yaşamını yitirdiğini öğrenince
giysilerini parçalamış, attan inmiş
ve içeri girip cesede sarılarak ağlarken
şu sözleri sarfetmiş:
"Kalk, babam, en sevdiğin çocuğuna bak,
tek çocuğuna bak, tek bir kelime söyle,
bana öğüt ver ve bana tavsiyede bulun, sessizce benden uzaklaşma!"

Daha sonra derin bir keder içinde
herkesin işiteceği şekilde ve yüksek bir sesle şunları dile getirmiş:
"Neden sen bana, en sevdiğin çocuğuna cevap vermiyorsun?
Neden her zamanki sözlerinle bana bir şeyler anlatmıyorsun?
Eyvah! Kehanet gibi Tanr ı'dan ilham alan ağız susar oldu!
Eyvah! Herkese tatl ı gelen ses duyulmaz oldu!
Gözlerimin ışığı ve onun güzelliği nerede?
Kim ellerini bağladı ve kim gücünü senden aldı?
Kim ayaklarının eşsiz hızına bukağı vurdu?
Kim, babam, senin sonsuz sevgini
benden esirgemeye cesaret etti? Ey adaletsizlik!
Ey bunaltıcı felaket! Ey ac ı ıstırap!
Neden son nefesine kadar hep beni yanına çağırarak
acı ve keder içinde canını teslim ettin?
Bir an bile sesini, o son duanı duymuş olsaydım
ve kollarımda canını teslim etseydin
ne kadar bahtiyar olurdum!
Cesedini kendi ellerimle yıkayabilirdim
ve gözlerini kapayabilirdim, canım babam.
Şimdi herkesten daha perişan bir durumdayım
ve sonsuz ıstırap içimde yaralar açıyor.
Bunu görmektense ölümü tercih ederdim.
Ey ölüm! Neden bu mutlulu ğu bana fazla gördün,
onu hayatta görmek ve beni onun yerine almak yerine?
Neden bu kısacık hayat için adaletsiz olduğunu gösterdin?"
Digenēs bunları söyleyerek ağlarken
taşlar ve onun o harika annesi
kendisiyle birlikte ağlamış diyorlar.
Rahmetli babasına saygı gereği
birkaç gün cenaze töreni yapmışlar.
Daha sonra bu olağanüstü genç adam babasının cenazesi
ile annesini yanına alıp yaşadığı yere geri dönmüş.
Ve böylece Digenēs, babasını ikinci kez, kendi arzusuyla
inşa ettirdiği kilisede büyük bir saygıyla gömebilmiş.
Ve Uç Beyi Akritēs'in annesi oğluyla birlikte orada yaşamış.
Digenēs'in bu olaydan sonra büyük beğeni toplayan hareketlerinden ise

biraz bahsedeceğiz ve size sadece şunu söyleyeceğiz:
Onlar her günlerini bu şekilde mutlu bir şekilde geçirmişler,
olağanüstü genç adam akşam yemeği bitmeden önce sık sık
kithara'yı eline almış
ve kız Sirenler'in ya da tüm bülbüllerin sesinden
daha güzel olan sesiyle bir şarkı söylemiş ve dinleyecileri şaşırtmış.
Sonra ***kithara***'yla bir oyun ezgisi çaldığında
güzel kız kanepeden hızla kalkıyor
ve yere bir ipek kumaş parçası serip üstünde duruyormuş.
Kızın hareketlerini,
kollarını çırpmasını, ezgiyi takip ederek
coşan ayaklarının hoplaya zıplaya yürümesini,
kithara'nın temposuna uyan yılanvari dönüşleri tarif etmem imkânsız.
Balı tatmayanlar tadından anlamazlar,
kızın yüz ifadesinin o muazzam tatlılığını ve
verdiği hazzı da tarif etmek imkânsız.
Masadan kalktıklarında
haz içindeymişler, daha sonra
bu ünlü ve asil gençler sevinç içinde
ve Tanrı'ya şükrederek daha önce
tarif edilen sefa bahçesindeki çayıra gitmişler.
Yalnız her gün tek bir şeye üzülüyorlarmış,
sadece çocuksuz olanların bileceği,
çocuksuzluğun o söndürülmez ve korkunç ateşine.
Bunun için her gün
Tanrı'ya dua etmişler
ve erdemlerinin ilkiyle gurur duymuşlar,
hayırseverlikleri ve sadaka vermelerini kastediyorum.
Ancak Tanrı'nın iradesiyle bu umutları gerçekleşmemiş,
Onlar da sağduyuyla Tanrı'ya şükredip
bu duruma kendi günahlarının neden olduğuna inanmışlar.
Bu arada Uç Beyi Akritēs'in annesi hastalanmış,
dört günün sonunda hiç konuşmamaya başlamış.
Digenēs onun için çok ağlayıp yas tutmuş
ve sonunda annesini de babasıyla aynı kabre koymuş.
Kadın kocasının vefatından sonra beş yıl daha onlarla birlikte
yaşayabilmiş ve bu dünyanın bütün iyi nimetlerinden yararlanmış,

kadınlar arasında saygı değer birisiymiş,
bir zaman güzelliğiyle düşmanlarını büyülemiş,
pek çok kişiyi korkunç esaretten kurtarmış,
şehirlere ve köylere barış getirmiş,
onun vasıtasıyla iyi şeylerin temelleri atılmış,
ilahi yardımla düşmanlığı ortadan kaldırmış
ve her yere mutluluk ve barış getirmiş.
O, Agarēn'in küstahlığını yok eden,
şehirleri yağmalayıp onları devlete katan
bir kök, asil ve güzel bir dal dünyaya getirmiş.[35]
Bu olağanüstü ve asil Akritēs henüz dünyada yokken
Etiyopyalı kabileler[36] serbestçe her yere akınlar düzenlemişler
ve Roma şehirlerini amansızca yağmalamışlar;
kölelerin torunları[37] özgür insanların
saygıdeğer ve asil çocuklarını köle olarak alıp götürmüşler.
Bir bakireden doğan[38] O bizim uğrumuza, kendi iyiliğinden
tüm insanları özgür bırakmış,
düşmanı dosta çevirmesini bilen
bu harika ve şanı büyük nimeti bize bağışlamış ve bu düşmandan
cesaretin tacı, Digenēs Akritēs, Çift Soylu Uç Beyi doğmuş.
Ve o gerçekten düşmandan gelen bir kurtuluş olmuş
çünkü çok iyi şeyler başarmış
ve sonunda tüm esirler, esir olmalarına rağmen,
kötü sahiplerinin efendileri olmuşlar.
Gerçekten de, serbest bırakılan esir yakınları
akrabalarını çok sevindirmiş.
Akritēs'in zamanında, ne savaştan sözetmişler,
ne de ortalıkta savaş söylentileri duyulmuş,

---

35 Bu satırdaki kök ve dal simgeleri Kitab-ı Mukaddes'in İşaya 11. bölümü, 1. satırında bahsedilen Davud'un soyundan çıkan "kök ve dal"ı anımsatmaktadır. Yani yazar Digenēs'in soyunu Davud'un soyuna benzetmektedir.

36 Arap kabileleri.

37 Agarēnler ve Etiyopyalılar isimleri Araplar için kullanılmıştır. Kitab-ı Mukaddes'in Tekvin 16. bölümünde, Araplar'ın İbrahim'in ikinci karısı Hacer'in torunları oldukları açıklanmaktadır. Ancak Hacer bir Mısırlı köledir ve bu yüzden bu satırda 'kölelerin torunları' ifadesi bulunmaktadır. Bkz. E. Jeffreys, age, s. 215.

38 İsa Peygamber.

her yere barış ve büyük bir huzur hakimmiş,
herkes sık sık Tanrı'ya şükrediyormuş
ve herkes Digenēs'i hamisi olarak kabul etmiş,
onu Tanrı ile birlikte kendilerinin en büyük koruyucusu olarak görmüşler.
Ve pek çok kişi onun hükümdarlığında çok mutlu yaşamış,
asırlar boyunca ibadete layık kutsal Teslis'e
hiç usanmadan hamdetmişler.

Sekizinci Kitap: Digenēs'in Ölümü

Haidēs bu yalan dünyanın tüm zevklerini kısıtlar,
korkunç Kharōn ise onları alıp götürür
ve o zevkler bir rüya ve bir gölge gibi akıp gider
ve bu dünyanın tüm zenginliği sanki bir duman gibi yok olup gider,
ölüm de aynı şekilde, o olağanüstü Uç Beyi Akritēs'i yakaladı,
banyo yaptığı yer onun ölümüne neden oldu.
Bir keresinde Emet'ten gelen arkadaşları Akritēs'i ziyaret etmişler;
onlar babasının Ortodoks akrabalarıymış
(çünkü babasının iyi nasihatleri üzerine
akrabalarının çoğu Ortodoks inancını benimsemişler),
hepsi onu ve cesaretini
görmeye can atıyorlarmış.
Eski inançlarını koruyanlardan bazıları
Uç Beyi'nin tavsiyesi üzerine Hıristiyan olmuşlar.
Bu nedenle Akritēs'i ziyarete geldiklerinde
bu koruyucu insan onları büyük bir mutlulukla karşılamış.
Asil ve diğer insanlardan daha üstün oldukları için
Akritēs onlara kendi evine yakın
güzel bir konak tahsis etmiş.
Onlarla birlikte birkaç gün geçirmiş
ve her gün ava çıkarak
pek çok cesur hareketlerde bulunmuş;
arkadaşları onun gücünü ve bitip tükenmez hızını gördüklerinde
ona hayran olmuşlar ve şaşkına dönmüşler
çünkü dünyada ondan daha hızlı hiçkimse yokmuş,
aslan olsun, geyik olsun ya da başka bir vahşi hayvan olsun,
her şey eline düşüyormuş.

Yanında ne köpekleri, ne de hızlı koşan parsları varmış,
at üstünde oturmuyor ve kılıç kullanmıyormuş
elleri ve ayakları onun her şeyiymiş.
Bir gün arkadaşlarıyla banyo yapmak için
sefa bahçesinin ortasına yaptırdığı
o görkemli banyonun hazırlanmasını emretmiş.
Burada Akritēs doktorların tetanos adını verdikleri
çok tehlikeli bir hastalığa yakalanmış.
Acının şiddetinin farkına vararak
arkadaşlarını orada bırakmış,
eve geri dönmüş ve sedirinin üstüne yığılmış,
saygı değer eşini rahatsız etmemek için
kendi ıstırabını ve acısını içine atmış.
Ancak acısı çok şiddetlendiğinde
ve çok acı çekmeye başladığında eşi bunun farkına varmış,
derin bir iç çekerek ona şöyle sormuş: "Efendim,
seni rahatsız eden ve canını yakan acının ne olduğunu bana söylemeyecek misin?
Bu sıkıntının ne olduğunu bana açıklayamaz mısın, sevgilim?
Istırabınla ilgili olarak sessiz kalman beni çok endişelendiriyor,
hastalığını benden saklayarak da canımı benden alıyorsun."
Ancak Digenēs derin iç çekmeleriyle onu daha da üzmüş
(hâlbuki o karısını hiç üzmek istemiyormuş):
"Canım, kemiklerimdeki dayanılmaz acı hariç
bana acı veren ve beni tüketen bir şey yok.
Çünkü bu acı, belimi, böbreklerimi, sırtımı, kemiklerimi ve
bütün sinirlerimi harap etti, artık bu acıya dayanamıyorum.
Hemen birisi ordunun doktorunu çağırsın."
Doktor ertesi gün gelip Digenēs'in nabzını tuttuktan sonra
onun ateş yüzünden güçten düştüğünü anlamış
çünkü hastalık artık onu yeniyormuş.
Doktorun içinden ağladığını sezen bu olağanüstü
adam kendi sonunun geldiğini anlamış ve doktora hiçbir şey
söylemeden ona gitmesini emretmiş.
İç sandık odasında bulunan kızı hemen yanına çağırmış,
eşi de koşarak ona gelmiş.
Digenēs derin bir nefes alıp iç geçirerek şöyle demiş:
"Ah, en sevdiğim kişiden, bu dünyanın tüm neşesinden

ve mutluluklarından ayrılmak ne kadar acı verici!
Önümde otur da sana doya doya bakayım
çünkü sen, seni çok seven beni bir daha göremeyeceksin.
Ve o nedenle ta baştan bize neler olduğunu sana anlatacağım.
Canım ve gözlerimin ışığı, ne senin ailenden
ne de kalabalıktan hiç korkmadan
seni nasıl tek başıma kaçırmaya cesaret ettiğimi hatırlıyor musun?
Gölgeli bozkırda kalabalık bir ordu
bizi ayırmaya çalışmıştı sevgilim
ve ben ise geri çekilmeyenleri ölüme teslim etmiştim.
Senin talimatlarına uyarak, nasıl hiç zarar vermeden
kardeşlerini atlarından aşağı attığımı hatırlıyor musun?
Nasıl tüm çeyizini ebediyen babana terk ederek
sadece seni almaya karar verişimi hatırlıyor musun?
Bu sana duyduğum sonsuz sevgimden dolayıydı, sevgilim,
bunların hepsini seni kazanabilmek için yaptım.
Blattolibadin'de, canım, yılanın pınar başında
seni tek başına yakaladığı zamanı
ve o utanmaz yaratığın sana tecavüz etmeye kalktığını hatırlıyor musun?
Sana yardım etmem için bir çığlık attın
ve onu duyunca ben hemen pınara koştum,
yılanın şekilden şekle girişini hiçe sayarak
onun ateş püsküren başlarını kopardım.
Seni sevdiğim için bütün bunlara cesaret ettim
çünkü seni incitmek yerine ölümü tercih ederdim.
Aynı çayırda, mis gibi ışığım,
aslanın nasıl ben uyuyurken seni parçalamak için
sana doğru atıldığını, senin bağırmanı duyunca
hemen aslana koşup onu öldürerek seni,
sağ salim ve korku dolu güzel eşimi nasıl
onun pençelerinden kurtardığımı hatırlıyor musun?
Ben ***kithara***'mın ritmiyle senin dikkatini dağıtmak isterken,
onun sesini izleyip
bizi zorla ayırmak isteyen İōannakēs'in yandaşları,
haydutlar hiç utanmadan bize saldırmışlardı.
Ancak sen, canım, onlara ne oldu biliyorsun
çünkü ben silahsız olarak onları ölüme teslim ettim.

Tüm bunları ne bu dünyaya ne de bu hayata tercih edemeyeceğim
sevgin için yaptım.
Canım, cesaretlerinden dolayı her yerde ün kazanmış o büyük haydutları
–yaşlı Filopappous'u, Kinnamos'u ve İōannakēs'i–
ve nehirde onlar savaş atları üstünde ve silahlıyken,
nasıl bana ben silahsızken saldırdıklarını hatırlıyor musun?
Onların senin bana doğru geldiğini görünce
beni öldürebilmek için ne kadar uğraştıklarını biliyor musun?
Bana yardım etmek için şöyle bir çığlık attın:
'Birbirimizden ayrılmayalım, sevgilim, cesur ol! dedin.
Bu sözlerden daha çok cesaret alarak onları bozguna uğratıp
yendim ve değneğimle onları yaraladım
ancak onlar bana yalvardıktan sonra canlarını bağışladım.
Bunu sana olan sevgimden dolayı,
güzel eşim ve hep seni kazanmak için yaptım.
Maksimou'yu attan indirdim, yanındakileri yok ettim
ve senin sözlerine itaat ederek geri koştum ve
senin haberin olmadan, gizlice Maksimou'yu öldürdüm.
Senin sevgin uğruna, seni kazanmak için
daha pek çok şeyi başardım canım
ancak hedefime ulaşamadım ve beklentilerimi gerçekleştiremedim
çünkü emin ol ben ölüyorum.
Kharōn, yenilmez olan, beni kesinlikle yeniyor,
Haidēs beni senin büyük sevginden ayırıyor
ve mezar, sevgilim, senin dul kalmandan endişe eden
ve çok acı çeken benim üzerimi örtüyor.
Ama hep arzuladığım kız, senin acılarının hangisi için ağlayayım?
Seni nasıl teselli edeyim? Seni nereye bırakayım, yabancı?
Hangi anne seninle birlikte ağlayacak? Hangi baba sana acıyacak?
Bir şeye ihtiyacın olunca hangi kardeş sana tavsiyede bulunacak?
Bundan sonra hiçkimseden korkmadan yaşamak için
sözlerime kulak ver canım
ve son tavsiyemi bir kenara atma.
Senin dul kalmaya dayanamayacağını biliyorum
ancak ben öldükten sonra ikinci bir kocaya sahip olacaksın
çünkü gençliğin seni bunu yapmaya zorlayacak.
Zenginlik ve şöhrete değil,

140 cesur ve asil bir gence varmaya çalış
ve eskisi gibi, canım, yeryüzünde saltanat süreceksin."
Digenēs bunları ağlayarak söyleyip susmuş.
Eşi ise kalbinde acıyla iç geçirmiş
ve yanakları sıcak gözyaşlarıyla ıslanmış.
145 "Efendim," demiş, "umudum Tanrı
ve saf kutsal anamız, Meryem Ana'dadır;
sonsuza dek senden başka birisi bana sahip olamayacak
ve Tanrı yakında bu korkunç hastalıktan seni kurtaracak."
Kız bunu söyledikten sonra iç sandık odasına gitmiş
150 ve ellerini ve gözlerini doğuya yöneltmiş.[39]
Bütün yeri gözyaşlarıyla ıslatarak
yüce Tanrı'ya şu duayı etmiş:
"Ey Rab, Rabbim, çağların yaratıcısı,
gökleri sabitleştiren, dünyayı kuran
155 ve tüm görünenleri bir emirle yaratan sen,
kendi ellerinle insanoğlunu topraktan
ve her şeyi hiçten yaratan sensin,
sana layık olmayan benim ricamı duy,
alçak gönüllülüğümü gör, acımı duy.
160 Eskiden felçliyi iyileştirdiğin gibi, ey Rahman,
Roma yüzbaşısının kızına yaptığın gibi
ve Lazar'ı dört gün öldükten sonra kabirde dirilttiğin gibi,[40]
şimdi bu ümitsiz genç adamı da iyileştir.
Sen iyi olduğun için benim acıma merhamet et,
165 gözlerinin önünde çok günah işlediysek, ey Söz,
ve senin merhametine hiç layık olmadıysak da,
ey İsa, bu kulunun gençliğine acı.
Fakat Sen merhametli olduğun için acı çeken bir candan bu ricayı
kabul et ve ümidi olmayan bu genç adamı iyileştir.
170 Meleklerin sevinci, benim gözyaşlarımı hor görme,
ey Rahman, benim sürgün hayatıma acı,

---

39 Ortaçağda Hıristiyanlar dua ederken doğuya bakarlarmış, kiliseler de doğuya bakarak inşa edilmiştir.

40 Burada bahsedilen üç olay İncil'de bulunan İsa'nın mucizelerinden bazılarıdır. Birincisi Yuhanna 5'te, ikincisi Matta 8:5-13'te ve üçüncüsü ise Yuhanna 11'de bulunmaktadır.

yalnızlığıma acı ve onu iyileştir.
Aksi takdirde, her şeye kadir yüce Tanrım,
onu sessiz uzanmış yatan bir ceset olarak görmemek için
o pek çok cesur hareketler yapabilmiş ellerini
hareketsiz ve göğsünde çaprazlanmış,
gözlerini kapalı, ayaklarını çekilmiş durumda görmemek için
benim ondan önce ölmemi emret, canımı sana teslim ederim.
Bu kadar büyük bir acı görmeme izin verme,
yaratıcım ve her şeye muktedir Tanrım."
Kadın kalbinde büyük bir acıyla
bu duayı ettikten sonra Uç Beyi Akritēs'e geri döndüğünde,
heyhat, Digenēs'in can çekiştiğini ve sessizce yattığını görmüş.
Bu sonsuz acıya dayanamayarak
ve büyük bir ümitsizlikle genç adamın
üstüne yığılıp orada can vermiş.
Çünkü bu mükemmel kadın daha önce böyle bir keder hiç tatmamış,
o yüzden bu büyük acıya dayanamamış.
Daha sonra bu olağanüstü genç adam eşine bakıp ona eliyle dokunduğunda
(çünkü Digenēs, Tanrı'nın merhametiyle hayatının doruğuna erişmiş)
eşinin aniden vefat ettiğini anlayarak şöyle demiş:
"Her şeyi yöneten Tanrım, sana şükürler olsun; artık ruhum dayanılmaz
acılar çekmeyecek, yoksa eşim buradaki insanların arasında
hep yalnız ve bir yabancı olarak kalacaktı."
Daha sonra kollarını çaprazlayan asil genç
ruhunu Rabb'in meleklerine teslim etmiş,
ve her iki şanlı genç de
sanki daha önce anlaşmışlar gibi, aynı anda yaşamlarını yitirmişler.
Genç saki onların öldüklerini görünce
ağlayarak hemen baş uşağa haber vermiş.
Onlar da aile dışındaki insanlara haber vermişler.
Bu haber her yere yayılmış
ve Doğu'nun ileri gelen adamlarından çoğu hemen oraya gelmişler;
Kharzianēliler, Kappadokialılar ve Koukou Lithoslular,
Podandos'un ünlü adamları, Tarsoslular ve Kara Dağlılar,
Bathyrryakslılarla birlikte Bağdat'tan seçkin adamlar,
asil Babilliler ve pek çok Emetli,

Uç Beyi Akritēs'in cenazesinde bulunmak için hemen hareket etmişler.
Ve öylesine büyük bir kalabalık toplanmış ki
evin dış avlusu ağzına kadar dolmuş.
O andaki kederi, akıtılan gözyaşlarını, ağıtları ve acıların
yoğunluğunu kimin tarif etmeye gücü yeter?
Çünkü herkes kederden çılgına dönmüş,
saçlarını ve sakallarını yolmuşlar ve
şöyle bağırmışlar: "Ey dünya, sarsıl;
tüm dünya ağıt yaksın; ey güneş, sön ve ışınlarını sakla;
ey ay, karar ve bir daha aydınlatma.
Ey tüm rehber yıldızlar, sönün
çünkü bütün dünyada parlayan yıldız
Digenēs Basileios, Çift Soylu Basileios, tüm genç adamların onuru
ile karısı, kadınların övüncü,
aynı anda aniden bu dünyadan göçüp gittiler.
Gelin buraya o büyük cesaretin tüm sevenleri ve arkadaşları,
asil ve cesur Uç Beyi için yas tutunuz;
o güçlü ve herkesi korkutan,
her düşmanı yok eden,
huzur ve sonsuz barış emreden kişi için ağıt yakınız.
Güzellikleriyle böbürlenen ve gençlikleriyle gurur duyan kadınlar
geliniz buraya ve kendi güzelliklerinize için ağlayınız,
çok güzel ve namuslu bir kadın için gözyaşı dökünüz.
Eyvahlar olsun!Bu gördü ğümüz nedir? Dünya üzerinde
parlayan iki ışık zamansız söndü."
İki asilin cenaze törenine katılanlar ağıtlarında bunları
ve bunlara benzer pek çok şey söylemişler.
Cenaze töreninde ilahiler usulen söylendikten
ve evdeki bütün mallar fakirlere dağıtıldıktan sonra
ölüleri saygıyla bir anıta gömmüşler,
ve Trōsis adlı yere yakın bir geçitte
onların kabirlerini inşa etmişler.
Uç Beyi Akritēs'in kabri bir kemer üstüne koyulmuş,
mor mermerden çok güzel bir şekilde inşa edilmiş;
kabri uzaktan, dağ sırtından görülebiliyormuş,[41]

41 242-43 nolu satırlar Eideneirer (1970) tarafından böyle sıralanmaktadır.

onu görenler gençler için hayır duaları etmişler,
kabir yükseklerde olduğu için dünyanın dört bir yanından görülebiliyormuş.
Daha sonra orada toplananlar dağa tırmanmışlar,
ileri gelenler ve liderler kabrin üstüne çelenkler bırakmışlar,
kendilerini tutamayarak ağlamaya
ve kabrin etrafında yürüyerek konuşmaya başlamışlar:
"Cesaretin doruğunun gömüldüğü yeri gel gör,
Digenēs Akritēs'in, Çift Soylu Uç Beyi'nin yattığı yeri gör;
ebeveyninin tacı, bütün genç adamların şan ve şerefi,
Romalıların çiçeği, imparatorların övüncü,
asillerin ışığı ve aslanların ve tüm vahşi hayvanların
korkulu rüyasının yattığı yeri gör.
Eyvahlar olsun!Böyle bir cesarete ne oldu?
Tanrım, nerede o güç, o cesaret nerede
ve yalnızca adının yarattığı o eşsiz korku nerede?
Çift Soylu Uç Beyi'nin adı duyulduğunda
herkes paniğe ve büyük bir korkuya kapılırdı;
Tanrı'nın asil gence o kadar çok lütufta bulunmuştu ki
sadece kendi adı bile düşmanlarını yenmeye yeterdi.
Bu olağanüstü genç adam ava çıksa,
tüm vahşi hayvanlar bataklıkta saklanırdı.
Ancak şimdi o küçük bir kabirde
hareketsiz, hiçbir şey yapamadan yatıyor.
Bu güçlü adamı bağlamaya kim cesaret etti?
Yenilmez bu adamı yenmeye kimin gücü yetti?
O bütün insanlara acı veren ve çok yıkıcı olan ölümdür,
ve herkesi götüren üç kez lanetlenmiş Kharōn'dur,
ve o doymak bilmez Haidēs'tir; işte insanı öldüren bu üçlüdür.
Merhametsiz olan, her yaşı ve tüm güzelliği
bozan ve tüm şöhreti yıkan işte bu üçlüdür.
Onlar genç adamların canlarını bağışlamazlar,
yaşlılara saygı göstermezler, güçlülerden korkmazlar,
zenginlere saygı göstermezler, güzelliğe acımazlar ancak onu toza,
kötü kokan kil ve küllere dönüştürürler.
Onlar şimdi de o olağanüstü Uç Beyi'ni aldılar,
mezar onu tutuyor, toprak onu bozuyor
ve eyvah, kurtlar onun o güzel bedenini yiyorlar,

Haidês onun o güzel kar beyazı tenini buruşturuyor.
Ve bu başımıza gelenlerin nedeni nedir?
Adem'in günahı ve Tanrı'nın kararıdır.[42]
Ancak ey Rabbim ve Tanrım, neden o kadar genç,
o kadar yakışıklı ve öylesine tatlı böyle bir askerin
ölmesine izin verdin de sonsuza dek yaşamasına izin vermedin?
Fakat Davud[43] dedi ki "Yaşayan ama ölümü görmeyen
yoktur çünkü hayat fanidir
görülenler de fanidir ve şöhret boştur."
Ey İsa, gençliğin çiçeği ve cesurların şanı,
var mı dünyada ölenlerin arasında bunun gibisi?
Ey İsa, o bir kez daha yaşasın, aklını da beraberinde getirsin,
yine onu değneğini savururken görelim
ve hemen ölelim ve hayatta hiçkimse kalmasın.
Eyvahlar olsun!Bu yalan dünyan ın bütün iyi şeylerine yazıklar olsun,
sevince yazık, neşeye yazık, tüm gençlere yazık;
günah işlenip tövbe etmeyenlere, gençliğine güvenenlere
ve gücüyle gurur duyanlara yazıklar olsun."
Tüm bunları ve bunlara benzer şeyleri ağlayarak
söyleyen, asil ve kutsal naaşların kaldırılmaları için orada
toplananlar evlerine geri dönmüşler.
Ancak ey her şeyin hakimi ve yaratacısı İsa,
asil doğmuş ve çok sevilen bir dal olan Basileios'u
ve onunla birlikte çiçek gibi olan güzel eşini
ve tüm Ortodoks inancını sevenleri ve bu inançla yaşayanları,
insanların ruhlarını yargılamak için dünyaya geri geldiğin zaman,
ey İsa, onları sev ve onları zarar görmekten koru
ve onları koyunlarla birlikte sağ eline koy.[44]
Ve Seninle yaşamayı ümit eden bize ise
senin o temiz ve yüce adını,

---

42 Hıristiyan inancına göre cennet bahçesindeyken Âdem'in Tanrı'nın emrine uymaması bu dünyaya ölümü getirmiştir.

43 Zeburlar, 88:49.

44 Kıyamet Günü'nde keçilerin (lanetlilerin) koyunlardan (kurtarılanlardan) ayrılması, İncil, Matta 25:31-33'te yer almaktadır.

310 Babayla Oğlunu ve Kutsal Ruhu,
Teslisi ve aynı şekilde tüm kutsal olan şeyleri
ebediyen övebilmemiz için güç ver
ve düşmanlarımızdan bizi koru.

ŞAHIS ADLARI

Âdem (Ἀδάμ) 8.282 – Âdem; ilk insan. Bkz. Kitab-ı Mukaddes, Tekvin 1:26-5:5.

Agamemnōno (Ἀγαμέμνων) 7.86 – *İlyada*'da bir kral ve Yunanlıların lideri. Truva savaşından evine geri dönünce karısı tarafından öldürülmüştür. Bkz. *Odysseia*, XI. kitap.

Agarēne (Ἀγαρηνοί) 1.26, 7.202 – Kitab-ı Mukaddes'te İsmail'in annesi ve İbrahim'in hizmetçisi ve ikinci karısı olan Hacer'in "oğulları," yani Araplar. Bkz. Kitab-ı Mukaddes, Tekvin 16:1-16, 21:8-21.

Akhilleus (Ἀχιλλεύς) 4.27, 7.85 – Aşil; *İlyada*'nın baş kahramanı ve ideal savaşçı sembolü.

Akritēs (Ἀκρίτης) 2.48, 3.105, 3.339, 4.1, 4.2, 4.53, 4.104, 4.323, 4.844, 4.914, 4.963, 4.1007, 4.1010, 5.12, 5.15, 5.169, 5.187, 6.1, 6.190, 7.1, 7.156, 7.189, 7.205, 7.214, 7.221, 8.5, 8.7, 8.15, 8.18, 8.34, 8.182, 8.208, 8.240, 8.250.

Amazonlar (Ἀμαζών) 6.387, 7.92 – Eski Yunan mitolojisinde kadınlardan oluşan savaşçı bir kabile.

Ambrōn (Ἄμβρων) 1.285, 4.37 – Emir'in büyük babası; muhtemelen Pavlikilere ara sıra destek veren ve 863 yılında Porson savaşında öldürülen Malatya Emiri Ömer. Bkz. Vasiliev, 1935, s. 249-56; Grégoire, 1929/30, s. 335-57; Huxley 1975.

Antakinos (Ἀντάκινος) 4.57 – İmparator Basileios tarafından sürgün edilen Digenēs'in büyükbabası.

Antiokhos (Ἀντιόχος) 5.260 – Toros Dağları'nda Persler (Türkler?) tarafından öldürülen Bizanslı bir general ve Aplorrabdēs'in kızını kaçıran oğlanın babası. Antakya (Ἀντιόχεια) şehrinin adından türetilen ve XI. yüzyılda ortaya çıkan askeri soylular sınıfına mensup bir ailenin soyadı. Bkz. *ODB* I, s. 118-19.

Apelatai (Ἀπελάται) 4.965, 4.970 - (tekil ἀπελάτης) *Apelatai* sözcüğü IV. ile X. yüzyıllar arasında Bizans kaynaklarında haydut, sığır hırsızı ya da özel asker anlamında kullanılmaktadır. Bkz. Cappel, 1991, "Apelatai".

Aplorrabdēs (Ἀπλορράβδης) 5.67 – Meferke'nin Emiri, 976 yılında Meferke'nin Emiri Ebu Tağlib (ابو تغلیب) ya da IX. ve X. yüzyıllarda Malazgirt'in Ebu'l-Verd (ابو ورد) adlı iki emirinden biri olabilir. Bkz. Mavrogordato, s. 146; Bartikian, 1966, s. 147-52.

Arap(lar) (Ἀράβιος, عرب) 1.48, 1.217, 1.288, 2.99, 2.154, 2.155, 2.158, 2.256, 5.159, 5.179, 5.200, 5.274.

Asurlular (Ἀσσυρίοι) 3.150 – Kral Neeman'ın tebaası.

Babilliler 8.207 – Iraklılar.

Basileios (Βασίλειος) 1.2, 1.26, 2.48, 4.49, 4.66, 4.75, 4.109, 4.323, 4.1088, 6.190, 7.1, 8.220, 8.302 - Digenēs'in adı.

Basileios (Βασίλειος) 4.54, 4.974 – İki Bizans imparatorunun adı. Bu eserde yer alan Basileios adlı imparator ya I. Basileios (hükümdarlığı 867-886) ya da II. Basileios Bulgaroktonos ("Bulgarları öldüren"; hükümdarlığı 976-1025) ile özdeşleştirilebilir. Bkz. Kalonaros, 2. cilt s. 67-68; Mavrogordato, s. lxxxii.

Bellerophontes (Βελλεροφόντες) 7.89 – Eski Yunan mitolojisinde kanatlı at Pegasos'un yardımıyla Khimaira canavarını yenen kahraman.

Brahminler (Βραχμᾶνες) 6.386, 7.92 – Büyük İskender'in seferleri sırasında ziyaret ettiği Hint âlimler.

"çift soylu" (=Διγενής) 2.48, 2.291, 3.105, 3.339, 4.50, 4.323, 4.1010, 6.1, 7.1, 7.214, 8.220, 8.250, 8.258.

Dareios (Δαρεῖος) 7.90 – Büyük İskender'in yendiği Pers İmparatoru III. Darius (M.Ö. 380-330).

Davud (Δαβίδ) 7.71, 7.80, 7.83, 8.286 – Tevrat'ta İsrail Krallığı'nın ikinci ve en büyük kralı ve Zeburların yazarı. Bkz. Kitab-ı Mukaddes, I. Samuel 16:1 - I. Krallar 2:11.

Delila (Δαλιδά) 2.200 – Tevrat'ta güçlü kahraman Samson'a ihanet eden kadın. Bkz. Kitab-ı Mukaddes, Hâkimler 16:4-22.

Dēmētrios (Δημητρίος) 1.29, 6.701 – Selanikli askeri bir aziz ve sık sık Aziz Geōrgios ile birlikte tasvir edilen bir aziz. Bkz. *ODB* I, s. 605-06.

Digenēs (Διγενής) 2.48, 3.105, 3.339, 4.50, 4.55, 4.187, 4.255, 4.300, 4.323, 4.951, 4.987, 4.1010, 4.1012, 6.1, 7.1, 7.99, 7.147, 7.154, 7.157, 7.191, 7.214, 7.225, 8.48, 8.55, 8.63, 8.142, 8.182, 8.190, 8.220, 8.250.

Deylemi (Διλεμίτης) 1.47, 1.154 – Hazar Denizi'nin güneybatısında bulunan bir Arap emirliğinde yaşayanlar. XI. yüzyılda Deylam Emirliği, Bizans sınır bölgesine yayılmaya başlamıştır. Bkz. Hodgson, 1. cilt s. 494-95; *EI*, 2. cilt s. 189-194.

Doukas ailesi (Δουκάς) 1.267, 4.43, 4.59,4.325 – Destanda Emir'in karısının annesinin ailesi. Bizans İmparatorluğu'nda büyük topraklara sahip olan Doukaslar, X. yüzyılda önem kazanmaya başlamış bir ailedir; XI. yüzyılda bu büyük mülke sahip olan aileden generaller ve valilerin çıktığı görülmektedir. Bkz. Ostrogorsky s. 316, 342, 344, 348-50; *ODB* 1, s. 655-56.

Doukas (Δουκάς) 6.13, 6.414 – General ve Digenēs'in karısının babası.

Erōs (Ἔρως) 3.1, 3.2, 3.8, 3.45, 3.77 – Eski Yunan mitolojisinde aşk tanrısı. Daha sonra Hıristiyan edebiyatında Erōs aşkın simgesi olarak kullanılmıştır. VI. yüzyıl Bizans şairi Paulos Silentarios, Erōs'un zulmünden ve onun kanundan güçlü olmasından yakınmıştır. XII. yüzyıl Bizans yazarı Eustathios Makrembolitēs, *Hysimine ve Hysminias* adlı romanında Erōs'un zaferini tasvir etmiştir. Bkz. *ODB* 1, s. 727.

Etiyopyalılar (Αἰθίοπες) 1.33, 4.969, 5.223, 7.206 – Klasik Yunan ve Bizans edebiyatında tüm zenciler için kullanılan terim. Bkz. *ODB* II, s. 733.

Filopappous (Φιλοπαππούς) 4.33, 6.122, 6.210, 6.215, 6.222, 6.223, 6.273, 6.283, 6.296, 6.300, 6.332, 6.364, 6.390, 6.423, 6.430, 6.447, 6.449, 6.456, 6.472, 6.479, 6.509, 6.548, 6.558, 6.561, 6.592, 6.620, 8.105 – *Apelatai*'nin lideri. Bu ad belki I. ve II. yüzyıllarda Kommagene Devleti'nin idarecileri olan Filopappos ailesini tanımlamaktadır. Bkz. Grégoire 1932, s. 317-20.

Geōrgios (Γεωργιός) 1.24, 6.700 – Askeri bir aziz ve Bizans sanatında en sık tasvir edilen aziz. Bkz. *ODB* II, s. 834-35.

Golyat (Γολιάθ) 7.74, 7.79, 7.82 – Tevrat'ta Davud'un yendiği Filistinli dev. Bkz. Kitab-ı Mukaddes, I. Samuel 17:1-54.

Hektōr (Ἕκτωρ) 4.27 – Truva Savaşı'nda adı geçen efsanevi Truvalı bir prens. Hektor, Aşil tarafından öldürülmüştür.

Hōmēros (Ὅμηρος) 4.27 – Eski Yunanlı şair ve yazar; *İlyada* ve *Odysseia*'nın yazarı.

Hüsrev (Χοσρόης) 4.912 – İranlı iki Sasani kralın adı, I. Hüsrev (531-578/79) ve son Sasani hükümdarı II. Hüsrev (590-627).

Iōannakēs (Ἰωαννάκης) 4.33, 6.121, 6.211, 6.236, 6.249, 6.351, 6.396, 6.415, 6.450, 6.548, 6.620, 8.98, 8.105 – *Apelatai*'nin en küçüğü ve Filopappous'un oğlu.

İskender (Ἀλέξανδρος) 4.29, 6.386, 7.90, 7.93 – Makedonyalı İskender, yani Büyük İskender (MÖ 356-323).

İskit (Σκύθος) 1.27 – Eski Yunan tarihçisi Herodot'un eserinde yer alan ve Karadeniz'in kuzeyinde yaşayan göçebe bir halk (Bkz. Herodotos, IV. kitap). Bizans edebiyatında ise herhangi bir göçebe halk.

İsmaililer (Ἰσμαηλίτες) 1.26 – "İsmailoğulları," yani Araplar. Bkz. Kitab-ı Mukaddes, Tekvin, 21:18-21.

Kandakē (Κανδάκη) 7.91 – Büyük İskender'i baştan çıkaran efsanevi bir kraliçe.

Karoēs (Καρόης) 1.285, 4.37 – Emir'in Arap dayısı ya da dayıları. Belki Malatya Emiri'nin müttefiği ve Pavliki lideri Karbeas olabilir. Bkz. Grégoire 1929/30, s. 329-30; Alexiou 1979, s. 27-28; Lemerle 1973, 113-15.

Kharōn (Χάρων) 8.2, 8.125, 8.269 – Eski Yunan mitolojisinde ölüleri Styks Nehri'nin öbür tarafında ahirete götüren kayıkçı; Kharōn'un ücretini ödeyebilmek için ölülerin ya gözlerinin üstüne ya da ağızlarının içine para konulurdu. Bizans edebiyatında, Azrail gibi ruhların toplayıcısı. Bkz. *ODB* I, s. 414.

Khimaira (Χίμαιρα) 7.89 – Eski Yunan mitolojisinde Bellerophontes tarafından öldürülen mitolojik bir canavar.

Khrysobergēs (Χρυσοβέργης) 1.284 – "Altın değnek"; Emir'in babası. X. ve XI. yüzyıllarda Bizanslı soylu bir ailenin soyadı. Bkz. *ODB* I, s. 450-51. Belki de 878/79 yılı civarında

ölen Pavliki lideri Khrysokheir (altın el) olabilir. Bkz. Mavrogordato, s. lxiii-iv; Huxley 1974, s. 319-23; Lemerle 1973, s. 110-13.

Kyklōps (Κύκλωψ) 7.88 – *Odysseia*'da Odysseus tarafından öldürülen tek gözlü bir dev. Bkz. *Odysseia* IX. Kitap.

Kinnamadēs (Κινναμάδης) 1.266, 4.54 – Emir'in karısının babasının ailesi. Bu aile XI. ve XII. yüzyıllarda tanınmaktadır. Bkz. Beck, s. 86; Kalonaros, 1. cilt s. 36.

Kinnamos (Κίνναμος) 4.33, 6.122, 6.211, 6.235, 6.255, 6.262, 6.263, 6.265, 6.396, 6.473, 6.489, 6.518, 6.548, 6.620, 6.622, 6.630, 8.105 – *Apelatai*'den biri ve Filopappous'un oğlu.

Kōnstantinos (Κωνσταντίνος) 1.131, 4.103 – Emir'in karısının beş kardeşinden en küçüğü.

Kōnstantinos (Κωνσταντίνος) 1.267 – Konstantinos Doukas, Emir'in karısının atalarından biri.

Lazar (Λάζαρος) 8.162 – İncil'de İsa'nın ölümden diriltiği adam. Bkz. Kitab-ı Mukaddes, Yuhanna 11:1-44.

Leandros (Λέανδρος) 6.549, 6.620, 6.622, 6.628 – *Apelatai*'lerden biridir.

Maksimou (Μαξιμοῦ) 6.375, 6.385, 6.386, 6.388, 6.390, 6.392, 6.424, 6.426, 6.444, 6.446, 6.452, 6.454, 6.469, 6.546, 6.550, 6.552, 6.556, 6.557, 6.560, 6.564, 6.569, 6.578, 6.583, 6.584, 6.587, 6.590, 6.609, 6.644, 6.678, 6.684, 6.685, 6.711, 6.713, 6.734, 6.751, 6.756, 6.762, 6.764, 6.771, 6.778, 6.781, 6.786, 6.797, 8.118, 8.120.

Melanthia (Μελανθία) 5.68 – Aplorrabdēs'in karısı. Eski ve ortaçağ Yunan romanlarında yaygın kullanılan bir ad. Bkz. Kalonaros, 1. cilt, s. 142.

Melimitzēs (Μελιμίτζης) 6.428, 6.438, 6.472, 6.479, 6.490, 6.503 – Ermeni Prens Melias olabilir, Ermenice Mleh-Mets "Büyük Mleh" (Mlyh Myj, ö. 934); bazen Lykandos kasabasının hükümdarı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bkz. Adontz, s. 30; Grégoire 1933, s. 64, 66-69; *ODB* II, s. 1334.

Meryem (Μαρία) 3.177, 4.157, 8.146 – Meryem Ana, İsa'nın annesi.

Mısırlılar (Αἰγυπτίοι) 7.95.

Moursēs Karoēs 2.75 – Bkz. "Karoēs".

(Μουρσῆς Καρόης)

Mousour (Μουσούρ) 5.168, 5.170, 5.203, 5.216, 5.219, 5.261 – Digenēs'in öldürdüğü Arap haydut.

Muhammed (Μωάμετ) 1.287 – Muhammed Peygamber.

Musa (Μωσῆς) 7.95 – Musa Peygamber.

Müslüman(lar) (Σαρακηνός) 1.152, 1.155, 1.184, 1.216, 1.222, 2.166.

Neeman (Νεεμάν) 3.152 – Meçhul Müslüman bir evliya. Ortodoks inancına göre Neeman adlı bir adam, çarmıhı taşırken bir mendille İsa'nın yüzünü silmiştir ve yüzünün imgesi mendil üzerinde kalmıştır. Bu mendil 944 yılında İstanbul'a getirilmiştir. Ancak *Digenēs Akritēs*'te, Neeman

Hıristiyan değil, Müslümandır ve Müslümanların bu mendile saygı gösterdiklerine dair hiçbir kayıt yoktur. Bkz. Grégoire 1931, s. 486-90; Cameron 1981; Huxley 1974, s. 324.

Odysseus (Ὀδυσσεύς) 4.260, 7.88 – *Odysseia*'nın gezgin ve kurnaz kahramanı.

Panthia (Πανθία) 1.284 – Emir'in annesi.

Penelope (Πηνελόπη) 7.87 – Odysseus'un, kocasını uzun zaman bekleyen karısı.

Persler (Πέρσοι) 4.976, 5.259 – XII. yüzyılda yazılan şiirlerde bu terimle Türkler kastedilmektedir.

Peygamber (Προφήτης) 1.102, 1.307, 2.57, 2.70, 3.138 – Muhammed.

Romalı(lar) (Ῥωμαῖος) 1.189, 1.265, 1.332, 2.23, 2.60, 2.72, 2.97, 3.157, 4.47, 4.51, 4.292, 4.972, 8.252 – Bizanslı(lar).

Samson (Σαμψών) 2.200, 4.24, 4.25, 7.63 – Tevrat'ta Delila tarafından ihanete uğrayan güçlü kahraman. Bkz. Kitab-ı Mukaddes, Hâkimler 13:1-16:31.

Saul (Σαούλ) 7.83 – Tevrat'ta İsrail kabilelerinin ilk kralı. Bkz. Kitab-ı Mukaddes, I. Samuel 9-31.

Siren (Σειρήν) 4.262, 7.162 – Eski Yunan mitolojisinde Sirenler'in güzel şarkıları gemiciler ile gemilerini kayalara yönlendirmiştir. Bkz. *Odysseia* XII. Kitap.

Theodōros (Θεοδῶρος) 7.104– Theodōros isimli iki aziz 1.21, 4.477, 4.907, 6.700 - IV. yüzyılda şehit edilen "askeri azizler" Theodōros Stratēlatēs (general) ve Theodōros Tērōn (acemi er). Bkz. *ODB* III, s. 2047, 2048-49.

Trōglodyt (Τρωγλοδύτ) 1.48 – *Herodot Tarihi*'nde kuzey Afrika'da yeraltında yaşayan bir halk (Bkz. Herodotos, IV. kitap). *Digenēs Akritēs*'te mağaralarda ve yeraltında yaşayan Kapadokyalılar.

Türkler (Τοῦρκος) 1.45 – Emir'in seçkin askerlerinden bir grup.

"uç beyi" (= Ἀκρίτης) 1.2, 2.48, 3.106, 3.339, 4.1, 4.53, 4.54, 4.66, 4.104, 4.323, 4.844, 4.914, 4.963, 4.1010, 4.1089, 5.12, 5.169, 5.201, 6.1, 6.190, 7.1, 7.43, 7.156, 7.189, 7.214, 8.5, 8.14, 8.182, 8.208, 8.224, 8.240, 8.250, 8.258, 8.277.

Yahudiler (Ἰουδαῖοι) 7.96.

Yeşua, Nun oğlu (Ἰησοῦ) 7.98 – Tevrat'ta Musa'nın halefidir ve onun vefatından sonra İsrailoğullarının lideri olmuştur. Askeri liderlerin ilk örneği. Bkz. Kitab-ı Mukaddes, Yeşua 1:1-24:29.

YER ADLARI*

Abasgia (Ἀβασγία) 4.905 – Abhazya.

Abydos (Ἄβυδος) 2.77 – Çanakkale'ye yakın bir şehir; Bizans döneminde Abydos önemli bir gümrük kapısı ve deniz üssüydü. Bkz. *ODB* I, s. 8-9.

Afrikē (Ἀφρική) 2.78 – Tefrikē (Τεφρική), al-Abruq/al-Abriq (الابرق), bugünkü Divriği; 878 yılına kadar Pavliki asilerinin merkezi. Bkz. *ODB* III, s. 2025.

Amorion (Ἀμόριον) 1.8, 1.295 – Emirdağı'na yakın bir şehir ve VII. yüzyıldan itibaren Anatolikon *thema*'sının başkenti; 832 yılında Abbasi halifesi el-Mutasim tarafından tahrip edilmiştir. Bkz. *ODB* I, s. 79-80.

Anatolikon (Ἀνατολικόν) 1.265 – Orijinal Bizans *thema*'larından en büyüğü ve en önemlisi. VIII. yüzyılda batı bölgeleri ayrılarak Thrakesion *thema*'sı, daha sonra IX. yüzyılda doğu bölgelerinden Kappadokia ve Seleukia *thema*'ları kurulmuştur. Bkz. *ODB* I, s.89-90.

Ankyra (Ἄγκυρα) 1.11, 2.77 – Ankara.

Arabistan (Ἀραβία) 5.25, 5.160.

Armenia (Ἀρμενία) 1.7 – Ermenistan.

Babil (Βαβυλών) 1.6, 4.967 – Eski Mezopotamya'nın en önemli şehirlerinden biri.

Bağdat (Βαγδᾶ) 1.278, 4.968, 8.206 – 750'den 1258'e kadar Abbasi halifelerinin başkenti (بغداد).

Bathyrryaks (Βαθυρρυάξ) 8.206 – Armenikaion *thema*'sının ordusunun toplanma yeri. Bkz. Jeffreys 1998, s. 389.

Blattolibadin (Βλαττολιβάδιν) 5.165, 8.81 – Baltolibas, Pyramos (Ceyhan) Nehri'nin her iki tarafında bulunan bataklık bir bölge. Bkz. Jeffreys 1998, s. 397-98.

Dyskolos (Δύσκολος) 1.89 – Zor; Toros Dağları'ndaki bir geçit. Bkz. Kalonaros, 2. cilt, s.6.

Emet (Ἔμετ) 8.7, 8.208 – Amida (Ἀμιδα), bugünkü Diyarbakır. Bkz. Karolidis, s. 243.

Fırat (Εὐφράτης) 4.994, 4.1006, 6.727, 6.804, 7.7.

Geenna (Γέεννα) 3.197 – Cehennem; İncil'de kullanılan ad. Geenna adı İbranice yer adı Gey ben-Hinnom'dan (גיא בן הינום, "Hinnom oğlu vadisi") türetilmektedir. Bizans edebiyatında

* Ermenistan, Suriye, Kapadokya gibi ülke ve bölgelerin Bizans dönemindeki sınırları ile günümüzdeki sınırları arasında önemli farklar vardır. Bu nedenle, destan içinde bu bölgelerin Yunanca isimleri verilmiştir.

Geenna, Şeytan ve iblislerinin yer altında yaşadıkları yerdir ve günahkârların Kıyamet Günü'nden sonra ebedi cezalandırma yeridir. Hıristiyan cehennem kavramı için bkz. Kitab-ı Mukaddes, Vahiy 20.

Haidēs (Ἅιδης) 2.90, 2.278, 3.74, 4.678, 8.1, 8.126, 8.270, 8.280 – Cehennem; eski Yunan mitolojisinde Haidēs yeraltındaki dünyanın hükümdarı ve Zeus ile Poseidon'un kardeşidir. Bizans edebiyatında Haidēs terimi ya ölülerin Kıyamet Günü'ne kadar toplandığı yeri tasvir etmek için ya da ölümün kendisi için kullanılmaktadır. Eski Yunanlıların ahiret kavramı için bkz. *Odysseia* XI. kitap.

Heksakomia (Ἑξακωμία) 2.78 – "Altı Kasaba"; X. yüzyılda kısa bir dönemde *strategos*'un merkezi olmuştur. Bkz. Oikonomides 1992, s. 391.

Hērakleia (Ἡράκλεια) 1.50, 1.294, 4.41 – "Herkül'ün Kasabası"; bugünkü Ereğli. Bkz. *ODB* II, s. 915.

İkonion (Ἰκόνιον) 1.8, 1.295, 4.1043 – Konya; 1084'ten sonra Selçukluların başkenti.

Kappadokia (Καππαδοκία) Kapadokya; 1.7, 1.57, 3.248, 4.42, 7.106, 7.112, 8.204.

Kara Dağ (Μαῦρον Ὄρος) 8.205 – Antakya'nın arkasında bulunan dağlık bir bölge.

Khalkourgia (Χαλκουργία) 5.237, 5.257 – "Tunç İşletmesi"; Suriye'ye yakın bir yer ve belki de bir maden bölgesi. Bkz. Alexiou 1979, s. 23.

Kharzianē (Χαρζιανή) 1.6, 1.57, 4.41, 8.204 – Ya bugünkü Erzurum'un civarında bulunan, Ermenice Khordzean (Qorjyan) adlı bir idare bölgesi ya da Kharsianon (Χαρσιανόν) adlı Bizans *thema*'sı. Bartikian 1968, s. 295-99; Trapp 1971; Khorenats'i 1978, s. 410.

Koukou Lithos (Κουκουλίθος) 8.204 – "Kapüşonlu Taş"; bu yer adından Göreme etrafında bulunan kapüşona benzer kayalardan bahsedildiği anlaşılmaktadır: κουκούλα, "kapüşon"; λίθος, "taş, kaya". Bu nedenle, Göreme yöresi kastedilmiş olabilir. Bkz. Wood 1958, s. 91-93.

Kufa (Κοῦφερ) 1.293, 4.39 – Al-Kūfa (الكوفة), Irak'ta bulunan Kufe şehri.

Lakkopetra (Λακκοπέτρα) 2.101, 2.140 – "Oyuk Taş"; yeri meçhuldür ancak Orta Toros Dağları ve Parnadros arasındaki "Beyaz Kaya" adlı bir yer olabilir. Bkz. Kalonaros, 1. cilt s. 47.

Meferke (Μεφερκέ) 5.66 – Martyropolis (Μαρτυροπόλις); Mayyâfâriqîn (ميافارقين); bugünkü Silvan. Emir Aplorravdēs'in merkezi. Bkz. *ODB* II, s. 1309.

Mellokopia (Μελλοκοπία) 3.66 – Niğde civarında eski Nazianos şehrine yakın "Malakopea" adlı bir yer ve 863 Porson Savaşı'nın yapıldığı yer olabilir. Bkz. Grégoire 1929/30, s. 338; Alexiou 1979, s. 23.

Mısır (Αἴγυπτος) 3.155.

Panormos (Πάνορμος) 1.101 – Romalı coğrafyacı Diodoros Siculus'un coğrafya eserlerinde bugünkü Cidde'nin adı. Bkz. Diodorus Siculus 3.38.33.

Podandos (Ποδανδός) 8.205 – Toros Dağları'nın en önemli geçidi olan

"Kilikya Kapıları" (Πύλαι Κιλικίας), bugünkü Gülek Boğazı'nın en önemli şehri. Bkz. *ODB* I, s. 464.

Rakhab (Ῥαχάβ) 3.50, 3.63, 3.111 – Emir'in geldiği şehir; ya Şanlıurfa ya da onun 150 km güneyindeki Suriye'nin Ar-Raqqah şehri (الرقة). Bkz. Karolidis 1905/06, s. 222, 227-28; Alexiou 1979, s. 18.

Roma toprakları (Ῥωμανία) 1.51, 1.124, 1.306, 2.3, 2.4, 2.63, 2.100, 2.191, 3.15, 3.52, 3.64, 3.104, 3.135, 3.140, 3.149, 3.202, 3.233, 3.239, 3.247, 4.40, 4.1025, 5.81.

Smyrna (Σμύρνη) 1.11, 2.76 – İzmir.

Syria (Συρία) Suriye; 1.5, 1.100, 1.152, 1.277, 1.290, 1.293, 1.336, 2.50, 2.55, 2.79, 2.81, 2.84, 2.127, 2.166, 2.229, 3.16, 4.23, 4.39, 5.24, 5.76, 5.238 – Emir'in memleketi.

Taranta (Τάραντα) 2.78 – Kayseri - Malatya yolundaki bir hisar; IX. yüzyılda bu hisar Pavlikilerin ellerindeydi. Bkz. Jeffreys 1998, s. 397.

Tarsos (Ταρσός) 4.968, 8.205 – Tarsus; bkz. Bosworth 1992.

Trōsis (Τρῶσις) 6.117, 6.406, 8.238 – "Yaralanma"; Kahramanmaraş ile Samsat arasındaki eski Turus/Truş, bugünkü Kuyulu Köyü olabilir. Bkz. Grégoire 1931, s. 499-503.

Zygos Dağları (Ζυγός) 5.259 – Orta Toros Dağları. Bkz. Jeffreys 1998, s. 398.

KAYNAKLAR

Abulafia, David ve Nora Berend (der.), *Medieval Frontiers: Concepts and Practices*, London: Ashgate Publishing, 2002.

Achilles Tatius, S. Gaselee (çev.), The Loeb Classical Library, Londra: Harvard University Press, 1984.

Adams, Douglas Q., *Essential Modern Greek Grammar*, New York: Dover, 1987.

Adontz, N., "Les Fonds Historiques de L'epopée Byzantine Digénès Akritas", *Byzantinische Zeitschrift*, sayı XXIX, 1930, s. 198-227.

Aland K. ve diğer (der.), *The Greek New Testament*, Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1994.

Alexiou, Margaret B., "Charon", *ODB.*, cilt I, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 414.

Alexiou, Margaret B. ve Ihor Ševčenko, "Hades", *ODB.*, cilt II., Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 891.

Alexiou, Stylianos (Ἀλεξίου), *Ἀκριτικά*, İraklio, 1979.

_____ *Βασίλειος Διγενὴς Ἀκρίτης καὶ Τὸ Ἄσμα τοῦ Ἀμιούρη*, Atina, 1985.

_____"Digenes Akrites: Escorial or Grottaferrata? An Overview", *Digenes Akrites: New Approaches to Byzantine Heroic Poetry*, Roderick Beaton ve David Ricks (der.), Centre for Hellenic Studies, King's College London Publications 2. London: Variorum, 1993, s. 15-25.

_____ *Δημώδη Βυζαντινά*, Atina, 1997.

Angold, Michael, "The Wedding of Digenes Akrites: Love and Marriage in Byzantium in the Eleventh and Twelfth Centuries", *Ἡ Καθημερινὴ Ζωὴ στο Βυζαντιό*, Atina: Kentro Byzantinōn Ereunōn, 1989, s. 201-15.

Armstrong, A.H. (der.), *The Cambridge History of Later Greek and Early Medieval Philosophy*, Cambridge: Cambridge University Press, 1967.

Baldwin, Barry, "The Description of Agamemnon in Digenes Akrites", *Byzantine and Modern Greek Studies*, sayı 12, 1988, s. 279-81.

Baldwin, Barry, Alexander Kazhdan, Robert S. Nelson, Nancy Patterson Ševčenko, "Gregory of Nazianzos", *ODB.*, cilt II, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 880-82.

Bartikian, Hratch, "Armenia and the Armenians in the Byzantine Epic", *Digenes Akrites: New Approaches to Byzantine Heroic Poetry*, Roderick Beaton ve David Ricks (der.), Centre for Hellenic Studies, King's College London Publications 2. London: Variorum, 1993, s. 86-92.

_____ "Notes Sur L'épopée Byzantine Digenis Akritas", *Revue des Etudes Arméniennes*, sayı 3, 1966, s. 147-176.

Beaton, Roderick, *The Medieval Greek Romance*, Cambridge: Cambridge University Press, 1989.

Beaton, Roderick ve David Ricks (der.), *Digenes Akrites: New Approaches to Byzantine Heroic Poetry*, Centre for Hellenic Studies, King's College London Publications 2. London: Variorum, 1993.

Beck, H.G., *Geschichte Der Byzantinischen Volksliteratur*, Münih, 1971.

Bryer, Anthony, "Achthamar and Digenis Akrites", *Antiquity*, sayı 34, 1960, s. 295-97.

_____ "The Historian's Digenes Akrites", *Digenes Akrites: New Approaches to Byzantine Heroic Poetry*, Roderick Beaton ve David Ricks (der.), Centre for Hellenic Studies, King's College London Publications 2. London: Variorum, 1993, s. 93-102.

Canard, M., "Delhemma: Épopée Arabe des Guerres Arabo-Byzantines", *Byzantion*, sayı X, 1935, s. 283-300.

_____"Delhemma: Sayyid Battâl et 'Oman al-No'mân", *Byzantion*, sayı XII, 1937, s. 183-88.

_____"Dhu'l-Himma," *EI.*, cilt 2, Leiden, 1965, s. 233-39.

Cappel, Andrew J., "Akritai", *ODB.*, cilt 1, Oxford: Oxford University Press, 1991. s. 47.

_____ "Apelatai", *ODB.*, cilt 1, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 127-28.

Christides, Vassilios, "An Arabo-Byzantine Novel: 'Umar b. Al-Nu'man Compared with Digenes Akritas", *Byzantion*, sayı XXXII, 1962, s. 549-604.

_____"Arabic Influence on the Akritic Cycle", *Byzantion*, sayı LXIX, 1979, s. 94-109.

Comnena, Anna, *Aleksias*, Corpus Scriptorium Historiae Byzantinae, 2 cilt, Leipzig, 1839, 1878.

_____*The Alexiad of Anna Comnena*, E.R.A. Sewter (çev.), London: Penguin Books, 1969.

Dietrich, Richard, "Style-Switching in the Grottaferrata Text of Digenes Akrites", *Revue des Études Byzantines*, sayı 64/65, 2007, s. 365-68.

Diodorus Siculus, C.H. Oldfather (çev.), The Loeb Classical Library, London: Harvard University Press, 1998.

Dvornik, F. (der.), *La Vie de S. Grégoire le Décapolite*, Paris, 1926.

Dyck, Andrew R., "On Digenis Akritas Grottaferrata Version Book 5", *Greek, Roman and Byzantine Studies*, sayı 24/2, 1983, s. 185-92.

_____ "On Digenis Akritas Grottaferrata Version, Book 6", *Greek, Roman and Byzantine Studies*, sayı 28/3, 1987, s. 349-69.

_____ "The Taming of Digenes: The Plan of Digenes Akrites Grottaferrata Version, Book IV", *Greek, Roman and Byzantine Studies*, sayı 35/3, 1994, s. 293-308.

Eideneier, N., "Διορθωτικὰ στὸ κείνο τοῦ Διγενῆ τῆς Κρυπτοφέρρης", *Ἑλληνικά*, sayı 23, 1970, s. 299-319.

Ferguson, George, *Signs & Symbols in Christian Art*, Oxford: Oxford University Press, 1961.

Foss, Clive F.W., "Abydos", *ODB.*, cilt I, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 8-9.

_____ "Amorion", *ODB.*, cilt I, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 79-80.

_____ "Anatolikon", *ODB.*, cilt I, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 89-90.

_____ Cilician Gates", *ODB.*, cilt I, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 464.

_____ "Ethiopians", *ODB.*, cilt II, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 733.

_____ "Herakleia", *ODB.*, Cilt II, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 915.

_____"Tephrike", *ODB.*, cilt III, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 2025.

Fögen, Marie Theres, "Hypobolon", *ODB.*, cilt II, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 965.

_____ "Theoretron", *ODB.*, cilt III, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 2068-69.

Frantz, Alison, "Digenis Akritas: A Byzantine Epic and Its Illustrators", *Byzantion*, sayı XV, 1940-41, s. 87-91.

Galatariotou, Catia, "The Primacy of the Escorial Digenes Akrites: An Open and Shut Case?", *Digenes Akrites: New Approaches to Byzantine Heroic Poetry*, Roderick Beaton ve David Ricks (der.), Centre for Hellenic Studies, King's College London Publications 2, London: Variorum, 1993, s. 38-53.

Garsoïan, Nina G., *The Paulician Heresy*, The Hague: Mouton & Co, 1967.

Graham, Hugh F., "The Tale of Devgenij", *Byzantinoslavica, sayı* XXIX, 1968, s. 51-91.

_____ "Digenis Akritas as a Source for Frontier History", *Actes du XIVe Congrès International des Études Byzantines*, sayı II, 1975, s. 321-29.

Grégoire, Henri, "Le Tombeau et la Date de Digénis Akritas", *Byzantion*, sayı 6, 1931, s. 481-508.

_____"Autour de Digénis Akritas; 1. Les Cantilènes et la Date de la Recension d'Andros Trébizonde; 2. Notes Complementaires", *Byzantion*, sayı 7, 1932, s. 287-382, 317-20.

_____"Etudes sur L'épopée Byzantine". *Revue des Etudes Grecques*, sayı 46, 1933, s. 26-69.

_____"Notes sur Le Digénis Slave", *Byzantion*, sayı X, 1935, s. 335-39.

_____"Notes on the Byzantine Epic: The Greek Folk-Songs and Their Importance for the Classification of the Russian Version and the of the Greek Manuscripts", *Byzantion*, sayı XV, 1940-41, s. 92-103.

_____"The Historical Element in Western and Eastern Epics: Digenis - Sayyid-Battal - Dat-el-Hemma - Antar - Chanson de Roland", *Byzantion*, sayı XVI, 1942-43, s. 527-44.

Grierson, Philip. "Nomisma", *ODB.*, cilt III, Oxford: Oxford University Press, 1942-43, s. 490.

Heller, B., "Antar", *EI.*, cilt I, Leiden, 1960, s. 518-21.

Herodotus, A.D. Godley (çev.), The Loeb Classical Library. London: Harvard University Press, 1998.

Hendy, Michael F., *Studies in the Byzantine Monetary Economy c. 300-1450*, Cambridge: Cambridge University Press, 1985.

Hesseling, D.C., "Le Roman de Digénis Akritas d'après le Manuscrit de Madrid", Λαογραφία, sayı 3, 1912, s. 536-604.

Hodgson, M.G.S., *The Venture of Islam: Conscience and History In a World Civilization*, cilt 1, Chicago, 1974.

Holmes, Catherine, "Byzantium's Eastern Frontier in the Tenth and Eleventh Centuries", *Medieval Frontiers: Concepts and Practices*, David Abulafia ve Nora Berend (der.), London: Ashgate Publishing, 2002. s. 83-104.

Holzberg, Niklas, *The Ancient Novel: An Introduction*, London: Routledge, 1986.

Homeros, *The Iliad*, W.H.D. Rouse (çev.), New York: Mentor, 1987.

_____*The Odyssey*, E.V. Rieu (çev.), New York: Penguin Classics, 1987.

Hook, David, "Digenes Akrites and the Old Spanish Epics", *Digenes Akrites: New Approaches to Byzantine Heroic Poetry*, Roderick Beaton ve David Ricks (der.), Centre for Hellenic Studies, King's College London Publications 2. London: Variorum, 1993, s. 73-85.

Huxley, George, "Antecedents and Context of Digenes Akrites", *Greek, Roman and Byzantine Studies*, sayı 15/3, 1974, s. 317-27.

_____"The Emperor Michael II and the Battle of Bishop's Meadow (AD 863)", *Greek, Roman and Byzantine Studies*, sayı 16, 1975, s. 443-450.

Isaac, Benjamin, *The Limits of Empire: The Roman Army in the East*, Oxford: Clarendon Press, 1990.

Jeffreys, Elizabeth, "The Image of the Arabs in Byzantine Literature", *The 17th International Byzantine Congress: Major Papers*, New York, 1976, s. 305-23.

_____"The Grottaferrata Version of Digenes Akrites: A Reassessment", *Digenes Akrites: New Approaches to Byzantine Heroic Poetry*, Roderick Beaton ve David Ricks (der.), Centre for Hellenic Studies, King's College London Publications 2. London: Variorum, 1993, s. 26-37.

_____"Maximou and Digenis", *Byzantinoslavica*, sayı LVI, 1995, s. 367-76.

_____*Digenis Akritis - The Grottaferrata and Escorial Versions*, Cambridge Medieval Classics 7, Cambridge: Cambridge University Press, 1998.

_____"Akritis and Outsiders", *Strangers to Themselves: The Byzantine Outsider*, Dion C. Smythe, Aldershot: Variorum, 2002, s. 189-202.

Jeffreys, M.J., "The Use of Later Manuscripts to Reconstruct the Escorial Version of Digenis Akritis", *Byzantion*, sayı 67, 1997, s. 60-69.

Kalonaros, P. (Καλονάρος), *Βασίλειος Διγενὴς Ἀκρίτας*, 2 cilt, Atina, 1941.

Karpozilos, Apostolos ve Andrew J. Cappel, "Snakes," *ODB.*, cilt III, Oxford: Oxford University Press, s. 1991.1920.

Karolidis, P. (Καρολίδης) "Σημειώσεις κριτικαὶ ἱστορικαὶ καὶ τοπογραφικαὶ εἰς τὸ μεσαιωνικὸν ἔπος «Ἀκρίτας»". *Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν* 2 (1905-06): 188-246.

Kazhdan, Alexander, "Antiochos", *ODB.*, cilt I, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 118-19.

_____"Chrysoberges", *ODB.*, cilt I, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 450-451.

_____"Hellenes", *ODB.*, cilt II, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 911-912.

_____"Theme", *ODB.*, cilt III, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 2034-35.

_____"Toparches", *ODB.*, cilt III, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 2095.

_____"Tzangion", *ODB.*, cilt III, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 2135.

Kazhdan, A.P. ve Andrew J. Cappel, "Doukas", *ODB.*, cilt I, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 655-656.

_____"Melias", *ODB.*, cilt II, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 1334.

Kazhdan, A.P. ve Ann Wharton Epstein, *Change in Byzantine Culture in the Eleventh and Twelfth Centuries*, Berkeley: University of California Press, 1985.

Kazhdan, A.P. ve Ihor Ševčenko, "Demetrios of Thessaloniki", *ODB.*, cilt I, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 605-06.

Kazhdan, A.P. ve Nancy Patterson Ševčenko, "Theodore Stratelates", *ODB.*, cilt III, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 2047.

_____"Theodore Teron", *ODB.*, cilt III, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 2048-49.

Kazhdan, A.P. ve Alice-Mary Talbot, "Eros", *ODB.*, cilt I, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 727.

_____"George", *ODB.*, cilt II, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 834-35.

Kechaioglou (Κεχαγίογλου), G., "Digenes Akrites in Prose: The Andros Version in the Context of Modern Greek Literature", *Digenes Akrites: New Approaches to Byzantine Heroic Poetry*, Roderick Beaton ve David Ricks (der.), Centre for Hellenic Studies, King's College London Publications 2. London: Variorum, 1993, s. 16-30.

Khorenats'i, Moses, *History of the Armenians*, Robert W. Thomson (çev.), Cambridge: Harvard University Press, 1978.

Krumbacher, Karl, "Eine Neue Handschrift des Digenis Akritas", Sitzungsberichte der Phios. - Philol. und der Histor. Klasse de Kgl. Bayer. Akademie der Wissenschaften, 1905-5, Münih, s. 309-55.

Kuzmina, V.D. Девгениво деяние, Moskova, 1962.

_____"Новы Список 'Девгенева деяния'," Труды отдела древнеруссои литературы, Moskova, 1953.

Kyriakidès (Κυριακίδης), Stilpon P., "Éléments Historiques Byzantins Dans Le Roman Épique Turc de Sayyid Battâl", *Byzantion*, sayı XI, 1936, s. 563-70.

Lampros, S.P., *Romans grecs en vers*, Paris, 1880.

Legrand, E., *Les Exploits de Basile Digénis Acritas: Épopée Byzantine Publiée d'après le Manuscrit de Grotta-Ferrata*, Paris, 1892.

Lemerle, P., "L'histoire des Pauliciens d'Asie Mineure d'après le Sources Grecques", *Travaux et Mémoires*, sayı 5, 1973, s. 1-145.

Liddell, H.G. ve R. Scott, *Greek-English Lexicon*, Oxford: Clarendon Press, 1996.

Magdalino, Paul, "Honour Among Romaioi: The Framework of Social Values in the World of Digenes Akrites and Kekaumenos", *Byzantine and Modern Greek Studies*, sayı 13, 1989, s. 183-218.

_____"Digenes Akrites and Byzantine Literature: The Twelfth-Century Background to the Grottaferrata Version", *Digenes Akrites: New Approaches to Byzantine Heroic Poetry*, Roderick Beaton ve David Ricks (der.), Centre for Hellenic Studies, King's College London Publications 2. London: Variorum, 1993, s. 1-13.

_____*The Empire of Manuel I Komnenos, 1143-1180*, Cambridge: Cambridge University Press, 1993.

Mango, Cyril, *Byzantium: The Empire of New Rome*, London: Phoenix Giant, 1980.

_____"Byzantine Literature as a Distorting Mirror", *Byzantium and its Image: History and Culture of the Byzantine Empire and its Heritage*, London, 1984.

Mango, Marlia, "Martyropolis", *ODB.*, cilt II, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 1309.

Mavrogordato, John, *Digenes Akrites*, Oxford, 1956.

McGeer, Eric ve Alexander Kazhdan ve Andrew J. Cappell, "Weaponry", *ODB.*, cilt III, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 2192-93.

Mēliarakēs, A., Βασίλειος Διγενὴς Ἀκρίτας κατὰ τὸ ἐν Ἄνδρῳ χειρόγραφον, Atina, 1881.

Minorski, V., "Daylam", *EI.*, cilt II, Leiden, 1965, s. 189-94.

Odorico, Paolo, "La Sapienza del Digenis: Materiali per lo Studio dei *Loco Similes* Nella Recenzione di Grottaferrata", *Byzantion*, sayı 59, 1989, s. 37-63.

Oikonomides, Nicolas, "Chrysobull", *ODB.*, cilt I, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 451-52.

_____"L'«Épopée» de Digénis et la Frontière Orientale de Byzance aux Xe et XIe Siècles", *Byzantium from the Ninth Century to the Fourth Crusade: Studies, Texts, Monuments*, London, 1992.

Ostrogorsky, George, *History of the Byzantine State*, Oxford: Basil Blackwell, 1968.

Pascal, D., "Le 'Digenis' Slave, ou la 'Geste de Devgenij'", *Byzantion*, sayı X, 1935, s. 301-39.

Paschalēs (Πασχάλης), D., "Οἱ δέκα λόγοι τοῦ Διγενοῦς Ἀκρίτου", Λαογραφία, sayı 9, 1926, s. 305-440.

Pattenden, Philip, "The Byzantine Early Warning System", *Byzantion*, sayı LIII, 1983, s. 258-99.

Podskalsky, Gerhard ve Rainer Stichel, "Hell", *ODB.*, cilt II, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 911.

Polemis, D.I., *The Doukai: A Contribution to Byzantine Prosopography*, London, s. 1968.

Psellus, Michael, *Fourteen Byzantine Rulers: The Chronographia of Michael Psellus*, London: Penguin Classics, 1966.

Rahlfs, Alfred (der.), *Septuaginta*, Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1979.

Ricks, David, "Digenes Akrites as Literature", *Digenes Akrites: New Approaches to Byzantine Heroic Poetry*, Roderick Beaton ve David Ricks (der.), Centre for Hellenic Studies, King's College London Publications 2. London: Variorum, 1993, s. 161-69.

Sathas C. ve E. Legrand, *Les Exploits de Digénis Akritas*, Paris, 1875.

Schilbach, Erich, "Litra", *ODB.*, cilt II, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 1238.

_____"Kentenarion", *ODB.*, cilt II, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 121

Sevim, Ali, *Selçuklu Devletleri Tarihi: Siyaset, Teşkilât ve Kültür*, Ankara, 1995.

Shahid, Irfan, "Byzantium and the Islamic World", *Byzantium, a World Civilization*, Angeliki E. Laiou ve Henry Maguire (der.), Washington DC.,1992, s. 49-60.

Shepard, Jonathan, "When Greek Meets Greek: Alexius Comnenus and Bohemond in 1097-98", *Byzantine and Modern Greek Studies*, sayı 12, 1988, s. 185-277.

_____"Emperors and Expansionism: From Rome to Middle Byzantium", *Medieval Frontiers: Concepts and Practices*, David Abulafia ve Nora Berend (der.), London: Ashgate Publishing, 2002, s. 55-82.

Skiada, Vasileiou G. (Σκιάδα), *Λειτουργική καὶ Κατήχηση*, Atina, 1990.

Skylitzai, Iōannis, *Synopsis Historiarum*, I. Thrun (der.), Berlin-New York, 1973.

Sourdel, D., "Ghulāma", *Encyclopedia of Islam*, cilt II, Leiden 1965.

Surmelian, Leon, *Daredevils of Sassoun: The Armenian National Epic*, London: George Allen & Unwin Ltd., 1964.

Ševčenko, Ihor, "Constantinople Viewed from the Eastern Provinces in the Middle Byzantine Period", *Ideology, Letters and Culture in the Byzantine World*, London, 1982.

Talbot, Alice-Mary (der.), "Life of St. Theoktiste of Lesbos", *Holy Women of Byzantium: Ten Saints' Lives in English Translation*, Angela C. Hero (çev.), Washington DC.: Dumbarton Oaks, 1996, s. 95-116.

Talbot, Alice-Mary (der), *ODB.*, 3 cilt. New York: Oxford University Press, 1991.

The Book of the Thousand Nights and One Night, Powys Mathers (çev.), cilt 1, London, 1989.

The Poem of the Cid, Rita Hamilton ve Janet Perry (çev.), London: Penguin Books, 1984.

Toumanoff, C, "Armenia and Georgia", *The Cambridge Medieval History*, J.M. Hussey(çev.), cilt IV, Cambridge: Cambridge University Press, 1966.

Trapp, E., *Digenes Akrites, Synoptische Ausgabe der Ältesten Versionen*, Viyana, 1971.

Treadgold, Warren, *A History of the Byzantine State and Society*, Stanford CA: Stanford University Press, 1997.

Treitinger, O., *Die Oströmische Kaiser- und Reichsidee Nach Ihrer Gestaltung im Höfischen Zeremoniell*, Jena, 1938.

Turan, O., *Selçuklular ve İslâmiyet*, İstanbul, 1974.

Uthemann, Karl-Heinz, "Creed", *ODB.*, cilt I, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 545.

_____"Hypostasis", *ODB.*, cilt II, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 966.

_____"Logos", *ODB.*, cilt II, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 1246.

_____"Trinity", *ODB.*, cilt III, Oxford: Oxford University Press, 1991, s. 2116-2118.

Vasiliev, A.A., *Byzance et les Arabes*, cilt 1, Brüksel, 1935.

_____*History of the Byzantine Empire*, 2 cilt, Madison: University of Wisconsin Press, 1952.

Vogt, A., *Le Livre des Cérémonies: Commentaire*, 1. cilt, Paris, 1935.

Vryonis, Speros, *The Decline of Medieval Hellenism in Asia Minor and the Process of Islamization from the Eleventh through the Fifteenth Century*, Berkeley: University of California Press, 1971.

_____"Byzantine Civilization, a World Civilization," *Byzantium, a World Civilization*, Angeliki E. Laiou ve Henry Maguire (der.), Washington D.C.: Dumbarton Oaks, 1992, s. 19-35.

Wood, Dorothy, "The Koukoulithariotai in 'Digenis Akritas'", *Byzantion*, sayı XXVIII, 1958, s. 91-93.

Digenēs Akritēs, Anadolu'nun günümüze ulaşan tek Bizans destanıdır. Bu destan Basileios Digenēs Akritēs adlı kahramanın soyunu, kahramanlıklarını, evliliğini, vahşi hayvanlara ve insanlara karşı verdiği mücadeleleri ve sonunda ölümünü konu ediniyor.

1868'de Trabzon'da, Sumela Manastırı kütüphanesinde ortaya çıkarılan ilk nüshasının 1875'te yayımlanmasına kadar unutulmuş olan Digenēs Akritēs, Fransız Chanson de Roland ya da İspanyol Cantar de mío Cid gibi ortaçağa ait diğer destanlardan farklı olarak milli bir destan değildir. Fransız ve İspanyol destanlarında Hıristiyan bir kahraman Müslümanlara karşı savaşmaktadır. Digenēs Akritēs'te ise kahramanın babası Hıristiyanlığı kabul eden Arap bir emirdir ve Digenēs çoğunlukla Hıristiyan haydutlara karşı savaşmıştır.

Bu çelişkili durum kahramanın adına da yansımıştır; digenēs "çift soylu" anlamına gelen bir sıfattır ve akritēs "uç beyi, uç askeri" demektir. Bu melez kimlikli kahramanın canavarlar, haydutlar ve savaşlarla dolu hayatı, hakkında çok az bilgi sahibi olduğumuz Anadolu'nun ortaçağına ait önemli bir tarihsel kaynak aynı zamanda. Richard C. Dietrich'in destanın farklı nüshalarını karşılaştırarak çevirdiği ve yayına hazırladığı bu Bizans destanını, yine Dietrich'in açıklayıcı giriş yazısıyla yayımlıyoruz.

15.00 T

TARİH VAKFI

TARİH VAKFI YURT YAYINLARI

www.tarihvakfi.org.tr

ISBN 978-975-333-229-3